

INFORMATIEF DOCUMENT BIJ HET BESLUIT VAN 23 MAART 2014 VAN DE VLAAMSE REGERING
TOT AANWIJZING VAN DE SPECIALE BESCHERMINGSZONE 'BE2200041 JEKERVALLEI EN
BOVENLOOP VAN DE DEMERVALLEI' EN TOT DEFINITIEVE VASTSTELLING VAN DE BIJBEHORENDE
INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITEITEN

Ter informatie voor de lezer en gebruiker van dit rapport

Dit rapport is het rapport, opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos, dat de onderbouwing bevat van en de basis vormde voor de eerste principiële beslissing van de Vlaamse regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Na deze eerste principiële goedkeuring en na afwerking van alle rapporten werd een optimalisatie-oefening gehouden op Vlaamse schaal (kalibratie-oefening). Naar aanleiding hiervan werden de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen voor alle rapporten geoptimaliseerd. De instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen in hoofdstuk 8 van dit rapport zijn dus niet meer van toepassing. Ook de in voorgaande hoofdstukken opgenomen onderbouwing van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen is hierdoor niet meer actueel ten opzichte van de definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen.

We wijzen er dan ook op dat dit rapport aanzien moet worden als informatief document. De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen gebeurde op 23 maart 2014. Enkel dit besluit van de Vlaamse regering tot definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen d.d. 23 maart 2014 heeft juridische kracht.

De definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen zijn raadpleegbaar op de website www.natura2000.vlaanderen.be.

RAPPORT 06

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones

BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei

Documentinformatie	S-IHD-rapport BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei – definitieve rapport
Statuut van het rapport	Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.
Documentnummer	10 09 12 01 120910_Rapport06_Jekervallei definitief
Datum	10 september 2012

Technische fiche

De technische fiche bevat de Europees te beschermen habitats en soorten, waarvoor in dit rapport instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Dit zijn de habitats en soorten die besproken worden in hoofdstuk 8 van dit rapport en die vallen onder minimum één van onderstaande voorwaarden:

- De habitat of soort werd aangemeld bij de voordracht van het gebied als Speciale Beschermingszone
- De habitat of soort komt voor in het gebied, ongeacht of het werd aangemeld
- De habitat of soort werd door de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen aan het gebied gekoppeld

In uitzonderlijke gevallen kan voor een habitat of soort die aan minimum één van deze voorwaarden voldoet toch beslist worden geen instandhoudingsdoelstellingen op te maken. In voorkomend geval wordt dit in het rapport gemotiveerd.

SBZ-H	BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei	
SBZ-V		
Provincie	Limburg	
Gemeenten	Bilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Riemst en Tongeren	
Habitattypes Bijlage I	6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
	6410	Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)
	6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
	6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
	7140	Overgangs- en trilveen
	7220	Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)
	7230	Alkalisch laagveen
	9120	Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Illici-Fagenion</i>)
	9160	Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli
	9190	Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten
	91E0	Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
Soorten Bijlage II	Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i> Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> Nauwe korfslak - <i>Vertigo angustior</i> Zeggekorfslak - <i>Vertigo moulinsiana</i>	

Soorten Bijlage III	Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> Boomkikker - <i>Hyla arborea</i> Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i> Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i> Watervleermuis – <i>Myotis daubentonii</i> Gewone grootoorvleermuis / Grijs grootoorvleermuis – <i>Plecotus auritus/austriacus</i> Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - <i>Myotis brandtii/Myotis mystacinus</i>
Soorten Bijlage IV	Grauwe klauwier – <i>Lanius collurio</i>

Habitatype(s) en/of soort(en) waarvoor geen doelstellingen worden geformuleerd:

Habitattypes Bijlage I	6210 – Gebieden waar zeldzame orchideeën groeien (<i>Festuco – Brometalia</i>)
Soorten Bijlage II	Spaanse vlag - <i>Euplagia quadripunctaria</i> Europese bever – <i>Castor fiber</i>
Soorten Bijlage III	Europese bever – <i>Castor fiber</i>
Soorten Bijlage IV	-

Essentie van rapport

Om de biodiversiteit in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een netwerk van Europees beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen habitats en soorten. Er is gekozen om het kader daarvoor, met name instandhoudingsdoelstellingen op te maken in overleg met de belangengroepen. Hierin worden uitspraken gedaan over de na te streven oppervlakte en kwaliteit van habitats en (leefgebieden van) populaties van soorten. Bijvoorbeeld welke oppervlakte heidehabitat en hoeveel broedparen Roerdomp worden nagestreefd binnen een bepaald Natura-2000 gebied. Op basis van de instandhoudingsdoelstellingen per SBZ moeten in de toekomst de nodige instandhoudingsmaatregelen genomen worden.

Over welk gebied gaat het hier?

Het habitatrichtlijngebied 'Jekervallei en bovenloop van de Demervallei' is ca. 633 ha groot en is gelegen in de provincie Limburg. Het bestaat uit 8 deelgebieden die gelegen zijn op grondgebied van de gemeenten Bilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Riemst en Tongeren.

Wie is actief in het gebied?

Meer dan 87% van het gebied kreeg een groene bestemming: 74,7% is aangeduid als 'natuur en reservaat' op het gewestplan en 12,7% als 'overig groen'. Daarnaast heeft 12% van de oppervlakte landbouw als bestemming, terwijl er ook snippers woon-, recreatie-, bos- en industriebestemming voorkomen.

Het effectieve gebruik ligt in dezelfde lijn: 60% van de oppervlakte is volgens de bosinventaris 'bos', terwijl 21% in gebruik is als landbouwgebied. Het grootste deel van het gebied is privé-eigendom (62%). Natuurverenigingen hebben 26% van de oppervlakte in hun bezit en beheren daarnaast nog 7,4%, terwijl het ANB 4,6% in bezit heeft.

Voor welke Europese natuur is dit gebied belangrijk?

Het gebied is van belang voor 11¹ Europese habitattypes en 21 Europese soorten. In het rapport wordt specifiek ingegaan op elk van deze habitats en soorten. Voor elk van deze habitats en soorten worden doelstellingen geformuleerd. Hierbij zijn de volgende algemene principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelstellingen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij Europese natuurtypen worden gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden kennen, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;
- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen habitats en soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijke allocatie);
- Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen;

De habitats en soorten binnen het voorliggen gebied kunnen worden gegroepeerd in volgende natuurclusters: (a) **(half)open beekdalmozaïek met overgangen naar hellinggraslanden**, (b) **boslandschap met structuurrijke overgangen naar open plekken van graslandhabitats** en (c) **laagveenkern met overgangen naar vochtige graslanden in De Kevie**. Voor elk van deze natuurclusters wordt kort het natuurbelang geschetst. Tevens wordt ingegaan op de aandachtspunten (knelpunten) en de belangrijkste

¹ Expertoordeel wees uit dat het aangemelde habitattype 6210 niet voorkomt en ook geen potenties bezit in de SBZ.

doelen.

(Half)open beekdalmozaïek met overgangen naar hellingsgraslanden

De (half)open beekdalmozaïek met overgangen naar hellingsgraslanden situeert zich op natte, alluviale bodem en bestaat uit schrale tot matig voedselrijke hooi- en graslanden (blauwgraslanden², lage schrale hooilanden³ en heischrale graslanden⁴ ingebed in regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenvegetaties, rietland en zilverschoonverbond), in overgang naar natte ruigten⁵ (samen met regionaal belangrijke biotopen moeraspirearuigte en rietland) en moerasbosjes⁶. Hiertussen komen lokaal alkalische laagveenkernen⁷ voor.

Volgens de G-IHD is deze SBZ essentieel voor de natte ruigten en de blauwgraslanden en zeer belangrijk voor de schrale hooilanden. Het heischrale grasland wordt als belangrijk beschouwd. De schrale hooilanden in deze SBZ zijn van de best ontwikkelde types op Vlaamse schaal. Ook de heischrale graslanden, blauwgraslanden en ruigten die in complex met deze kernen schrale hooilanden voorkomen, zijn van unieke kwaliteit, met de aanwezigheid van enkele sleutelsoorten die nergens anders in Vlaanderen voorkomen. De totale oppervlakte van deze habitattypes in de SBZ bedraagt ongeveer 85 ha, verspreid over nagenoeg alle deelgebieden, met de grootste oppervlaktes aan graslandvlekken in deelgebied 7 Pomperik-Dorpsbeemden en deelgebied 3 - de Vallei van de Boven-Demer. De hoge graad van versnippering en de kleine oppervlaktes van de verschillende deelgebieden vormen een belangrijk knelpunt voor de instandhouding van deze graslanden en de eraan gebonden soorten. Daarnaast vormt ook verzuring en vermesting door aanrijking van het grondwater of overstroming met vervuild oppervlaktewater een probleem.

Het doel voor deze graslandcluster is het creëren van een samenhangend valleilandschap waarin een aantal kernen van vochtige hooi- en graslanden wordt gerealiseerd in deelgebieden 1 Molenbeemd-Klein Membruggen, 5- Demervallei van Spurk tot Beverst en 7- Pomperik-Dorpsbeemden. Voor het behoud van deze habitattypes en de hieraan gebonden soorten zoals kamsalamander, boomkikker, nauwe korfslak, zeggekorfslak, spaanse vlag en verschillende vleermuissoorten (bv. rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis), is een uitbreiding van deze habitattypes alsook een behoud en verbetering van de kwaliteit van de aanwezige graslandhabitats nodig.

Gesommeerd over de verschillende graslandhabitats is het doel het behoud met kwaliteitsverbetering van de aanwezige habitats (circa 85 ha) en een extra oppervlakte van 26 – 48,5 ha, welke volledig gerealiseerd kan worden door omvorming.

boslandschap met structuurrijke overgangen naar open plekken van graslandhabitats

Een groot aandeel van het gebied, circa 379 ha (of ongeveer 60%) bestaat uit bos. Ongeveer 24 % (!) hiervan bestaat uit habitatwaardige boshabitats. Het gaat om (zuurminnende) beuken- en eikenbossen⁸, wintereiken- of eikenhaagbeukbossen⁹ en

² Het betreft het habitatype '6410 – Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Eu-Molinion*).

³ Het betreft het habitatype '6510 – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

⁴ Het betreft het habitatype '6230 – Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).

⁵ Het betreft het habitatype '6430 – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones'.

⁶ Het betreft het habitatype '91E0 – Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

⁷ Het betreft het habitatype '7230 - Alkalisch laagveen'.

⁸ Het betreft de habitatypes '9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei' en '9190 – Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*'.

⁹ Het betreft het habitatype '9160 – Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen'.

alluviale bossen¹⁰. Daarnaast komen ook nog (jonge) loofhoutaanplanten, populierenbossen (67% van de bosoppervlakte) en naaldhoutaanplanten voor, die niet als boshabitat gekwalificeerd kunnen worden. In de randen van de bossen komen dikwijls goed ontwikkelde en soortenrijke vegetaties van boszomen voor, terwijl in de bossen erg lokaal kalktufbronnen¹¹ zijn waargenomen.

Deze SBZ is belangrijk voor de zuurminnende eiken- en beukenbossen (beide types zijn in marginale oppervlaktes aanwezig) en de alluviale bossen en zeer belangrijk voor de wintereiken- of eikenhaagbeukbossen. De actuele oppervlakte voor deze boshabitattypes bedraagt ongeveer 90 ha. Aangezien de SBZ uit een zeer versnipperd gebied met relatief kleine oppervlakten per deelgebied bestaat, wordt de MSA nergens gehaald. Dit vormt een belangrijk knelpunt voor de instandhouding van de bossen en de daaraan gebonden soorten. Vanuit de abiotiek van de SBZ is het bovendien niet mogelijk om de zuurminnende eiken- en beukenbossen in goede staat van instandhouding te brengen. Deze bossen komen actueel slechts in marginale oppervlakten voor in de deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden.

Er wordt daarom voor deze SBZ gestreefd naar het creëren van 3 robuuste boskernen bestaande uit een mozaïek van wintereiken- en eikenhaagbeukbossen en alluviale bossen, ter ondersteuning van de ontwikkeling van stabiele populaties van habitattypische soorten zoals Wespandief, Middelste bonte specht en Vliegend hert,... De verschillende kleinere boskernen worden beter gebufferd om de kans op lokaal uitsterven van habitattypische soorten en specifieke habitats, zoals de kalktufbronnen, te reduceren. Daarnaast wordt gestreefd naar een kwaliteitsverbetering op het vlak van structuur: door gevarieerde overgangen te voorzien naar de omringende graslanden en de aanwezige open plekken in de bossen te versterken, worden optimale condities gecreëerd voor Kamsalamander, Boomkikker, Vliegend hert, Spaanse vlag, Middelste bonte specht en tal van vleermuissoorten. Tot slot wordt ook het plaatselijke herstel van de hydrologie tot doel gesteld, waarvan zowel de (grond)waterafhankelijke bostypes als de grasland- en moeraslandvegetaties kunnen profiteren.

Gesommeerd over de verschillende boshabitats is het doel het behoud met kwaliteitsverbetering van de aanwezige boshabitats (circa 90 ha) en een extra oppervlakte van 30 - 40 ha, welke gerealiseerd kunnen worden door omvorming (29 - 35 ha) en uitbreiding (1 - 5 ha).

Voor de aanwezige kalktufbronnen wordt een behoud van de actuele locaties in een goede staat van instandhouding tot doel gesteld.

Laagveenkern met overgangen naar vochtige graslanden in De Kevie

Een apart gegeven binnen deze SBZ vormt deelgebied 6 – De Kevie. Dit gebied omhelst enerzijds een complex van verlaten vochtige en schrale hooilanden, moerasvegetaties (rietlanden, grote zeggenvegetaties,...) en rivierbegeleidende ruigten en valleibossen, anderzijds bevinden zich ter hoogte van de Meersen unieke venige depressies¹².

Volgens de G-IHD is deze SBZ essentieel voor de natte ruigtes en de vochtige hooilanden en zeer belangrijk voor de schrale hooilanden. De totale oppervlakte van deze habitattypes bedraagt ongeveer 68 ha. De venige depressies komen echter slechts als relicten voor, waarbij het ontbreken van gerichte inventarisaties een belangrijk knelpunt is. De natte ruigtes en schrale hooilanden daarentegen bevinden zich in de Kevie in een goede staat van instandhouding.

Voor de SBZ wordt de realisatie van een grote open tot halfopen laagveenkern van ongeveer 1,5-8 ha, gebufferd in een groter moerascomplex van ongeveer 20-30 ha, tot doel gesteld. Een laagveencomplex bestaande uit overgangs- en trilveen, alkalisch laagveen, blauwgraslanden en ruigten wordt ontwikkeld ter hoogte van het Groot en Klein Meers in mozaïek met regionaal belangrijke biotopen (dotterbloemgraslanden, grote zeggenvegetaties, rietland, moeraspirearuigtes,...) om de habitattypes in voldoende gebufferde condities in stand te houden en om leefbare populaties van habitattypische

¹⁰ Het betreft het habitatype '91E0 – Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)'.

¹¹ Het betreft het habitatype '7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (*Cratoneurion*)'.

¹² Het betreft de habitattypes '7140 – Overgangs- en trilveen' en '7230 - Alkalisch laagveen'.

(broedvogel-)soorten te garanderen. Daarnaast kan een grote kern aan vochtige hooi- en graslanden ontwikkeld worden in mozaïek met regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenvegetaties, rietland en zilverschoonverbond (in totaal 1-11 ha) in structuurrijke overgang naar natte ruigten, broekbosjes en struwelen. Deze overgangen maken de graslandkernen geschikt als foerageergebied voor een aantal vleermuissoorten en leefgebied van bosrandvlinders..

Samenvattend is het doel het behoud van de aanwezige habitattypes met uitbreiding over een extra oppervlakte van 21,5 – 40,5 ha, welke gerealiseerd zal worden door omvorming.

In dit deelgebied wordt een populatie grauwe klauwier van 5 broedparen tot doel gesteld. Deze populatie lift deels mee op de graslandhabitatdoelen, maar vereist tevens een extra leefgebied van 20 ha, bestaande uit regionaal belangrijke biotopen.

Welke inspanningen zijn noodzakelijk voor het realiseren van de doelen?

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zal oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen. In de kaartenbijlage (bijlage 5), worden deze waar mogelijk op kaart gesitueerd.

1. Kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypes

Een aantal van de habitattypes in de SBZ bezitten een deels aangetaste actuele staat van instandhouding. Kwaliteitsverbetering van de voorkomende habitattypes moet gerealiseerd worden door verbeteringen van de habitatstructuur en het verlagen van verstoringindicatoren. Een ecologisch beheer, afgestemd op de habitats, is hierbij essentieel.

Voor de boshabitats wordt een betere structuurkwaliteit nagestreefd met voldoende dikke (dode) bomen, een goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, bosranden en open plekken. Door het toepassen van natuurgericht bosbeheer in natuurreservaten, bosreservaten en domeinbossen wordt hieraan tegemoet gekomen. Het betreft maatregelen die reeds in veel beheerplannen voorzien zijn voor domeinen in eigendom van het ANB of van de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privébossen in het VEN (of op vrijwillige basis) kan door het toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (CDB) de kwaliteit eveneens verbeterd worden.

Bij de grasland- en moerasvegetaties gaat het vaak om een combinatie van inleidende inrichtingsmaatregelen en optimale beheervormen, afgestemd op het beoogde habitatype (zie ook verdere prioritaire inspanningen). Specifiek deelgebied 7 – De Pomperik is uniek dankzij de aanwezigheid van goed ontwikkelde blauwgraslanden (6410), die op Vlaamse schaal van unieke kwaliteit zijn. De nodige maatregelen moeten dan ook genomen worden om de duurzame instandhouding van het habitatype hier te garanderen.

2. Herstel van de hydrologie in het volledige valleisysteem

Herstel van een meer natuurlijke hydrologie, zodat herstel en uitbreiding van (grond)waterafhankelijke habitattypes duurzaam kan gerealiseerd worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het feit dat een zodanige oppervlakte van deze habitattypes dient gecreëerd te worden, dat een duurzame ontwikkeling, herstel en behoud mogelijk is.

Verder onderzoek is noodzakelijk naar de technische mogelijkheden en concrete afstemming van het peilbeheer, rekening houdend met andere aanwezige functies (waaronder landbouw) in en buiten de SBZ. Te onderzoeken maatregelen, welke kaders in een algemener integraal waterbeheer zijn onder meer aanpassing drainage, verhoging van zomer- en winterpeilbeheer, hydrologische isolatie, inschakeling overstromingsgebieden en verhoging van bergingscapaciteit, vertraagde oppervlaktewaterafvoer,... Dit dient op maat van de lokale ecologische noden en maatschappelijke randvoorwaarden te worden ingevuld.

3. Samenhangend valleilandschap met met natte/vochtige hooilanden in mozaïek met andere graslandhabitats (blauwgraslanden, heischrale graslanden, ruigten, regionaal belangrijke biotopen) en in overgang naar of mozaïek met broekbossen.

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding van graslandhabitats (voornamelijk glanshavergrasland) is er een extra oppervlakte van 35 – 65 ha tot doel

gesteld.

Deze moeten versterkt en gebufferd worden door een inbedding tussen regionaal belangrijke biotopen (bloemrijke graslandtypes en 5% doornig struweel). Voldoende grote oppervlakten van deze graslandcomplexen met goed ontwikkelde landschapselementen en bosranden vormen tevens het leefgebied van de grauwe klauwier (5 broedparen in deelgebied 6 – De Kevie).

4. Creëren van een open/halfopen laagveencomplex in De Kevie

De realisatie van een grote open tot halfopen laagveenkern (1,5 - 8 ha) gebufferd in een groter moerascomplex van 20-30 ha is een belangrijk prioritaire inspanning in deelgebied 6 – De Kevie, gezien de uitzonderlijke abiotische uitgangscodities die zich hier stellen.

Een laagveencomplex bestaande uit overgangs- en trilveen, alkalisch laagveen, basenrijke Molinion-graslanden, ruigten wordt ontwikkeld ter hoogte van het Groot en Klein Meers in mozaïek met regionaal belangrijke biotopen (dotterbloemgraslanden, grote zeggenvegetaties, rietland, moerasspirearuitges... om de habitattypes in voldoende gebufferde condities in stand te houden en om leefbare populaties van habitattypische (broedvogel-)soorten te garanderen (blauwborst, porseleinhoen, overwinteringsgebied voor roerdomp,...).

5. Omvorming van bosaanplantingen naar wintereikenbossen, eiken-haagbeukenbossen of elzenbroekbos en open plekken van graslandhabitats.

Voor de bossen, beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos en natuurbeherende verenigingen, wordt er van uitgegaan dat op termijn minimaal 80% van de bosoppervlakte zal evolueren naar het gewenste habitatype door de toepassing van de bestaande beheervisie van het Agentschap en uitvoering van beheerplannen. In de private bossen, gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk kan door omvorming bijkomend habitat gerealiseerd worden via de toepassing van de Criteria Duurzaam Bosbeheer.

Verwacht wordt dat hierdoor reeds aanzienlijke oppervlakten van de voorziene oppervlakte doelstellingen voor de habitattypes 9160 en 91E0 kunnen gerealiseerd worden.

6. Bosuitbreidingen

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding, zowel op gewestelijk niveau als voor de SBZ zijn nog bijkomende bosuitbreidingen ('nieuw' bos) noodzakelijk van circa 1-5 ha (totaal van alle boshabitats). Het combineren van de eerder genoemde inspanningen (kwaliteitsverbetering van de aanwezige habitats en de omvormingsmaatregelen) met bosuitbreiding moet uiteindelijk resulteren in goed gebufferde boskernen van eerder kleine oppervlakte.

Wat zijn de
mogelijke
maatschappelijke
gevolgen van
de
natuurdoelen
?

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn actief inspanningen noodzakelijk. Daarnaast kunnen de natuurdoelen ook interacties hebben met:

- het gebruik binnen en buiten het gebied;
- de vergunningsplichtige activiteiten die kunnen plaatsvinden in of aanpalend aan het gebied.

Hieronder wordt getracht een beeld te schetsen van de mogelijke interacties. Dit overzicht is niet limitatief.

Mogelijke interacties met het gebruik van de SBZ

Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn geen zuivere natuurgebieden. Vaak worden ze door de mens gebruikt om te wonen, te werken of te recreëren. Afhankelijk van het type en de intensiteit van het menselijk gebruik zijn verschillende combinaties met de ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk. Het is logisch dat op terreinen gebruikt door harde sectoren zoals vb. woon- of industriegebied minder mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van natuurwaarden.

Voor wonen en industrie hebben deze S-IHD geen grote invloed.

Landbouwgronden maken een aanzienlijk aandeel uit van het grondgebruik binnen de SBZ. Vooral de gewenste bosuitbreidingen zullen inspanningen vragen in de landbouwgebieden. Het realiseren van de doelstellingen met de gewenste bosuitbreidingen zal een bijdrage leveren aan recreatie en de belevingswaarde van het gebied. Hierdoor zal de draagkracht van de bossen groter worden, zal een betere recreatieve ontsluiting mogelijk zijn en zullen kwetsbare zones beter afgeschermd kunnen worden. Deze bosuitbreiding zal gefaseerd

verlopen.

Bijkomend is voor ontwikkeling van (grond)waterafhankelijke habitats plaatselijk een herstel noodzakelijk van een meer natuurlijke hydrologie.

Ook de privéboseigenaars zullen gestimuleerd worden om bij te dragen tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, meer bepaald in verband met bosomvorming en verbetering van de habitatkwaliteit.

Mogelijke interacties met het landgebruik buiten het gebied

Wat betreft het extern gebruik vormt de instroom van nutriënten (eutrofiëring) en de versnippering een belangrijk aandachtspunt voor de SBZ. Ook de negatieve invloed van lozingen in waterlopen buiten het SBZ heeft een groot effect op de habitattypes binnen SBZ.

Mogelijke interacties met vergunningsplichtige activiteiten

Voor een Speciale Beschermingszone geldt voor elke vergunningsplichtige activiteit de verplichting om na te gaan of een passende beoordeling nodig is. Een passende beoordeling is nodig wanneer de activiteit betekenisvolle gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van een te beschermen habitat of soort. De instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied creëren het kader voor de vergunningaanvrager en vergunningverlener.

Alleen wat in een definitief goedgekeurd S-IHD-besluit is opgenomen, is bindend. De onderliggende S-IHD-rapporten zijn informatief. De S-IHD-besluiten worden pas bindend nadat alle S-IHD-besluiten zijn goedgekeurd.

Inhoudstafel

TECHNISCHE FICHE	2
ESSENTIE VAN RAPPORT	4
INHOUDSTAFEL	10
1. INLEIDING	13
LEESWIJZER	13
2. ALGEMEEN KADER VOOR DE OPMAAK VAN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN 15	
2.1. VOOR WELKE GEBIEDEN, SOORTEN EN HABITATS MOETEN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN WORDEN OPGEMAAKT?	15
2.2. HOE KOMEN DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN TOT STAND?	15
3. OVER WELK GEBIED GAAT DIT RAPPORT	19
4. OVERZICHT VAN DE HABITATS EN SOORTEN EN HUN RELATIEVE BELANG VOOR VLAANDEREN	21
5. BESCHRIJVING VAN DE ACTUELE TOESTAND VAN DE EUROPEES TE BESCHERMEN HABITATS EN SOORTEN IN HET GEBIED	24
5.1. BESCHRIJVING VAN HET FYSISCH SYSTEEM	24
5.2. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE HABITATS	25
6210 – Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende bodems (<i>Festuco – Brometalia</i>) (Prioritair habitat in gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)	25
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	26
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Eu-Molinion</i>)	26
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	27
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	28
7140 - Overgangs- en trilveen	29
7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (<i>Cratoneurion</i>)	29
7230 - Alkalisch laagveen	29
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	30
9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het <i>Carpinion-betuli</i>	30
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten	31
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnus incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	32
5.3. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE SOORTEN VAN DE HABITATRICHTLIJN	32
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i>	33
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	33
Nauwe korfslak - <i>Vertigo angustior</i>	34
Zeggekorfslak - <i>Vertigo moulinsiana</i>	34
Spaanse vlag – <i>Euplagia/Callimorpha quadripunctaria</i>	35
Boomkikker – <i>Hyla arborea</i>	35
Europese bever – <i>Castor fiber</i>	36
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i> , Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus nathusii</i> , Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i> , Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i> , Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i> , (Bosvleermuis – <i>Nyctalus leisteri</i>).	36
Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - <i>Myotis brandtii/Myotis mystacinus</i> , Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i> , Vale vleermuis – <i>Myotis myotis</i> , Mops vleermuis - <i>Barbastella barbastellus</i> , Bechsteins vleermuis – <i>Myotis bechsteinii</i>	37
Groep 3: Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> , Gewone dwergvleermuis – <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	38
5.4. REGIONAAL BELANGRIJKE BIOTOPEN	38

6. BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT BINNEN HET EUROPEES TE BESCHERMEN GEBIED	41
6.1. BESCHRIJVING VAN DE PLANOLOGISCHE CONTEXT	41
Ruimtelijke bestemmingen	41
Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	44
Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen	46
Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed	46
Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer	47
6.2. SITUERING VAN EEN AANTAL EIGENAARS- EN GEBRUIKERSCATEGORIEËN	48
Eigendomssituatie	48
Bevoegde besturen en beheerende verenigingen	49
Inventarisatie van het landbouwgebruik	50
Inventarisatie van het bosbouwgebruik	52
Parken en kasteeldomeinen	56
Jacht en faunabeheer	56
Inventarisatie van waterwinningen	57
Inventarisatie van het recreatief gebruik	58
Inventarisatie van de woongebieden	59
Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten	59
Transportinfrastructuur	59
Infrastructuur nutsbedrijven	60
7. ANALYSE VAN DE KNELPUNTEN VOOR HET BEREIKEN EEN GOEDE STAAT VAN INSTANDHOUDING	61
7.1. ANALYSE VAN DE STERKTES, ZWAKTES, KANSEN EN BEDREIGINGEN	61
7.1.1. Overzicht van de sterktes	62
7.1.2. Overzicht van de zwaktes	64
7.1.3. Overzicht van de bedreigingen	66
7.1.4. Overzicht van de kansen	70
7.1.5. Identificatie van de kwesties	71
7.2. OVERZICHT VAN KNELPUNTEN EN MOGELIJKE OPLOSSINGEN	75
7.3. ERNST VAN DE KNELPUNTEN	78
Wijze van voorstelling knelpunten	79
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats	79
Samenvatting van de van de analyse van de knelpunten voor soorten van de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn	82
8. DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITAIRE INSPANNINGEN	84
8.1. DOELSTELLINGEN	85
8.2. PRIORITAIRE INSPANNINGEN MET HET OOG OP HET REALISEREN VAN DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	118
8.3. SAMENVATTENDE TABEL	120
Wijze van voorstelling in samenvattende tabel	120
BIJLAGE 1 – HET BELANG VAN HET EUROPEES TE BESCHERMEN GEBIED IN HET LICHT VAN DE GEWESTELIJKE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN VOOR VLAANDEREN	124
DE HABITATS VAN BIJLAGE I	124
DE SOORTEN VAN BIJLAGE II	128
DE SOORTEN VAN BIJLAGE III	131
BIJLAGE 2 - ANALYSE VAN DE EUROPEES TE BESCHERMEN HABITATS EN SOORTEN	135
INLEIDING	135
TOELICHTING OVER DE GEBRUIKTE INFORMATIE EN MODELLEN	135
Soortgegevens	136
PotNat	137
De beoordeling van de actuele staat van instandhouding	138
DE HABITATS VAN BIJLAGE 1	141
6210 – Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende bodems (<i>Festuco – Brometalia</i>) (Gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)	141

6230 – Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)-----	142
6410 – Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)-----	144
6430 – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones -----	148
6510 – Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)-----	152
7140 – Overgangs- en trilveen-----	158
7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion) -----	159
7230 – Alkalisch laagveen-----	161
9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of <i>Ilici-Fagenion</i>) -----	163
9160 – Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli -----	167
91E0 – Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, <i>Alnus incanae</i> , <i>Salicetum albae</i>) -----	172
DE SOORTEN VAN BIJLAGE II EN III -----	179
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i> -----	180
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> -----	183
Nauwe korfslak – <i>Vertigo angustior</i> -----	185
Zeggekorfslak – <i>Vertigo moulinsiana</i> -----	188
Spaanse vlag – <i>Euplagia/Callimorpha quadripunctaria</i> -----	192
Boomkikker – <i>Hyla arborea</i> -----	193
Europese bever – <i>Castor fiber</i> -----	195
VLEERMUIZEN -----	196
Groep 1: Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i> , Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus nathusii</i> , Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i> , Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i> , Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i> , (Bosvleermuis – <i>Nyctalus leisteri</i>). -----	198
Groep 2: Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - <i>Myotis brandtii/Myotis mystacinus</i> , Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i> , Vale vleermuis – <i>Myotis myotis</i> , Mops vleermuis - <i>Barbastella barbastellus</i> , Bechsteins vleermuis – <i>Myotis bechsteinii</i> . -----	200
Groep 3: Laatzvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> , Gewone dwergvleermuis – <i>Pipistrellus pipistrellus</i> -----	202
BIJLAGE 3 – DE AANMELDINGSGEGEVENS -----	204
DE HABITATS VAN BIJLAGE I -----	204
DE SOORTEN VAN BIJLAGE II - III-----	208
INTERPRETATIE VAN DE AANMELDINGSGEGEVENS -----	212
BIJLAGE 4 –DE EXPERTGROEP -----	216
SAMENSTELLING -----	216
BIJLAGE 5 – KAARTENBIJLAGE -----	217
BIJLAGE 6 – LANDBOUWGEVOELIGHEIDSANALYSE -----	219
BIJLAGE 7 – METHODIEK WAARDERING DRINKWATERWINNINGEN VOOR DE OPENBARE DRINKWATERVOORZIENING-----	220
BIJLAGE 8 – LANDSCHAPSECOLOGIE: THEORIE EN PRINCIPES -----	221
BIJLAGE 9 – AFKORTINGEN- EN BEGRIPPENLIJST -----	227
BIJLAGE 10 – REFERENTIELIJST -----	230

1. Inleiding

Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats van Europees belang. Voor Vlaanderen handelt het om 48 habitattypes, 55 dier- en plantensoorten en 88 vogelsoorten.

Op de lidstaten van de Europese Unie rust de verplichting om de nodige maatregelen te nemen om een 'gunstige staat van instandhouding' te realiseren voor soorten en habitats van Europees belang. Eerst wordt de 'gunstige staat van instandhouding' van de voorkomende soorten en habitats vastgelegd. Dit zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen, ook instandhoudingsdoelen of kortweg natuurdoelen genoemd. Er moet dus bepaald worden hoeveel individuen van een soort in een bepaald gebied nodig zijn, hoe groot het leefgebied daarvoor moet zijn en hoe de kwaliteit van het leefgebied moet zijn om te kunnen spreken van een leefbare populatie. En hoe groot bijvoorbeeld een heidegebied moet zijn om onderdak te kunnen geven aan alle voor dat habitat typische heidesoorten. De instandhoudingsdoelen maken duidelijk waar men naar toe wil met een bepaald gebied. Deze doelen zullen ook bepalend zijn voor de te nemen instandhoudingsmaatregelen.

Het vastleggen van de instandhoudingsdoelen gebeurt in twee stappen. In beide stappen is uitgebreid overlegd met betrokken doelgroepen. Hoeveel en welke natuur we in heel Vlaanderen nodig hebben, hoeveel bos, hoeveel heide, hoeveel duinen. Deze doelen voor heel Vlaanderen worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen genoemd. Ze geven weer wat in het totaal nodig is, in het bijzonder welk areaal, welke oppervlakte en welke kwaliteit nodig zijn om in Vlaanderen de gunstige staat van instandhouding van alle Europese te beschermen soorten en habitats te realiseren. Deze doelstellingen zijn wetenschappelijk onderbouwd en werden in detail besproken en bediscussieerd met de doelgroepen. In een volgende stap worden deze globale instandhoudingsdoelen verijnd per SBZ of groep van SBZ-H en SBZ-V. Er wordt hierbij bekeken welk deel van de opdracht ieder gebied voor zijn rekening kan nemen: we spreken ook van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en worden ook besproken met vertegenwoordigers van de belangengroepen op Vlaams en lokaal niveau, de lokale besturen en Vlaamse administraties.

Op dit moment houdt u een rapport ter onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones **BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei** in handen. Op basis van dit rapport stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor dit gebied vast.

Leeswijzer

In dit rapport worden op onderbouwde wijze de instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Eerst wordt het algemeen kader voor de opmaak van de natuurdoelen geschetst (hoofdstuk 2) en wordt het betrokken gebied gesitueerd en kort besproken (hoofdstuk 3).

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het belang op Vlaams niveau van de hier voorkomende habitats en soorten weergegeven, op basis van de gewestelijke instandhoudingsdoelen (G-IHD).

In hoofdstuk 5 wordt een beknopt overzicht gegeven van het huidige voorkomen, de trend, de potenties en de actuele staat van instandhouding van de habitats en soorten in dit gebied. Een meer uitgebreide bespreking hiervan is terug te vinden in bijlage 2.

Om de instandhoudingsdoelen op te maken dient ook rekening gehouden te worden met de maatschappelijke context en de natuurlijke en antropogene factoren die een –positieve of negatieve- invloed kunnen hebben op het gebied en de voorkomende of potentieel voorkomende habitats en soorten. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste eigenaars- en gebruikersgroepen

besproken en gebeurt een sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelen (hoofdstuk 7).

Uiteindelijk worden, aan de hand van de informatie uit de voorgaande hoofdstukken, in hoofdstuk 8 de instandhoudingsdoelen per habitat en soort bepaald. Eveneens in hoofdstuk 8 wordt een aantal prioritaire acties voor het gebied voorgesteld die, naast andere acties, noodzakelijk zijn om de beoogde instandhoudingsdoelen te kunnen behalen.

INFORMATIEF DOCUMENT

2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen

De opmaak van instandhoudingsdoelstellingen wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dit besluit bepaalt het algemeen kader. Het besluit geeft aan voor welke gebieden, habitats en soorten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.1). Het beschrijft ook op welke manier de instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.2).

2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen worden opgemaakt?

Instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt voor alle Europees te beschermen gebieden. "Europees te beschermen gebied" is niets anders dan een verzamelnaam voor de speciale beschermingszones in hun verschillende vormen (Vogelrichtlijn¹³ en Habitatrichtlijn¹⁴) en stadia in de aanwijzingsprocedure (voorgestelde speciale beschermingszone, gebied van communautair belang of speciale beschermingszone). In Vlaanderen zijn er 62 Europees te beschermen gebieden of Natura 2000-gebieden. **In hoofdstuk 3 wordt het in dit rapport betrokken gebied gesitueerd.**

"Europees te beschermen habitats" zijn de habitattypes vermeld in bijlage I van het Natuurdecreet¹⁵. Dit zijn de in Vlaanderen voorkomende habitats die volgens de Europese Habitatrichtlijn moeten worden beschermd, omdat ze worden bedreigd in heel Europa. In Vlaanderen komen er 48 van deze habitats voor, waarvan 8 prioritair. Een prioritair habitat is een habitat dat sterk bedreigd is in Europa en waarvoor Europa een grote verantwoordelijkheid draagt omdat het vooral in Europa ligt.

"Europees te beschermen soorten" zijn de soorten van bijlage II, III en IV van het Natuurdecreet en de geregeld voorkomende trekvogels¹⁶. Voor de soorten van bijlage II, de vogelsoorten van bijlage IV en de geregeld voorkomende trekvogels moeten speciale beschermingszones worden aangewezen. Voor de soorten van bijlage III moeten volgens het decreet natuurbehoud ook instandhoudingsmaatregelen worden genomen en moeten volgens de Habitatrichtlijn deze soorten over het hele Vlaamse grondgebied worden beschermd. De soorten van bijlage II en III zijn voor een groot deel echter dezelfde. In Vlaanderen komen op regelmatige basis 22 soorten voor van bijlage II, 33 soorten van bijlage III, 66 vogelsoorten van bijlage IV en 22 soorten geregeld voorkomende trekvogels (zoals bedoeld in artikel 4 van de Vogelrichtlijn).

2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied (S-IHD) zijn "de verbeter- of behoudopgaven voor de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te beschermde soorten en hun leefgebieden, waarvoor het Europees te beschermen gebied is aangemeld of die in het Europees te beschermen gebied voorkomen." De bestaande regelgeving (¹⁷) geeft aan dat er eerst doelen op het niveau van Vlaanderen, de zogenaamde gewestelijke

¹³ RICHTLIJN van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

¹⁴ RICHTLIJN 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

¹⁵ Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en zijn wijzigingen

¹⁶ ofwel de soorten van bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn respectievelijk annex I van de Vogelrichtlijn, en de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. Een trekvogel wordt als geregeld voorkomend beschouwd als de trekkende populatie voldoet aan de internationaal aanvaardde 1%-criterium, dit wil zeggen waarvan geregeld 1% van de West-Europese populatie in ons land verblijft.

¹⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen

instandhoudingsdoelstellingen, moeten worden geformuleerd vooraleer er doelen op het niveau van een individuele speciale beschermingszone worden opgesteld.

Die gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn dus de verbeter- of behoudopgaven voor het behouden, herstellen of ontwikkelen van een gunstige staat van instandhouding op Vlaams niveau van de in het Vlaamse Gewest voorkomende Europees te beschermen habitats of soorten. Zij leggen vast wanneer een Europees te beschermen habitat, via doelen op vlak van areaal, oppervlakte en kwaliteit, en een Europees te beschermen soort, via doelen op vlak van areaal, populatie en kwaliteit van het leefgebied, in een gunstige staat van instandhouding zijn. Met andere woorden wanneer ze duurzaam zullen kunnen overleven in Vlaanderen. Het spreekt voor zich dat de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone moeten bijdragen tot de realisatie daarvan. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn door de Vlaamse Regering definitief vastgesteld op 23 juli 2010. **In hoofdstuk 4 worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen die van belang zijn voor dit gebied voorgesteld.**

Ter informatie: Doelen voor areaal, oppervlakte, populaties en kwaliteit

Areaal = het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat/soort binnen Vlaanderen. Dit komt ruwweg overeen met de ruimtelijke grenzen waarbinnen de habitat of soort binnen Vlaanderen voorkomt. Komt een habitat bijvoorbeeld van Limburg tot West-Vlaanderen voor of enkel in de Kempen?

Oppervlakte = de som van de oppervlaktes van elke plek van een bepaald habitatype dat voorkomt. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen onder meer een uitspraak over de noodzakelijke oppervlakte-doelstellingen voor Vlaanderen en dit voor elk habitatype. In de S-IHD wordt het oppervlakte-doel per gebied bepaald.

Populatie = de totale populatie van de betrokken soort, dus in principe alle individuen bij elkaar opgeteld. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over populatie-doelstellingen voor Vlaanderen. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt het populatie-doel per gebied bepaald.

Kwaliteit = de mate waarin de ecologische kenmerken aanwezig zijn die kenmerkend zijn voor een habitat of het leefgebied van een soort. Voor bossen is er bijvoorbeeld sprake over natuurlijke verjonging, gevarieerde ouderdomsstructuur, nutriëntencycli en aanwezigheid van dood hout. Voor waterafhankelijke systemen is het ecohydrologische regime essentieel. De kwaliteit van het leefgebied van een soort wordt bijvoorbeeld bepaald door de grootte van voortplantingsgebieden, de foerageergebieden en de rustgebieden. In de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen worden algemene doelstellingen gegeven voor een aantal typische kenmerken van habitats en leefgebieden van soorten. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen worden kwaliteitsdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten op gebiedsniveau omschreven.

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op basis van een onderbouwend rapport dat de volgende componenten bevat:

1. Een analyse van het gebied in kwestie op vlak van de Europees te beschermen habitats en soorten.
2. De beoordeling van de actuele staat van instandhouding alsook, voor zover dat mogelijk is, de trends sinds de aanmelding, van de Europees te beschermen habitats en soorten, rekening houdend met de ecologische vereisten van die habitats en soorten.
3. Een inschatting van de potenties voor duurzame instandhouding van de relevante Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied in kwestie.
4. Een beoordeling van het belang van het gebied voor elke relevante Europees te beschermen habitat en soort, in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, en hieruit volgend een beoordeling van het belang van elke habitat en soort binnen het Europees te beschermen gebied in kwestie.
5. Het formuleren, op basis van punt 1 tot en met 4, van instandhoudingsdoelstellingen per relevante Europees te beschermen habitat en soort in het gebied, met het oog op het

formuleren van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, zoals vermeld onder punt 9.

6. Een opgave van maatregelen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
7. Een beschrijving, in hoofdlijnen, van de planologische status van het gebied en een socio-economische actorenanalyse van de voornaamste eigenaars- en gebruikerscategorieën in of in de nabijheid van het gebied.
8. Een beschrijving van de bedreigingen en kansen met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
9. Het formuleren van een voorstel van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, op basis van de doelstellingen, vermeld in punt 5, waarbij de prioriteiten werden geïntegreerd, rekening houdend met punt 4 en 8, en na punt 6 en 7 in overweging te hebben genomen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de opdracht gekregen voor de opmaak van de onderbouwende rapporten. Ze wordt hierbij wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Om het gehele proces van start tot finish te begeleiden heeft de minister ook een overleggroep in het leven geroepen. Deze Vlaamse overleggroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die belangen behartigen die rechtstreeks beïnvloed worden door of invloed hebben op de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen. In de praktijk zijn dit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, natuurverenigingen, gebruikers van het buitengebied en de economische sector.

De minister stelt een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vast voor een Europees te beschermen gebied, op basis van:

- 1° dit rapport;
- 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag van de consultatie van de betrokken doelgroepen in het betrokken gebied;
- 3° het overleg met de overleggroep over de in de twee vorige punten vermelde documenten.

De minister legt dit voorontwerp voor aan de Vlaamse Regering, die hierover een principiële beslissing neemt en hieromtrent advies vraagt aan de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen (Minaraad), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV). Na dit advies stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het desbetreffende gebied definitief vast.

Ter info: statuut van dit rapport

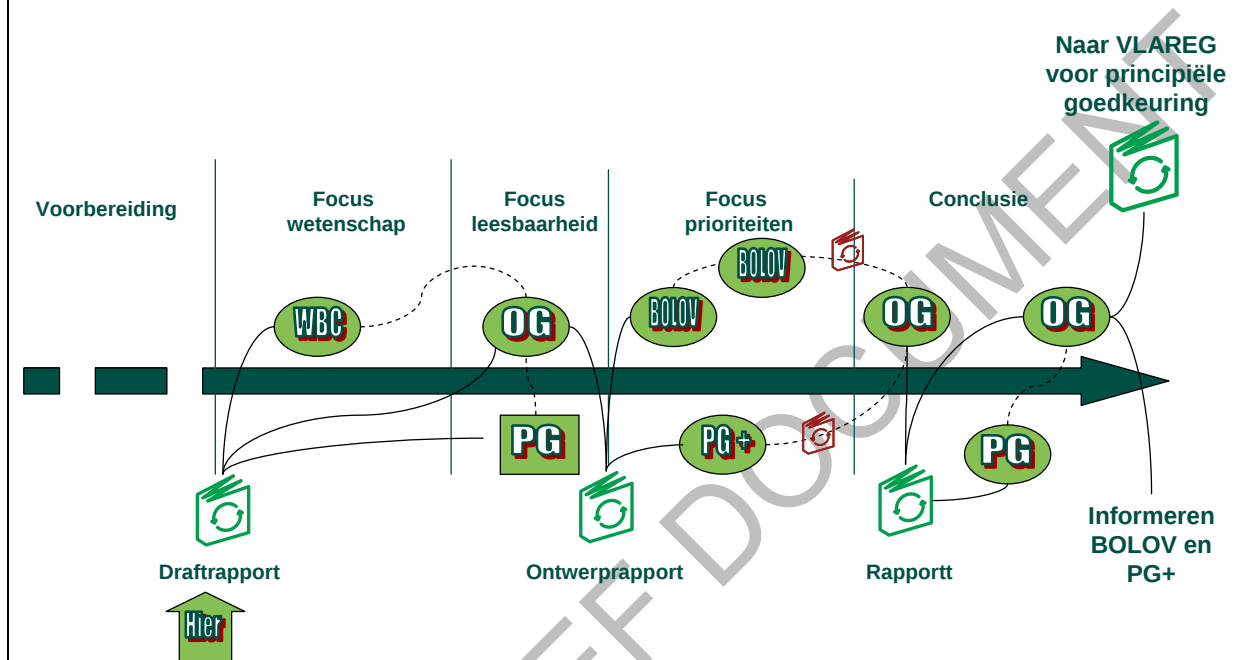
De rapporten voor de onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het ANB wordt wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). In overleg met de Vlaamse Overleggroep is een consultatieproces ontworpen voor elk rapport.

In een eerste stap wordt een **ontwerprapport** wetenschappelijk getoetst door een Wetenschappelijke Begeleidingscommissie (WBC). Tevens wordt het ontwerprapport getoetst op zijn duidelijkheid en leesbaarheid door de Vlaamse Overleggroep (OG) en de betrokken Vlaamse administraties verzameld in de Projectgroep (PG). Op basis van de verzamelde reacties wordt door het ANB het ontwerprapport bijgesteld.

In een tweede stap wordt het **ontwerprapport** voor advies voorgelegd aan de betrokken belangengroepen in het betrokken gebied: het bovenlokaal overleg (BOLOV). Ook wordt advies gevraagd aan lokale besturen (gemeente en provincie) en administraties (de belangrijkste betrokken administraties zetelen in de projectgroep). Door het ANB wordt een voorstel voor reactie (ontwerp van reactienota) uitgewerkt. Deze wordt besproken met de Vlaamse Overleggroep en de Projectgroep. Op basis van dit overleg werkt het ANB de ontwerpreactienota en het ontwerprapport bij.

Het **definitief rapport** vormt de basis voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingdoelstellingen.

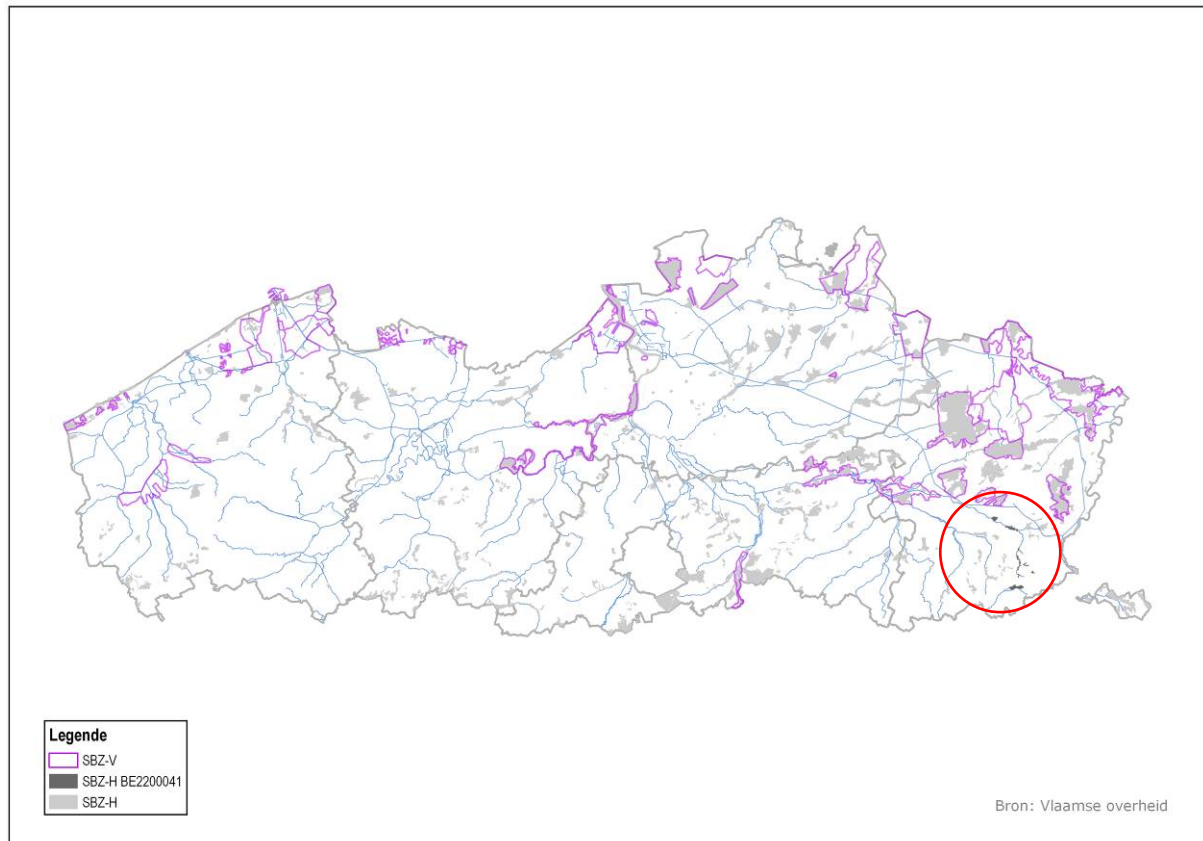
Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Figuur 2-1: Schets van het overlegproces

3. Over welk gebied gaat dit rapport

Dit rapport dient voor de onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Speciale beschermingszones **BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei**.

Figuur 3-1. Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk.

Dit SBZ bestaat uit een langgerekt N-Z georiënteerd gebied dat gesitueerd is in het zuidoosten van Limburg en gelegen in de gemeenten Bilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Riemst en Tongeren. Dit SBZ ligt dicht in de buurt van 2 andere SBZ's, BE2200042 – Overgang Kempen-Haspengouw en BE2200036 – Plateau van Caestert.

Een overzicht van de verschillende deelgebieden met hun respectievelijke naam en oppervlakte wordt weergegeven in tabel 3-1. België meldde 8 deelgebieden aan in de SBZ-H. De deelgebieden van de SBZ-H werden aangewezen door de Europese Commissie.

Figuur 3-2: Situering van de deelgebieden gebruikt in het rapport

Tabel 3-3-1. Overzicht van de deelgebieden gebruikt in het rapport

Deelgebiedcode	Deelgebiednaam	Oppervlakte (ha)
BE2200041-1	Molenbeemd-Klein Membruggen	38
BE2200041-2	Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen	33
BE2200041-3	Vallei van de Boven-Demer	101
BE2200041-4	Demerbronnen, Wadden	23
BE2200041-5	Demervallei van Spurk tot Beverst	129
BE2200041-6	De Kevie	196
BE2200041-7	Pomperik-Dorpsbeemden	89
BE2200041-8	Grootbos	24
Totaal		633

4. Overzicht van de habitats en soorten en hun relatieve belang voor Vlaanderen

Op 8 mei 2009 hebben het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek een onderbouwend rapport aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud overgemaakt. Op basis van dit rapport heeft de Vlaamse Regering de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen definitief goedgekeurd op 23 juli 2010. In dat rapport wordt het belang van een speciale beschermingszone voor het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen gesitueerd.

Ter info: Het relatieve belang van de Speciale beschermingszones voor het realiseren van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

Het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen geeft een indicatie over het relatieve belang van de verschillende speciale beschermingszones voor het realiseren van de globale Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

In de “essentiële” en “zeer belangrijke” gebieden zijn, afhankelijk van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, prioritaire acties aangewezen voor het halen of behouden van de Vlaamse doelen.

De “belangrijke” gebieden hebben een klein oppervlakte- of populatieaandeel van Europees te beschermen habitats en/of soorten.

In de onderbouwende rapportage worden ook “kennislacunes” aangegeven die verder onderzocht moeten worden tijdens de opmaak van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebieden was het, tijdens de opmaak van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, onduidelijk of ze een bijdrage kunnen leveren aan de Vlaamse doelstellingen.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor dit gebied belangrijk is volgens de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor de betrokken habitats en soorten wordt het belang van het gebied voor het duurzaam voortbestaan van habitat of soort (essentieel, zeer belangrijk of belangrijk) weergegeven. Daarnaast wordt een samenvatting van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen weergegeven. In Bijlage I zijn per habitat en soort de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in het geheel weergegeven.

Tabel 4-1: Samengevatte weergave van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van toepassing in dit gebied ('=' behoud van de huidige situatie of '↑' verbetering) en het belang van het gebied voor de realisatie ervan ('★★★' essentieel, '★★' zeer belangrijk of '★' belangrijk).

BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei				
Habitats	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Oppervlakte	Kwaliteit leefgebied
6210 - Gebieden waar zeldzame orchideeën groeien (Festuco – Brometalia)	Aangemeld als essentieel maar niet aanwezig	↑	↑	↑
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	★	↑	↑	=
6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige	★★★	↑	↑	↑

kleibodem (Eu-Molinion)				
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	★★★	=	↑	↑
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	★★	=	↑	=
7140 - Overgangs- en trilveen	Kennishiaat	↑	↑	↑
7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)	Kennishiaat	=	↑	↑
7230 - Alkalisch laagveen	Kennishiaat	↑	↑	↑
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robur-petraeae of Ilici-Fagenion)	★	=	↑	↑
9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betu	★★	=	↑	↑
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	★	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	★★	=	↑	↑

Soorten	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i>	★	=	↑	=
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	★	↑	↑	↑
Nauwe korfslak - <i>Vertigo angustior</i>	★★	=	↑	=
Zeggekorfslak - <i>Vertigo moulinsiana</i>	★★	=	↑	↑
Spaanse vlag - <i>Euplagia/Callimorpha quadripunctaria</i>	Kennishiaat	=	↑	↑
Boomkikker - <i>Hyla arborea</i>	Kennishiaat	↑	↑	↑
Europese bever – <i>Castor fiber</i>	Kennishiaat	=/↑	=	↑
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	★	=	=	↑

Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus</i> species	★	=	=	↑
Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i>	Kennishiaat	=	=	↑
Gewone grootoorvleermuis/ Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i>	Kennishiaat	=	=	↑
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	★	=	=	↑
Gewone dwergvleermuis - <i>Pipistrellus</i> species	★	=	=	↑
Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis – <i>Myotis brandtii/Myotis mystacinus</i>	Kennishiaat	=	=	↑

5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied

In dit rapport wordt de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats in hoofdstuk 8 onderbouwd. Dit gebeurt op basis van ecologische analyses, aangevuld met socio-economische analyses. In dit hoofdstuk wordt de ecologische analyse over de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten besproken. In paragraaf 5.1 wordt eerst het functioneren van het fysische systeem van het gebied besproken. Welke bodemtypes komen voor? Zijn er belangrijke grondwaterstromen? Wat is de invloed van het reliëf? Enzoverder. Het fysische systeem vormt immers de basis voor de ontwikkeling van natuurwaarden. In paragrafen 5.2 en 5.3 wordt een samenvatting gegeven van de ecologische analyse van het actueel voorkomen van de Europees te beschermen habitats en soorten voor dit gebied. De ecologische analyse zelf vind je in Bijlage 2. Op basis van deze analyse, en rekening houdend met de socio economische context (hoofdstuk 6) worden in hoofdstuk 7 knelpunten geïdentificeerd en in hoofdstuk 8 doelen en prioriteiten bepaald.

Ter info: Toelichting van belangrijke termen gebruikt in dit hoofdstuk

Het actuele voorkomen is een beschrijving van waar een soort of habitat voorkomt en hoeveel.

De actuele staat van instandhouding: dit is een beschrijving van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het Europees te beschermen habitat of van het leefgebied van een Europees te beschermen soort in dit gebied en de omschrijving van de achterliggende redenen.

De trend geeft de evolutie doorheen de tijd weer van de kwaliteit of kwantiteit van een habitat of soort.

De potenties geven aan hoeveel en eventueel waar er mogelijkheden zijn voor de uitbreiding of het herstel van een habitat of van een populatie van een soort.

5.1. Beschrijving van het fysische systeem

Deze speciale beschermingszone (SBZ-H) is gelegen in het zuid-oosten van de provincie Limburg. Ze is gelegen in de Atlantische regio van Europa, is 633,45 ha groot en is gelegen op de grens tussen het Picardisch-Brabants floradistrict en het Kempens floradistrict (Lambinon, 1998).

De SBZ strekt zich uit over 3 verschillende ecoregio's. De noordelijke deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn gelegen in de ecoregio van de Kempen (ecodistrict Centraal-Kempisch rivier- en duinendistrict), terwijl alle andere deelgebieden gelegen zijn in de ecoregio van de krijt-leemgebieden (ecodistrict golvend Haspengouws leemdistrict en ecodistrict Haspengouws leemplateaudistrict). Deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen ligt met een erg klein oppervlak in een uitloper van de ecoregio van de zuidoostelijke heuvelzone (ecodistrict vochtig Haspengouws leemdistrict).

Het grootste deel van de SBZ wordt gekenmerkt door Tertiaire mariene sedimenten, waarop niveo-eolische leemafzettingen werden afgezet door overwegend uit het noord-noordwesten afkomstige winden. In het noorden van de SBZ worden de geomorfologische processen gekenmerkt door een afzetting van mariene sedimenten tijdens het Tertiair, gevolgd door een uitschuring van rivieren tijdens het Quartair. Door een verschillende erosiegevoeligheid werden hier dan ook dalen, hellingen en plateau's gevormd. Hierop werd vervolgens eolische zandleem afgezet. Het reliëf is daardoor overwegend sterk golvend, met een hellingsgraad die tussen 0.5 % en 2% gelegen is. Meer naar het noorden toe wordt het reliëf vlakker en helt het af in de richting van de Demer. De deelgebieden zijn voornamelijk gelegen in beekdalen en op steile hellingen. De SBZ is gelegen in het noordelijke deel van de kanaaltaluds, die een belangrijke ecologische corridor vormen tussen de mergelstreek, de Maasvallei, het Demerland en de Hoge Kempen (Structuurplan Diepenbeek).

De meest noordelijk gelegen deelgebieden (deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 7 – Pomperik - Dorpsbeemden) liggen op de grens tussen de zandbodems en de zandleembodems of leembodems. Deze 2 deelgebieden zijn zelf gelegen op zeer sterk gleyige kleibodem zonder

profiel, terwijl ten noorden ervan matig droge tot matig natte zandbodems met een duidelijke ijzer en/of humus B horizont voorkomen. Naarmate men meer naar het zuiden gaat, treft men eerst zandleembodems aan, en vervolgens overwegend leembodems. De overige deelgebieden liggen allemaal ter hoogte van deze natte tot zeer natte leembodems en veenbodems, die over het algemeen geen profiel vertonen. De bodems binnen de SBZ zijn in gebruik als landbouwareaal of weiland.

De SBZ is voor 70% van zijn oppervlakte gelegen in het bekken van de Demer terwijl 30% in het Maasbekken ligt (enkel deelgebied 6 – De Kevie). De meeste deelgebieden liggen rond de oevers van de van zuid naar noord georiënteerde bovenloop van de Demer of rond transversaal lopende zijarmen ervan (deelgebied 2 gelegen op beide oevers van de Nieuwzouw, deelgebied 1 rond Molenbeek). Deelgebied 8 is het enige deelgebied dat niet op de oevers van een waterloop gelegen is. Dit gehele gebied is gelegen in het stroomgebied van de Schelde. Deelgebied 6 – De Kevie daarentegen is gesitueerd op de oevers van de rivier de Jeker en ligt dus binnen het stroomgebied van de Maas.

De grondwatertafel ligt ter hoogte van de ruggen over het gehele gebied op grote diepte (tot 10-20m diep) en heeft geen rechtstreeks belang voor de waterhuishouding. Normaal worden de planten dan ook door regenwater gevoed. In de valleien daarentegen is de grondwatertafel op minder grote dieptes terug te vinden. De ondoorlatende kleilagen in de ondergrond veroorzaken bronnen en kwelgebieden in het centrale deel van de SBZ. Tijdens winter en voorjaar zal de grondwaterstand erg hoog zijn, wat leidt tot natte gronden tot in het late voorjaar. Tijdens de zomermaanden daarentegen wordt de opstijging van bodemwater verstoord door deze weinig doorlatende ondergrond, waardoor de gronden erg droog zijn. Het ganse gebied is uiterst kwetsbaar voor verontreiniging van het grondwater, terwijl deelgebied 6 – De Kevie kwetsbaar is. Enkel de 2 deelgebieden die op de kleibodems gelegen zijn (deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden), zijn matig tot weinig kwetsbaar.

Ten gevolge van de ondiepe waterstand in de beekvalleien komen in de SBZ voornamelijk vochtige hooilanden, rivierbegeleidende valleibossen en zelfs vegetatierijke moerassen voor. Er kunnen resten van kleine landschapselementen zoals hagen, holle wegen, hellingsbosjes, poelen en hoogstamboomgaarden waargenomen worden.

5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te beschermen habitats binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen habitat uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

6210 – Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende bodems (Festuco – Brometalia) (Prioritair habitat in gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)

• Het actuele voorkomen	Dit aangemelde habitattypet komt actueel niet voor volgens de habitatkaart.
• Actuele staat van instandhouding	Niet bepaald.
• Trend	Dit habitat kent een dalende trend. In 2001 bestond ca 2% van de oppervlakte van de SBZ uit dit habitat. Actueel is dit habitat verdwenen in de SBZ.

- **Potenties** De potentie van dit habitattype is nagenoeg over de hele SBZ niet of minder geschikt. Geen enkel perceel is matig tot zeer geschikt.

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

- **Het actuele voorkomen** Dit habitattype komt enkel als het droge subtype (6230_hn) voor op een beperkte oppervlakte ter hoogte van de droge, zandige koppen in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden. Het aanwezige kalkrijke kamgrasland (6510_huk) in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen vertoont elementen van het type heischraal grasland met kalkminnende soorten (6230_hnk). De oppervlakte is zeer beperkt.
- **Actuele staat van instandhouding** Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.
- **Trend** Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.
- **Potenties** In deelgebied 7 zijn vooral potenties voor het droge subtype aanwezig op de droge koppen in het noordwesten van het gebied en het deelgebieden ten oosten van de gewestweg, waar momenteel al kensoorten zoals Borstelgras voorkomen.

In deelgebied 5 situeren de potenties voor 6230_ha zich vooral in de zoomvegetaties naar het boshabitattype 9120. In deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen zijn er ook nog beperkte potenties voor oppervlakteuitbreiding.

6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

- **Het actuele voorkomen** De veldrusassociatie komt voor in deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden in complex met laaggelegen schraal hooiland (6510), dotterbloemgrasland (rbbhc) en kleine zeggenvetaties (rbbms). Dit deelgebied is vooral speciaal aangezien hier de laatste Vlaamse standplaats van Kranskarwij voorkomt. In de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie zijn relictten van het basenrijke subtype van dit habitataanwezig die momenteel niet habitatwaardig zijn.

De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 1,8 ha.
- **Actuele staat van instandhouding** De lokale staat van instandhouding is overal voldoende tot goed. Samenvattend is er een goede actuele staat van instandhouding.
- **Trend** Aangezien actueel enkel relictten voorkomen is er sprake van een negatieve trend sinds de aanmelding.
- **Potenties** De veldrusassociatie van dit habitattype vertoont volgens POTNAT enkel potentie in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, terwijl het basenrijke subtype in nagenoeg alle deelgebieden potentie heeft, behalve in deelgebied 8 – Grootbos. De reële potenties situeren zich voornamelijk in de deelgebieden 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie.

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

- Het actuele voorkomen

Er worden 2 subtypes onderscheiden:

 - Subtype 6430_hf (Moerasspireaverbond of natte ruigte), wat vooral verruigingsfases van voormalige al dan niet kwelgevoede hooilandtypes omvat. Dit subtype komt voor in alle deelgebieden, behalve deelgebied 8 – Grootbos, vaak onder verboste vorm of samen met rbb moerasspirearuigte met graslandkenmerken;
 - Subtype 6430_bz (vochtige, nitrofiële boszoom): dit type is niet als dusdanig gekarteerd en dus niet uit de habitatkaart af te leiden.

De totale oppervlakte van dit habitattype bedraagt ca. 107 ha, waarvan ongeveer 88 ha als goed ontwikkeld beschouwd kan worden.
- Actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding is deels voldoende tot goed, wat vooral bepaald wordt door de grote mate van verruiging en de hieruit volgende lage bedekking van sleutelsoorten. Dit heeft gevolgen voor de aanwezige karakteristieke fauna.
- Trend

Globaal kan gesteld worden dat de trend voor 6430 onduidelijk is. Het aandeel moerasspirearuigte lijkt toe te nemen door verminderd beheer van hooilandtypes (rbbhc, 6410, 6510) in de beekvalleien. Door verbossing en bebossing gaat het habitat echter op verschillende plekken verloren. Door het ontbreken van mantel-zoomvegetaties in grote boscomplexen (vb. door uitvallen van hakhoutpraktijken) is de trend negatief voor de nitrofiële boszomen. Ten tijde van aanmelding bedroeg de oppervlakte ca 20% van de SBZ. Actueel is de oppervlakte licht afgenomen en bedraagt ze ca 17% van de SBZ.
- Potenties

Uitgezonderd in deelgebied 8 - Grootbos, komen in alle deelgebieden valleigronden voor die in aanmerking komen voor ontwikkeling van 6430_hf. Vooral in deelgebied 6 – De Kevie is er potentie voor bijkomende oppervlakte in het valleigebied van de Jeker. Ook voor nitrofiële boszomen zijn er potenties in nagenoeg alle deelgebieden behalve in deelgebied 7 Pomperik-Dorpsbeemden.

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

- Het actuele voorkomen

Er worden 3 subtypes onderscheiden:

- 6510_hu (Laaggelegen schraal hooiland: Glanshaververbond) komt in nagenoeg alle deelgebieden voor, behalve in deelgebied 4 – Demerbronnen - Wadden en deelgebied 8 – Grootbos. De grootste oppervlaktes zijn terug te vinden in deelgebied 6 – de Kevie en 7 – Pomperik-Dorpsbeemden, terwijl in alle andere deelgebieden het subtype zwak ontwikkeld of verlost is.
- 6510_huk (Kalkrijk kamgrasland) komt enkel in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen voor in complex met heischrale elementen.
- Voor 6510_hua (Grote vossenstaartgraslanden) is er actueel een kennishiaat aangezien het onmogelijk is op basis van de BWK een oppervlakte in te schatten, maar er wel sleutelsoorten voorkomen.

De totale oppervlakte van dit habitatype bedraagt ca. 43,7 ha, waarvan bijna 42,8 ha 6510_hu en 6510_hua.

- Actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding voor het subtype Glanshavergraslanden (6510_hu) is overwegend voldoende tot goed voor alle criteria, met uitzondering van de frequentie of bedekking van de sleutelsoorten. Voor Grote vossenstaartgraslanden kon geen staat van instandhouding bepaald worden.

Het subtype kalkrijk kamgrasland bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding door de gedegradeerde staat op het vlak van habitatstructuur, de hoge graad aan verbossing en de gedegradeerde staat op het vlak van de faunakaracteristieken.

- Trend

De habitatschatting is bij de eerste opmaak van de BWK niet correct gebeurd waardoor vele graslanden qua waarde te laag zijn ingeschat. De herkartering van het INBO enerzijds en gerichte veldcampagnes bij de opmaak van het rapport anderzijds geven een betere inschatting van de oppervlakte 6510 die actueel nog in de SBZ aanwezig is. Het is echter niet meer mogelijk om deze te vergelijken met de oude gegevens.

- Potenties

In de meeste deelgebieden is er potentie voor Glanshavergraslanden aanwezig, met de grootste potenties in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 6 – De Kevie. Omvorming van bemeste akkers en soortenrijke graslanden is relatief gemakkelijk te realiseren.

In deelgebied 7 – De Pomperik zijn ook potenties voor 6510_hua (Grote vossenstaartverbond) aanwezig.

Potentie voor kalkrijk kamgrasland (6510_huk) is door zijn zeldzame abiotische uitgangssituatie ruimtelijk zeer beperkt.

7140 - Overgangs- en trilveen

- Het actuele voorkomen Relicten van het habitatype zijn actueel aanwezig in deelgebied 6 – De Kevie (soorten Parnassia, Padderus, Grote boterbloem, Schubzegge). Het habitatype is zwak ontwikkeld en niet aangegeven op de habitatkaart (kennishiaat: gerichtere inventarisatie is noodzakelijk).
- Actuele staat van instandhouding Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.
- Trend Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.
- Potenties In deelgebied 6 – De Kevie zijn potenties voor uitbreiding van dit habitatype binnen een grote laagveenkernel in mozaïek met de habitatypes 6410_mo en 7230. Er zijn kansen voor herstel van het habitatype vanuit de zaadbank.

7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

- Het actuele voorkomen Kalktufvorming wordt waargenomen in deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 3 – Vallei van de Boven-Demer en 8 – Grootbos, op puntlocaties van maximaal een paar vierkante meter per deelgebied. Momenteel is onvoldoende kennis aanwezig over de aanwezigheid van kenmerkende mossoorten.
- Actuele staat van instandhouding Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.
- Trend Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.
- Potenties De potenties zijn zeer beperkt en geschikte locaties kunnen ook moeilijk tot niet gecreëerd worden. In eerste instantie is dit beperkt tot die zones en bovenlopen van beekjes waar uittredend bronwater erg kalkrijk is, opdat kalkneerslag en afzetting van calciumcarbonaat op de in het water aanwezige blaadjes, mossen, takjes kan optreden. De potenties zijn dan ook het grootst in bronbossen waarbij het water door een kalkrijke ondergrond is gestroomd.

7230 - Alkalisch laagveen

- Het actuele voorkomen Het habitatype heeft door zijn uitgelezen standplaatsen van laagveen in combinatie met zeer kalkrijke kwel een beperkt voorkomen. Actueel komt het habitatype met zekerheid voor in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen (zwak ontwikkeld) en 6 – De Kevie (relicten). Een oppervlakte kan niet bepaald worden o.b.v. de habitatkaarten.
- Actuele staat van instandhouding Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.
- Trend Ten opzichte van de historische vegetatieopnames is er een duidelijke kwalitatieve achteruitgang van de Haspengouwse alkalische laagvenen (voornamelijk in deelgebied 6 – De Kevie).

- **Potenties** De potenties van habitattype zijn zeer beperkt. Herstel hydrologie en aangepast (omvormings)beheer kan tot uitbreidingen leiden in de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie (in een grootschalige laagveen kern, in mozaïek met de habitattypes 6410 en 7140) .

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagenion)

- **Het actuele voorkomen** Atlantische zuurminnende beukenbossen komen voor in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, 7 – Pomperik – Dorpsbeemden en 8 – Grootbos. Deze bospercelen zijn deels omringd door de boshabitats 9160 of 9190. De actuele oppervlakte van het habitattype bedraagt ca. 5,5 ha.
- **Actuele staat van instandhouding** De lokale staat van instandhouding is overwegend voldoende tot goed. De hoeveelheid dood hout en dik dood hout is echter overal onvoldoende, net al de samenstelling van de kruidlaag en het MSA. Samenvattend is er een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
- **Trend** De trend is onduidelijk. Mogelijk is er een (licht) positieve evolutie door het inzetten van beheermaatregelen volgens de beheervisie van het ANB en het toepassen van verschillende bos- en natuurbeheerplannen en door het ouder worden van de bossen (waardoor de structuurkwaliteit in dit boshabitat is toegenomen).
- **Potenties** Er is volgens het POTNAT-model enkel potentie voor dit habitattype in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 7 Pomperik – Dorpsbeemden, in de omgeving van het actueel voorkomend habitat (mogelijkheid tot uitbreiden van actuele habitatvlekken). In deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn er ook potenties langs de oostelijke rand van het deelgebied.

9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

- **Het actuele voorkomen** Dit boshabitat komt actueel in alle deelgebieden voor volgens de habitatkaart, behalve in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden. De grootste oppervlakte van dit habitattype wordt waargenomen in deelgebied 8 – Grootbos, waar meer dan 80% van de deelgebiedoppervlakte ingenomen is door habitattype 9160. De actuele oppervlakte van dit habitattype bedraagt ongeveer 39 ha.
- **Actuele staat van instandhouding** De actuele staat van instandhouding is deels voldoende tot goed. De hoeveelheid dik dood hout daarentegen is onvoldoende voor een goede actuele staat van instandhouding. Ook de grootte van de bosvlekken is onvoldoende om een goede actuele staat te bekomen, zowel voor het bos zelf als voor de fauna die erin leven. Daarnaast treedt ook veel ruderalisering op.

- **Trend**
De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...) zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (onder andere achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag,...). Uit analyse van de oude en de nieuwe gegevens lijkt de trend relatief stabiel met respectievelijk ca 5% en ca 6% van de oppervlakte van de SBZ.
- **Potenties**
Volgens het POTNAT-model is er potentie voor dit habitatype in alle deelgebieden. Er kunnen waardevolle overgangen van 9160 naar 91E0 gerealiseerd worden.

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

- **Het actuele voorkomen**
Dit habitatype komt enkel voor op een beperkte oppervlakte van 0,95 ha in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, grenzend aan een groot perceel habitatype 9120.
- **Actuele staat van instandhouding**
De beperkte oppervlakte, het gebrek aan dood hout, de abundante aanwezigheid van invasieve exoten en het ontbreken van sleutelsoorten zijn knelpunten voor een goede staat van instandhouding. Samenvattend is er een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
- **Trend**
Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.
- **Potenties**
Er zijn volgens het POTNAT-model potenties voor dit habitatype in de meest noordelijk gelegen deelgebieden, waar arme zandgronden voorkomen: deelgebied – 5 Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden. Het habitatype valt te beschouwen als een successiestadium van habitatype 9120.

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

- Het actuele voorkomen
De habitatkaart geeft aan dat het habitattype 91E0 veelal verspreid en in complex met andere bostypes en graslandtypes voorkomt in bijna alle deelgebieden, behalve deelgebied 7 – Pomperik – Dorpsbeemden, over een totale oppervlakte van ongeveer 44,5 ha.

Dit habitattype valt uiteen in de volgende 3 subtypes binnen dit SBZ:

- 91E0_veb en 91E0_bron: beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos en goudveil-essenbos van bronnen en bronbeken. Meer dan vier vijfde van het als 91E0 aangemelde habitat bestaat uit dit subtype (35,50 ha). Het komt dan ook in nagenoeg alle deelgebieden voor, behalve in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden.
 - 91E0_meso: mesotroof elzenbos of berkenbroek op voedselarme tot matig voedselrijke natte gronden. Slechts 4,13 ha (of 10 % van het als 91E0 aangemelde habitat) over deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, 3 – Vallei van de Boven-Demer, 4 – Demerbronnen, Wadden en 7 – Pomperik-Dorpsbeemden bestaat uit dit type.
 - 91E0_eutr: eutroof ruigte- elzenbos. Dit subtype komt enkel voor deelgebied 6 – de Kevie (4,84 ha).
- Actuele staat van instandhouding
Er is een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor dit habitattype. Dit is vooral te wijten aan de onvoldoende grote oppervlakte van de boscomplexen als aan de afwezigheid van voldoende (dik) dood hout. Verstoring treedt slechts in beperkte mate en erg lokaal op, en de boom- en kruidlaag zijn goed ontwikkeld.
 - Trend
De oppervlakte is toegenomen van ca 2% van de oppervlakte van de SBZ tot actueel ca 7% van de oppervlakte. Er is hier dus sprake van een toenemende trend.
 - Potenties
Volgens POTNAT zijn er grote potenties om de oppervlakte van de bestaande alluviale bossen verder uit te breiden in alle deelgebieden met brede alluviale bodems waar nu al 91E0 habitat voorkomt, behalve voor het mesotroof broekbos. Ook het oligotroof broekbos vertoont in vergelijking met de andere subtypes een kleinere potentie.

5.3. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de soorten van de habitatrichtlijn

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele toestand van de Europees te beschermen soorten binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

Vliegend hert - *Lucanus cervus*

- Het actuele voorkomen
In deze SBZ komt de soort voor in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen en in deelgebied 8 – Grootbos, waar de laatste jaren meerdere waarnemingen zijn gebeurd. Recent werd er ook een dood mannetje aangetroffen tussen deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden. Het voorkomen van deze soort is gelinkt aan de aanwezigheid van boscomplexen.
- Actuele staat van instandhouding
Door het wegvallen van middelhout- en hakhoutbeheer en het verwijderen van dode of afstervende bomen langsheen zonbeschenen bosranden of in oude houtkanten is de oppervlakte geschikt habitat beperkt. De staat van instandhouding is bijgevolg gedeeltelijk aangetast. Er is echter onvoldoende kennis over de aanwezigheid van broedplaatsen en populatiegrootte.
- Trend
Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van het Vliegend hert in het gebied. Algemeen is er wel een achteruitgang in Vlaanderen.
- Potenties
Aangezien het Vliegend hert gebonden is aan open, lichtrijke, oude eikenbossen met dikke, dode en afstervende bomen, zijn de grootste potenties in dit SBZ te vinden in grote zones van habitattypen 9120, 9160 en 9190, die voorkomen in deelgebieden 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen, 3 – Vallei van de Boven-Demer en 8 - Grootbos. Dit zijn eveneens de gebieden waar tot op heden Vliegend hert is waargenomen.

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

- Het actuele voorkomen
De SBZ-H is aangemeld voor deze salamandersoort maar er is geen indicatie van voorkomen sinds 1994. Recent werd in deelgebied 6 – De Kevie wel Kamsalamander waargenomen in een aantal aangelegde poelen, die echter te klein en ondiep zijn en vis bevatten opdat een duurzame populatie kan ontwikkelen. Buiten SBZ-H zijn er waarnemingen ter hoogte van de Dautewijers (in de omgeving van deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst).
- Actuele staat van instandhouding
Er is een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding voor de soort, door de te kleine populatie. Het habitat in deelgebied 6 – De Kevie is geschikt voor uitbreiding van de soort. Er is echter onvoldoende kennis over de aanwezigheid van reproductie en populatiegrootte.
- Trend
Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van de soort in het gebied.
- Potenties
Potentie voor deze soort is groot in die gebieden waar voldoende afwisseling in graslanden, moeras en bosranden of kleine landschapselementen aanwezig is, in combinatie met geschikte voortplantingspoelen. Voornamelijk deelgebied 6 – De Kevie heeft potenties voor de soort.

Nauwe korfslak - *Vertigo angustior*

- **Het actuele voorkomen**

In de SBZ komt deze slak enkel voor in deelgebied 1 - Molenbeemd – Klein Membruggen, meer bepaald in het Natuurreservaat Molenbeemden. Uit een monitoringscampagne van 2011 bleek dat één van de twee in 2004 waargenomen populaties verdwenen was (Likona, 2004; Likona, 2011).
- **Actuele staat van instandhouding**

Het mogelijk verdwijnen van een deelpopulatie in de Molenbeemd is een negatieve evolutie. De nog resterende populatie is matig ongunstig omwille van de relatief lage populatiedichtheden. De habitatkwaliteit van de bekende locaties is echter vermoedelijk voldoende tot goed. Samenvattend is er een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding
- **Trend**

Gezien het mogelijke verdwijnen van een deelpopulatie in de Molenbeemd, is er een negatieve trend.
- **Potenties**

Binnen de SBZ-H komen er overgangszones tussen bos en meer open vegetatie (akkergebieden, graslanden, hooilanden), waterrijke gebieden en populieraanplanten voor. Op basis hiervan kan gezegd worden dat er theoretisch gezien potenties zijn voor deze zeldzame landslak in verschillende deelgebieden van de SBZ-H.

Zeggekorfslak - *Vertigo moulinsiana*

- **Het actuele voorkomen**

In de SBZ-H komt de Zeggekorfslak actueel (monitoringgegevens 2003 en/of 2008 van Thomas Lemmens) voor in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen, deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer en deelgebied 4 Demerbronnen, Wadden. Nabij deelgebied 7 Pomperik – Dorpsbeemden, meer bepaald in het natuurreservaat 'Dauteweyers' (buiten SBZ-H) wordt de soort eveneens aangetroffen.
- **Actuele staat van instandhouding**

Vooraf de populatie in deelgebied 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen en de populatie aan de Dauteweyers (buiten SBZ-H) zijn actueel in goede toestand. De overige populaties in deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer en deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden zijn minder stabiel of onvoldoende gekend. Samenvattend is er een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding.
- **Trend**

Op basis van de monitoringsgegevens van 2003 en 2008 wordt voor deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen voornamelijk een positieve trend vastgesteld ten gevolge van gericht beheer. Voor deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer is de trend licht negatief, aangezien de afwezigheid van een aangepast beheer verruiging veroorzaakt. De watertafel in dit gebied is wel in orde. In deelgebied 4 Demerbronnen, Wadden kan geen trend worden vastgesteld, vermits enkel waarnemingen voor 2003 beschikbaar zijn.
- **Potenties**

Gelet op het feit dat bijna alle deelgebieden langsheen waterlopen gelegen zijn en dat alluviale bossen en moerasspirearuitges verspreid voorkomen tussen andere bossen en graslanden zijn er theoretisch gezien potenties voor deze slakkensoort in het ganse SBZ. Mits aandacht voor de waterkwaliteit van de Jeker en aangepast beheer, vertoont deelgebied 6 – De Kevie grote potentie, net zoals deelgebied 7 Pomperik – Dorpsbeemden ten gevolge van de nabijheid van een populatie net buiten SBZ.

Spaanse vlag – *Euplagia / Callimorpha quadripunctaria*

- Het actuele voorkomen Er zijn echter waarnemingen van de soort (die niet aangemeld is voor dit SBZ) nabij deelgebied 6 – De Kevie (echter buiten SBZ) en in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst. Er kan voor deze SBZ dan ook niet gesproken worden van een lokale populatie.
- Actuele staat van instandhouding Er is momenteel geen populatie aanwezig in de SBZ.
- Trend In West-Europa is de Spaanse vlag allerm minst bedreigd. Zij breidt gestaag haar leefgebied uit en de belangrijkste waardplant van de soort, Koninginnenkruid, is bovendien vrij algemeen. Het warmer wordende klimaat werkt de vooruitgang van deze mobiele soort in de hand (website Natuurpunt).
- Potenties In alle deelgebieden waar drogere, warme habitats zich in de nabijheid bevinden van vochtige ruigten, zijn er potenties aanwezig. Het is evenwel niet duidelijk of er zich ook effectief populaties zullen vestigen bij verdere uitbreiding van het areaal.

Boomkikker – *Hyla arborea*

- Het actuele voorkomen Het is mogelijk dat de Boomkikker aanwezig is in deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden, gezien de aanwezigheid van geschikt landbiotoop en de populatie in de Dauteweyers op iets minder dan een kilometer afstand (buiten SBZ). Waarnemingen die de aanwezigheid in potentieel landhabitat in deelgebied 7 bevestigen, ontbreken echter.
- Actuele staat van instandhouding Er is een kennishiaat in het onderzoek naar het voorkomen van deze soort in het landbiotoop van deelgebied 7 De Pomperik – Dorpsweyer. Er wordt echter aangenomen dat een populatie aanwezig is in een gedegradeerde toestand wegens (1) het ontbreken van geschikt waterhabitat voor de voortplanting; en (2) doordat, ondanks de goede kwaliteit en voldoende oppervlakte van de potentiële landhabitat in deelgebied 7, de aanwezigheid van enkele verkeerswegen zorgt voor een belangrijke barrière tussen de landhabitat en de aanwezige populatie in de nabijgelegen Dautewijers. Ook de afstand tussen beide is vrij groot (>500 m).
- Trend De evolutie van de boomkikkers in de nabijgelegen Dauteweyers is duidelijk positief (monitoringsrapport Natuurpunt): van slechts 2 roepende mannetjes in 1995 tot een 30-tal roepende mannetjes in 2006.
- Potenties In deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden is er een goede potentie voor de soort aangezien er enerzijds geschikt landbiotoop aanwezig is en anderzijds ook voortplantingshabitat op 1 km afstand. Door aanleg van poelen kan echter ook geschikt waterhabitat gecreëerd worden voor de Boomkikker binnen dit SBZ. Ook het omgevende landschap heeft een goede potentie tot ontwikkeling als geschikt landhabitat en/of als verbindingsgebied met de populatie in de Dautewijers.

Europese bever – *Castor fiber*

- Het actuele voorkomen
De aanwezigheid van de bever in deelgebied 6 – De Kevie is gekend. Zo werden in de zomer van 2011 een volwassen dier en vermoedelijk 2 jongen gezien (Kristijn Swinnen, UA). Dit doet geloven dat een volwassen koppel aanwezig is en zich succesvol voortplant. Verder zijn er talrijke vraatsporen aan wilgen, populier, essen en haagbeuken werden teruggevonden. Ook werden op vele plaatsen wissels gevonden.
- Actuele staat van instandhouding
Niet bepaald.
- Trend
Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van de soort in het gebied.
- Potenties
Door aanwezigheid van de Jeker, moerassen, rietkragen en houtkanten kan worden gezegd dat er in deelgebied 6 - De Kevie goede potenties bestaan voor de bever. Ook de ligging van dit deelgebied in de buurt van de populatie langs de Grensmaas biedt perspectief.

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*, **Ruige dwergvleermuis** - *Pipistrellus nathusii*, **Franjestaart** - *Myotis nattereri*, **Meervleermuis** - *Myotis dasycneme*, **Watervleermuis** - *Myotis daubentonii*, (**Bosvleermuis** – *Nyctalus leisteri*).

- Het actuele voorkomen
Het aantal waarnemingen binnen deze SBZ is erg klein en bovendien beperkt tot zomerwaarnemingen. Er zijn geen overwinteringsplaatsen gekend binnen de SBZ. Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend voor deze groep die een duidelijk voordeel heeft door de aanwezigheid van oud en structuurrijk bos:
 - **Rosse Vleermuis** is waargenomen in deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden.
 - Van **Ruige dwergvleermuis** bestaan zomerwaarnemingen in deelgebieden 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, 6 – De Kevie, 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en 8 - Grootbos. De locatie van de overwinteringsplaatsen is niet gekend.
 - **Watervleermuis** is waargenomen in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en deelgebied 8 - Grootbos.
 - Er zijn geen gegevens beschikbaar voor **Franjestaart**, **Meervleermuis**, **Bosvleermuis**.
- Actuele staat van instandhouding
Er is voor alle soorten uit deze 'groep' een te beperkte kennis om uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.
- Trend
De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is onvoldoende gekend om een trend te kunnen bepalen.

- **Potenties** Potentie voor de aanwezigheid van zowel zomer- als winterverblijven is aanwezig in alle structuurrijke bossen waar oude bomen aanwezig zijn en waar er nabijgelegen geschikt foerageergebied (open water, beken, moerassen, natte valleien) aanwezig is. Aangezien er, met uitzondering van deelgebied 8 - Grootbos, beekvalleien voorkomen in alle deelgebieden, is er potentie voor de aanwezigheid van de groep in nagenoeg alle deelgebieden.

Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - Myotis brandtii/Myotis mystacinus, **Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis** - Plecotus auritus/austriacus, **Vale vleermuis** – Myotis myotis, **Mops vleermuis** - Barbastella barbastellus, **Bechsteins vleermuis** – Myotis bechsteinii.

- **Het actuele voorkomen** Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend voor deze soorten die een voornamelijk foerageren boven open bosland of boven water:
 - Binnen de SBZ zijn er in deelgebied 8 - Grootbos zomerwaarnemingen gekend voor de **Gewone baardvleermuis**. In geheel Vlaanderen zijn er slechts 2 zomerverblijfplaatsen voor deze soort gekend. Er zijn daarentegen wel meerdere winterverblijfplaatsen gekend, weliswaar allemaal buiten deze SBZ.
 - De **Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis** werd waargenomen in deelgebied 8 - Grootbos.
 - Er zijn geen gegevens beschikbaar voor **Brandt's vleermuis**. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat de Gewone baardvleermuis en Brandt's vleermuis in het veld niet te onderscheiden zijn, waardoor deze laatste opgenomen is in de waarnemingen van de Gewone baardvleermuis.
 - Voor de **Vale vleermuis, Mops vleermuis en Bechsteins vleermuis** zijn er geen zomer- of winterwaarnemingen binnen deze SBZ geregistreerd.
- **Actuele staat van instandhouding** Aangezien voor geen enkele van deze soorten zomer- of winterwaarnemingen zijn geregistreerd binnen de SBZ, kan er geen actuele staat van instandhouding opgesteld worden.
- **Trend** Er is onvoldoende kennis om de trend te bepalen.
- **Potenties** Deze soorten verblijven in gebouwen en bomen en foerageren in open bossen. Aangezien deze SBZ gekenmerkt wordt door aanwezigheid van verspreide plekken open bossen, is er potentie voor de aanwezigheid van de groep in nagenoeg alle deelgebieden.

Groep 3: Laatvlieger - Eptesicus serotinus, Gewone dwergvleermuis – Pipistrellus pipistrellus

- Het actuele voorkomen
Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend voor deze soorten die voornamelijk in tuinen en langs bosranden vliegen en in gebouwen verblijven:
 - De **Gewone dwergvleermuis** is tijdens de zomer de meest algemeen voorkomende vleermuizensoort in Vlaanderen. Er **wordt aangenomen dat** de soort voorkomt in de ganse SBZ. Waarnemingen zijn echter enkel bekend voor deelgebieden 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, 6 – De Kevie, 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en 8 - Grootbos.
 - Voor de **Laatvlieger** zijn er waarnemingen bekend in deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, deelgebied 4 Demerbronnen - Wadden, deelgebied 6 – De Kevie, deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, deelgebied 8 - Grootbos. De winterverblijven zijn gelegen in de mergelgrotten in Z-Limburg, buiten de SBZ.
- Actuele staat van instandhouding
Er zijn onvoldoende gegevens om de actuele staat van instandhouding te bepalen.
- Trend
De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is onvoldoende gekend.
- Potenties
Aangenomen kan worden dat de vleermuizengroep potenties bezit in alle deelgebieden, aangezien deze soorten een preferentie vertonen voor halfopen landschappen en aanwezigheid van gebouwen vereisen als zomerverblijfplaats.

5.4. Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijk biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

Een aantal van deze regionaal belangrijke biotopen is belangrijk tot cruciaal voor de lokale goede staat van instandhouding van een aantal Europees te beschermen soorten.

In onderstaande tabel wordt de actuele oppervlakte van de regionaal belangrijke biotopen weergegeven, wordt aangegeven voor welke Europees te beschermen soorten dit biotoop deel uitmaakt van het leefgebied en hoe de potentiële oppervlakte ervoor is in het gebied.

Tabel 5-1: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke biotopen, de Europees te beschermen soorten waarvoor dit biotoop leefgebied is en de potentiële oppervlakte ervoor.

	Actuele opp. (ha)	Leefgebied voor:	Potenties
Dotterbloemgrasland (rbbhc)	16,12	Wespendief, Watersnip (foerageergebied), Zeggekorfslak, Nauwe korfslak.	Deze vegetatie komt op dezelfde standplaatsen voor als mesotroof elzenbroekbos; vochtige ruigtes. Potenties zijn aanwezig.
Moerasspirearuigte (rbbhf)	2,54	Zie habitatype 6430	
Grote zeggenvegetaties (rbbmc)	22,80	Zeggekorfslak, Nauwe korfslak, Porseleinhoen, Watersnip, Spaanse Vlag, vleermuizen	Deze vegetatie komt voor op dezelfde standplaatsen als mesotroof elzenbroekbos. Potenties zijn aanwezig. Versterking van de variatie in de natte ruigtes (o.a. 6430).
Rietlandvegetaties (rbbmr)	19,60	Meerdere soorten moerasvogels (o.a. Roerdomp, Blauwborst, Bruine kiekendief,...). De verschillende ontwikkelingsstadia (jong, verruigd) en de standplaatsen (vochtig, overstroomd) van deze vegetatie bepalen in grote mate de geschiktheid voor een bepaalde soort. Zeggekorfslak, Nauwe korfslak, Spaanse vlag, vleermuizen	In potentie zijn de meeste waterpartijen door introductie van dynamisch peilbeheer om te vormen tot rietland. Het is evenwel belangrijk om dit biotoop in verhouding te beperken ten opzichte van de hoeveelheid open water en waterplantvegetaties (zowel ondergedoken als drijvende planten). Deze mix vormt het preferentiële habitat voor moerasvogels als Roerdomp, Porseleinhoen, Blauwborst,....
Kleine zeggenvegetaties (rbbms)	0,30	Zie habitatype 7140	Potentie redelijk gelijklopend met habitatype 7140, maar deze rbb vereist iets zuurder water.
Moerasbos van breedbladige wilgen (rbbfs)	7,98	Blauwborst	Versterking van de variatie in de natte ruigtes (o.a. 6430). Goede potenties in veel valleigebieden in de SBZ.

Doornstruweel (rbbbsp)	1,89	Grauwe klauwier, Sleedoornpage	Versterking van de variatie in de 6510-graslanden of van de overgang tussen bos- en graslandhabitats.
Zilverschoongrasland (rbbzil)	Kennis-lacune		Goede potenties in veel valleigebieden in de SBZ.
Kamgrasland (rbbkam)	Kennis-lacune		Vertaling vanuit BWK, 2.1 is gismatig niet mogelijk. Het betreft vele tientallen ha. Potenties waar het nu voorkomt. Kan voorkomen onder landbouwgebruik.
			Vertaling vanuit BWK, 2.1 is gismatig niet mogelijk.

6. Beschrijving van de maatschappelijke context binnen het Europees te beschermen gebied

De Habitatrictlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden hebben niet enkel een ecologische betekenis. Een gebied wordt ook, actief en passief, gebruikt door verschillende gebruikers. De opmaak en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen situeert zich lokaal dan ook binnen een bepaalde planologische, beleidsmatige en socio-economische context. De actuele natuurwaarden zijn tot zekere hoogte een gevolg van die actuele en historische socio-economische activiteiten. Daarnaast heeft deze context ook invloed op de perspectieven voor de natuur en de verschillende betrokken actoren (sectoren, beheerders en gebruikers) aanwezig in een bepaald gebied. Het is dan ook evident dat deze context mee in overweging wordt genomen bij het bepalen van de instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteiten voor een bepaald gebied.

Dit hoofdstuk beschrijft allereerst de planologische situatie (paragraaf 6.1). Daarnaast gebeurt een eerste situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën die in het gebied actief zijn (paragraaf 6.2). De socio-economische context wordt mee in overweging genomen bij de uitwerking van de sterktezwakteanalyse (hoofdstuk 7) en van de doelstellingen (zie hoofdstuk 8). De verzamelde informatie zal bovendien gebruikt worden voor het opstellen van actieprogramma's in het kader van de realisatie van de natuurdoelen. Op dat moment wordt de gehele socio-economische context verder verfijnd en aangevuld met meer gedetailleerde gegevens over de eigenaars en gebruikers. Dit hoofdstuk heeft dus niet de ambitie om een gedetailleerde en volledige beschrijving van de socio-economische toestand in het gebied te beschrijven. Het moet op basis van deze analyse wel mogelijk zijn om in overleg met betrokken doelgroepen, administraties en lokale besturen kansen en bedreigingen voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen te identificeren. De beschrijving in dit hoofdstuk kan bovendien waar nodig gedetailleerd worden op basis van dit overleg.

Noot bij de interpretatie van de cijfergegevens

Een groot deel van de analyses in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op GIS-gegevens. De praktijk leert dat niet alle gegevens geografisch even accuraat zijn. Bij de verschillende berekeningen en manipulaties kunnen bovendien kleine fouten optreden. Een concreet gevolg is dat de opgenomen cijfers enkel relatief geïnterpreteerd mogen worden. Voor de opmaak van percentages is als algemeen principe gebruik gemaakt van de afbakening van het Habitatrictlijngebied. De totale oppervlakte van het Habitatrictlijngebied is 633 ha.

De gegevens zijn steeds de weergave van de situatie op het moment van inventarisatie of de studie en dus niet noodzakelijk van de actuele situatie op het terrein. Daarom is steeds de bronvermelding van de gebruikte gegevens opgenomen. Eigen aan GIS is ook dat verschillende informatielagen niet steeds digitaal op elkaar afgestemd zijn. Bij berekeningen kunnen hierdoor snippers ontstaan, die het gevolg zijn van 'fouten' bij de digitalisering. Deze slivers worden benoemd in de rapportage.

6.1. Beschrijving van de planologische context

In de context van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen zijn een hele reeks van planologische statuten mogelijk, die al dan niet onder de zuivere noemer "ruimtelijke ordening" (met name plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen) vallen. In het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen beperken we ons tot de ruimtelijke bestemmingen, de oppervlakte-delfstoffenplannen, de ruimtelijke beschermingsstatuten vanuit het beleid op vlak van onroerend erfgoed en de planning in het kader van het integraal waterbeleid.

Ruimtelijke bestemmingen

De ruimtelijke bestemming van een gebied is vastgelegd in het Gewestplan en verschillende Ruimtelijke Uitvoeringsplannen. De verschillende bestemmingen kunnen geclusterd worden tot een aantal hoofdcategorieën. In Tabel 1-1 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende bestemmingen binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per

hoofdcategorie aangegeven. In bijlage 5 wordt de bestemmingsverdeling binnen het gebied gesitueerd op kaart.

Bijna 90% van het totale gebied dat besproken wordt in dit rapport heeft momenteel een groene bestemming (74,7% binnen de categorie 'Natuur- en reservaatgebied' en 12,7% binnen de categorie 'overig groen'). De categorie Natuurgebied komt voor in de verschillende deelgebieden, met uitzondering van deelgebied 7. In deelgebieden 2, 3, 6 en 8 heeft meer dan 90% van de oppervlakte een groene bestemming. Ook in deelgebieden 1, 4 en 5 is actueel meer dan 70% via de ruimtelijke ordening bestemd als natuur. De bestemming 'overig groen' komt voor in deelgebied 7 (100%). De bestemming landbouw komt in de andere deelgebieden beperkt voor (absoluut en relatief). Over het volledige gebied vertegenwoordigt het landbouwgebied een aandeel van 8% of 51 ha. Het aanwezige woon-, recreatie-, bos- en industriegebied betreft enkel snippers in de randzone van de verschillende deelgebieden.

Tabel 6-1. Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van het gebied.¹⁸

Nr deel- gebied		Ruimtelijke bestemmingscategorie ¹⁹							
		Wonen	Recreatie	Natuur en reservaat	Overig groen	Bos	Land- bouw	Industrie	Andere
Oppervlak te per deelgebie d (ha)	1			32			5		
	2			32	<0,5		1	<0,5	<0,5
	3			93			8		
	4	<0,5		19			4		
	5	<0,5		97	10		21	<0,5	
	6	<0,5		177	5		12		2
	7				89		0	<0,5	<0,5
	8			22	1	<0,5	1		
Totale oppervlakte (ha)		0	0	473	106	0	51	0	2
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		0,0	0,0	74,7	12,7	0,0	12,2	0,1	0,3

In de periode 2004-2008 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen in 13 buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit voor landbouw, natuur en bos. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. De visie vormt de basis voor de opmaak van concrete gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen. De prioriteiten en fasering voor de opmaak van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen worden aangegeven in operationele uitvoeringsprogramma's.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden. De acties uit het uitvoeringsprogramma bij het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur worden onderverdeeld in drie categorieën:

¹⁸ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

¹⁹ De ruimtelijke bestemmingscategorieën zijn gebaseerd op een clustering van de categorieën opgenomen in het Gewestplan aangevuld met de geldende G-RUP's in de verschillende Habitatrictlijngebieden.

1. Gebieden waarvoor onmiddellijk gestart kan worden met de voorbereiding van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP).
2. Gebieden waarvoor verder overleg en/of onderzoek nodig is.
3. Gebieden waarvoor de opmaak van een gewestelijke RUP op korte termijn niet mogelijk is.

Het Habitatrichtlijngebied overlapt met de buitengebiedregio 'Haspengouw-Voeren' waarvoor een ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos is uitgewerkt. Op 5 december 2005 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 41.000ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed. Binnen het gebied liggen geen herbevestigde agrarische gebieden. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties die opgenomen zijn in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot voorliggend gebied. Tevens wordt aangegeven voor welke deelgebieden deze acties van toepassing zijn.

Tabel 1-2. Overzicht van de verschillende acties opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot het voorliggend gebied.²⁰

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden
Uitvoeringsacties op korte termijn op te starten	/	/	
Op te starten specifiek onderzoek voorafgaand aan uitvoeringsactie	Vallei van de Demer en zijbeken tussen Diepenbeek en Hasselt	Vallei van de Demer tussen Diepenbeek en Hasselt is openbaar nutsgebied op gewestplan. Een gedifferentieerde herbestemming met bestemmingen voor functies landbouw, waterberging, natuurverweving... is aangewezen voor die delen van dit gebied waarvoor de openbare nutsbestemming achterhaald is. Gedetailleerd in kaart brengen van landbouwgebruik en bedrijfszetels. Gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied. Uitklaren van de onderlinge relaties tussen bestaande lopende onderzoeken/plannen inzake waterberging (AMINAL afdeling Water), afbakening regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk (AROHM afdeling Ruimtelijke Planning), studies rond universitair centrum (Hasselt, Diepenbeek), studie natuurverbinding 63 (provincie Limburg), aanvraag inrichtingsproject Stiemerbeek (VLM, Diepenbeek).	7
Gebieden waarvoor geen acties op korte termijn opgestart worden	Grootbos	Bosuitbreiding op korte termijn weinig haalbaar wegens intensief landbouwgebruik. Afdeling Bos & Groen onderzoekt aankoopmogelijkheden voor bosuitbreiding binnen een langetermijnperspectief. Onmiddellijk aansluitend bij het bestaande Grootbos en in de onmiddellijke omgeving ervan zijn er nog gebieden die actueel in landbouwgebruik zijn, maar wel een bestemming natuurgebied of bosuitbreidingsgebied hebben. Bijkomende bestemmingswijziging pas verder onderzoeken als bestemming in deze gebieden gerealiseerd zijn. Mogelijkheid van een lokale grondbank onderzoeken om kavelruil mogelijk te maken onderzoeken (VLM)?	8

²⁰ Operationeel uitvoeringsprogramma regio Haspengouw-Voeren, 5 december 2005

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden
Gebieden waarvoor fundamentele beleidskeuze op niveau van de Vlaamse Regering nodig is vooraleer uitvoeringsacties voorbereid worden	Vallei van de Demer en zijbeken tussen Bilzen en Diepenbeek	Vallei van de Demer tussen Bilzen en Diepenbeek is grotendeels natuurgebied op het gewestplan, maar is niet opgenomen in VEN-afbakening eerste fase. Bestemming natuurgebied wordt niet ter discussie gesteld vanuit landbouw, wel opname in VEN, omwille van actieve landbouwbedrijven. Discussiepunt: principiële keuze om een reeks bestaande natuur- en reservaatgebieden in valleien van de Demer die niet opgenomen werden in de afbakening van de eerste fase van het Vlaams Ecologisch Netwerk, al dan niet alsnog op te nemen in het VEN.	5
	Vallei van de Demer en zijbeken tussen Tongeren en Bilzen	Bestaande bestemmingen natuurgebied en agrarisch gebied worden niet of slechts zeer beperkt in vraag gesteld. Via de gewestplanwijziging Sint-Truiden-Tongeren werd in deze regio een redelijk pakket bijkomende natuurgebieden gerealiseerd in de beekvalleien, die slechts ten dele opgenomen werden in afbakening VEN eerste fase. Verdeling tussen landbouw, natuur en bos is daarnaast principieel vastgelegd in verschillende ruilverkavelingsprojecten op basis van lokaal bereikte consensus. Discussiepunten: - principiële keuze om een reeks bestaande natuur- en reservaatgebieden in valleien van Herk, Mombeek en Demer die o.m. via recente gewestplanwijzigingen tot stand gekomen zijn maar niet opgenomen werden in de afbakening van de eerste fase van het Vlaams Ecologisch Netwerk, al dan niet alsnog op te nemen in het VEN. - de principiële keuze om in die gebieden waar via de laatste wijziging van het gewestplan Sint-Truiden-Tongeren reeds een belangrijk pakket natuur en bos ten koste van landbouw werd opgenomen op korte termijn geen bijkomende planningsinitiatieven te nemen.	1, 2, 3, 4

Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) vormen twee belangrijke gebiedsgerichte instrumenten van het Vlaams natuur- en bosbeleid. Deze instrumenten worden gedeeld met het ruimtelijke ordeningsbeleid. De totale oppervlakte VEN en IVON bedroeg op 1 januari 2009 respectievelijk 87.073 en 1.529 ha.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden (NVWG). Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden Natuurverbindingsgebieden (NVBG) afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

In Tabel 1-3 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende categorieën van het VEN en het NVWG binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per categorie aangegeven. Er komt geen NVWG voor binnen het gebied. Bijna 70% van het gebied is aangeduid als VEN. Dit komt verspreid binnen het gebied voor. Enkel in deelgebied 5 is geen VEN aangeduid.

Het grootste aandeel is aangeduid als GEN. De afbakening van het GENO blijft beperkt tot de deelgebieden 8 en betreft een kleine oppervlakte. In bijlage 5 wordt het VEN en IVON in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 1-3. Overzicht van de categorieën van het VEN en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte.²¹

	Nr deel- gebied	Categorie	
		Vlaams Ecologisch Netwerk	
		Grote eenheid natuur (GEN)	Grote eenheid natuur in ontwikkeling (GENO)
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	31	
	2	29	
	3	92	
	4	19	
	5		
	6	182	
	7	61	
	8	23	<0,5
Totale oppervlakte (ha)		437	0
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		69,0	0,0

Natuurverbindingsgebieden worden aangeduid door de provincies binnen de provinciale ruimtelijke structuurplannen. Volgende natuurverbindingsgebieden komen voor²²:

- Bilzen, Diepenbeek (Genk), tussen bossen Munsterbilzen via bossen Genk-zuid / Appelveld, Kaatsbeek en Demervallei LUC
- Bilzen, Munsterbeek tussen bossen Munsterbilzen en bossen Spurk
- Bilzen, doortocht van Demer doorheen verstedelijkt gebied stadscentrum
- Riemst, tussen Klein Membruggen, Molenbeek via Vloedgracht en Zouwwallei via natuurgebieden rond Zichen, Zussen, Bolder naar Jekervallei
- Tongeren, Riemst, tussen Park Oostelijke Jeker via open ruimte verbinding over N79 via Galgeberg en open ruimte verbinding tussen Genoelselderen en Ketsingen via grafheuvel tot Molenbeek, Klein Membruggen
- Tongeren, doortocht van Jeker doorheen verstedelijkt gebied, tussen Beemden ten westen van Tongeren en Park Oostelijke Jeker

²¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gebieden van VEN en IVON, vector, toestand 10/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

²² Adriaens T., Peymen J. & Decler K. (2007). Digitaal gegevensbestand Natuurverbindingsgebieden en ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen

De plannen van aanleg (gewestplan, bijzonder plan van aanleg, ...) die voornamelijk in de jaren zeventig tot stand zijn gekomen, voorzien in ontginningsgebieden en uitbreidingsgebieden van ontginningsgebieden. De plannen van aanleg hebben bindende kracht.

Het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen werd ondertussen in het Oppervlakedelfstoffendecreet van 2003 vastgelegd en heeft als basisdoelstelling om, ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties, op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlakedelfstoffen. Het Oppervlakedelfstoffendecreet voorziet in een oppervlakedelfstoffenplanning. Die oppervlakedelfstoffenplanning is nodig voor het verzekeren van een duurzame voorraadbeheer van oppervlakedelfstoffen zoals zand, leem, klei en grind. De oppervlakedelfstoffenplanning omvat het opmaken van een set van bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen, een per samenhangend oppervlakedelfstoffengebied, waar in hoofdzaak één welbepaalde oppervlakedelfstof besproken wordt. Die plannen bevatten ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar en acties voor de volgende vijf jaar. Zij worden vijfjaarlijks geëvalueerd en vormen de basis voor de ruimtelijke beleidsvisie met betrekking tot ontginningen. Zij bevatten met andere woorden ook een evaluatie van de ontginningsgebieden die in de plannen van aanleg zijn vastgelegd en geven aan welke (delen van) deze gebieden een andere bestemming mogen krijgen en welke (delen van) deze gebieden nog steeds moeten behouden blijven. De bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen zijn beleidsdocumenten zonder bindende kracht. Zij worden immers omgezet in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dat wel bindend is.

Binnen het gebied liggen actueel geen ontginningen. Het voorliggende Europees te beschermen gebied heeft bovendien ook geen raakpunten met een oppervlakedelfstoffenplan.

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed

Het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen beschermd via een aantal ruimtelijke sporen: er is het spoor van de beschermde landschappen, dorpsgezichten, archeologische monumenten, archeologische zones, monumenten en het spoor van de tandem ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Via het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening is het verplicht advies te vragen aan het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed bij elke stedenbouwkundige vergunning binnen beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten, archeologische zones en erfgoedlandschappen, alsook binnen ankerplaatsen voor wat betreft de vergunningen, onderworpen aan de zorgplicht.

De bescherming van landschappen dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten en archeologische zones heeft gevolgen voor eigenaars, beheerders en gebruikers. Allereerst is er een zogenaamde onderhouds- en instandhoudingsplicht om het beschermde goed in goede staat te houden. Het uitvoeren van werkzaamheden is bovendien onderworpen aan een vergunning en/of toestemming. Ankerplaatsen en erfgoedlandschappen vormen een onderdeel van een vernieuwd landschapsbeleid. Erfgoedlandschappen worden aangeduid in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen, de meest waardevolle landschappen van Vlaanderen, waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen (naast landschappelijke ook monumentale of archeologische) voorkomt. Erfgoedlandschappen zijn momenteel niet van toepassing in het kader van het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn momenteel twee erfgoedlandschappen die gelegen zijn buiten de Europees beschermde gebieden (mededeling Mira Van Olmen d.d. 22/07/2009). De aanduiding van ankerplaatsen op zich heeft geen rechtsgevolgen voor de burger. Na de aanduiding geldt voor de administratieve overheden wel een zorgplicht. De aanduiding van de ankerplaatsen heeft tot doel de landschappelijke waarden en landschappelijke kenmerken van deze landschappen mee te laten spelen in het afwegingskader bij het opstellen van die ruimtelijke uitvoeringsplannen die geheel of gedeeltelijk in ankerplaatsen gelegen zijn. Bij de opmaak van een dergelijk RUP, worden de landschapswaarden en –kenmerken doorvertaald in stedenbouwkundige voorschriften. Vanaf de opname in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden de ankerplaatsen erfgoedlandschappen genoemd. De stedenbouwkundige voorschriften uit het RUP gelden voor alle burgers uit de betrokken gebieden. Drie categorieën van ankerplaatsen worden onderscheiden, met name definitief vastgestelde, voorlopig vastgestelde en voorstellen uit de landschapsatlas.

In Tabel 1-4 wordt een overzicht gegeven van de verschillende plannen uit het onroerend erfgoed, die betrekking hebben op gebied. In bijlage 5 worden de planlichamen met betrekking tot onroerend erfgoed in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 1-4. Overzicht van de specifieke statuten uit het beleidsveld onroerend erfgoed binnen het gebied.²³

Categorie	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd landschap	De Molenbeemden	1	41	33
	Kasteel van Schoonbeek + dreef + park	5	9	3
	Park van de Oostelijke Jeker	6	213	191
Beschermd dorpsgezicht	Woonhuis met inrijpoort - dwars(schuur) van u-vormige vakwerkhoeve met waterput en onmiddellijke omgeving - Stationsstraat 50	7	1	<0,5
	Onmiddellijke omgeving van de tumulus	8	5	3
Beschermd monument	Rentfortmolen, uitbreiding tot volledig gebouwencomplex, inclusief erf en omgeving	5	<0,5	<0,5
	Watertoren	8	<0,5	<0,5
	Tumulus	8	<0,5	<0,5
	Blaarmolen	6	<0,5	<0,5
	Rentfortstraat 6: Rentfortmolen (watermolen)	5	<0,5	<0,5
Ankerplaats				
Definitief vastgesteld	/			
Voorlopig vastgesteld	/			
Voorstellen landschapsatlas	Landcommanderij Alden Biesen	2	457	32
	Kasteeldomein van 's Herenelderen	3 en 4	251	46
	Kasteeldorp Genoelselderen	8	261	24
	Jekervallei tussen Tongeren en Mal	6	395	195

Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer

De contouren van het Vlaamse waterbeleid liggen vast in het Decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003. Het decreet is ook een vertaling van de Europese Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse wetgeving.

Het waterbeleid krijgt vorm in waterbeheerplannen. Er worden in Vlaanderen plannen opgemaakt voor de stroomgebiedsdistricten van de Schelde en de Maas, voor de elf bekkens en voor de 103

²³ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Onroerend erfgoed en Landschapsatlas, vector, toestand 22/07/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Op 8 oktober 2010 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas en het maatregelenpakket voor Vlaanderen definitief goed. Op 30 januari 2009 keurde de Vlaamse Regering het besluit voor de vaststelling van de bekkenbeheerplannen en de bijhorende deelbekkenbeheerplannen definitief goed. Zowel in het bekkenbeheerplan als de deelbekkenplannen is een visie op het watersysteem en bijbehorende acties opgenomen.

Het gebied ligt binnen het Demerbekken (deelbekken Boven Demer) en het Maasbekken (deelbekken Jeker en Heeswater). In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties opgenomen in het bekkenbeheerplan die in de buurt liggen van het voorliggende gebied. Een overzicht van de vele acties die opgenomen zijn in de deelbekkenbeheerplannen voor dit gebied vindt men op <http://www.limburg.be/>.

Tabel 1-5. Overzicht van de acties opgenomen in de bekkenbeheerplannen in de buurt van het gebied.²⁴

Thema	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deel-gebieden van gebied
Natuur-ecologie	Beekherstelproject 'Landschapspark de Kevie' langs de Jeker	VMM	6

6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën

Een divers aantal eigenaars en gebruikerscategorieën zal betrokken zijn bij de realisatie op het terrein van de instandhoudingdoelstellingen of zal daar gevolgen van ondervinden. Bepaalde groepen kunnen actief bepaalde beheertaken leveren of hun activiteiten bijsturen. Andere groepen moeten ermee rekening houden in vergunningsprocedures. In dit hoofdstuk wordt een aantal algemene eigenaars en gebruikerscategorieën gesitueerd die een belangrijke rol zouden kunnen spelen in de uitvoering. Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. In het kader van de realisatie van de natuurdoelen dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

Eigendomssituatie

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn er verschillende soorten eigenaars. Naast de vele kleinere en grote privé-eigenaars zijn er percelen eigendom van uiteenlopende, openbare besturen en organisaties. Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan de gemeenten, de OCMW's, de kerkfabrieken en natuurverenigingen. Het is op dit moment nog niet de bedoeling om elke individuele eigenaar te identificeren. Dergelijke oefening gebeurt op het moment dat afspraken worden gemaakt over de concrete implementatie van de natuurdoelen. Het is op dit moment wel al interessant om op globaal niveau een zicht te hebben op de gronden die in eigendom (en beheer) zijn van de "natuursector" (ANB, natuurverenigingen, ...) en op de gronden die in eigendom zijn van andere eigenaars. Een belangrijk uitgangspunt bij de opmaak van de IHD is namelijk dat de sterkste schouders (de natuursector) de zwaarste lasten zullen moeten dragen.

In Tabel 1-6 wordt een overzicht gegeven van de eigendomssituatie in de verschillende deelgebieden. In bijlage 5 wordt de eigendomssituatie binnen het gebied op kaart gesitueerd.

62% van de totale oppervlakte van het gebied is in eigendom van privé-eigenaars. Op 27% van deze gronden geldt een recht van voorkoop voor natuur. De eigendommen van de privé-eigenaars zijn verspreid over de verschillende deelgebieden. Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft 4,6% van de gronden in eigendom. Deze gronden liggen voornamelijk in de deelgebied 8. De natuurverenigingen hebben 26% in het voorliggende gebied in eigendom. De grootste

²⁴ <http://geoloket.vmm.be/bekkenwerking>

eigendommen zijn gesitueerd in deelgebied 6 (120 ha) en deelgebied 3 (39 ha). Verder hebben ze nog 47 ha of 7,4% van de gronden in beheer (voornamelijk in deelgebied 7).

Tabel 1-6. Situering van de eigendomssituatie binnen het gebied.²⁵

	Nr. deelgebied	Categorie						Ander
		Eigendom ANB	Niet eigendom, beheer ANB	Technisch beheer conform bosdecreet	Eigendom natuurvereniging	Beheer natuurvereniging	Gronden recht van voorkoop natuur ²⁶	
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	-	-	-	7	5.5	24	7
	2	-	-	-	-	-	-	33
	3	-	-	-	39	3	49	11
	4	-	-	-	1	-	18	4
	5	-	-	-	<0,5	-	-	129
	6	5	-	-	124	2	61	7
	7	-	-	-	42	39	20	28
	8	24	-	-	-	-	-	1
Totale oppervlakte (ha)		29	-	-	213.5	49.5	173	220
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		4,6	0,0	0,0	26,0	7,4	27,3	34,7

Bevoegde besturen en beherende verenigingen

Achtergrondinformatie bij de analyse

De opmaak en de realisatie van de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen worden op Vlaams niveau gecoördineerd. Er zijn echter een groot aantal beheerniveaus en –organisaties die van belang zullen zijn bij de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast kunnen ook met privébeheerders (vb. landbouwers, bosbeheerders,) afspraken gemaakt worden. De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zal gebeuren via samenwerking met deze verschillende groepen van betrokkenen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste bevoegde besturen en verenigingen die een ruimtelijk beheer voeren of privé beheer ondersteunen in de voorliggende context. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal groepen van privébeheerders (vb. landbouwers, watermaatschappijen, bosbouwers, jagers...). Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. Bij de voorbereiding van de implementatie dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

²⁵ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuurreservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 31/01/2012 (v.z.w. Natuurpunt).

Gebieden met recht van voorkoop in de visiegebieden van de Vlaamse en erkende natuurreservaten, vector, toestand 25/07/2008 (Agentschap voor Natuur en Bos).

²⁶ Het betreft hier enkel en alleen de gebieden met recht van voorkoop in relatie tot de Vlaamse en erkende natuurreservaten. In sommige gebieden kunnen nog andere rechten van voorkoop in relatie tot de ruimtelijke uitvoeringsplannen, ruilverkaveling, natuurinrichting etc. van kracht zijn. Daarnaast is er in het ganse VEN een voorkooprecht van kracht.

Tabel 1-7. Situering van de bevoegde structuren en structuren binnen het gebied.²⁷

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
Betrokken provincies	Limburg	633	100
Betrokken gemeenten	Diepenbeek	89	14,1
	Bilzen	185	29,2
	Hoeselt	76	12,0
	Tongeren	244	38,6
	Riemst	39	6,2
Betrokken bekkenbesturen	Demerbekken	435	68,6
	Maasbekken	199	31,4
Betrokken waterschappen	Bovenstroom Demer	435	68,6
	Jeker, Heeswater en Voeren	199	31,4
Betrokken regionale landschappen	Haspengouw	633	100
Erkende terreinbeherende natuurverenigingen	Limburgs Landschap vzw	38	6
	Natuurpunt vzw	174	27
Betrokken bosgroepen	Zuid-Limburg	633	100
Betrokken WBE's	Perdix	185	29,2

Inventarisatie van het landbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

De inventarisatie van het landbouwgebruik binnen het gebied gebeurt via de methodiek van de landbouwgevoeligheidsanalyse. Deze maakt een vergelijking tussen de landbouwgronden in de verschillende Speciale Beschermingszones (en hun deelgebieden). De meest "gevoelige" gronden zijn deze die voor de landbouw op dit moment het meest van belang zijn. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met intrinsieke landbouwwaarde van de gronden alsook met het belang van de percelen in de bedrijfsstructuur van de huidige gebruiker. De methodiek is gebaseerd op een desktopanalyse van bestaande datasets. De gegevens van de Mestbank vormen hiervoor een belangrijke bron, samen met heel wat geografisch kaartmateriaal over bodemtypes, juridische randvoorwaarden en dergelijke. Het is niet de bedoeling om op basis van deze ruwe data uitspraken te doen of conclusies te trekken voor individuele bedrijven. Maar het instrument biedt wel de mogelijkheid om de impact op de landbouw te vergelijken tussen de verschillende (deelgebieden van) Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Daarnaast moet ook aangegeven worden dat geen analyse kon gemaakt worden van de eigendoms- en pachtsituatie van de betrokken

²⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Voorlopig referentiebestand provinciegrenzen, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, vector, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Vlaamse Hydrografische Atlas - Zones, vector, toestand 27/05/2009 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Geografische indeling van watersystemen, vector, toestand 21/03/2008 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Regionale Landschappen, vector, toestand 22/09/2009 (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

Bosgroepen, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Wildbeheerseenheden, vector, toestand 30/07/2009 (Hubertus Vereniging Vlaanderen).

bedrijven. Deze zal bij het maken van afspraken over maatregelen moeten bekeken worden om de respectievelijke rol van pachter en verpachter te bepalen.

De toegepaste methodiek is voor dit proces op maat ontwikkeld door de Vlaamse Landmaatschappij in overleg met het Agentschap voor Natuur en Bos, het departement Landbouw en Visserij, de landbouworganisaties Boerenbond en ABS en het ILVO. De toepassing van de methodiek werd uitgevoerd door de VLM. Een toelichting over de gebruikte methodiek en een uitvoerige beschrijving van de uitkomsten is opgenomen in bijlage 6. Onderstaand wordt een korte synthese gegeven van de belangrijkste resultaten voor dit gebied.

In het Natura 2000-gebied 'Jekervallei en bovenloop van de Demervallei' is 135 hectare landbouw²⁸ geregistreerd door 77 bedrijven. Er liggen 2 percelen met bedrijfsgebouwen deels in het gebied. Daarnaast liggen er 38 percelen met bedrijfsgebouwen binnen een straal van 300 meter rond de SBZ. 18 ha van de aanwezige landbouw behoort tot de 'vergrote huiskavel'²⁹ (zie deel 1.3.5.1) en wordt dus gezien als zeer waardevolle grond op het vlak van ruimtelijke ligging ten opzichte van de bedrijfsgebouwen.

Op de deelkaart die het juridisch en beleidskader weergeeft (Bijlage 6, kaart 6-2) scoren de gronden in deelgebied 5 en aan de randen van sommige andere deelgebieden 'meer gevoelig'. De andere gronden scoren 'minder gevoelig'. De oorzaak hiervan is dat in deelgebied 5 de groene gewestplanbestemmingen niet als VEN zijn afgebakend. In de andere deelgebieden is dit wel zo en liggen er enkel tegen de randen gronden die in de agrarische bestemming liggen en eveneens buiten het VEN. De gronden die in het VEN liggen, vallen ook allemaal binnen de perimeter van Recht van Voorkoop (RVV) 'Natuur'-gebied en hebben net zoals de groene gewestplanbestemmingen, striktere bemestingsbeperkingen.

Op fysisch vlak (bijlage 6, kaart 6-3) scoren de gronden in de zuidelijke deelgebieden (deelgebieden 1, 2, 3, 4, en 6; gelegen in de Leemstreek) op enkele kleine stukken in het noorden van deelgebied 6 na, 'meer gevoelig'. In deelgebieden 5 en 7, gelegen in de Kempen en de Zandleemstreek, scoren de gronden iets minder, maar nog steeds matig tot hoog. De variatie in gevoeligheid wordt vooral veroorzaakt door een verschil in textuur en drainageklasse. In deelgebieden 5 en 7 liggen ook meer gronden in effectief overstromingsgevoelige gebieden, terwijl in de andere deelgebieden de landbouwgronden niet in overstromingsgevoelig gebied liggen of slechts in mogelijk overstromingsgevoelig gebied. In het zuiden van deze SBZ liggen dan weer meer erosiegevoelige gronden wat hier voor lagere scores zorgt voor deze parameter. De kaveloppervlakte in het gebied is variabel, maar hoofdzakelijk matig tot hoog.

Wat de bedrijfsgebonden parameters betreft (bijlage 6, kaart 6-4) scoren de gronden in dit gebied matig tot laag. Er komen geen 'meest gevoelige' percelen voor op deze deelkaart. De lage scores zijn te wijten aan het feit dat slechts enkele van de bedrijven met gronden in dit gebied, een grote (absolute of relatieve) oppervlakte in een SBZ in Vlaanderen in gebruik hebben. Vele percelen liggen ook op grotere afstand van de bedrijfszetel, hebben veelal een lage score voor de 'grondgebruiksintensiteit van de teelten' en zijn vooral in gebruik door bedrijven die voldoende plaatsingsruimte hebben voor hun mest. De meeste andere bedrijfsgebonden parameters scoren vrij variabel voor dit gebied.

De totale gevoeligheid van de landbouwpercelen in het gebied (bijlage 6, kaart 6-1 en Tabel 1-8) is eerder matig tot laag. In deelgebied 4, het oosten van deelgebied 1, het zuiden van deelgebied 5 en het noorden van deelgebied 6 liggen wel enkele 'meest gevoelige' percelen. Dit blijkt ook uit Tabel 1-8: de meeste gronden liggen in de gevoeligheidsklassen 8 t.e.m. 14. In de hoogste 3 gevoeligheidsklassen komen nauwelijks landbouwgronden voor. In deelgebieden 1, 2, 3, 4 en 8 komt weinig (tot geen) landbouw voor. In deelgebieden 3, 4 en 8 vormt de aanwezige landbouwgrond ook maar een klein deel van het volledige deelgebied. In deelgebied 5, 6 en 7 komt

²⁸ Aangegeven percelen van gekend terreinbeheerders werden niet als landbouwpercelen mee opgenomen en zijn niet meegerekend in het aantal bedrijven, het aantal percelen en de oppervlakte. Wel kunnen gronden die door landbouwers beheerd worden op vraag van terreinbeheerders mee opgenomen zijn. Percelenstukken die aan de rand van het SBZ voor 5 meter of minder in het gebied liggen worden niet mee opgenomen om fouten bij het op elkaar leggen van kaartlagen te minimaliseren.

²⁹ De vergrote huiskavel is de aaneengesloten kavel (alle kavels die minder dan 3 meter van elkaar liggen vormen een aaneengesloten kavel) dat aansluit bij de bedrijfsgebouwen. Meer achtergrondinformatie vindt men in Bijlage 6, paragraaf 1.3.5.1.

tussen de 17 en de 56 ha landbouwgrond voor, goed voor 19 tot 43% van het areaal. In deelgebied 4 is bijna alle aanwezige landbouw 'meer gevoelig' (gevoeligheidsklasse 13 en hoger). In deelgebieden 3 en 5 is dit telkens bijna 50%.

Ten opzichte van de andere SBZ's in de Kempen, de Zandleemstreek en de Leemstreek scoren de gronden hier gemiddeld genomen laag.

Tabel 1-8: Opdeling van de aanwezige landbouwgronden per gevoeligheidsklasse (zonder terreinbeherende verenigingen)

Gevoeligheidsklasse	Oppervlakte per categorie per deelgebied								Totaal (opp)	Totaal (%)
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Tot. opp. deelgebied (in ha)	38	33	101	23	129	196	89	24	633	
Minst gevoelig (klasse 1)						0,1			0,1	0,1
Klasse 2	0,0		0,0			0,1			0,1	0,1
Klasse 3	0,2	0,1	0,0			0,3	0,3		0,9	0,6
Klasse 4	0,2	0,2	0,1		0,3	0,5	0,3	0,0	1,5	1,1
Klasse 5	0,0	0,0	0,0		0,7	0,4	0,1	0,0	1,3	1,0
Klasse 6	0,0		0,1		0,4	0,7	0,7	0,0	1,9	1,4
Klasse 7	0,3	1,0	0,1	0,0	0,3	0,2	2,1	0,0	3,9	2,9
Klasse 8	0,1	0,8	0,0	0,0	1,4	3,3	1,3	0,0	6,8	5,1
Klasse 9	0,8	0,7	0,1	0,0	4,6	9,3	7,3		22,8	17,1
Matig gevoelig (klasse 10)	3,4	1,8	0,1		3,2	11,6	1,7		21,8	16,3
Klasse 11	0,8	2,6	0,2		8,8	8,8	3,2	0,0	24,5	18,4
Klasse 12	0,1	1,5	1,1	0,1	9,1	1,0	0,0		12,9	9,7
Klasse 13	0,3	0,2	0,5	0,1	14,7	1,1		0,0	16,9	12,7
Klasse 14	0,5		1,0	0,0	8,2	0,4			10,1	7,6
Klasse 15	0,3			0,2	2,3	0,1			2,8	2,1
Klasse 16	1,0		0,0	1,2	1,2	0,0			3,4	2,5
Klasse 17	0,1			0,1	0,7	0,0			0,9	0,7
Klasse 18						0,7			0,7	0,5
Meest gevoelig (klasse 19)									0,0	0,0
Tot. Opp. in ldbgebruik (in ha)	8,0	9,0	3,0	2,0	56,0	39,0	17,0	0,0	133,0	
Opp.in ldbgebruik / tot.opp DG (%)	21,2	16,9	3,2	7,6	43,0	19,7	19,2	0,7	21,0	

Inventarisatie van het bosbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel het type bos (fysisch) als het bosbeheer (eigendomsituatie, beheerplan, ...) zijn belangrijk voor het bepalen van de relatie van het actuele bosbouwgebruik met de instandhoudingsdoelstellingen. Beiden elementen worden zowel kwantitatief als kwalitatief besproken. Voor het bepalen van het type bos wordt gebruik gemaakt van de informatie aanwezig binnen de boskartering Vlaanderen. Een analyse gebeurt van de boomsamenstelling en de ouderdomssituatie van de verschillende bossen die voorkomen binnen het gebied. Deze twee elementen bepalen onder andere de economische return de mogelijkheden voor aansluiting bij Europese habitats en soorten, ... Om het beheer te typeren wordt eerst de eigendomsituatie in

kaart gebracht. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de openbare en private bossen. Zoals hoger reeds gesteld is het de bedoeling dat de sterkste schouders de zwaarste lasten zullen dragen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor openbare bossen is het bovendien sowieso verplicht om een uitgebreid beheerplan met oog voor de multifunctionele doelstellingen van een bos op te maken. Daarnaast wordt ook een inschatting gemaakt van de stand van zaken met betrekking tot het beheer. Zo wordt kwalitatief besproken voor welke bossen een beheerplan bestaat. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de huidige stand van zaken van de werking van de bosgroep in het gebied.

Binnen het gebied is geen bosbestemming op het gewestplan (zie Tabel 1-1) opgenomen. In totaal is wel circa 379 ha van het totale gebied opgenomen in de bosinventarisatie. Iets meer dan 57 ha is binnen de bosinventarisatie gekarteerd als niet-bos (te bebossen). Volgens de bosinventarisatie is dus bijna 60% van de totale oppervlakte van het gebied bebost. In bijna alle deelgebieden komt bos voor. 67% van de beboste oppervlakte bestaat uit populier. Het gaat vooral om middeloud en oude populier. Dit houttype komt verspreid over de verschillende deelgebieden voor. 17% van de beboste oppervlakte wordt ingenomen door loofhout. Voornamelijk het jonge type. Een volledig overzicht van de aanwezige bostypen binnen het Europees gebied wordt weergegeven in Tabel 1-10. In bijlage 5 worden de voorkomende bostypen gesitueerd op kaart.

Een overzicht van de eigendomssituatie van het gekarteerde bosareaal binnen het gebied is opgenomen in Tabel 1-9 en wordt op kaart weergegeven in Bijlage 5. 60% van het bosareaal is in private eigendom. De eigendommen komen verspreid voor over de verschillende deelgebieden. De natuurverenigingen hebben 32% van de gronden in eigendom (voornamelijk in de deelgebieden 3 en 6). De boscijndommen van het Agentschap voor Natuur en Bos zijn beperkt (28 ha of 7,3%) tot de deelgebieden 6 (5 ha) en 8 (23 ha). Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft in het voorliggende gebied daarnaast geen gronden in beheer.

De volledige bosoppervlakte in eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos is opgenomen in een uitgebreid bosbeheerplan. De bosgroep Zuid-Limburg is actief binnen verschillende deelgebieden. In totaal ligt er 28 ha van prive-eigenaren die aangesloten zijn bij de bosgroep in het gebied. De grootste oppervlakte (20 ha) ligt binnen de gemeente Bilzen.

Voor deelgebied 5 maakte de Bosgroep een gezamenlijk beperkt bosbeheerplan op (uitvoering 2012).

Tabel 1-9. Overzicht van de eigendomssituatie van het geïnventariseerde bos binnen het gebied³⁰

	Nr deel- gebied	Categorie				
		Totale bosoppervlak te volgens boskartering	Eigendom ANB	Eigendom andere overheden	Eigendom Natuurvere- niging	Private eigendom
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	26			3	22
	2	15				15
	3	84			37	47
	4	20			<0,5	20

³⁰Gebuurde datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentiaaag van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurrezervaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuurrezervaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuurrezervaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009 (v.z.w. Natuurpunt).

	Nr deel- gebied	Categorie				
		Totale bosoppervlak te volgens boskartering	Eigendom ANB	Eigendom andere overheden	Eigendom Natuurvere- niging	Private eigendom
	5	55			<0,5	55
	6	128	5		80	43
	7	28			1	27
	8	23	23			<0,5
Totale oppervlakte (ha)		379	28	0	238	114
Aandeel (% totale bosoppervlakte SBZ)			7,3	0,0	62,6	30,0

Tabel 1-10. Overzicht van de geïnventariseerde bostypen binnen het gebied³¹

	Nr deel- gebied	Categorie																				
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Niet bebost
		Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1				1															24		13
	2		5		1														4	4		20
	3	11	6		1													8	27	13		36
	4	0																0	7	5	2	8
	5	1		0	4										<0,5			1	15	9	<0,5	98
	6	6	1	1	4													11	55	47		72
	7	7		4	1				1									3	2	7		64
	8	3	1		5													1	0	12		1
Totale oppervlakte (ha)		28	13	5	17	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	24	110	121	3	311
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		4,4	2,1	0,8	2,7	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8	17,3	19,1	0,4	49,1

³¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentiaalg van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Parken en kasteeldomeinen

Achtergrondinformatie bij de analyse

Parken en kasteeldomeinen vormen een bijzondere eenheid binnen bepaalde Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Zij hebben vaak een typisch cultuurhistorisch karakter en uitzicht. Bepaalde parken en kasteeldomeinen hebben een bijzondere natuurkwaliteit doordat ze bescherm zijn gebleven van verstoring of/ en versnippering. In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zal in bepaalde gevallen een afweging gemaakt moeten worden tussen het cultuurhistorische en ecologische elementen. Langs de andere kant bieden parken en kasteeldomeinen ook kansen voor de ontwikkeling van natuurdoelen. Ze worden immers vaak gekenmerkt door een unieke eenheid in eigendomstructuur of/ en beheer.

In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen worden de gekende parken en kasteeldomeinen geïnventariseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de inventaris van parken en kasteeldomeinen van het Agentschap voor Natuur en Bos. Voor elk van de parken en kasteeldomeinen wordt de eigendomssituatie meegegeven.

Binnen het voorliggende gebied liggen verschillende parken en kasteeldomeinen³². De grootste overlap situeert zich met twee landschapsparken in deelgebieden 2 en 7. Daarnaast is er ook nog een overlap met een aantal private en openbare kasteelparken. Tabel 1-11 geeft een volledig overzicht van de aanwezige parken en kasteeldomeinen binnen het gebied.

Tabel 1-11 Overzicht van de aanwezige parken en kasteeldomeinen binnen het gebied.

Deelgebied	Parktype	Eigendomssituatie	Totale oppervlakte (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
2	Landschapspark		27	18
2	Kasteelpark	openbaar	55	<0,5
5	Kasteelpark	privaat	31	10
7	Landschapspark		65	63
6			3	1
6			1	1
6	Kasteelpark	privaat	13	4

Jacht en faunabeheer

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen verschillende Habitat- of Vogelrichtlijngebieden wordt gejaagd. De jacht wordt georganiseerd via jachtrechten en wildbeheereenheden. Jaarlijks wordt de jacht en het faunabeheer gepland via wildbeheerplannen. In deze plannen staan de doelstellingen en de maatregelen met betrekking tot de jacht voor een bepaald gebied opgenomen.

De jacht is natuurlijk maar mogelijk indien een bepaalde natuurkwaliteit aanwezig is zodat bejaagbare soorten zich kunnen ontwikkelen. Het beheer door jagers van bepaalde gebieden (vb. aanplant kleine landschapselementen, bosbeheer, ...) schept bijkomende kansen voor de ontwikkeling van (Europese) natuurwaarden. Daarnaast kunnen bepaalde jachtactiviteiten (vb. bijvoeren, aanplanten van bepaalde soorten, ...) in bepaalde gevallen ook een aandachtspunt vormen. Faunabeheer kan ten slotte ook in bepaalde gebieden noodzakelijk zijn om de doelstellingen te behalen. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen wordt daarom de aanwezige jachtactiviteiten binnen een bepaald gebied in kaart gebracht. Naast

³² Gebruikte dataaag voor de analyse is:

Inventarisatie van de parkgebieden in Vlaanderen, vector, toestand 01/02/07 (Agentschap voor Natuur en Bos).

een analyse van de bejaagbare oppervlakte binnen het gebied wordt ook de jachtrechtsituatie in kaart gebracht.

Binnen het voorliggende gebied ligt 1 wildbeheereenheid (WBE). In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het betrokken WBE en een aantal van haar kenmerken.

Tabel 1-12. Kenmerken van de betrokken WBE's ³³

	Aantal jachtrechthou ders binnen WBE	Totale oppervlakte WBE	Oppervlakte WBE binnen Natura 2000 gebied	Bejaagbare oppervlakte binnen Natura 2000 gebied
Perdix	30	5739	184	177

Voor elke wildbeheereenheid is er een wildbeheerplan. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de doelstellingen van de hierboven beschreven WBE.

Tabel 1-13. Doelstellingen uit de wildbeheerplannen van de betrokken WBE's ³⁴

Naam WBE	Doelstellingen wildbeheerplan	Wildsoort voor doelstelling
Perdix	Toename voorjaarsstand Beperking negatieve gevolgen Andere	ree, haas, fazant, eend konijn, vos, kat, houtduif, kraai, ekster patrijs

Inventarisatie van waterwinningen ³⁵

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel voor de natuur als de mens is zuiver en voldoende kwaliteitsvol water van zeer groot belang. Het is dan ook duidelijk dat er in sommige gebieden een sterke interactie kan zijn tussen de winning van water voor menselijk gebruik en de aanwezige natuurwaarden. Enerzijds zijn de aanwezige natuurwaarden in bepaalde gebieden beschermd gebleven van externe kwaliteitsversturende invloeden omwille van de aanwezigheid van winningen. Bepaalde natuurgebieden en het beheer in deze gebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de drietrapsstrategie – vasthouden, bergen en infiltreren van water. Op die manier zijn natuurgebieden van belang als 'reservoir' of 'insijpelingsgebied' voor winningen. Langs de andere kant kunnen winningen de ontwikkeling van bepaalde natte natuurtypen hypothekeren. Gezien het belang van de relatie tussen de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen en de winning van water wordt bijzondere aandacht besteed aan de beschrijving van de waarde van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden voor de winning van water.

Bij waterwinningen wordt automatisch de link gelegd met drinkwater. Naast de winningen voor drinkwater zijn er echter nog een groot aantal grondwaterwinningen voor koeling, bedrijfsprocessen, irrigatie, ... Alle voorkomende winningen binnen het gebied worden daarom geïdentificeerd.

Gezien hun algemeen belang is voor de winningen voor drinkwater de relatie met de verschillende gebieden verder in detail onderzocht. Hierbij wordt zowel aandacht gegeven aan oppervlaktewaterwinningen en grondwaterwinningen. Door het Samenwerkingsverband Vlaams Water (SVW) is een methodiek voor een 'waardebepaling' van percelen uitgewerkt. Via deze

³³ Gebruikte dataaag voor de analyse is:

Wildbeheereenheden, tabel, toestand 01/01/2010 (Hubertus Vereniging Vlaanderen)

³⁴ Wildbeheerplannen van de verschillende Wildbeheereenheden.

³⁵ Gebruikte datalagen voor de analyse zijn:

Waterwingebieden SVW, vector, toestand 24/09/2009 (Samenwerkingsverband Vlaams Water)

Vergunde grondwaterwinningen, vector, toestand 03/09/2009 (VMM)

methode wordt een 'waarde' gegeven aan de percelen in functie van de bijdrage van de percelen aan de kwaliteit en de kwantiteit van het opgepompte water. De uitkomst is een relatieve waardering van verschillende percelen in het kader van de drinkwatervoorziening. De relatieve waardering van de percelen voor drinkwatervoorziening wordt uitgedrukt in een vijfdelige schaal. Naast de aanwezige infrastructuur binnen een gebied (bijvoorbeeld waterbekkens, infiltratievoorzieningen, ...) moet voor grondwaterwinningen natuurlijk ook rekening gehouden worden met het belang van de ruimere omgeving. Voor grondwaterwinningen speelt immers ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is de afpompingskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompingskegel dragen veel bij aan de winning en krijgen een hogere relatieve waarde. Percelen met een lage afpompingskegel krijgen een lagere relatieve waarde. Het kan op deze manier dan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen binnen het gebied bijdraagt tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning en dus gewaardeerd wordt. Vooral voor freatische grondwaterwinningen kan de bijdrage van de omliggende percelen aanzienlijk zijn. Een uitgebreide omschrijving van de methodiek is toegevoegd in bijlage 7.

Binnen het gebied zelf komen geen vergunde grondwaterwinningen voor. Daarnaast is er ook geen ruimtelijke interferentie met drinkwaterwinningen.

Voor het transport van het drinkwater is een uitgebreid leidingennetwerk aanwezig. Deze leidingen moeten op geregelde tijdstippen gecontroleerd kunnen worden. Bovendien moeten ze, bij lekken, bereikbaar zijn voor onderhoud. Op termijn is het mogelijk dat ook de leidingen vervangen dienen te worden. In bijlage 5 is een kaart opgenomen met een situering van de hoofdleidingen voor drinkwater.

Inventarisatie van het recreatief gebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijngebieden heeft een bepaalde recreatieve waarde. Langs de andere kant legt recreatie in sommige gevallen een druk op bepaalde natuurwaarden. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende recreatie die ruimtelijk vastligt. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende, recreatieve bestemming volgens het gewestplan en/of geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met recreatieve gebieden binnen deze gebieden die geïnventariseerd werden in het kader van de opmaak van een ruimte-inventaris binnen de studie 'Onderzoek ruimte en toerisme en recreatie in Vlaanderen'³⁶ die opgemaakt werd door WES in opdracht van Toerisme Vlaanderen. Binnen deze studie werden volgende ruimtelijke entiteiten weerhouden in de ruimte-inventaris:

Niet-geplande aantrekkingselementen (wandelbossen, natuurgebieden met bezoekerscentra);

Geplande aantrekkingselementen (attractie- en themaparken, zoo's en dierenparken, openluchtrecreatieve en waterrecreatieve aantrekkingspolen,...);

Logiesaccomodaties (openluchtrecreatieve verblijven);

Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens).

Deze gegevens zijn aangevuld met ruimtelijke informatie van BLOSO ontvangen met betrekking tot de ruimtelijke ligging van sportinfrastructuur. Het is ook mogelijk dat andere vormen en infrastructuur met betrekking tot recreatie aanwezig zijn (bijvoorbeeld routes voor wandelen, fietsen, ruitersport, puntsgewijze recreatieve infrastructuur, ...). Deze gebieden worden verder in detail geïnventariseerd op het moment dat afspraken worden gemaakt over de implementatie van de natuurdoelen.

Binnen het gebied is via de ruimtelijke ordening geen ruimte bestemd voor recreatie (zie Tabel 1-1). Er komt daarnaast ook geen recreatieve- of sportinfrastructuur voor op basis van de beschikbare gegevens.

³⁶ WES 2007.

Inventarisatie van de woongebieden

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan natuurlijk ook worden gewoond. De bestaande bewoning wordt geregeld via de vergunning in het kader van de ruimtelijke ordening. De opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen verandert hier niets. Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kunnen uitzonderlijk (deels) overlappen met woongebieden of woonuitbreidingsgebieden. In die uitzonderlijke situaties kan het verder ontwikkelen van het woongebied of woonuitbreidingsgebied mogelijks interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen voor de diersoorten en/of hun leefgebieden in de speciale beschermingszone. Ook voor woongebieden of woonuitbreidingsgebieden die grenzen aan een speciale beschermingszone kan er interferentie zijn. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt daarom in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen.

In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige woongebieden in en rond het gebied. Binnen het gebied is slechts in zeer beperkte mate woongebied aanwezig. Het betreft kleine slivers in de randzone van het gebied.³⁷

Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden komen verschillende vormen van industriële en gerelateerde activiteiten zoals ontginningen, storten, watervoorzieningen, etc. voor. De relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van een Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan sterk verschillen van activiteit tot activiteit. In bepaalde situaties zullen bepaalde instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden op terreinen van industriële en gerelateerde activiteiten. Langs de andere kant is het duidelijk dat bepaalde activiteiten een druk leggen op bepaalde natuurwaarden.

Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende industriële en gerelateerde activiteiten die ruimtelijk vastliggen. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met informatie van het Agentschap Ondernemen over de voorkomende bedrijvencentrales en ligging van de bedrijfspcelen.

Binnen het gebied komt er beperkt industriegebied voor. Het betreft kleine oppervlakten in deelgebieden 2, 5 en 7. In deelgebied 2 is bijna 8 ha aan bedrijfspcelen ingevuld. Een kaart met de ligging van de verschillende bedrijventerreinen en –pcelen is toegevoegd in bijlage 5.

Transportinfrastructuur

Achtergrondinformatie bij de analyse

In en rond de Europese gebieden komen verschillende soorten transportinfrastructuur (autowegen, spoorwegen, waterwegen) voor. De restruimte rond deze infrastructuur biedt kansen voor de ontwikkeling van bepaalde natuurwaarden. Langs de andere kant kan de aanwezigheid en het gebruik van deze infrastructuur aanleiding geven tot een bepaalde druk.

In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige infrastructuur³⁸.

³⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

Infrastructuur nutsbedrijven

Elia

Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet en staat in voor de transmissie van elektriciteit. Over het hoogspanningsnet wordt stroom vervoerd van de producenten naar de distributienetbeheerders en de industriële grootverbruikers. Elia bezit alle Belgische netinfrastructuur van 150 tot 380 kV en nagenoeg 94% van de netinfrastructuur van 30 tot 70 kV.

De infrastructuur van Elia kan op verschillende manieren interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied. Zowel ondergrondse als bovengrondse leidingen moeten bijvoorbeeld bereikbaar zijn voor periodiek onderhoud of voor herstellingswerken. Verandering van de fysische bodemkarakteristieken (vb. vernatting, afgraving, ...) kan leiden tot structurele problemen voor infrastructuur zoals pylonen of hoogspanningsstations. Tenslotte dient men voor de bovengrondse leidingen ook rekening te houden met de bestaande veiligheidsvoorschriften. Het is omwille van de veiligheid verboden om bebouwing, maar ook opgaand groen (bijvoorbeeld bomen) neer te zetten binnen een bepaalde veiligheidsafstand. Bomen binnen deze afstand moeten periodiek gesnoeid worden indien ze te dicht bij de geleiders komen. De veiligheidsafstand is groter naarmate de spanning toeneemt. Op te merken valt dat binnen deze veiligheidszone ook opportuniteiten zijn om hoogwaardige natuur na te streven. Indien gekozen wordt voor bepaalde 'lage vegetatie' is zelfs een win-win situatie mogelijk.

In bijlage 5 staan de verschillende installaties van Elia die gelegen zijn in de buurt van of in de betrokken Natura 2000 gebieden³⁹.

Fluxys

Er werd geen informatie aangeleverd door Fluxys. Toetsing bij Fluxys over mogelijke interacties moet gebeuren in het kader van de implementatie van de maatregelen.

³⁸ Gebruikte dataaag:

Transportnetwerk (NAVTEQ - GIS-Vlaanderen), vector, toestand 29/04/2009 (NAVTEQ, Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen en Agentschap Wegen en Verkeer).

³⁹ Gebruikte dataaag:

Hoogspanningsverbindingen beheerd door Elia in Vlaanderen, vector, toestand 26/01/2009 (Elia).

7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken een goede staat van instandhouding

Op Vlaams niveau zijn doelen voor de Europese habitats en soorten afgesproken. Afspraken zijn ook gemaakt over het belang van elk van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (zie hoofdstuk 4). Een aantal habitats en soorten is momenteel niet in een goede staat van instandhouding (zie hoofdstuk 5). Voor het bereiken van een duurzame oplossing moeten bestaande knelpunten opgelost en bedreigingen gekeerd worden. Hierbij moet optimaal gebruik gemaakt worden van actuele sterkten en toekomstige kansen. De socio-economische context (zie hoofdstuk 6) geeft input voor het identificeren van de kansen en bedreigingen.

In dit hoofdstuk wordt een analyse van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen gepresenteerd (zie paragraaf 7.1). Op basis hiervan worden de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd. Voor elke van de knelpunten worden de mogelijke oplossingsrichtingen geschetst. (zie paragraaf 7.2). In paragraaf 7.3 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten. Op basis van de analyses in dit hoofdstuk worden in hoofdstuk 8 de conclusies getrokken worden over de doelstellingen en prioritaire inspanningen per gebied.

7.1. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen

In deze paragraaf worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Eerst wordt een overzicht gegeven van de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd.

Ter info: Methodologisch kader voor de analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen

De methodiek van de SWOT-analyse, die gangbaar wordt toegepast bij het opstellen van bedrijfsplannen voor ondernemingen, wordt gevolgd. In dat kader wordt aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen gekeken naar de toekomst van de organisatie. Volgende stappen worden hierbij gezet:

1. **Bepalen sterke en zwakke punten (Strengths & Weaknesses):**
 - a) Sterktes. De sterktes zijn in dit kader die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Voorbeelden van sterktes zijn onder andere de aanwezigheid van kwel, grote aaneengesloten natuorkernen, voorkomen van voor het habitat typische soorten,
 - b) Zwaktes. De zwaktes zijn die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Voorbeelden van zwaktes zijn onder meer vergrassing van heidevegetatie, overstromingen van kwetsbare vegetatie, ontbreken van structuurdiversiteit in bos, ...
2. **Kansen en bedreigingen (Opportunities & Threats)**
 - a) Kansen. De kansen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn, maar acties of menselijke activiteiten die wel helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten kunnen de natuur helpen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken? Zijn er al plannen die knelpunten zullen oplossen?
Voorbeelden van kansen zijn onder meer de aanwezigheid van een goed werkende bosgroep, lopende of geplande beheerinspanningen van het ANB, bestaande afspraken met landbouwers over natuurgericht beheer, ...
 - b) Bedreigingen. Bedreigingen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn en die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten zullen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen juist moeilijk maken voor de natuur? Zijn er al plannen die knelpunten zullen veroorzaken?
Voorbeelden van bedreigingen zijn onder andere de geplande aanleg van infrastructuurwerken, de instroom van nutriënten in een gebied, versnipperde eigendomsstructuur van bossen.

3. Identificatie van de kwesties

In een volgende stap wordt de relatie tussen de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Voor elke sterkte en zwakte wordt onderzocht of/en op welke manier ze een relatie heeft met de kansen en bedreigingen. Zo wordt onderzocht welke kansen sterktes versterken of zwaktes oplossen. En wordt onderzocht welke bedreigingen zwaktes versterkt en sterktes beperkt. Deze analyse wordt gepresenteerd via een matrix, de zogenaamde confrontatiematrix, met in de rijen de sterktes en zwaktes en in de kolommen de kansen en bedreigingen. Op basis van deze analyse worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd. De kwesties zijn die relaties tussen sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die het belangrijkste zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.

7.1.1. Overzicht van de sterktes

1. Voorkomen van kwel

Het voorkomen van kwel zorgt voor vochtgradiënten en veroorzaakt een nutriëntenbuffer (ijzerrijke kwel legt fosfaat vast). Kwel biedt ontwikkelingskansen voor broekbossen (91E0), blauwgraslanden (6410), alkalisch laagveen (7230), dotterbloemgraslanden (rbbhc) en grote zeggenvegetaties (rbbmc).

In deelgebied 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen en deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden is er een grote kweldruk, waardoor de gebieden continu nat blijven (ook al zijn de beken hier te diep geruimd). Ook in deelgebieden 3 - Vallei van de Boven-Demer, deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst (kwelindicator Bosbies is aanwezig) en deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden is kwel aanwezig, wat in dit laatste deelgebied optimaal is voor de ontwikkeling van een van de best ontwikkelde Blauwgraslanden in Vlaanderen (voorkomen van sleutelsoorten⁴⁰ zoals Kranskarwij, Kleine schorseneer, Gevlekte orchis, Bleke zegge,...)

Specifiek voor de deelgebieden 1, 3 en 4 is de hoge grondwaterstand een sterkte in functie van het handhaven en uitbreiden van de voorkomende populaties Zeggekorfslak, aangezien hiervoor een voldoende hoge grondwaterstand en de aanwezigheid van mineralen en kalk via kwelwerking (o.a. gekoppeld aan habitatype 7230, alkalisch laagveen) biotoopvereisten zijn.

Het opborrelend kalkrijk kwelwater heeft zeer lokaal in de SBZ aanleiding gegeven tot de vorming van poreuze kalkkorsten: kalktuf of travertijn (habitatype 7220; Dreesen & Janssen, 1997). Op deze plaatsen komt zeer specifieke fauna en flora voor (deelgebieden 1 - Molenbeemd-Klein Membruggen, deelgebied – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, deelgebied 3 - Vallei van de Boven-Demer en deelgebied 8 - Grootbos). Een belangrijke sterkte is dat deze kalkrijke kwel P en N kan binden, waardoor een buffer ontstaat voor inspoelende meststoffen.

2. Variatie in fysico-chemische en morfologische kenmerken geven aanleiding tot een specifieke fauna en flora

Het SBZ-gebied vertoont een bijzondere variatie op het vlak van de abiotische karakteristieken. De meeste deelgebieden liggen in en langs de vallei van de Demer, waardoor zeer natte bodems in de valleien worden afgewisseld met drogere ruggen. Bovendien worden ook op lokale schaal micro-reliëfverschillen waargenomen, onder de vorm van kleine zandheuvels. Daarnaast kunnen lokaal erg kalkrijke bodems terug te vinden zijn, die aanleiding geven tot een specifieke fauna en flora (lokaal voorkomen van Travertijn, zie bij kwel)

Door deze unieke ligging vertoont de SBZ een grote landschappelijke variatie wat betreft reliëf, geologie, pedologie en hydrologie. Dit uit zich in unieke en zeer waardevolle combinaties van en overgangen tussen vegetaties. Zo zijn er zowel droge tot voedselarmere biotopen als vochtige tot

⁴⁰ Voor Kranskarwij en Kleine schorseneer is dit de enige groeiplaats in Vlaanderen.

natte voedselrijkere biotopen aanwezig. Beide worden gekenmerkt door een eigen typische flora en fauna.

Het zwaartepunt van de best ontwikkelde glanshaverhabitats (6510_hu) in Vlaanderen situeert zich op de Haspengouwse bodems. Deze Speciale Beschermingszone heeft daardoor een hoge potentie voor een oppervlakteuitbreiding van habitattypen 6510_hu en het habitat herstel op zowel grasland als akkers kan - mits specifiek beheer - zeer snel evolueren.

Naast de hoge potentie voor habitat 6510 zijn er specifiek voor deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden (De Pomperik is de laatste groeiplaats in Vlaanderen van Kranskarwij) ook unieke kansen voor behoud, herstel en uitbreiding van enkele prioritaire habitattypen: met name voor Molinion-graslanden (veldrusassociatie 6410_ve) en voor droge heischrale graslanden (6230_hn).

In de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie zijn er bovendien belangrijke potenties aanwezig voor de ontwikkeling van alkalisch laagveen (7230) en overgangs- en trilveen (7140). In beide gebieden zijn reeds kensoorten aanwezig, alsook gegevens van historische waarnemingen die wijzen op de potenties. De mozaïek die gevormd wordt door deze laagveenkern binnen grote zeggenvegetaties, rietlanden en blauwgraslanden (6410, rbbmc, rbbhc en rbbmr) vormt tevens het leefgebied voor Porseleinhoen, Blauwborst en Bruine kiekendief.

3. Voorkomen van een aantal corridors/stapstenen tussen sommige deelgebieden

Tussen deelgebieden 1 - Molenbeemd – Klein Membruggen en 3 - Vallei van de Boven-Demer liggen een aantal beschermde habitats van bijlage I, die een hagenoeg ononderbroken corridor vormen tussen beide deelgebieden. Deze habitats, hoewel niet opgenomen in SBZ, zijn op het gewestplan bovendien als natuurgebied aangeduid.

Daarnaast liggen tussen de andere deelgebieden ook nog verspreid groengebieden en kleine landschapselementen die als stapsteen kunnen dienen voor soorten om van het ene deelgebied naar het andere te migreren. Deze gebieden zijn echter niet altijd in het gewestplan opgenomen als natuurgebied.

De Demer ten slotte vormt de belangrijkste verbinding tussen de deelgebieden, aangezien alle deelgebieden, op deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 8 - Grootbos na, in of in de nabijheid van de vallei van de Demer gelegen zijn.

In het noorden van de SBZ heeft de Kaatsbeek (deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden) een belangrijke verbindingfunctie van gebieden op het Kempens Plateau naar bosgebieden en natuurreservaten in het zuidwesten (waaronder deelgebied 7).

4. Goede structuurkwaliteit in delen van waterlopen

Beperkte delen van de waterlopen binnen het SBZ-complex bezitten een hoogwaardige structuurkwaliteit. Dit is het geval voor de Demer in het noorden van deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, voor de Marebeek - Oude Beek die in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst stroomt en voor een benedenloop van de Laak in deelgebied 7 Pomperik - Dorpsbeemden. Het grootste aandeel van de waterlopen binnen SBZ vertonen echter een slechte structuurkwaliteit (Ecologische typologie van de waterlopen, MVG-LIN-ANB-Water (AGIV); zie zwaktes).

5. Aanwezigheid van populaties van doelsoorten in omliggende natuur- en boscomplexen

Een aantal doelsoorten hebben nog populaties in de omgeving van de SBZ. De nabijheid van Haspengouw (habitatrichtlijngebied Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw, BE2200038), de Voerstreek (habitatrichtlijngebied BE2200039), de bermen van het Albertkanaal (habitatrichtlijngebied Overgang Kempen-Haspengouw, BE2200042 en Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgrotten BE2200036) en grensoverschrijdende natuurwaarden langs de Maas zorgen voor mogelijke kolonisatie van (mobiele) doelsoorten zoals Grauwe klauwier, Kamsalamander, Boomkikker en dagvlindersoorten (Spaanse vlag).

- **Grauwe klauwier:** het ontwikkelen van duurzame populaties van Grauwe klauwier in de Jekervallei en bovenloop van de Demervallei moet samen met Haspengouw, de Maasvallei, de bermen van het Albertkanaal en de Voerstreek een tussenbastion vormen voor de populatie van de Eifel-Oostkantons (oa. op militair domein Elsenborn).
- **Kamsalamander en Boomkikker:** Deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden heeft belangrijke potenties voor het uitbouwen van een populatie van Kamsalamander en Boomkikker, gezien de aanwezigheid van populaties in de nabijheid van dit deelgebied (populatie Boomkikker aan de Dauteweyers).
- **Spaanse vlag:** de soort wordt zwervend waargenomen in de aangrenzende SBZ's (een zwaartepunt situeert zich op de bermen van het Albertkanaal).

6. Aanwezigheid van netwerk van bovenlopen van rivieren met belangrijke 'sponsfunctie'

De verschillende deelgebieden van de SBZ, op deelgebied 8 – Grootbos en deelgebied 6 – De Kevie na, zijn gelegen langsheen de bovenloop van de Demer en langs bovenlopen van kleinere rivieren en beken. Deze vormen een netwerk binnen en buiten de SBZ en een verbindend element met enerzijds de verschillende deelgebieden binnen de SBZ en anderzijds andere natuurgebieden en SBZ's (zoals het habitatrictlijngebied Overgang Kempen-Haspengouw, BE2200042).

De brongebieden en bovenloop van de waterloop hebben bovendien een belangrijke sponsfunctie om wateroverlast (overstromen met al dan niet vervuild water in woonkernen en natuurgebieden) in de midden- en benedenloop te verminderen. Bovendien is de waterkwaliteit van de bovenloop van een rivier beter dan de waterkwaliteit van de benedenloop.

7.1.2. Overzicht van de zwaktes

1. Lage structuurkwaliteit in de meeste delen van de waterlopen

In het verleden werden dikwijls waterlopen rechtgetrokken, ingebuisd en uitgediept met het oog op een snellere afvoer en een betere ontwatering van de valleigronden. Door deze ingrepen verminderde de structuurkwaliteit van de waterloop en verhoogde de oevererosie (zie verder). Andere oorzaken van de slechte structuurkwaliteit zijn landbouw- en bosbouwpercelen die (bijna) tot tegen de waterloop komen. Een slechte structuurkwaliteit heeft nadelige gevolgen voor het zelfzuiverend vermogen van een waterloop. Het vormt dus ook een bedreiging voor de waterkwaliteit.

Het grootste deel van de waterlopen binnen SBZ kent een matige tot zeer zwakke structuurkwaliteit (Ecologische typologie van de waterlopen, MVG-LIN-ANB-Water (AGIV)).

2. De deelgebieden hebben een kleine oppervlakte

De SBZ bestaat uit 8 deelgebieden, die voornamelijk de brongebieden, bovenlopen van waterlopen en de lage komgronden omvatten. Hierdoor zijn de deelgebieden smal afgebakend en is hun oppervlakte eerder beperkt.

Doordat de deelgebieden smal zijn afgebakend en bufferstroken in de vorm van extensieve graslanden, bosjes, mantel-zoomsituaties of braakstroken langsheen akkercomplexen in het grootste deel van de gevallen ontbreken, zijn deze gebieden extra gevoelig aan externe invloeden van naburig landgebruik (landbouw, industrie, bewoning, verkeer,...). Bovendien zijn de infiltratiegebieden van de bronzones meestal buiten SBZ-gebied gelegen, wat de waterkwaliteit kan beïnvloeden.

De oppervlakte van de habitattypes en de leefgebieden van de soorten, is belangrijk in het licht van de staat van instandhouding ervan. Leefgebieden van soorten dienen groter te zijn dan een kritische oppervlakte, opdat de soort deze leefgebieden effectief kan gebruiken en er een duurzame populatie kan vormen. In dit gebied komen plaatselijk te kleine kernen en oppervlakten voor van volgende habitattypes: 6210, 6230, 6410, 6510, 7140, 7230, 9120, 9160, 9190 en 91E0.

Dit heeft gevolgen naar het voorkomen en de duurzaamheid van de populaties van habitattypische faunasoorten (zie landschapsecologische principes in bijlage 8). Leefgebieden van Europese soorten en habitattypes, zoals we die actueel nog in het SBZ-complex terugvinden, kwamen vroeger op een grotere landschapsschaal voor, waardoor deze systemen gebufferd waren tegen lokale negatieve effecten. Actueel wordt in het kader van de GIHD verwacht dat men deze soorten of habitattypes op een veel kleinere landschapsschaal duurzaam moet behouden. Gezien de afwezigheid van buffers rond de leefgebieden van Europese soorten en habitatten heeft men een grotere oppervlakte (minimum structuur areaal) nodig om een duurzame populatie in stand te kunnen houden.

3. Versnipperd voorkomen van habitats en leefgebieden van soorten

De boshabitats (9120, 9160 en 91E0) komen versnipperd voor: binnen in een deelgebied zijn weinig aaneengesloten grotere boshabitats aanwezig (zie ook 'ontbreken van grote, oude boscomplexen'), resulterend in veel (scherpe) randen. Het habitatype 91E0 kent de kleinste versnippering, aangezien dit bostype langs de voorkomende waterlopen voorkomt en aldus soms lineaire aaneengesloten bosvlekken vormt.

De oppervlakken van de habitats in de heidesfeer (type 6230) zijn zeer klein binnen de voorliggende SBZ. Dit heeft vooral gevolgen naar de aanwezigheid van voldoende typische soorten in de vegetatie en hun bedekking en naar het voorkomen van typisch hieraan gebonden soorten en de duurzaamheid van de populaties van deze soorten.

Ook de oppervlakken van mesofiele hooilanden (habitatype 6510) zijn relatief beperkt binnen de voorliggende SBZ en zijn zeer sterk versnipperd. Dit heeft vooral gevolgen naar de aanwezigheid van voldoende typische soorten in de vegetatie en hun bedekkingsgraad, en naar het voorkomen van typisch hieraan gebonden diersoorten en de duurzaamheid van populaties van deze soorten. Enkel binnen deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 7 – Pomperik – Dorpsbeemden komen grotere aaneengesloten habitatvlekken van het type 6510 voor.

Daarnaast komen er ook nog veel verspreide voedselrijke ruigten (habitatype 6430) voor, in mozaïek met mesofiele hooilanden en bossen, die ontstaan als verruigingen van populieraanplantingen (evt. na kapping), overgangen van andere habitattypes, of verruiging van andere habitattypes.

4. Aanwezigheid van (invasieve) geïntroduceerde soorten

In alle deelgebieden, behalve deelgebied 1- Molenbeemd – Klein Membruggen en deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen zijn invasieve exoten waargenomen. Het gaat hier vooral om Japanse duizendknoop en Canadese guldenroede in de beekbegeleidende ruigtes. Het voorkomen van Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en naaldbout in de bossen is eerder beperkt, al zal er in deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer wel gerichte bestrijding van Amerikaanse eik plaatsvinden om uitbreiding te voorkomen (Natuurpunt Beheer VZW (d)). Onder andere langs de Jeker en de ooststrand van de laagveenkern Grootmeers is de Reuzenbalsemien aan een forse opmars bezig. Dit ligt een hypotheek op de gestelde habitatdoelen van broekbossen (91E0) en open ruigtes (6430).

Vooral in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 7 – Pomperik – Dorpsbeemden vormen deze invasieve exoten een bedreiging voor de instandhouding van de beschermde habitats. In de beheerplannen voor deze deelgebieden zijn gerichte maatregelen opgenomen om deze soorten te verwijderen (Natuurpunt Beheer VZW (c)).

5. Gevoeligheid van bepaalde habitats voor vegetatiesuccessie

Pioniervegetaties evolueren spontaan naar een climaxvegetatie door natuurlijke successie. Verschillende Europees te beschermen habitats in dit habitatrichtlijngebied hebben een uitgesproken open, pionierkarakter en zijn gevoelig voor vergrassing, verruiging en verbossing (o.a. 6230, 6410, 7230, 6430, 6510). Ze kunnen evolueren naar andere ecotopen wanneer dynamiek in het systeem afwezig blijft. Op die manier kunnen de resterende relictten van waardevolle habitattypes verdwijnen. Verzuring en vermesting versnellen het proces van natuurlijke successie nog eens.

6. Gevoeligheid van bepaalde habitats voor eutrofiëring, verzuring en vermessing

Habitats in de heidesfeer (6230) zijn op Vlaams niveau zeldzaam en gevoelig voor diverse verstoringsvormen zoals tredverstoring, verzuring en eutrofiëring. Blauwgraslanden (6410) en schrale hooilanden (6510) zijn (zeer) gevoelig voor vermessing.

Doordat de deelgebieden smal zijn afgebakend en buffering veelal ontbreekt (zie zwakte 2), hebben externe invloeden zoals eutrofiëring, verzuring en vermessing een belangrijk effect op de beekbegeleidende vegetatie.

7. Kwetsbaarheid van de grondwaterafhankelijke habitats en soorten

Vooraf de grondwater- en kwelafhankelijke habitats en leefgebieden zijn zeer kwetsbaar voor wijzigingen in de waterhuishouding: Elzenbroekbossen (91E0), overgangs- en trilveen (7140), alkalisch laagveen (7230), kalktufbronnen (7220), blauwgraslanden (6410), natte ruigten (habitattype 6430 of rbb hf), rietmoerassen (rbb mr), grote zeggenvegetaties (Rbb mc), dotterbloemhooilanden (Rbb hc) en wilgenbroekbossen (rbb sf, so).

Bronbossen alluviale bossen en de ermee samenhangende fauna zijn bijkomend kwetsbaar door de vervuiling van de bronzones door puntlozingen, dichtslibbing met erosiemateriaal, ophoging met aarde, puin of ander afval en inbuizing.

8. Ontbreken van grotere, structuurrijke boskernen

Hoewel er in nagenoeg alle deelgebieden alluviale bossen voorkomen, wordt nergens het MSA van deze boshabitats gehaald (10 ha). Dit heeft gevolgen voor het duurzaam instandhouden van habitattypische fauna.

In de deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer zijn iets grotere boscomplexen aanwezig (> 10 ha min of meer aaneengesloten boshabitat), die echter nog maar recent bos geworden zijn. Hierdoor is de kenmerkende bosflora en –fauna niet overal volledig ontwikkeld en zijn de bossen niet overal structuurrijk.

Enkel in deelgebied 8 – Grootbos is een groot (23 ha), oud boscomplex aanwezig, waar de bodems gespaard bleven van een ander bodemgebruik en hun kenmerkende bosflora en –fauna behielden. Bovendien komt hier op bepaalde plaatsen kalkrijke kwel voor, waaraan erg specifieke fauna en flora gebonden is.

7.1.3. Overzicht van de bedreigingen

1. Kwaliteit van het grondwater en oppervlaktewater

Grondwater

Menselijke activiteiten hebben algemeen een sterke verandering in de kwaliteit van het grondwater veroorzaakt met bijhorend verlies van kwetsbare habitats en soorten. Met name het nutriëntengehalte is op de meeste plaatsen sterk gestegen in de laatste decennia, vooral ten gevolge van bemesting van landbouwgronden in of buiten de SBZ (infiltratiegebieden). Ook afvalwaterlozingen binnen of buiten de grenzen van het SBZ en aanwezigheid van oude stortplaatsen kunnen in het SBZ nadelige wijzigingen in de grondwaterkwaliteit veroorzaken. Dit vormt vooral een knelpunt voor het behoud van iets voedselarmere, grondwatergevoede valleibiotopen zoals bronbossen en mesotrofe elzenbroekbossen. Zo blijken de valleibossen die op de oevers van de Demer gelegen zijn in deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer geleidelijk aan te evolueren naar eutrofe bossen. De bossen die op iets grotere afstand van de Demer gelegen, zijn de minder voedselrijke types. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de slechte waterkwaliteit van de Demer, waarvan de invloed afneemt, naarmate de afstand tot de Demer groter wordt.

Niet voor alle zones in de SBZ zijn de infiltratiegebieden bekend. Kwelzones in de vallei worden gevoed door dieper grondwater waarvan de infiltratiegebieden vrij ver buiten de SBZ kunnen

liggen. Door de soms lange verblijftijden in de bodem tussen infiltratie en het uittreden van het water aan de bronnen zijn actueel niet alle gevolgen van de aanhoudende en sterk algemeen gestegen bemestingdruk meetbaar. Dit kan een knelpunt vormen voor het behoud van iets voedselarmere, grondwatergevoede valleibiotopen zoals oligo- en mesotroof elzenbroekbossen en blauwgraslanden in deze SBZ. Op termijn kan dit ook daar leiden tot het verdwijnen van de voor die habitats typische soorten.

Oppervlaktewater

De tweede belangrijke bedreiging is de gebrekkige kwaliteit van het oppervlaktewater van de waterlopen, vooral door het te hoge nutriëntengehalte. Belangrijkste bronnen hiervoor zijn landbouw en huishoudelijk afvalwater (rechtstreekse lozingen en overstorten). Een goede waterkwaliteit van waterlopen en grachten is in de eerste plaats essentieel voor vissoorten. Daarnaast beïnvloedt de waterkwaliteit van waterlopen en leigrachten ook de habitatkwaliteit in de valleien bij overstromingen. Algemeen is de oppervlaktewaterkwaliteit momenteel grotendeels ongeschikt voor overstromingen in functie van ontwikkeling van hoogwaardige habitattypes (Blauwgraslanden (6410), Vossenstaartgraslanden (6510_hua) en heischrale graslanden (6230) zijn zeer gevoelig voor overstroming met oppervlaktewater van slechte kwaliteit) en soorten.

In alle deelgebieden, behalve in deelgebied 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen en deelgebied 8 – Grootbos, blijken de omliggende woningen niet op een individuele of collectieve afvalzuivering aangesloten te zijn (Zoneringsplannen VMM). Hierdoor stroomt het ongezuiverde afvalwater rechtstreeks het gebied in, via de aanwezige waterlopen. In deelgebied 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen is een overstort aanwezig op de beek, waardoor bij hevige regenval het vervuild water in het gebied stroomt. Dit vormt een belangrijke bedreiging voor de voorkomende populatie Zeggekorfslak en Nauwe korfslak, indien het natuurgebied in contact zou komen met dit vervuild water (de huidige hoge waterstand is afkomstig van kwel-, bron- en regenwater) (Natuurpunt Beheer VZW, 2008).

Ter hoogte van deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden hebben van de jaren '70 tot de winter van 2009 overstromingen plaatsgevonden vanuit de Kaatsbeek (als gevolg van normalisaties van deze waterloop). Hierdoor is met zware metalen verontreinigd slib afgezet in het natuurgebied. De mogelijkheid tot sanering van het gebied dient onderzocht te worden (Integraal Waterbeleid, 2011).

Overeenkomstig het waterkwaliteitsmeetnet van VMM (metingen 2007-2008) voldoen volgende bovenlopen van waterlopen ⁴¹ niet aan de kwaliteitsdoelstellingen basiskwaliteit (waarbij minstens 1 gemeten parameter in 2009 en/of 2010 niet voldoet aan de doelstellingen), en dus ook niet aan kwaliteitsdoelstellingen voor viswater (en ecologische kwaliteitsdoelstellingen, vb LSVI-tabellen) ⁴²:

- Jeker - Geer t.h.v. deelgebied 6 – De Kevie (Meetpunt 145500);
- Demer t.h.v. deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden (Meetpunt 403500);
- Molenbeek t.h.v. deelgebied 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen (Meetpunt 465900);
- Demer t.h.v. deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen (Meetpunt 402700);
- Demer t.h.v. deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst (Meetpunt 4010000);
- Marebeek - Oudebeek t.h.v. deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst (Meetpunt 460650);
- Kaatsbeek t.h.v. deelgebied 7 – Pomperik, Dorpsbeemden (Meetpunt 460100).

2. Gewijzigde waterhuishouding / verdroging

Door het recent rechtekken, ruimen, verdiepen en indijken van de Demer en kleinere waterlopen in haar stroomgebied, voert de Demer in perioden met veel neerslag versneld water af. Dit houdt

⁴¹ Selectie van de bovenlopen die zich in deze SBZ bevinden obv beschikbare meetgegevens, (zeer) waardevolle structuur en/of waardevolle visfauna

⁴² Indien geen metingen beschikbaar voor 2007-2008 werden metingen opgezocht vanaf 2000. Waterlopen, niet opgenomen in het overzicht bezitten ofwel geen VMM-meetpunt (geen gegevens) of voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen basiskwaliteit

een risico op onnatuurlijke overstromingen met vervuild oppervlaktewater in voor de meer stroomafwaarts gelegen deelgebieden, wat ernstige gevolgen kan hebben voor vegetaties gevoelig voor eutrofiëring (zie hoger). In perioden zonder regen voert de Demer nog slechts zeer geringe debieten af en is het waterpeil zeer laag. Dit heeft een enorm verdrogtingseffect op de vallei en de hieraan gebonden natuurwaarden.

Daarnaast komen ook een aantal lokale ingrepen voor in het SBZ, zoals een te diepe ruiming van de beken waardoor een te sterke drainage van het gebied plaats vindt. Ook het voorkomen van populierenaanplanten en drainage in functie van akkerbouw, hebben een belangrijk verdrogtingseffect. Onder andere in deelgebied 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen komen drainagegrachten voor die een negatieve impact hebben op de natuurwaarden in het natuurgebied Molenbeemd (Natuurpunt Beheer VZW, 2008).

Problemen van verdrogting zijn een belangrijke bedreiging in onder andere deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden, deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst (de Winterbeek ligt enkele meter onder het maaiveld), en deelgebied 7 – De Pomperik. Hierdoor treedt in veel gevallen verruiging van de vegetatie op.

3. Instroming, inspoeling of atmosferische depositie van nutriënten

Directe instroom van voedselrijk water afkomstig van omliggend landbouwgebied en instroom van huishoudelijk afvalwater vormt een probleem voor de beek kwaliteit (zie ook bedreiging oppervlakte- en grondwaterkwaliteit) en voor de kwaliteit van doelhabitats binnen de overstromingszone van deze rivieren, zoals glanshavergraslanden (6510_hu), schraallanden (6410), mesofiele broekbossen (91E0) en natte ruigten (6430). Ook de regionaal belangrijke biotopen dottergrasland (rbbhc), grote zeggenmoeras (rbbmc) en moerasspirearuigte (rbbhf) ondervinden negatieve effecten van deze inspoeling.

Kleinere grasland- en boscomplexen omgeven door omliggend landbouwgebied kennen inwaai van nutriënten en pesticiden met vooral aan de (bos-)randen vermetingseffecten zoals verruiging van de vegetatie (zie LSVI-tabellen).

Bijkomend is er een grote hoeveelheid anorganische stikstof die neerkomt op bodem en in het water. Deze stikstofstroom is het gevolg van emissies van stikstofverbindingen (NO_x en NH_3) naar de lucht. Deze verbindingen verspreiden zich over korte of lange afstanden, zodat in Vlaanderen ook emissies van buiten de Vlaamse grenzen afgezet worden op de bodem. Voor 2006 bedraagt de berekende gemiddelde stikstofdepositie voor Vlaanderen 37,0 kg N/(ha.jaar) (Overloop et al., 2011).

Ter hoogte van deelgebied 8 - Grootbos vormt de inspoeling van eutroof water van het omliggend landbouwgebied een bedreiging voor de aanwezige bosvegetaties. Ook in deelgebied 6 – De Kevie en 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, vormt bemesting een probleem (zowel binnen als buiten SBZ). Voedselarme systemen zoals deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn het meest gevoelig aan eutrofiëring.

4. Aanwezigheid van barrières tussen en in deelgebieden

Tussen de deelgebieden bevinden zich harde barrières, zoals woonzones/woonwijken en lintbebouwing langs diverse wegen, (intensieve) landbouwgebieden en (spoor)wegen. Ecologische verbindingen tussen de gebieden ontbreken vaak. Hierdoor zijn een aantal deelgebieden de facto ecologisch niet verbonden met elkaar en kan uitwisseling van weinig mobiele soorten tussen deelgebieden problemen stellen.

De meeste deelgebieden worden intern bijkomend doorkruist of afgeboord door belangrijke wegen (provinciale, gewest- en/of gemeentewegen). Belangrijke barrières zijn de autostrade E313 die deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen scheidt van deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer en die langs deelgebied 2 gelegen is. Deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden is zelfs gelegen in de driehoek gevormd door de autostrade E313 en de gewestwegen N 758 en N 79. Ook deelgebied 6 – De Kevie is omgeven door enkele belangrijke toegangswegen en de spoorweg naar het centrum van Tongeren. Daarnaast is er een spoorweg gelegen op ongeveer 100m ten zuiden van deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden.

5. Beperkte middelen voor beheer / beheer met het oog op andere doelen dan gewenst

In de gebieden die een of andere vorm van beheer kennen, is het beheer niet altijd aangepast aan de behoeften van het gebied/habitatype. Een voorbeeld hiervan is deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, waar een onaangepast beheer in functie van het behoud van de Zeggekorfslak (maaien is nodig om de verruiging tegen te gaan en te zorgen voor verjonging) en onaangepast beheer in functie van het behoud van habitatype 6510 plaatsvindt. In deelgebied 6 – De Kevie zijn poelen met Kamsalamander aanwezig. Een effectief beheer (afvissen, voldoende hoge waterstand,...) ontbreekt. Deze poelen zijn actueel in privé-bezit. Verder is hier gezien de interessante abiotische uitgangssituatie (veengebied) een belangrijke potentie aanwezig in functie van de ontwikkeling van een laagveencomplex (complex 6410, 7140, 7230). De kennis over dit abiotisch systeem is echter actueel onvoldoende om een gericht beheer hier op af te kunnen stemmen.

Voor een aantal voorkomende habitats geldt dat ze zich momenteel in een gedegradeerde staat van instandhouding bevinden (door vermesting, verbossing, onaangepast beheer, onaangepaste exploitatie, verstoring, etc.). Gezien de lange ontwikkelingsduur bij bv. bossen is herstel op korte termijn vaak niet haalbaar.

In de meeste bossen in de SBZ werd de boomsoortensamenstelling – zeker in het verleden – sterk bepaald door het economisch potentieel. Hierdoor ontstonden in veel zones plaatselijk homogene aanplantingen van populier of uitheemse boomsoorten zoals Amerikaanse eik en naaldhout. Dergelijke aanplantingen hebben een lagere ecologische waarde dan natuurlijke bostypes of de open vegetaties (zoals heide en graslanden) waarop ze vaak werden aangelegd. Voor fauna specifieke elementen zoals open plekken, rust, dood hout, verbindingen, mantel- en zoomvegetaties zijn vaak niet (meer) aanwezig. Dit is bijvoorbeeld het geval in deelgebieden 4 – Demerbronnen, Wadden en deelgebied 6 – De Kevie.

Daarnaast wordt het hakhoutbeheer soms stop gezet, waardoor de bossen donkerder worden en de typische voorjaarsflora zich moeilijker kan ontwikkelen. Dit is bijvoorbeeld het geval in deelgebied 2 - Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen. Hakhoutbeheer begint actueel – door de hoge prijzen voor brandhout – opnieuw aan economisch belang te winnen. Verkoopprijzen per m³ van hardhoutsoorten benadert de prijs van populierenhout. Het verschil tussen 'economisch' dan wel ecologische houtexploitatie vervaagt hierdoor. (opmerking uit Bosgroeperingen)

Om een goede staat van instandhouding te realiseren voor een aantal boshabitats en voor deze boshabitats typische soorten is een natuurgericht bosbeheer gewenst. Op natte standplaatsen kan onoordeelkundig beheer grote schade aan de bosbodem veroorzaken en hierdoor boshabitats vernietigen of zwaar aantasten. Hier is in sommige gevallen het stopzetten van machinale exploitatie aangewezen. Een kleinschalige bosexploitatie (oogsten van kleinere sortimenten; uittakelen van gevelde bomen) blijft vaak mogelijk en is soms zelfs gewenst.

6. Versnipperde eigendomsstructuur en landgebruik

Naast harde ecologische barrières als wegen en woonzones kunnen akkerbouw en intensief cultuurgrasland binnen de SBZ aanleiding geven tot versnippering en eutrofiëring waardoor de doelstellingen van connectiviteit en uitbreiding van habitats moeilijker kunnen worden gerealiseerd. Binnen het SBZ heeft 12,2% van de totale oppervlakte landbouw als ruimtelijke bestemming gekregen. Daarnaast is 12,7% vastgelegd als 'overig groen'. Hierdoor is slechts 74,7% aangeduid als natuur en reservaat.

Dit is in bepaalde gevallen te wijten aan de versnipperde eigendomsstructuur binnen het SBZ. 62% van de totale oppervlakte van het gebied is in eigendom van privé-eigenaars. Op 27% van deze gronden geldt een recht van voorkoop voor natuur. De eigendommen van de privé-eigenaars zijn verspreid over de verschillende deelgebieden. Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft 4,6% van de gronden in eigendom. Deze gronden liggen voornamelijk in deelgebied 8 – Grootbos. De natuurverenigingen hebben 26% in het voorliggende gebied in eigendom. De grootste eigendommen zijn gesitueerd in deelgebied 6 - De Kevie (120 ha) en deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer (39 ha). Verder hebben ze nog 47 ha of 7,4% van de gronden in beheer (voornamelijk in deelgebied 7 – De Pomperik).

Daarnaast is in het noorden van Deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen een industrieterrein aanwezig en aangeduid op het gewestplan, waarvan een composteringsbedrijf in het noordwesten een stort heeft op het meest noordwestelijke-perceel van het SBZ.

7. Gebruik van antibiotica en antiparasitaire producten bij vee

Het gebruik van bepaalde veterinaire producten (ontwormingsmiddelen op basis van 'avermectines') heeft een sterk negatieve impact op mestbewonende fauna. Deze voedselbron is voornamelijk voor bepaalde vleermuissoorten, maar ook voor de grauwe klauwier. Het gebruik van deze producten moet (binnen de zones met deze doelsoorten) vermeden worden of aangepast met ecologisch verantwoorde alternatieven (op basis van moxidectine, levamisol of pyrantel).

7.1.4. Overzicht van de kansen

1. Meest waardevolle graslanden en moerashabitats liggen in reservaten

Grote en ecologisch zeer waardevolle delen van het habitatrichtlijngebied zijn (gedeeltelijk) in beheer van het Agentschap voor Natuur en Bos of een erkende terreinbeherende natuurvereniging en/of kennen een beheer volgens de beheervisie van het ANB of Criteria duurzaam bosbeheer. Het betreft hier vooral de grote natuurreservaten, die een belangrijke waarde hebben: deelgebied 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen, deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden, deelgebied 6 – De Kevie, deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden en deelgebied 8 – Grootbos.

In deelgebied 6 – De Kevie wordt door een aangepast beheer een meer open (gras- en moeras)landschap nagestreefd in het natuurreservaat, door het kappen van populierenaanplanten en het tegengaan van successie door het tweejaarlijks maaien van de zeggenvegetaties en ruigten (Natuurpunt Beheer VZW, 2008). Ook in deelgebieden 3 – Vallei van de Boven-Demer en 7 – De Pomperik-Dorpsbeemden wordt een aangepast beheer uitgevoerd waarmee men streeft naar de ontwikkeling van graslanden en moerassen (Natuurpunt Beheer VZW, (d); Castermans et al., 2009).

2. Gebiedsgerichte projecten

Er zijn verschillende gebiedsgerichte projecten opgestart waarvan verwacht kan worden dat ze positief inspelen op de milieu- en natuurwaarden in het algemeen en de Europese natuurwaarden in het bijzonder:

- Deelgebied 6 – De Kevie: in het kader van het Interreg-project Aquadra wordt een hermeandering van de Jeker gepland door VMM. Het beekherstelproject heeft tot doel het herstel van de riviermorfologie en de rivierdynamiek van de Jeker in het gebied, hydrologisch herstel van het valleigebied en het verbeteren van de vismigratie op de Jeker.
- Deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden: Van de 80 zoekzones die in het Ruimtelijk Structuurplan provincie Limburg zijn opgenomen, werden een aantal natuurverbindingen door de deputatie geselecteerd om verder te onderzoeken. Natuurverbinding 63: Diepenbeek, Hasselt, doortocht van Demer doorheen verstedelijkt gebied tussen LUC en voorbij Prinsbeemden (waterzuivering). Deze natuurverbinding situeert zich tussen de natuurgebieden rond Herkenrode (westen) en de Pomperik (oosten). Een concrete maatregel die deel uitmaakt van het realiseren van deze verbinding is het verhogen van het grondwaterpeil ter hoogte van de Pomperik door bodempeilverhoging van de Demer (zonder overstromingen). Deze verbinding zal gerealiseerd worden via een landinrichtingsproject (VLM).
- Deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen: Momenteel wordt een detailonderzoek uitgevoerd naar de verspreiding van Nauwe korfslak. Nieuwe gegevens kunnen leiden tot een meer aangepast beheer.

- Vooral in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 7 – Pomperik – Dorpsbeemden vormen invasieve exoten een bedreiging voor de instandhouding van de beschermde habitats. In de beheerplannen voor deze deelgebieden zijn gerichte maatregelen opgenomen om deze soorten te verwijderen (Natuurpunt Beheer VZW (c)).

3. Integraal waterbeheer

De EU-kaderrichtlijn Water stelt dat een goede ecologische toestand van onze oppervlaktewateren bereikt moet worden in 2015. Dit betekent dat de waarden van de biologische kwaliteitselementen voor elk type van oppervlaktewaterlichaam slechts een geringe verstoring ten gevolge van menselijke activiteiten mogen vertonen. De biologische kwaliteitselementen zijn sterk afhankelijk van de hydromorfologische kwaliteitselementen (structuurkwaliteit van de waterloop, (vrije) meandering, stroomkuilenpatron, connectiviteit,...) en van de fysico-chemische kwaliteitselementen. Concreet betekent dit dat er naast een verdere verbetering van de waterkwaliteit ook een herstel van de structuurkwaliteit van de watersystemen gewenst en gevraagd wordt door Europa.

Onder andere volgende specifieke projecten zijn relevant:

- In het deelbekkenbeheerplan van de Boven-Demer worden een aantal integrale of individuele projecten voorgesteld die van toepassing zijn voor de waterlopen binnen de SBZ. Zo zijn bijvoorbeeld voor deelgebied 7 – De Pomperik – Dorpsbeemden maatregelen voorgesteld voor het vrijwaren en beschermen van de loop van de Kaatsbeek in Genk Industrie Zuid en voor het herstellen van de oude loop van de Laak, waardoor de gemeentelijke visvijer 'de Pomperik' en het natuurgebied 'de Dorpsbeemden' opnieuw water ontvangen vanuit de Laak.
- Deelgebied 7 Pomperik – Dorpsbeemden is al van oudsher een overstromingsgebied van de Demer. Sinds de normalisatie van de Kaatsbeek in de jaren '70 van vorige eeuw, deden er zich ook vanuit de Kaatsbeek overstromingen voor. De Kaatsbeek voerde echter ook nog een belangrijk aandeel overstortwater mee afkomstig uit het industriegebied Genk-Zuid. Ook zette de beek bij overstromingen sediment af in het natuurgebied. Dit slib is historisch verontreinigd met zware metalen door de metallurgische industrie. Omwille van de natuurwaarden was het noodzakelijk om deze terreinoverstromingen en met name de ermee gepaard gaande slibafzettingen te beperken. Dit werd mogelijk gemaakt door in de winter van 2009 ter hoogte van het gebied Pomperik – Dorpsbeemden de Kaatsbeek in een soort van zomer-winterbedding aan te leggen om het overlopen van vervuild beekwater naar het natuurgebied in te dijken. Er heeft zich in de beekbodem een mooi pool-riffle patroon ontwikkeld. Ook is een gevarieerde meanderende beekstructuur aangelegd, wat kansen biedt voor een verdere ontwikkeling (Integraal Waterbeleid, 2011).

7.1.5. Identificatie van de kwesties

In de bovenstaande paragraaf zijn verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen besproken. Het is duidelijk dat er een relatie bestaat tussen een aantal sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Sommige kansen versterken sterktes of lossen zwaktes op. Sommige bedreigingen versterken zwaktes of beperken sterktes. In bovenstaande tabel (de zogenaamde confrontatiematrix) worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd. De kwesties zijn die relaties tussen sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die het belangrijkste zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties uit de tabel besproken. De kwesties vormen de basis voor het identificeren van de verschillende knelpunten (zie paragraaf 7.2).

Tabel 7-1: Confrontatiematrix, waarbij de interne factoren (sterktes en zwaktes) met de externe (kansen en bedreigingen) worden geconfronteerd ter identificatie van de kwesties

Confrontatie-matrix		Kansen			Bedreigingen						
		Waardevolle graslanden en moeras-habitats in reservaten	Gebieds-gerichte projecten	Integraal waterbeheer	Kwaliteit van grond- en oppervlakte-water	Gewijzigde waterhuis-houding en verdroging	Instroming, inspoeling of atmosferische depositie van nutriënten	Aanwezigheid van barrières tussen en in deelgebieden	Beperkte middelen voor beheer / beheer met ander doel	Versnipperde eigendoms-structuur en landgebruik	Gebruik van antibiotica en antiparasitaire producten bij vee
Sterkten	Ijzerrijke en kalkrijke kwel					Neg. Kwestie (6)	Neg. Kwestie (7)				
	Variatie in fysico-chemische en morfologische kenmerken geven aanleiding tot specifieke fauna & flora					Neg. Kwestie (6)	Neg. Kwestie (7)				
	Voorkomen van corridors/stapstenen tussen deelgebieden										
	Goede structuurkwaliteit in delen van waterlopen			Pos. Kwestie (4)							
	Aanwezigheid van populaties van doelsoorten in omliggende natuur- en boscomplexen										
	Aanwezigheid van netwerk van bovenlopen van rivieren met belangrijke 'sponsfunctie'				Neg. Kwestie (5)						
Zwakten	Lage structuurkwaliteit van de waterlopen			Pos. Kwestie (4)							
	De deelgebieden hebben een kleine oppervlakte		Pos. Kwestie (3)				Neg. Kwestie (8)	Neg. Kwestie (8)		Neg. Kwestie (11)	
	Versnipperd voorkomen van habitats en leefgebieden van soorten		Pos. Kwestie (3)				Neg. Kwestie (8)	Neg. Kwestie (8)			
	Aanwezigheid van (invasieve) geïntroduceerde soorten	Pos. Kwestie (2)									
	Gevoeligheid van bepaalde habitats voor vegetatiesuccessie	Pos. Kwestie (1)							Neg. Kwestie (9)		
	Gevoeligheid van habitats voor eutrofiëring, verzuring en vermeting				Neg. Kwestie (5)	Neg. Kwestie (7)	Neg. Kwestie (10)				
	Kwetsbaarheid van de grondwaterafhankelijke habitats en soorten				Neg. Kwestie (6)	Neg. Kwestie (6)					
	Ontbreken van grotere, structuurrijke boscomplexen										

1: De open habitattypes 6510, 6410, 7230, 7140 en 6230 vereisen een intensief beheer om successie tegen te gaan. Het natuurgericht beheer in een aantal delen van het gebied op die plaatsen waar de standplaatsgeschiktheid hoog is moet het mogelijk maken om het beoogde successtadium vast te houden of ongewenste successie tegen te gaan. -> **Positieve kwestie**

2: Gericht natuurbeheer kan invasieve exoten terugdringen -> **Positieve kwestie**

3: Dankzij het instrumentarium van bijvoorbeeld de Regionale Landschappen en de Bosgroepen kunnen maatregelen genomen worden (zowel binnen als buiten SBZ) teneinde bepaalde habitats en soorten in stand te houden. Via Regionale Landschappen kan bijvoorbeeld gewerkt worden aan een betere verbinding van de versnipperde deelgebieden door aanleg van KLE's, zodat het effect van de harde barrières verminderd wordt. Harde barrières blijven echter aanwezig en zullen voor sommige soorten steeds een groot migratieknelpunt blijven. Interesse vanuit privé-initiatief kan mee helpen de IHD te realiseren en de versnippering weg te werken op terrein. In de bosfeer kunnen bosgroepen hierin een grote rol spelen. Ook in het kader van agrarisch natuurbeheer zijn er kansen. Op die manier kan een ecologische en economische meerwaarde worden gecreëerd. -> **Positieve kwestie**

4: De EU-kaderrichtlijn Water is een belangrijke kans voor deze SBZ, gezien de slechte oppervlaktewater- en structuurkwaliteit van veel waterlopen, de gevoeligheid van veel habitattypes in de SBZ voor wijzigingen in het watersysteem (kwantitatief of kwalitatief) en de belangrijke sponswerking die dit brongebied en bovenlopensysteem heeft. De verbetering van de waterkwaliteit, de natuurlijke hydrologie en waterbergende functie alsook een herstel van de structuurkwaliteit van de watersystemen worden door de acties in het kader van integraal waterbeheer nagestreefd en helpt de staat van instandhouding van waterafhankelijke habitats te realiseren -> **Positieve kwestie**

5: De slechte kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater vormt een belangrijke bedreiging voor de habitattypes die in belangrijke mate afhankelijk zijn van grond- of oppervlaktewater. Voornamelijk de gevoelige Blauwgraslanden (6410), alkalisch laagveen (7230) en de alluviale bossen (91E0) worden negatief beïnvloed door een slechte grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. -> **Negatieve kwestie**

6: Een bijzondere sterkte van deze SBZ is het voorkomen van een grote variatie aan fysico-chemische kenmerken, die zich vertalen in een zeer diverse fauna en flora. Een aantal van de voorkomende habitattypes zijn echter zeer gevoelig aan een wijzigende waterhuishouding. Zo komt ijzerrijke en kalkrijke kwel in verschillende deelgebieden. Een gewijzigde waterhuishouding waarbij verdroging optreedt, kan een verstoring van kwelstromen veroorzaken. De goede staat van instandhouding van het habitatype 7220 (kalktufbronnen met tufsteenformatie) wordt hierdoor bedreigd. Ook de Blauwgraslanden (6410), Vossenstaartgraslanden (6510_hua), overgangs- en trilveen (7140), alkalisch laagveen (7230), de alluviale bossen (91E0) en de regionaal belangrijke biotopen Dotterbloemgraslanden (rbbhc) en Grote zeggenvegetaties (rbbmc) zijn in belangrijke mate afhankelijk van een geschikte waterhuishouding. -> **Negatieve kwestie**

7: Een bijzondere sterkte van deze SBZ is het voorkomen van een grote variatie aan fysico-chemische kenmerken, die zich vertalen in een zeer diverse fauna en flora. Een aantal van de voorkomende habitattypes zijn echter zeer gevoelig aan een verhoogde eutrofiëring. De typische bronbeekflora die gepaard gaat met de alluviale bossen (91E0) en de kalktufbronnen met tufsteenformatie (7220) zijn kwetsbaar door aanrijking van grondwater in het infiltratiegebied. Nagenoeg alle andere voorkomende habitattypes (met uitzondering van 6430) zijn eveneens in al dan niet belangrijke mate gevoelig aan eutrofiëring. -> **Negatieve kwestie**

8: Grotere gebieden zijn door hun oppervlakte beter gebufferd tegen externe invloeden zoals vermeting, verzuring en eutrofiëring. Het streven naar grote aaneengesloten complexen is dan ook een belangrijk uitgangspunt bij het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de habitats en soorten. Doordat de SBZ bestaat uit versnipperde, kleine deelgebieden, wordt de realisatie hiervan bemoeilijkt. -> **Negatieve kwestie**

9: De open habitattypes 6510, 6410, 7230 en 6230 vereisen een intensief beheer om successie tegen te gaan. Het ontbreken van natuurgericht beheer in sommige delen van het gebied heeft tot gevolg dat het niet mogelijk is bepaalde successtadia vast te houden of ongewenste successie tegen te gaan. -> **Negatieve kwestie**

10: Habitats gevoelig aan eutrofiering en verzuring, zoals Blauwgraslanden (6410), alkalisch laagveen (7230) en alluviale bossen (91E0) zijn onderhevig aan vermeting en verzuring door instroming, inspoeling of atmosferische depositie. -> **Negatieve kwestie**

11: Door de versnippering van de kleine deelgebieden zijn de habitats en leefgebieden van soorten ook sterk versnipperd. Dit wordt verder in de hand gewerkt door versnippering van de eigendommen en een bodemgebruik dat niet steeds is toegespitst op deze habitats en soorten. -> **Negatieve kwestie**

INFORMATIEF DOCUMENT

7.2. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen

Op basis van de bovenstaande analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen kan een aantal knelpunten worden geïdentificeerd. Voor deze knelpunten moeten oplossingen gezocht worden om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In onderstaande paragraaf worden de belangrijkste knelpunten besproken en mogelijke oplossingen voorgesteld. Deze vermelde mogelijke oplossingen zijn noch limitatief noch bindend. Het is een aanreiken van mogelijke oplossingen, zonder dat dit andere mogelijke oplossingen uitsluit.

In paragraaf 7.3 worden conclusies met betrekking tot de ernst van de knelpunten gepresenteerd.

1. Knelpunt: Achterstallig / niet aangepast beheer

Duiding. Een aantal onderzochte habitattypes bevindt zich actueel in een (gedeeltelijk) gedegradeerde staat van instandhouding. Een suboptimaal ecologisch beheer is één van de knelpunten hierbij.

Een aantal tot doel gestelde habitats (6230, 6410, 7230, 6510) zijn open van karakter. Deze dienen vrij intensief beheerd te worden om vegetatiesuccessie tegen te gaan. Deze successie, welke versterkt wordt door eutrofiëring, is dus een constante bezorgdheid.

Voor de boshabitats (9120, 9160, 9190, 91E0) zijn de structuurkenmerken (voldoende leeftijdsklassen, aanwezigheid gelaagdheid, voldoende dood hout) en de aanwezigheid van specifieke soorten over het algemeen onvoldoende ontwikkeld om tot een goede staat van instandhouding te komen. Dit is ook belangrijk voor diverse vleermuizensoorten, die zich dikwijls in een gedeeltelijke aangetaste staat van instandhouding bevinden.

Populierenbossen die vanuit financiële overwegingen worden aangeplant kennen een zekere betekenis voor natuurwaarden gebonden aan bossen. Niettemin zouden meer natuurlijke bossen (met meer inheems loofhout / ontwikkeling inheemse onder- en nevenetage) een grotere ecologische waarde hebben. De exploitatie op zeer gevoelige bodems (bv. bronbos/broekbos) dient omzichtig uitgevoerd te worden en/of gemeden worden.

Mogelijke oplossingen:

- Aangepast beheren van open habitats in de graslandsfeer (6230, 6410, 6510). Dit kan impliceren dat het verwerven of beheer van zones met relictvegetaties door het Agentschap voor Natuur en Bos of een terreinbeherende vereniging noodzakelijk is;
- Duurzaam bosbeheer: In heel wat gevallen kan de habitatkwaliteit op termijn verbeterd worden door een natuurgericht bosbeheer in natuurreservaten, bosreservaten, domeinbossen en private bossen. Het beheer dient optimaal afgestemd te worden om het behoud, herstel en de optimale ontwikkeling van diverse habitats te realiseren. Bij andere openbare besturen en privé-eigenaars kan door toepassing criteria duurzaam bosbeheer een ecologische kwaliteitsverbetering in de boshabitats beoogd worden.
- Vanuit economisch oogpunt vormt het herinvoeren van hakhoutcultuur een interessante piste. Deze beheersvorm kan zorgen voor de nodige structuurvariatie in het bos en een goede impact hebben op de kruidlaag. Anderzijds vormt het doordacht uitkiezen van een geschikt moment voor bosexploitatie (droge weersomstandigheden, strenge vorstperiodes) een belangrijke meerwaarde voor een goede ontwikkeling en behoud van boshabitat.

2. Knelpunt: Versnippering van habitats of leefgebieden van soorten en ontbreken van ecologische buffering

Duiding. De oppervlakte van leefgebieden en habitats bepaalt in belangrijke mate de staat van instandhouding ervan.

In habitats met een onvoldoende groot oppervlak kunnen natuurlijke processen niet of onvoldoende tot stand komen die bijdragen aan de duurzame instandhouding. In voorliggende SBZ

stelt het probleem zich voornamelijk voor de grasland- (6230, 6410, 6430, 6510 en 7230) en boshabitattypes (9120, 9160, 9190 en 91E0).

Ook leefgebieden van soorten dienen groter te zijn dan een kritische oppervlakte, opdat potentieel geschikte ecotoop- of habitatvlakken ook effectief als leefgebied in aanmerking komen. Dit is dus een belangrijke sturende factor t.a.v. de vraag (a) of de soort voorkomt en (b) met welke aantallen. Voor soorten van zowel open als gesloten habitats is dit een belangrijk knelpunt. Zowel de grasland- als de boshabitats die voorkomen zijn te klein.

Harde barrières tussen leefgebieden van soorten betekenen dat netwerken van soorten uiteen vallen. De ligging van wegen, (intensieve) landbouwgebieden zijn in deze context het belangrijkste. Soorten die met deze problematiek te maken hebben zijn verschillende vleermuissoorten, zeggekorfslak, kamsalamander en habitattypische soorten die weinig mobiel zijn (o.m. vlinders, sprinkhanen).

In verschillende deelgebieden ontbreekt de oppervlakte om te komen tot een voldoende structuurareaal van een habitattype, of ontbreekt de oppervlakte om voldoende buffering te voorzien tussen het intensieve landbouwgebied en de eutrofiëringsgevoelige natuur in de rand van de SBZ.

Mogelijke oplossingen:

- Opheffen barrièrewerking van wegen door ecoducten en -tunnels.
- Natuurinrichtingsprojecten en herstelprojecten;
- Het verbeteren van de structuurkwaliteit van waterlopen en de waterkwaliteit;
- Voorzien van bufferende maatregelen (bijvoorbeeld tegen afstroming/instroming van meststoffen of bestrijdingsmiddelen) buiten SBZ (bijvoorbeeld door beheerovereenkomsten als botanisch beheer);
- Het implementeren van opgestelde beheerplannen (meerbepaald in functie van habitattherstel, -uitbreiding en/of ontsnipperende maatregelen);
- Een doordacht ruimtelijk beleid dat afgestemd wordt op de SBZ en de instandhoudingsdoelstellingen: hierbij dient steeds rekening gehouden te worden met landschapsecologische principes zoals het vrijwaren en versterken van ecologische verbindingen. In die context is het ook aangewezen dat er voldoende rekening gehouden wordt met Europese natuurwaarden het buiten het Habitatrichtlijngebied. Behoud van deze zones heeft evenzeer een wezenlijk effect op de duurzaamheid van dit netwerk. Dit geldt zeker in een fase dat de beoogde ecologische doelstelling voor bepaalde habitats en soorten nog niet is bereikt. Denken we hierbij aan vleermuispopulaties die de SBZ-gebieden, maar ook de omliggende natuur- en landschapselementen gebruiken als verblijfplaats of als foerageergebied;
- Uitbreiding van de graslandhabitats en gesloten (bos)habitats zodat voldoende grote habitatvlekken ontstaan. Binnen de SBZ dient een voldoende oppervlakte habitats gecreëerd te worden voor het laten ontwikkelen en duurzaam behoud van kern- en satellietpopulaties van soorten. Het verwerven van gronden kan een mogelijkheid zijn om dit te realiseren, naast het stimuleren van privé-eigenaars ter realisatie van IHDdoelen op hun gronden
- Verbinden van deelgebieden met elkaar via ecologische corridors, ook rekening houdend met andere natuur- en landschapswaarden. Via deze ecologische verbindingen kunnen sommige sleutelsoorten op termijn terugkeren en uitwisseling tussen deelpopulaties wordt mogelijk.

3. Knelpunt: Eutrofiëring en verzuring van vegetaties

Duiding. De kwaliteit van het oppervlaktewater van waterlopen die door de SBZ lopen is rechtsreeks bepalend voor de ontwikkeling van sommige habitats (6410, 6510, 6430, 7230 en

mesofiel broekbos) en bijlage-soorten (bv. zeggekorfslak). Actueel is de kwaliteit vaak niet toereikend om de habitatdoelen kwalitatief te realiseren.

Er is een duidelijke afname van eutrofiërende en verzurende componenten via de atmosferische depositie (sinds aanmelding), maar kritische lasten worden in de SBZ vaak nog overschreden. Hoe langer de depositie in kwetsbare habitats hoger blijft dan de kritische last, hoe moeilijker en hoe duurder het herstel van die habitats wordt. Verzuring en vermessing is een probleem voor verschillende tot doel gestelde habitats: graslandhabitats (6510, 6410, 6230, 6430) en boshabitats (9120, 9160, 9190 en 91E0). Ook de kalktufbronnen met tufsteenformatie (7220) zijn bijzonder kwetsbaar voor eutrofiëring door aanrijking van grondwater.

Vermesting is vooral te verwachten via instroom en inwaai van nutriënten waardoor hogere nutriëntenconcentraties voorkomen in de bodem en water. Hierdoor treedt verzuiging op (zowel grasland- als boshabitats zijn niet steeds voldoende gebufferd en vertonen plaatselijk dan ook een hoge graad van verzuiging / verbraming in de SBZ).

Mogelijke oplossingen:

- Toezicht op het naleven van de wetgeving m.b.t. het lozen van afvalwaters;
 - Bijzondere aandacht voor de kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater en voor overstorten in de vermelde waterlopen;
 - Investeren in gescheiden rioleringen en de bouw van IBA's voor de sanering van vaak kleine vuilvrachten met een grote ecologische impact;
 - Versterken van boskernen (waterretentie);
 - Het beter bufferen van kwetsbare habitats door uitbreiding van habitats (uit een Nederlandse analyse blijkt dat natuurgebieden van meer dan 5000 ha gemiddeld 1700 stikstofequivalenten/ha.jaar ontvangen, in natuurgebieden van 10 tot 100 ha is dat 2500 Neq/ha.jaar en in gebieden van 0 tot 10 ha 3600 Neq/ha.jaar, NARA 2005);
 - Het verbinden / ontsnipperen van boshabitats (bij bossen speelt immers het bosrandeffect. Grote bossen vangen per oppervlakte gemiddeld minder deposities op dan kleine bossen omdat hun aandeel bosrand kleiner is. In externe bosranden is de depositie van verzurende en eutrofiërende componenten gemiddeld anderhalf tot twee keer hoger dan in de boskernen);
 - Het vergroten van de aanwezige graslandhabitats zal de huidige relicten beter bufferen tegen voornamelijk de effecten van eutrofiëring.
 - Via het geijkte tracé van milieu- en stedenbouwkundige vergunningen moet het mogelijk zijn om voldoende aandacht te geven aan het thema zure depositie en de relatie met kwetsbare vegetaties.
4. Knelpunt: gebruik van veterinaire geneesmiddelen (o.m. antibiotica en antiparasitaire middelen) op mestbewonende fauna

Het gebruik van antibiotica en antiparasitaire middelen bij het vee kan een schadelijk effect hebben op de mestbewonende fauna die er in leeft. Met name het gebruik van de werkende stof 'avermectines' vormt een probleem. Mestbewonende insecten en andere mestfauna, vormen een belangrijke voedselbron van tal van vleermuizen, zoals de grote hoefijzerneus, de ingekorven vleermuis, de vale vleermuis. Ook voor de grauwe klauwier maken mestkevers (Scarabidae) en andere kevers een belangrijk deel van het dieet uit.

Mogelijke oplossingen

- Er dient op gronden van ANB en terreinbeherende verenigingen gestreefd te worden naar een optimaal medegebruik bij het beheren van graslandhabitats, naast momenten en dichtheden dient er tevens te worden toegezien op het gebruik van antibioticabestrijdingsmiddelen:

o Optimaal is het werken met vee dat niet preventief behandeld wordt;

o Wanneer er gewerkt wordt met vee dat behandeld is, dient het minimum 10 dagen op stal te blijven; ER bestaan goede alternatieven wat betreft bestrijdingsmiddelen op basis van avermectines, die het ontwikkelen van een gezonde (insecten)fauna op mest mogelijk maken, met name de werkzame stoffen moxidectine, levamisol of pyrantel.

- Werken met alternatieve grazers en oude streekeigen rassen (bv (mergelland-)schapen- en pony begrazing) die minder gevoelig zijn voor ziektes.

- Trachten om veterinaire ingrepen niet op de graslanden te laten plaatsvinden.

- Opstarten van onderzoek door ILVO/INBO om na te gaan hoe de impact van antibiotica en antiparasitaire middelen kan verminderen zodat natuurdoelen kunnen gerealiseerd worden in samenwerking met actieve landbouwers en binnen de geldende wetgeving.

-

5. Knelpunt: Verstoorde hydrologie

Duiding. Verschillende habitattypes komen actueel in deels gedegradeerde status voor omwille van verdroging of verminderde kweldruk, ten gevolge van drainage (bijvoorbeeld rechtgetrokken beken of rivieren met een té diepe drainagebasis). Voor tal van grond- of oppervlaktewaterafhankelijke habitattypes (6410, 6510, 6430, 7230 en 91E0) en bijlage-soorten (bv. zeggekorfslak) vormt dit een belangrijk knelpunt voor het realiseren van een goede staat van instandhouding.

Mogelijke oplossingen:

- Instellen van hydrologie van de waterlopen naar de behoeften van de aanwezige habitattypes.
 - Hermeandering
 - verondiepen van beken om zo verdroging tegen te gaan

6. Knelpunt: Gebrekkige kennis over de aanwezigheid van Bijlage-soorten

Duiding: De kennis over de verspreiding van de Nauwe korfslak is op dit moment beperkt. Er wordt momenteel een detailonderzoek uitgevoerd in deelgebied 1 - Molenbeemd – Klein Membruggen. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe kan er dan ook best voor gezorgd worden dat de leefgebiedseisen voor de soort op de meest potentiële locaties worden in stand gehouden of verbeterd.

Mogelijke oplossingen:

- Verder onderzoek naar aanwezigheid van vliegend hert, kamsalamander, boomkikker,...
- voortzetting en uitbreiding van monitoringscampagnes voor zeggekorfslak en nauwe korfslak

7.3. Ernst van de knelpunten

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de analyse van de knelpunten. In de samenvattende tabel wordt eerst aangegeven hoe belangrijk het SBZ-H is voor het betreffende habitat of de soort rekening houdend met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor elk van de tot doel gestelde habitats en soorten wordt daarnaast aangegeven **hoe ernstig de beschouwde knelpunten** zijn. De ernst van een knelpunt is ofwel groot ofwel klein voor een Europees te beschermen habitat of soort (voorstellingsvorm zie inzet). Daarnaast wordt ook aangegeven **hoe zeker het beschouwde knelpunt** voorkomt binnen het gebied. Afhankelijk van bepaalde kansen of bedreigen zullen immers bepaalde knelpunten al dan niet optreden (voorstellingsvorm zie inzet).

Wijze van voorstelling knelpunten

Tabel 7-2: Legende voor het weergeven van de ernst van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Ernst	Omschrijving
	Groot	- Habitat / soort is verdwenen, verdwijnt of zal verdwijnen, of - Oppervlakte / kwaliteit van habitat neemt sterk af of zal sterk afnemen, of - Populatie / leefgebied (kwaliteit of oppervlakte) neemt sterk af of zal sterk afnemen, of
	Klein	- Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering sterk beperkt - Habitat van goede kwaliteit is beperkt aanwezig of kwaliteit gaat langzaam achteruit, of - Duurzame populaties zijn beperkt aanwezig of nemen beperkt af, of - Oppervlakte / kwaliteit van habitat / leefgebied neemt beperkt af, of - Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering beperkt

Tabel 7-3: Legende voor het weergeven van de mate van zekerheid van het optreden van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Code	Zekerheid	Omschrijving
!!	Zeker	Zeker aanwezig: abiotische en vegetatiekundige of andere gegevens duiden op hetzelfde knelpunt.
!	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk aanwezig: abiotische, vegetatiekundige of andere gegevens duiden op het knelpunt.
?	Onduidelijk	Het is onduidelijk of het knelpunt optreedt of hoe groot het is.

Tabel 7-4: Legende voor het weergeven van de bijdrage aan de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Omschrijving
★★★	Essentiële Speciale Beschermingszone
★★	Zeer belangrijke Speciale Beschermingszone
★	Belangrijk Speciale Beschermingszone

Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats

De belangrijkste conclusies zijn:

- Versnippering en een beperkte oppervlakte van de habitats resulteren in een grotere kwetsbaarheid van de habitattypes tegen randeffecten enerzijds en een verminderde ecologische kwaliteit (aanwezigheid van habitattypische fauna en flora) anderzijds. De oppervlakte van tal van habitats is te beperkt om de habitat of de typische soorten die eraan gebonden zijn duurzaam in stand te houden. Habitatverlies, vegetatiesuccessie en de aanwezigheid van harde barrières werken dit knelpunt nog verder in de hand. Desondanks kenmerken verscheidene relictten zich door een hoge kwaliteit en tal van kritische soorten;
- Het uitspoelen van nutriënten via het grond- en oppervlaktewater heeft een negatieve invloed op de voorkomende habitattypes. Het zorgt voor verzuivering waardoor typische

soorten verdwijnen of in lagere aantallen voorkomen in de vegetaties. Afvalwater afkomstig uit lozingen (al of niet diffuus) in het oppervlaktewater vormen een probleem voor habitats die voorkomen in de beken of ermee overstroomd kunnen worden;

- Verdroging vormt een belangrijke oorzaak van de (gedeeltelijke) aangetaste staat van enkele vochtafhankelijke habitattypes (bijvoorbeeld 6410, 6430, 7230, 91E0);

Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel.

INFORMATIEF DOCUMENT

	6230	6410	6430	6510	7220	7230	9120	9160	9190	91E0
HABITATS										
Belang voor G-IHD	★	★★★★	★★★★	★★	?	?	★	★★	★	★★
knelpunten	Ernst van het knelpunt									
1. Achterstallig / niet aangepast beheer	!!	!!	?	!!	!!	!!				
2. Versnippering en ontbreken buffering	!	?		!	!!	!!				!!
3. Eutrofiëring en verzuring	!	?		!						!!
4. Impact antibiotica en antiparasitaire middelen op mestbewonende fauna										
5. Verstoorde hydrologie		?	!!		!!	!!				?
6. Gebrekkige kennis over de aanwezigheid van Bijlage-soorten										

Samenvatting van de van de analyse van de knelpunten voor soorten van de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn

De belangrijkste conclusies zijn:

- De oppervlakte leefgebied is voor de meeste soorten te klein om duurzame populaties in de SBZ te kunnen vormen. Bovendien is het leefgebied van de meest soorten versnipperd door de achteruitgaande landschapsconnectiviteit en toenemende barrièrewerking waardoor populaties vatbaar zijn voor genetische drift;
- De kwaliteit van het leefgebied van de meeste soorten is ontoereikend. De oorzaken hiervan zijn divers zoals verzuiming van de graslandhabitats door aanrijking van nutriënten en/of het uitblijven van aangepast beheer, verdroging, het ontbreken van mantel-zoom vegetaties en onvoldoende dood hout en/of holten in de aangrenzende boscomplexen, de afwezigheid van een goed ontwikkelde mestbewonende fauna,....

Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel.

	Vliegend hert	Kamsalamander	Nauwe korfslak	Zeggekorfslak	Spaanse vlag	Boomkikker	Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis	Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoor-vleermuis	Laatvlieger, Gewone dwergvleer-muis
SOORTEN									
Belang voor G-IHD	★	?	★★	★★	?	?	★	★	★
knelpunten	Ernst van het knelpunt								
1. Achterstallig / niet aangepast beheer beheer	!!	!!	!!	!!		!			
2. Versnippering en ontbreken buffering		!!	!	!		!!	?	?	?
3. Eutrofiëring en verzuring		!!	!!	!!		!!			
4. Impact antibiotica en antiparasitaire middelen op mestbewonende fauna							!!	!!	!!
5. Verstoorde hydrologie			!!	!!		!			
6. Gebrekkige kennis over de aanwezigheid van Bijlage-soorten	!!	!!	!!	!!		!!	!	!	!

8. De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen

In dit hoofdstuk worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrictlijngebied 'Jekervallei en bovenloop van de Demervallei'. Bij het formuleren van doelstellingen voor een gebied worden heel wat elementen in overweging gebracht. De meeste daarvan werden eerder in het rapport reeds uitvoerig belicht zijnde:

1. De **gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD)** die de krittlijnen uitzetten voor doelen op niveau van afzonderlijke gebieden (habitat- of vogelrichtlijngebieden). Wanneer de G-IHD voorschrijven dat zich voor een bepaald habitat of soort een belangrijke verbeteropgave stelt, dan zal deze in de eerste plaats gezocht worden in gebieden die voor dat habitat of die soort als 'zeer belangrijk' of 'essentieel' vermeld staan in de G-IHD.

In hoofdstuk 4 werd het belang van het voorliggend gebied voor de verschillende habitats en soorten opgegeven;

2. De **actuele staat van instandhouding van een habitat of soort** in een gebied

Deze werd in beknopte versie weergegeven in hoofdstuk 5 en een uitgebreide analyse vindt u in bijlage II;

3. De **trend en de potenties voor een habitat of soort**

Hier werd eveneens op ingegaan in hoofdstuk 5.

4. **Socio-economische factoren** worden bij het bepalen van doelen eveneens in overweging genomen

Een feitelijke analyse daarvan werd weergegeven in hoofdstuk 6. Een belangrijke doorvertaling daarvan werd gegeven in hoofdstuk 7 met de beschrijving van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen en het formuleren van de belangrijkste knelpunten.

Er is nog een 5de factor die stuurt op het formuleren van doelen. Het betreft **landschapsecologische overwegingen**. Deze wegen in de eerste plaats op de ruimtelijke allocatie van de doelen. De theoretische principes hiervan worden weergegeven in Bijlage 8.

In hoeverre is de ruimtelijke allocatie – of m.a.w. waar welk doel dient te worden gerealiseerd - van belang in dit S-IHD-rapport?

De feitelijke instandhoudingsdoelstellingen, zijnde de doelstellingen per habitat en soort, worden uitgedrukt in termen van oppervlakte habitat of leefgebied (kwantiteit dus) en de kwaliteit van de habitats en leefgebieden.

Instandhoudingsdoelstellingen kunnen echter niet zonder meer worden geformuleerd door: (a) abstractie te maken van de huidige ruimtelijke spreiding van habitatplekken en leefgebieden van soorten en (b) van de ruimtelijke situering van de ontwikkelingskansen voor de verbetering of uitbreiding van habitats en leefgebieden. Doelen moeten daarom worden geformuleerd met een doorkijk naar de ruimtelijke vertaalslag. Door doelen op die manier te formuleren, wordt ook met zin voor realiteit gewerkt.

In eerste instantie zullen we de doelstellingen voor dit gebied op hoofdlijnen weergeven. Deze doelen komen tot stand door rekening te houden met elk van de hoger genoemde factoren.

Daarna worden de specifieke doelen per habitat en soort opgelijst.

In de volgende paragraaf worden de aanbevelingen opgelijst.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met het opsommen van de prioritaire inspanningen.

8.1. Doelstellingen

Legende	
Symbol	Omschrijving
↑	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit

De voorkomende habitattypes werden opgesplitst in 2 grote landschapstypes. Daarnaast wordt de laagveenkern met overgangen naar vochtige graslanden in De Kevie als een aparte eenheid behandeld, gezien de ecotopen afwijken van de ecologische doelen voor de overige landschapstypes:

1. (Half-)open beekdalmozaïek met overgangen naar hellingsgraslanden
2. Het boslandschap met structuurrijke overgangen naar open plekken van graslandhabitats
3. Laagveenkern met overgangen naar vochtige graslanden in De Kevie

(Half-)open beekdalmozaïek met overgang naar hellingsgraslanden

De (half)open beekdalmozaïek met overgangen naar hellingsgraslanden situeert zich op natte, alluviale bodem en bestaat uit schrale tot matig voedselrijke hooi- en graslanden (habitattypes 6230, 6410, 6510_hu/hua ingebed in regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenvegetaties, rietland en zilverschoonverbond - rbb_hc, rbb_mc, rbb_zil), in overgang naar natte ruigten (habitatype 6430 en regionaal belangrijke biotopen rbb_hf, rbb_mr) en moerasbosjes (habitatype 91E0).

Volgens de G-IHD is deze SBZ **essentieel** voor habitatype 6430 en 6410 en **zeer belangrijk** voor habitat 6510. Het heischrale grasland (6230) wordt als **belangrijk** beschouwd. De schrale hooilanden (6510) in deze SBZ zijn van de best ontwikkelde types op Vlaamse schaal. Ook de heischrale graslanden (6230), blauwgraslanden (6410) en ruigten (6430) die in complex met deze kernen van 6510 voorkomen, zijn van unieke kwaliteit. Voor het behoud van deze habitattypes en de hieraan gebonden soorten, is een uitbreiding van deze habitattypes nodig. Deze kernen met habitat en regionaal belangrijke biotopen moeten voldoende kansen geven voor leefbare populaties van kamsalamander, boomkikker, nauwe korfslak, zeggekorfslak, Spaanse vlag en verschillende vleermuissoorten (bv. rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis).

Samenvattend is het doel voor deze landschapscluster het creëren van een samenhangend valleilandschap met met natte/vochtige hooilanden in mozaïek met andere graslandhabitats (blauwgraslanden, heischrale graslanden, ruigten, regionaal belangrijke biotopen) en in overgang naar of mozaïek met broekbossen. Hiertoe worden specifiek volgende doelstellingen gesteld:

1. **Ontwikkelen van grote kernen van vochtige hooi- en graslanden in de deelgebieden 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen (> 7 ha) , 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst (> 8 ha) en 7 – Pomperik-Dorpsbeemden (> 30 ha).**

Deze graslandkernen bestaan voornamelijk uit goed ontwikkelde schrale hooilanden (6510_hu) in mozaïek met blauwgraslanden (6410, in deelgebieden 1 en 7), laagveenelementen (7230), heischrale elementen (6230, deelgebied 7) en regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenvegetaties, rietland en zilverschoonverbond - rbb_hc, rbb_mc, rbb_zil in overgang naar natte ruigten (6430) en broekbossen (91E0). Deze overgangen maken de graslandkernen

geschikt als foerageergebied voor een aantal vleermuissoorten en leefgebied van bosrandvlinders en soorten als goudvink, zomertortel en geelgors.

Om habitattype 6510_hu, 6410 en 6430 in goede staat van instandhouding te krijgen, zorgen regionaal belangrijke biotopen voor buffering en verbinding tussen habitatkernen.

Eventuele hydrologische aanpassingen op terrein (vb verondiepen van drainagesystemen) wordt in overleg met aangelanden gedaan en met maatregelen voor eventuele negatieve impact voor landbouwgebruik (flankerend beleid).

Een behoud en kwalitatieve verbetering van regionaal belangrijke biotopen als buffer voor de habitats is nodig in alle deelgebieden uitgezonderd deelgebied 8 – Grootbos.

2. Behoud van de kwaliteit van het habitattype 6410 in deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden

Deelgebied 7 – De Pomperik is uniek dankzij de aanwezigheid van goed ontwikkelde blauwgraslanden (6410), die op Vlaamse schaal van unieke kwaliteit zijn. Het zijn de schraalste en zeldzaamste graslanden met een uiterst groot natuurbehoudbelang. Deze blauwgraslanden vormen tevens de laatste Vlaamse standplaats van kranskarwij en kleine schorseneer. Behoud (en lokaal verbeteren) van de kwaliteit van dit habitattype is essentieel voor het duurzaam instandhouden van de hieraan gebonden fauna en flora. Een uitbreiding van het habitattype is in die zin ook essentieel (zie eerste doelstelling).

3. Duurzaam instandhouden van zeggekorfslak en nauwe korfslak

Een continue beekdalmozaïek van habitat (6410_ve, 6410_mo, 6430, 91E0) en regionaal belangrijke biotopen (rbb_mc, rbb_hf, rbb_hc) vormt een duurzaam leefgebied voor de zeggekorfslak en nauwe korfslak in de deelgebieden 1, 3 en 4.

4. Creëren van een populatie kamsalamander en boomkikker in deelgebied 7 – De Pomperik-Dorpsbeemden.

Deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden heeft belangrijke potenties voor het uitbouwen van een populatie van kamsalamander en boomkikker, gezien de aanwezigheid van populaties in de nabijheid van dit deelgebied. Om populaties in een voldoende staat van instandhouding te krijgen, moeten zowel het land- als waterhabitat geoptimaliseerd worden.

5. Ontwikkelen van een gezonde mestbewonende fauna

Voor de voedselbehoeften van een aantal vleermuissoorten is een gezonde mestfauna essentieel.. De realisatie van deze maatregel komt ook de grauwe klauwier en andere soorten ten goede. Het gebruik van antibiotica en antiparasitaire middelen bij het vee kan een schadelijk effect op de mestbewonende fauna die er in leeft. Met name het gebruik van de werkende stof 'avermectines' vormt een probleem. ER bestaan goede alternatieven wat betreft bestrijdingsmiddelen op basis van avermectines, die het ontwikkelen van een gezonde (insecten)fauna op mest mogelijk maken, met name de werkzame stoffen moxidectine, levamisol of pyrantel.

Doelstellingen voor de habitats

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) <i>Subtype droog heischraal grasland</i>	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 0,15 ha Uitbreiding: 0,5 - 1 ha Uitbreiding door omvorming (0,5 – 1 ha) in deelgebied 7, in een mozaïek met de grote kern van blauwgraslanden (6410). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. Een vergroting van de oppervlakte in deelgebied 7 – De Pomperik is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna en flora voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid van het graslandschap te vervolledigen.	↑	<u>Doel:</u> Het habitattype moet een korte vegetatie bevatten (< 25 cm) met een bedekking van >30% van de sleutelsoorten en <5% verruiging. Het habitat is bij voorkeur zonbeschenen en er is geen strooisellaag (of bladval) op het grasland aanwezig. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden. Er moet vermeden worden dat dit habitattype jaarlijks onder water komt te staan (voor de delen in mozaïek met 6410 en 6510). <u>Motivering:</u> Goede kansen tot herstel wegens de presentie van heel wat kensoorten (bv. Borstelgras). Door herstel vanuit verboste situaties (in het noordwesten van het deelgebied) zijn de kansen des te groter door de aanwezigheid van zaadbanken van kenmerkende zegges, russen en biesen. Herstel en uitbreiding van relictten van dit vegetatietype is nodig voor het behoud en herstel van populaties habitattypische soorten.
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane	↑	<u>Doel:</u>	↑	<u>Doel:</u>

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
gebieden in het binnenland van Europa) Subtype heischraal grasland met kalkminnende soorten		Actueel: zeer beperkt (kennislacune) Uitbreiding: 0,5 – 1 ha Uitbreiding door omvorming (0,5 - 1 ha) in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen (in een mozaïek met kalkrijk kamgrasland van het type 6510_huk). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. In deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen zijn nog beperkte uitbreidingsmogelijkheden voor dit habitatype aanwezig, die gezien de uitzonderlijke abiotiek op deze plaats volledig benut moeten worden.		Het habitatype moet een korte vegetatie bevatten (< 25 cm) met een bedekking van >30% van de sleutelsoorten en <5% verruiging. Het habitat is bij voorkeur zonbeschenen en er is geen strooisellaag (of bladval) op het grasland aanwezig. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden. <u>Motivering:</u> Er zijn in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen nog beperkte kansen voor herstel, wegens de actuele aanwezigheid van heel wat kensoorten.
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Molinion caerulea</i>) Subtype veldrusttype en blauwgrasland	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 1,76 ha (excl. deelgebied 6) Uitbreiding: 5-8 ha Uitbreiding door omvorming in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden (3 – 5 ha) en deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen (2 – 3 ha). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is essentieel in het kader van de G-IHD. Uitbreiding is nodig omwille van de sterk negatieve trend en de belangrijke potenties in	↑	<u>Doel:</u> De habitat bestaat uit mesotrofe graslanden met een vegetatie <50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30%. De bedekking van de sleutelsoorten is >30% en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking <10%. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden (vb. bij landbouwactiviteit bovenop helling/plateau). Nastreven van de natuurlijke hydrologie van de vallei (grondwater) en gericht

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
		deelgebieden 1 en 7 (voorkomen van echt Blauwgrasland met de laatste Vlaamse groeiplaats van Kleine schorseneer en Kranskarwij). Daarnaast is voor deelgebied 1 uitbreiding essentieel in functie van het voorkomen van een duurzame populatie zeggekorfslak.		beheer. Geen beschaduwning, geen aanplant van populieren, geen overstroming met aangerijkt water. Specifiek voor deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn een voldoende hoog grondwaterpeil (door het temperen van de drainerende werking van de Demer), een aangepast maaibeheer, het opheffen van lozingsbronnen en een voldoende snelle afvoer van zuur oppervlaktewater prioritaire kwaliteitsdoelstellingen voor dit habitatype. <u>Motivering:</u> Momenteel bevindt dit habitatype zich in een gedeeltelijke aangetaste staat van instandhouding. De genetische kwetsbaarheid en het feit dat sommige sleutelsoorten geen zaadbank hebben, maakt snel herstel van relictten noodzakelijk: anders verdwijnen bepaalde sleutelsoorten voorgoed. Specifiek voor deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn een voldoende hoog grondwaterpeil (door het temperen van de drainerende werking van de Demer), een aangepast maaibeheer, het opheffen van lozingsbronnen en een voldoende snelle afvoer van zuur oppervlaktewater prioritaire kwaliteitsdoelstellingen voor

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
				dit habitatype.
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones <i>Subtype vochtige en natte ruigte</i>	=	<u>Doel:</u> Actueel: 61,59 ha (excl. deelgebied 6) Uitbreiding: 1 – 5 ha Behoud van de actuele oppervlakte en uitbreiding door omvorming (1 – 5 ha) in deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is essentieel in het kader van de G-IHD. Er komen soortenrijke 6430_hf-vegetaties voor met tal van sleutelsoorten (waaronder moesdistel). Het behoud van de oppervlakte (op de meest kansrijke plaatsen en in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid te vervolledigen.	↑	<u>Doel:</u> Kwaliteitsverbetering in de voldoende tot goed ontwikkelde habitatvlekken tot uitstekende staat van instandhouding. Dit kan voornamelijk door het verhogen van de soortendiversiteit en het verhogen van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Een optimaal beheer met verwijdering van eventueel aangeplante populieren is een kwaliteitsvereiste op sommige plaatsen. <u>Motivering:</u> De actuele staat van instandhouding van dit habitatype is gedeeltelijk aangetast: vochtige tot natte ruigten zijn in dit gebied zowel botanisch als faunistisch verarmd. Op sommige plaatsen is sterk vervuild oppervlaktewater een probleem. Bovendien is dit habitat zeer belangrijk voor een aantal Europees te beschermen faunasoorten (Spaanse vlag, zeggekorfslak, nauwe korfslak, blauwborst...) en habitattypische soorten als keizermantel, kleine ijsvogelvlieder en purperstreepparelmoervlieder.
6510_hu/hua - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) <i>subtype glanshavergraslanden en grote</i>	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 23,30 ha (excl. Deelgebied 6) Uitbreiding: 17 – 27,5 ha	↑	<u>Doel:</u> Er zal gestreefd worden naar een goede habitatkwaliteit. Dit wil zeggen: goed

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
<i>vossestaartgraslanden</i>		Uitbreiding door omvorming in de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen (5 ha), 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst (5 ha) en 7 – De Pomperik – Dorpsbeemden (7 – 17,5 ha). Binnen deze uitbreiding van 6510 wordt voor deelgebied 7 gestreefd naar de aanwezigheid van kernen van 1-3 ha van het subtype hua (grote vossenstaartgraslanden). Gradiënten naar de regionaal belangrijke biotopen zilverschoongraslanden (rbbzil), dotterbloemgraslanden (rbbhc) en schraallandvegetaties zijn essentieel. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD. Een vergroting van de oppervlakte (in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna en flora voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid te vervolledigen.	ontwikkelde graslanden die niet aangerijkt worden, niet behandeld worden met bestrijdingsmiddelen en gebufferd zijn tegen externe invloeden. Hoge grassen, middelhoge en lage grassen zijn gelijkmatig aanwezig met frequentie en bedekking van sleutelsoorten >70%. Dit vereist een gericht natuurbeheer. Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Er wordt gestreefd naar natuurlijke gradiëntvegetaties: een mozaïek met rbb_hc, rbb_mc, 6430. <u>Motivering:</u> Omwille van een gebrek aan beheer of een niet-aangepast beheer, is de staat van instandhouding in sommige deelgebieden gedeeltelijk aangetast. Habitats in een goede staat van instandhouding zijn essentieel in functie van typische fauna zoals nauwe korfslak, zeggekorfslak, grauwe klauwier,...	
6510_huk Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) Subtype kalkrijk kamgrasland	=	<u>Doel:</u> Actueel: 0,89 ha Uitbreiding: 1 – 5 ha Uitbreiding door omvorming (1 – 5 ha) ter hoogte van deelgebied 2 – Vallei	↑	<u>Doel:</u> Streven naar een goed ontwikkeld grasland dat niet aangerijkt wordt, niet behandeld wordt met herbiciden en gebufferd is tegen externe invloeden

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
		van de Nieuwzouw te Bilzen. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD. Gezien de bijzondere waarde van het perceel (waarin ook heischrale elementen van het habitatype 6230_hnk voorkomen) is het behoud essentieel. De bijzondere abiotische uitgangssituatie maakt een beperkte toename van dit subtype mogelijk.		(vb. van landbouwactiviteiten). Hoge grassen, middelhoge en lage grassen zijn gelijkmatig aanwezig met een frequentie en bedekking van sleutelsoorten >71% door te maaien (en/of begrazing). Het grasland blijft zonbeschenen. <u>Motivering:</u> Het voorkomen van dit subtype op een beperkte oppervlakte binnen deelgebied 2 is uniek binnen deze SBZ-H. Kwaliteitsverbetering is noodzakelijk om het behoud in gunstige staat van instandhouding te verzekeren.
7230 – Alkalisch laagveen	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 0,1 ha (kennislacune, excl. Deelgebied 6) Uitbreiding: 1 ha Uitbreiding door omvorming in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen (1 ha). Het habitatype komt hier in complex voor met de habitatypes 6410, 6510 en dotterbloemgraslanden (rbbhc). <u>Motivering:</u> Er wordt in de G-IHD geen relatief belang van dit habitatype gegeven	↑	<u>Doel:</u> Goed ontwikkeld alkalisch laagveen, dat niet aangerijkt wordt en dat maximaal doorstroomd wordt met mineraalrijk grondwater (drainage in omgeving minimaliseren). Concentraties in ondiep grondwater: fosfaat (SRP) < 0,03 mg P/l, ammonium: < 0,4 mg N/l, kalium < 3 mg K/l. Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Deze vegetaties mogen niet overstroomd worden met (vervuild) oppervlaktewater. Vermijden van strooisellaag (maaibeheer).

Beekdalmozaïek <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
		voor de SBZ-H. Er zijn echter belangrijke potenties aanwezig in deelgebied 1 (actueel in gedegradeerde staat van instandhouding).		Minimale bedekking met >70% sleutelsoorten (Padderus, Schubzegge, Grote boterbloem). <u>Motivering:</u> Omwille van een gebrek aan beheer of een niet-aangepast beheer, is de staat van instandhouding in deelgebied 1 momenteel aangetast. Habitats in een goede staat van instandhouding zijn essentieel in functie van typische fauna zoals Zeggekorfslak en Nauwe korfslak.

Doelstellingen voor de soorten

Beekdalmozaïek Soort	Populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
	<i>doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>doel</i>	<i>Toelichting</i>
Kamsalamander	↑	<u>Doel:</u> Uitbouw van een populatie van 20-50 adulte dieren en jaarlijkse voortplanting, gelegen op minder dan 2km afstand van omliggende populaties, in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden (kolonisatie vanuit de populatie aan de Dautewijers is	↑	<u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit: • Terugdringen eutrofiëring, verwijderen vis, aanwezigheid ondergedoken vegetatie; • Landhabitat kleinschalige

	mogelijk). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. In deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden is een populatie aanwezig in de nabijheid van de SBZ.	structuren met bosjes, ruigtevegetaties en houtwallen op een afstand tot 300 à 500 m van de waterhabitats • Opheffen migratiebarrières (aanleg verbindingsgebieden); • Aanleg of herstel van diepe poelen die niet droogvallen in de zomer in de nabijheid van bestaande populaties. De aanleg van poelen mag niet conflicteren met voorgestelde graslanddoelen. Er mag geen negatieve invloed zijn op de vereiste hydrologie en overige abiotische voorwaarden zodat potenties voor schraalgraslanden optimaal benut kunnen worden en blijven in dit essentieel gebied voor blauwgrasland in Vlaanderen. <u>Motivering:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit. Actueel is de kwaliteit van het habitat in deelgebied 6 – De Kevie gedegradeerd. Boomkikker kan meeliften met de kwaliteitsverbetering in functie van Kamsalamander (relevant voor deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden, aangezien een populatie Boomkikker aanwezig is in de nabij gelegen Dauteweyers). <u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:
Nauwe korfslak	↑ <u>Doel:</u> Behoud van de aanwezige populatie in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen in een goede staat van	=/↑

	instandhouding. Uitbreiding om te komen tot meerdere populaties is noodzakelijk. Er wordt hierbij gestreefd naar populaties van 50 ex./m², waarin zowel adulten als juvenielen voorkomen binnen een samenhangend gebied van > 0,10 ha. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD. Het mogelijk verdwijnen van een deelpopulatie in de Molenbeemd is een negatieve evolutie. De nog resterende populatie is matig ongunstig omwille van de relatief lage populatiedichtheden.	• Aanwezigheid van geschikte habitattypes (6430, rbbmc, rbbms, zeggerijk elzenbroek); • Een voldoende hoge waterstand > 0,25 m (GHG) en > 1 m (GLG) • Continue vochtigheid zonder uitdroging of overstromingen; • Aangepast maaibeheer, dit houdt in: terrein opsplitsen in stroken en dit in fasen maaien (tussenperiode van enkele weken) zodat migratie mogelijk is. • Laten liggen van niet ontschort, zwaar dood hout en humeus materiaal (bij voorkeur van populierachtigen of Zwarte els) op de plaatsen waar de soort werd aangetroffen <u>Motivering:</u> Voldoende geschikt habitat is noodzakelijk voor het realiseren van de populatiedoelstelling.
Zeggekorfslak	↑ <u>Doel:</u> Behoud van populaties in een goede staat van instandhouding in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden. Er wordt hierbij gestreefd naar populaties > 80 ex./m², waarin zowel adulten als juvenielen voorkomen binnen een samenhangend gebied van > 0,20 ha.	= / ↑ <u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit: • Aanwezigheid van geschikte habitattypes (6430, rbbmc, rbbms, zeggerijk elzenbroek), specifiek in deelgebied 3 is minstens het behoud en een kwalitatieve verbetering van rbbmc noodzakelijk; • Een voldoende hoge waterstand

	Uitbreiding is mogelijk binnen deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden, door kolonisatie vanuit de actuele populatie aan de Dautevijvers. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD.	(> 0,25), zonder dat de vegetatie wijzigt door vernatting; • Continue vochtigheid zonder uitdroging of overstromingen; • Aangepast maaibeheer, dit houdt in: terrein opsplitsen in stroken en dit in fasen maaien (tussenperiode van enkele weken) zodat migratie mogelijk is • Kweldruk in de gebieden in stand houden (dit is noodzakelijk om verzuring van het water tegen te gaan); • Herstel van de natuurlijke overstromingsdynamiek waar mogelijk om potentiële habitats met elkaar te verbinden; • Watervervuiling tegengaan. <u>Motivering:</u> Voldoende geschikt habitat is noodzakelijk voor het realiseren van de populatiedoelstelling.
Boomkikker	↑ <u>Doel:</u> Creëren van een populatie in een voldoende staat van instandhouding (50-200 roepende mannetjes) in deelgebied 7 De Pomperik – Dorpsbeemden vanuit de actuele populatie in de Dauteweyers (buiten SBZ). De nieuwe populatie kan op die manier deel uitmaken van de metapopulatie van Midden-Limburg (samen met SBZ BE2200031- Vijvergebied Midden Limburg en SBZ	↑ <u>Doel:</u> • Voldoende staat van instandhouding met betrekking tot landhabitat: behoud kleinschalig landschap met ruigtevegetaties, houtwallen, bosranden en braamstruwelen. • Creëren van een waterhabitat in voldoende staat van instandhouding: complex van 3-5 permanente en/of tijdelijke kleine

BE2200028-De Maten).

Motivering:

Nabijheid van een kernpopulatie (Dauteweyers) geeft potenties voor de ontwikkeling van een satellietpopulatie in voldoende staat van instandhouding in deelgebied 7.

(<100 m²) of één grote plas (>100 m²), met mesotroof tot matig eutroof water, dichte ondergedoken of drijvende vegetatie op 25-50% van de oppervlakte, aanwezigheid van water tot begin augustus, de afwezigheid van vissen en structuurrijke kruiden- en struikvegetaties op de randzone.

De aanleg van poelen mag niet conflicteren met voorgestelde graslanddoelen. Er mag geen negatieve invloed zijn op de vereiste hydrologie en overige abiotische voorwaarden zodat potenties voor schraalgraslanden optimaal benut kunnen worden en blijven in dit essentieel gebied voor blauwgrasland in Vlaanderen.

Motivering:

Het landhabitat is gedegradeerd door de relatief grote afstand tot het waterbiotoop in de Dautewijers en de aanwezigheid van verkeerswegen tussen beide. Er is echter wel geschikt landbiotoop aanwezig over een voldoende grote oppervlakte binnen de SBZ (deelgebied 7).

Geschikt waterhabitat is actueel niet aanwezig in deelgebied 7, maar moet gecreëerd worden (meeliftend met Kamsalamander).

INFORMATIEF DOCUMENT

Boslandschap

In de SBZ Jekervallei en bovenloop van de Demervallei wordt het boslandschap beschouwd als bestaande uit de habitattypes 9120, 9160, 9190, 91E0, 6430_boszomen en 7220, waarbinnen plaatselijk vochtige schrale hooilanden (6510) en ruigten (6430) voorkomen door beheer van open plekken. De diversiteit van bodem en reliëf zorgt voor bijzondere lokale nuances met elk zijn soortensamenstelling.

In de randen van de bossen komen dikwijls goed ontwikkelde en soortenrijke vegetaties van boszomen (6430_bz) voor en vaak bevinden zich op de randen van de bossen nog relictten van bloemrijke graslanden, die als open plekken binnen de boscomplexen ontwikkeld worden. Het betreft in de randen van bossen van het habitatype 9120 vooral heischrale zomen en graslandrelictten (6230 in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden). In de rand of tussen complexen van bossen van het habitatype 9160 en 91E0 betreft het voornamelijk matig voedselrijke graslanden van het type 6510_hu.

Deze SBZ is **belangrijk** voor de habitattypes 9120, 9190 (beide types zijn in marginale oppervlaktes aanwezig) en 91E0 en **zeer belangrijk** voor het habitatype 9160.

Vanuit landschapsoogpunt bestaat deze Speciale Beschermingszone uit een zeer versnipperd gebied met relatief kleine oppervlakten per deelgebied. Vanuit de abiotiek van de SBZ is het in goede staat van instandhouding brengen van de bostypes 9120 en 9190 niet mogelijk. Deze komen actueel slechts in marginale oppervlakten voor in de deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden. Er wordt daarom voor deze SBZ gestreefd naar het creëren van 3 robuuste boskernen bestaande uit een mozaiek van 9160 en 91E0. Daarnaast wordt gestreefd naar een kwaliteitsverbetering op het vlak van structuur.

Volgende doelstellingen worden voorgesteld voor de bossen:

1. Kwaliteitsverbetering op vlak van structuur

Structuuraspect: Door het toepassen van een natuurgericht bosbeheer (oa hakhoutbeheer) in bossen zal het aandeel aan dikke bomen, dood hout, gevarieerde randen en open plekken op termijn toenemen. Dit zijn maatregelen die veel van de habitattypische soorten en bijlagesoorten ten goede zullen komen. Een dergelijk natuurgericht beheer wordt voorzien in veel beheerplannen, voor bossen in eigendom van/beheerd door het ANB of de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en prive-bossen gelegen in VEN zal door toepassen van de CDB, ook de structuurdiversiteit op termijn nog toenemen.

Bosrandenbeheer: Op de rand van het bostype 9120 en 9190 is het van belang om gevarieerde randen met overgangen naar heischrale vegetaties (6230) te voorzien. Deze bostypes komen echter slechts marginaal voor in de SBZ. Op de overgang van de bostypes 9160 en 91E0 naar glanshavergrasland 6510, natte ruigte 6340_hf of dottergrasland rbb_hc kunnen boszomen (6340_bz) ontwikkelen die onontbeerlijk zijn om optimale condities te creëren voor tal van vleermuizen, kamsalamander, boomkikker, vliegend hert, Spaanse vlag, middelste bonte specht enz....

Open plekken (5-15% < bosopp): Binnen de grote boscomplexen dient aandacht besteed te worden aan het behoud en versterking van relictten van bloemrijke graslanden of ruigten als zonbeschreven open plekken van 1-3 ha. Dit is nodig om zeldzame habitats regionaal te versterken tot een lokaal netwerk van habitatvlekken. Door de smalle en versnipperde afbakening van beschermingszones van deze SBZ, is het noodzakelijk om ook binnen de bossen de open plekken maximaal te ontwikkelen tot habitats. Door de bufferende capaciteit van het boscomplex hebben ze een uitgelezen potentie om tot goed ontwikkelde habitatkernen uit te groeien.

Om de schaduwwerking op deze microhabitats in de bossfeer te beperken is mantel-zoombeheer (minimum 10m) van de bosranden prioritair op deze plekken. De realisatie van deze kernen van heischraal grasland situeren zich in deelgebieden 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden en 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst. De realisatie van kernen bloemrijk grasland en struweel (6510, rbb_hc, rbb_sp, en rbb_sf) situeren zich in bijna alle deelgebieden met een voorname bosdoelstelling.

Ecologische link tussen boscomplex en omliggende 'open' habitats: De lokalisering van de open plekken en het aangepaste mantel-zoombeheer voor heischrale habitats en bloemrijke habitats is bij voorkeur gelegen aansluitend op bestaande of nieuw te realiseren open habitatkernen.

2. De Realisatie van grote en robuuste boskernen

Naast het actueel reeds aanwezige bos in deelgebied 8 – Grootbos, wordt de realisatie van drie grote boskernen (voornamelijk van het type 9160 met gradiënten naar 91E0) in de 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen en deelgebieden 4 Demerbronnen-Wadden, 5 Demervallei van Spurk tot Beverst, die een leefbare populatie bevatten van habitattypische soorten en ook goede kansen bieden aan de grotere oppervlaktebehoevende faunasoorten is een belangrijk streefdoel om een goede staat van instandhouding te bereiken binnen deze SBZ voor de boshabitats.

Dit moet een bijdrage leveren aan de lange termijn garanties voor een stabiele populatie van onder meer de bijlagesoorten wespandief, middelste bonte specht, vliegend hert,... maar evenzeer voor tal van andere habitattypische bossoorten.

Voor de overige deelgebieden wordt gestreefd naar behoud (met kwaliteitsverbetering) van de actuele bosoppervlakte.

Volgende methoden kunnen de realisatie van deze boskernen bewerkstelligen:

- A. **Omvorming** van bestaande 'niet-habitatwaardige' bossen. In de door de Vlaamse overheid beheerde bossen en bossen in beheer van de erkende terreinbeherende verenigingen en in het kader van herstelprojecten worden maatregelen voorzien welke tot bijkomend habitat zullen leiden. Via stimulerende maatregelen, kunnen ook privé-eigenaars ingezet worden om bijkomend habitat te realiseren. Zij kunnen een uitgebreid bosbeheerplan opstellen, waarbij ook de CDB (Criteria Duurzaam Bosbeheer) dienen gevolgd te worden. Omvorming naar boshabitats in dit rapport gaat over **34-44 ha**.
- B. **Bosuitbreiding.** Voor de realisatie van een aaneengesloten oppervlakte van het type 9160/91E0 zijn er kleinere effectieve uitbreidingen voorzien in deelgebieden 4 (**1-5 ha**).
- C. **Het degelijk bufferen van kleinere boskernen en/of verbinden van kleinere boskernen.** Dit is een algemene doelstelling voor de kleinere boskernen binnen de verschillende deelgebieden. Veel kleine boskernen in de deelgebieden voldoen niet aan het MSA en zijn bovendien vaak in een erg intensief agrarisch gebied gelegen, waardoor ze slecht gebufferd zijn. Hierdoor is het verdwijnen van typische bossoorten in deze kernen een reëel gevaar en hebben bosvegetaties te lijden onder verruiging en ruderalisering. Dit is tevens een ernstig probleem voor de kalktufbronnen die in complex met de relictbronbos voorkomen. Door deze kernen, die vaak kleine en kwetsbare satellietpopulaties van typische soorten bevatten, te bufferen en uit te breiden of ze te verbinden met de grotere bossen, kan de kans op het lokaal uitsterven (van habitattypische fauna en flora) sterk worden gereduceerd. Hier wordt geen oppervlakte doel opgesteld. De in dit rapport voorgestelde verbindingen zijn gesitueerd binnen SBZ-gebied.

3. Plaatselijk de hydrologie herstellen

Deze doelstelling geldt in hoofdzaak voor herstel en realisatie van (grond)waterafhankelijke bostypes (91E0, 9160), waarbij ook mogelijkheden voor herstel en realisatie gecreëerd worden voor habitattypes uit het grasland- en moeraslandschap (6430 en 6510). In concreto zijn er herstelmaatregelen nodig naar de beekstructuur (overstromingsfrequentie, meandering), het herstel van de kwelzones en herstel van de bronzones. Om een gunstige staat van instandhouding te kunnen bereiken is het van belang dat de natuurlijke hydrologie voor deze types hersteld wordt. Deze doelstelling is voornamelijk van belang voor de deelgebieden 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen en deelgebieden 4 Demerbronnen-Wadden, 5 Demervallei van Spurk tot Beverst.

Boslandschap <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion roburi-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	=	<u>Doel:</u> Actueel: 5,85 ha Uitbreiding: - Er wordt gestreefd naar het behoud van de actuele oppervlakte van ongeveer 5 ha. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. Er zijn echter weinig mogelijkheden tot uitbreiding van dit habitatype binnen de SBZ-H.	↑	<u>Doel:</u> Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een degelijke heterogene leeftijdsopbouw, boszomen (min. 25% van de bosranden) en open plekken (5-15%). De open plekken (1-3 ha per plek) bestaan uit habitatype 6230. Deze worden bij voorkeur in brede mantelzomen ingebed in het boscomplex (om schaduwwerking tegen te gaan). Vooral in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst zijn er in dit opzicht veel potenties voor het creëren van zoomvegetaties van 6530_ha aansluitend op 9120. Deze open plekken zijn bij voorkeur gelegen aansluitend aan graslandhabitatcomplexen rond de boskern. De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden. Verhoging structuurdiversiteit is tevens noodzakelijk in het kader van de realisatie van gezonde populaties van habitattypische soorten en de verbetering van het leefgebied voor

Boslandschap <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
				vleermuizen. Lichtrijk beukenbos met ontoegankelijk braamstruweel op open plekken in het bos en omgeven door open ruimte vormt een uitstekende nestgelegenheid voor de blauwe kiekendief. Beschikbaarheid van voldoende voedsel in nabijheid is cruciaal (graslanden, aangepast akkerbeheer). De toename van de hoeveelheid zonbeschenen, staand dood is noodzakelijk voor onder andere vliegend hert en middelste bonte specht. <u>Motivering:</u> Kwaliteitsverbetering is nodig voor behoud van dit type met een goede soortenrijkdom. Dik (dood) hout, open plekken, thermofiele boszomen en voldoende rust komen niet alleen de sleutelsoorten van dit habitatype ten goede maar ook allerlei habitattypische soorten. De atmosferische deposities liggen nog steeds boven de kritische last van dit habitatype.
6430_bz - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones subtype nitrofiele boszomen met minder algemene	↑	<u>Doel:</u> ¼ van de bosranden (9160, 91E0) ontwikkelen als goed ontwikkelde	↑	<u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding, met zoomvegetaties van meer dan 5 meter breedte

Boslandschap <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
<i>plantensoorten</i>		boszomen. <u>Motivering:</u> Ontwikkeling van dit subtype is nodig omwille van habitattypische soorten zoals bosrandvlinder, hazelworm of habitatsoorten als Spaanse vlag en grauwe klauwier.		(mantel-zoom samen minimum 10m). De vegetatie heeft geleidelijke overgangen van grazige en kruidige delen (met beperkte strooiselophoging), die aansluiten op de mantel (struwelen) van het aangrenzende bos. <u>Motivering:</u> Kwaliteitsverbetering is nodig voor het behoud van dit type met een goede soortenrijkdom. Extra aandacht is nodig in functie van een aangepast beheer. Bovendien is dit habitat zeer belangrijk voor een aantal Europees te beschermen faunasoorten (bv. Spaanse vlag) en habitattypische soorten als keizermantel, kleine ijsvogelvlinder en purperstreepparelmoervlinder. In deelgebied 7 – De Pomperik - Dauteweyers kan aanwezigheid van braam een meerwaarde zijn voor boomkikker.
9160 - Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 38,90 ha Uitbreiding: 11 - 20 ha Uitbreiding door omvorming en effectieve uitbreiding (10 – 15 ha) in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en door effectieve uitbreiding (1 – 5 ha) in deelgebied 4 –	↑	<u>Doel:</u> Zie kwaliteitsdoelstellingen voor 9120 Specifieke doelstellingen voor 9160: Als open plekken worden relicten van bloemrijke habitattypes behouden en versterkt tot oppervlakten van 1-3 ha

Boslandschap <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
91E0 - Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	↑	Demerbronnen, Wadden (grenzend aan bestaande kernen of relictten ervan). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD. Een vergroting van de oppervlakte is noodzakelijk om enerzijds robuuste boskernen te realiseren (streven naar MSA) waarin habitattypische soorten duurzame populaties kunnen vormen en anderzijds relictten duurzaam te behouden en waar mogelijk te verbinden met deze kernen. <u>Doel:</u> Actueel: 35,50 ha (Subtypes samen) Uitbreiding: –24-29 ha Uitbreiding door omvorming in deelgebied 5 - Demervallei van Spurk tot Beverst (10 – 15 ha), 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen (3 ha) en deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden (11 ha), (grenzend aan bestaande kernen of relictten ervan). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. Om dit type op termijn in goede staat in stand te houden is landschapsecologische versterking van	↑	(habitat 6230, 6510_hu of leefgebied van richtlijnsoorten en habitattypische faunasoorten zoals ijsvogelvinder, keizermantel, grote vos). Mozaïeklanschap van 9160 met doornig struweel (rbb_sp) vormt een geschikt onderdeel van het leefgebied van blauwe kiekendief en van grauwe klauwier. <u>Motivering:</u> Zie bij motivering kwaliteitsdoelstelling habitatype 9120. <u>Doel:</u> Zie kwaliteitsdoelstellingen voor 9120 Specifieke doelstellingen voor 91E0: Ontwikkeling van complexen die bestaan uit mozaïek van verschillende subtypes en waar mogelijk aaneensluitende gradiënten vormen met eiken-haagbeukenbossen (9160). Bronzones met permanent uittredend bronwater van geschikte kwaliteit zijn maximaal aanwezig en de pH-HCL van de bodemtoplaag is zuur tot neutraal zodat kensoorten zich kunnen ontwikkelen en een bedekking van > 70% kennen.

Boslandschap <i>Habitat</i>	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
		nodig. Uitbreiding betekent hier ook buffering. Bij de omvormingen van populierenbossen moet er aandacht voor zijn dat op de meest kansrijke plaatsen voor hooilandherstel (6510), niet vergeten ontwikkeld worden. Bv. aandacht voor relictsoorten van dit habitatype waarvan een aantal soorten geen zaadbank hebben. De uitbreidingen mogen niet gebeuren ten koste van regionaal belangrijke biotopen zoals rbbhc's.		Als open plekken (5-15%) worden bloemrijke hooiland- of ruigtevegetaties behouden en versterkt in oppervlakten van 1-3 ha (6510_hu/hua, rbb_hc, rbb_mc, rbb_hf). Dit is specifiek aan de orde in het noordelijk deel van deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, als uitbreidingsmogelijkheid voor de populatie zeggekorfslak. Een aangepaste waterhuishouding zowel kwalitatief als kwantitatief (inclusief grondwater). <u>Motivering:</u> Door verdroging en door inspoeling (van pesticiden, meststoffen en sediment) bevindt dit type zich momenteel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding. Verdere motivering: zie bij motivering kwaliteitsdoelstellingen 9120 en 9160.
7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)	=	<u>Doel:</u> Behoud van de actuele locaties in een goede staat van instandhouding. <u>Motivering:</u> Er wordt in de G-IHD geen relatief belang van dit habitatype gegeven voor de SBZ-H. De tufbronnen (deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein	↑	<u>Doel:</u> Aanwezigheid van kalkafzettingen >100 m² met verschillende bronniveaus die ingebed liggen in andere habitatypes en gebufferd zijn tegen externe invloeden door de bescherming van hoger gelegen infiltratiegebieden. Met een bodem-pH > 7,5 en een waterkwaliteit met Ca²⁺ > 60 mg/l en HCO³⁻ > 110 mg/l dat

Boslandschap	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
<i>Habitat</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
		Membruggen, 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 3 – Vallei van de Boven-Demer en 8 – Grootbos.) kunnen echter als zeer belangrijk beschouwd worden.	oligo- of mesotroof is.	<u>Motivering:</u> Zie motivering oppervlakte doelstelling en motivering kwaliteitsdoelstelling 91E0.

Doelstellingen voor de soorten

Boslandschap	Populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting
<i>Vliegend hert</i>	↑	<u>Doel:</u> Uitbouw van een duurzame populatie in goede staat van instandhouding ter hoogte van deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 8 – Grootbos met meerdere broedplaatsen (minimum 4) op een onderlinge afstand van maximum 3 km. Herstel van het leefgebied kan ook in omliggende (kleinere) boscomplexen satellietpopulaties creëren. Voor een populatie wil dit zeggen dat er minimal 10 losse waarnemingen en minimum 5 verkeersslachtoffers per jaar worden opgetekend (LSVI). <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. Doordat grotere boscomplexen met voldoende open plekken en geschikt dood hout slechts	↑	<u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit: • Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied om over een oppervlakte van minstens 10 ha een geschikt leefgebied te realiseren. • Realisatie van ijle bosstructuren en open plekken aan de zuidranden en zuidhellingen van het bos. Maximale overschaduwing boomlaag: 50 %. • Continuïteit beschikbaarheid van voldoende dood hout, verspreid over het bos maar in het bijzonder nabij potentiële en effectieve broedplaatsen. Streefcijfers: min. 3 dikke (diam. < 50 cm)

Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis,
Watervleermuis

beperkt aanwezig zijn, zijn de
populaties kleiner geworden en meer
geïsoleerd komen te liggen.

↑

Doel:

Aanwezigheid van zomerkolonies van
de soorten, met jaarlijks zwangere
wifjes en/of juvenielen. De
aanwezigheid van duurzame populaties
van elk van deze soorten wordt
nagestreefd.

Motivering:

Aanwezigheid van duurzame populaties
van de soorten wordt beoogd (i.e.
gunstige staat van instandhouding).

=/↑

Motivering:

Het realiseren van bovenstaande
doelen is noodzakelijk om een
duurzame goede lokale staat van
instandhouding van de soort te
kunnen garanderen.

Doel zomer:

Voldoende tot goede staat van
instandhouding. Streven naar een
voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Verhoging van habitatkwaliteit
in de bossen en insectenrijke
graslanden en ruigtes in een
omliggend landschap met
KLE's.
- Creatie geleidelijke
bosranden, in het bijzonder
nabij open waterpartijen.
Behoud en verbetering
kwaliteit waterpartijen.
- De doelen worden
gerealiseerd in het kader van
doelen habitats 6430, 9120,
9160, 9190, 91E0.

dode bomen/ha en de
continuïteit van dit aanbod
garanderen. Aanleg van
kunstmatige broedhoppen op
geschikte locaties tot deze
streefcijfers gerealiseerd
worden.

- Maximaal behoud van oude of
zieke, aftakelende bomen
(kwijnende bomen).
Richtcijfer > 3 dikke levende
bomen/ha.

Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis

↑

Doel:

Behoud en uitbreiding van de bestaande populatie.

Motivering:

De aanwezigheid van duurzame populaties wordt nagestreefd.

=/↑

Zie vorige vleermuisgroep

Specifieke inrichting van (kerk)zolders.

- Bijkomend aandacht voor behoud van bestaande verbindingen, en waar nodig uitbreiding van en verbinding tussen bossen en foerageergebieden.
- Behoud van holle bomen.

Motivering:

Creatie van ruimte / geschikte locaties voor roest- en kraamkolonies (in zomerverblijf, mogelijk ook als winterverblijf). Zowel zomerverblijven als foerageergebieden dienen een voldoende hoge kwaliteit te bezitten.

Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis

↑

Doel:

Behoud en uitbreiding van de bestaande populatie.

Motivering:

De aanwezigheid van duurzame populaties wordt nagestreefd.

=/↑

Zie vorige vleermuisgroep

- Vooral de connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soortgroep te bestendigen.
- Specifieke inrichting van (kerk)zolders.

INFORMATIEF DOCUMENT

Laagveenkern met overgang naar vochtige graslanden in De Kevie

Een apart gegeven binnen deze SBZ vormt deelgebied 6 – De Kevie. Dit gebied omhelst enerzijds een complex van verlaten vochtige hooilanden (6510_hu), moerasvegetaties (rbb_mr, rbb_mc,...) en rivierbegeleide ruigten (6430_hf, rbb_hf) en valleibossen (91E0), anderzijds bevinden zich ter hoogte van de Meersen unieke venige depressies.

Voor de SBZ worden volgende doelstellingen gesteld:

1. De realisatie van een grote open tot halfopen laagveenkern

De realisatie van een grote open tot halfopen laagveenkern bestaande uit **1,5 tot 8 ha** habitatwaardig schraalgrasland en moeras ontwikkeling (6410_mo, 7230, 7140_base, 6430)) gebufferd in een groter moerascomplex van **20-30 ha** (rbbmr, rbbmc, rbbhc, rbbhf) is een belangrijk streefdoel in deelgebied 6 – De Kevie, gezien de uitzonderlijke abiotische uitgangscodities die zich hier stellen.

Een laagveencomplex bestaande uit overgangs- en trilveen (7140), alkalisch laagveen (7230), basenrijke Molinion-graslanden (6410_mo), ruigten (6430) wordt ontwikkeld ter hoogte van het Groot en Klein Meers in mozaïek met regionaal belangrijke biotopen (dotterbloemgraslanden (rbb_hc), grote zeggenvegetaties (rbb_mc), rietland (rbb_mr), moerasspirearuigtes (rbb_hf)... om de habitattypes in voldoende gebufferde condities in stand te houden en om leefbare populaties van habitattypische (broedvogel-)soorten te garanderen (blauwborst, porseleinhoen, overwinterende roerdomp, bruine kiekendief...). **Ontwikkelen van een grote kern (50 ha) van vochtige hooi- en graslanden**

Deze graslandkern bestaat uit goed ontwikkelde schrale hooilanden (6510_hu, **36-51,5 ha**) in mozaïek met regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenvegetaties, rietland en zilverschoonverbond - rbb_hc, rbb_mc, rbb_zil (in totaal 1-11 ha) in structuurrijke overgang naar natte ruigten (6430), broekbosjes (91E0) en struwelen. Deze overgangen maken de graslandkernen geschikt als foerageergebied voor een aantal vleermuissoorten en leefgebied van bosrandvlinders. Er wordt gestreefd naar 5 broedparen grauwe klauwier, de soort lift deels mee op habitatdoelen en vereist anderzijds 20ha regionaal belangrijke biotopen als doornstruwelen en kam- of zilverschoongraslanden

3. De aanleg en/of het herstel van poelen i.f.v. kamsalamander

Om de aanwezige populatie opnieuw in een voldoende staat van instandhouding te krijgen, moeten zowel het land- als waterhabitat verbeterd worden.

Poelen dienen hersteld te worden. Dit kan de aanleg van verdwenen poelen of het opnieuw geschikt maken van bestaande waterbiotopen betekenen.

Laagveenkern Kevie	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
Habitat	Doel	Toelichting	Doel	Toelichting
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Molinion caerulea</i>)	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 0,1 (kennishiaat, enkel deelgebied 6) Uitbreiding: 0,5 – 2 ha Uitbreiding door omvorming (0,5 – 2 ha) van niet-habitatwaardig habitat, rbb's of 6430. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is essentieel in het kader van de G-IHD. Uitbreiding in functie van de ontwikkeling van een grootschalig laagveencomplex is nodig omwille van de sterk negatieve trend, de uitzonderlijke potenties (abiotiek, voorkomen van sleutelsoorten en historische inventarisatiegegevens) en het ontwikkelen van duurzame populaties van typische soorten als porseleinhoen, blauwborst,....	↑	<u>Doel:</u> De habitat bestaat uit mesotrofe graslanden met een vegetatie <50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30%. De bedekking van de sleutelsoorten is >30% en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking <10%. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden (vb. bij landbouwactiviteit bovenop helling/plateau). Nastreven van de natuurlijke hydrologie van de vallei (grondwater) en gericht beheer. Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. <u>Motivering:</u> Momenteel bevindt dit habitattype zich in een gedeeltelijke aangetaste staat van instandhouding. De genetische kwetsbaarheid en het feit dat sommige sleutelsoorten geen zaadbank hebben, maakt snel herstel van reliëchten noodzakelijk, anders verdwijnen bepaalde sleutelsoorten voorgoed.
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene	=	<u>Doel:</u> Actueel: 48,06 ha (enkel deelgebied 6)	↑	<u>Doel:</u> Kwaliteitsverbetering in de voldoende

Laagveenkern Kevie	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling
Habitat	Doel	Toelichting	Doel Toelichting
zones Subtype vochtige en natte ruigte		Uitbreiding: - Behoud van de totale actuele oppervlakte. Voor de ontwikkeling van een laagveen kern zal plaatselijk 6430 omgevormd worden naar 6510 (15 – 20 ha). Binnen het deelgebied zal echter eenzelfde oppervlakte aan 6430 worden gecreëerd door omvorming van niet-habitatwaardige vegetatie. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is essentieel in het kader van de G-IHD. Er komen soortenrijke 6430_hf-vegetaties voor met tal van sleutelsoorten (waaronder moesdistel). het behoud van de oppervlakte (op de meest kansrijke plaatsen en in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid te vervolledigen.	tot goed ontwikkelde habitatvlekken tot uitstekende staat van instandhouding. Dit kan voornamelijk door het verhogen van de soortendiversiteit en het verhogen van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Een optimaal beheer met verwijdering van eventueel aangeplante populieren is een kwaliteitsvereiste op sommige plaatsen. <u>Motivering:</u> De actuele staat van instandhouding van dit habitattypen is gedeeltelijk aangetast: vochtige tot natte ruigten zijn in dit gebied zowel botanisch als faunistisch verarmd. Op sommige plaatsen is sterk vervuild oppervlaktewater een probleem. Bovendien is dit habitat zeer belangrijk voor een aantal Europees te beschermen faunasoorten (Spaanse vlag, blauwborst...) en habitattypische soorten als keizermantel, kleine ijsvogelvinder en purperstreepparelmoervinder.
6510_hu - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) subtype Glanshavergraslanden	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 19,48 ha (enkel deelgebied 6) Uitbreiding: 17 – 32,5 ha Uitbreiding door omvorming (17 – 32,5 ha) van 6430 en niet-habitatwaardige biotopen. Gradiënten naar de regionaal	↑ <u>Doel:</u> Er zal gestreefd worden naar een goede habitatkwaliteit. Dit wil zeggen: goed ontwikkelde graslanden die niet aangerijkt worden, niet behandeld worden met bestrijdingsmiddelen en gebufferd zijn tegen externe invloeden.

Laagveenkern Kevie	Oppervlakte doelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
Habitat	Doel Toelichting	Doel Toelichting
	belangrijke biotopen zilverschoongraslanden (rbbzil), dotterbloemgraslanden (rbbhc) en schraallandvegetaties zijn essentieel. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD. Een vergroting van de oppervlakte (in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna en flora voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid te vervullen.	Hoge grassen, middelhoge en lage grassen zijn gelijkmatig aanwezig met frequentie en bedekking van sleutelsoorten >70%. Dit vereist een gericht natuurbeheer. Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Er wordt gestreefd naar natuurlijke gradiëntvegetaties: een mozaïek met rbb_hc, rbb_mc, 6430. <u>Motivering:</u> Omwille van een gebrek aan beheer of een niet-aangepast beheer, is de staat van instandhouding gedeeltelijk aangetast. Habitats in een goede staat van instandhouding zijn essentieel in functie van typische fauna en in het bijzonder in functie van grauwe klauwier,...
7140 – Overgangs- en trilveen	<u>Doel:</u> Actueel: 0-0,1 ha (kennislacune) Uitbreiding: 0,5 – 3 ha Uitbreiding door omvorming (0,5 – 3 ha) van niet-habitatwaardig habitat, rbb's of 6430. <u>Motivering:</u>	

Laagveenkern Kevie	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling
Habitat	Doel	Toelichting	Doel Toelichting
		Er wordt in de G-IHD geen relatief belang van dit habitatype gegeven voor de SBZ-H. Uitbreiding in functie van de ontwikkeling van een grootschalig laagveencomplex is nodig omwille van de sterk negatieve trend, de uitzonderlijke potenties (abiotiek, voorkomen van sleutelsoorten en historische inventarisatiegegevens) en het ontwikkelen van duurzame populaties van typische soorten als porseleinhoen, blauwborst,....	
7230 – Alkalisch laagveen	↑	<u>Doel:</u> Actueel: 0-0,1 ha Uitbreiding: 0,5 – 3 ha Uitbreiding door omvorming (0,5 – 3 ha) van niet-habitatwaardig habitat, rbb's of 6430. Er dienen eerst kleinschalige maatregelen te worden toegepast, om na te gaan welke de beste manier is om het habitat te herstellen. <u>Motivering:</u> Er wordt in de G-IHD geen relatief belang van dit habitatype gegeven voor de SBZ-H. Uitbreiding in functie van de ontwikkeling van een grootschalig laagveencomplex is nodig omwille van de sterk negatieve trend,	↑ <u>Doel:</u> Goed ontwikkeld alkalisch laagveen, dat niet aangerijkt wordt en dat maximaal doorstroomd wordt met mineraalrijk grondwater (drainage in omgeving minimaliseren). Concentraties in ondiep grondwater: fosfaat (SRP) <0,03 mg P/l, ammonium: <0,4 mg N/l, kalium < 3 mg K/l. Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Deze vegetaties mogen niet overstroomd worden met (vervuild) oppervlaktewater. Vermijden van strooisellaag (maaibeheer). Minimale bedekking met >70% sleutelsoorten. <u>Motivering:</u>

Laagveenkern Kevie	Oppervlakte doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
<i>Habitat</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
		de uitzonderlijke potenties (abiotiek, voorkomen van sleutelsoorten en historische inventarisatiegegevens) en het ontwikkelen van duurzame populaties van typische soorten als porseleinhoen, blauwborst,....		Omwille van een gebrek aan beheer of een niet-aangepast beheer, is de staat van instandhouding in deelgebied 6 momenteel. Habitats in een goede staat van instandhouding zijn essentieel in functie van typische fauna zoals porseleinhoen, bruine kiekendief, blauwborst,....

Doelstellingen voor de soorten

Laagveenkern Kevie		Populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting	
<i>Kamsalamander</i>	↑	<u>Doel:</u> Uitbouw van populatie in goede staat van instandhouding (>50 adulte exemplaren en voortplanting) in deelgebied 6 – De Kevie. <u>Motivering:</u> De SBZ-H is belangrijk in het kader van de G-IHD. Actueel wordt de soort in deelgebied 6 – de Kevie waargenomen, de populatie is echter in een gedegradeerde staat van instandhouding.	↑	<u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit: • Terugdringen eutrofiëring, verwijderen vis, aanwezigheid ondergedoken vegetatie; • Landhabitat: kleinschalig landschap met opgaande vegetatie in nabijheid van waterhabitat; • Opheffen migratiebarrières (aanleg verbindingsgebieden); • Aanleg of herstel van diepe poelen die niet droogvallen in de zomer in de nabijheid	

				van bestaande populaties. <u>Motivering:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit. Actueel is de kwaliteit van het habitat in deelgebied 6 – De Kevie gedegradieerd.
Grauwe klauwier	↑	<u>Doel:</u> 5 broedparen in deze SBZ-H, met hoge broedpotentie in deelgebied 6 – De Kevie. Deze populatie vormt een onderdeel van de Haspengouwse kernpopulatie van 15-16 broedparen, die naast de populaties langs Mombeek en Herk, aangevuld wordt met 10-11 broedparen in de SBZ Haspengouw. <u>Motivering:</u> Grauwe klauwier komt reeds tot broeden in het oostelijk deel van Haspengouw. Grauwe klauwier lift grotendeels mee op het herstel van de graslandhabitats. Deze SBZ-H vormt een belangrijke schakel in de kolonisatie van oostelijk Haspengouw, vanuit een nabijgelegen populatiekern van Voerstreek.	↑	<u>Doel:</u> - Complex van minimaal 10 ha bloemrijke graslanden (glanshavergraslanden 6510_hu, aangevuld met doornig struweel en/of bloemrijke regionaal belangrijke biotopen. - Leefgebied heeft een ruim en gevarieerd aanbod aan grote insecten, voornamelijk mestkevers en loopkevers. Vandaar het belang van bloemrijke percelen en een goed ontwikkelde fauna die zich voedt met mest Voldoende rustige uitkijkposten en broedgelegenheid (doornig struweel van braam, meidoorn of sleedoorn). <u>Motivering:</u> Er zijn belangrijke potenties aanwezig in deelgebied 7 – De Kevie. Gericht beheer is echter

				noodzakelijk (o.a. om open landschap te garanderen).
--	--	--	--	---

INFORMATIEF DOCUMENT

8.2. Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. In paragraaf 8.5 wordt een overzicht gegeven van de prioriteit, dekkingsgraad en de nodige inspanning hiervoor. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen.

In de kaartenbijlage (bijlage 5) worden de prioritaire inspanningen op kaart gesitueerd.

1. Kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypes

Een aantal van de habitattypes in de SBZ bezitten een deels gedegradeerde actuele staat van instandhouding. Kwaliteitsverbetering van de voorkomende habitattypes moet gerealiseerd worden door verbeteringen van de habitatstructuur en het verlagen van verstoring indicators. Een ecologisch beheer, afgestemd op de habitats, is hierbij essentieel.

Voor de **boshabitats** wordt een betere structuurkwaliteit nagestreefd met voldoende dikke (dode) bomen, een goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, bosranden en open plekken. Door het toepassen van natuurgericht bosbeheer in natuurreservaten, bosreservaten en domeinbossen wordt hieraan tegemoet gekomen. Het betreft maatregelen die reeds in veel beheerplannen voorzien zijn voor domeinen in eigendom van het ANB of van de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privébossen in het VEN (of op vrijwillige basis) kan door het toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (CDB) de kwaliteit eveneens verbeterd worden.

Bij de **grasland- en moerasvegetaties** gaat het vaak om een combinatie van inleidende inrichtingsmaatregelen en optimale beheervormen, afgestemd op het beoogde habitatype (zie ook verdere prioritaire inspanningen). Specifiek deelgebied 7 – De Pomperik is uniek dankzij de aanwezigheid van goed ontwikkelde blauwgraslanden (6410), die op Vlaamse schaal van unieke kwaliteit zijn. De nodige maatregelen moeten dan ook genomen worden om de duurzame instandhouding van het habitatype hier te garanderen.

Het niet behalen van een minimale aaneengesloten oppervlakte van het habitatype (minimum structuur areaal) is voor vele habitattypes een blijvend knelpunt.

2. Herstel van de hydrologie in het volledige valleisysteem

Herstel van een meer natuurlijke hydrologie, zodat herstel en uitbreiding van (grond)waterafhankelijke habitattypes (6410, 6430, 6510, 7140, 7220, 7230, 9160 en 91E0) duurzaam kan gerealiseerd worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden dat een zodanige oppervlakte van deze habitattypes dient gecreëerd te worden, zodat een duurzame ontwikkeling, herstel en behoud mogelijk is.

Verder onderzoek is noodzakelijk naar de technische mogelijkheden en concrete afstemming van het peilbeheer, rekening houdend met andere aanwezige functies (waaronder landbouw) in en buiten de SBZ. Te onderzoeken maatregelen, welke kaderen in een algemener integraal waterbeheer zijn onder meer aanpassing drainage, verhoging van zomer- en winterpeilbeheer, hydrologische isolatie, inschakeling overstromingsgebieden en verhoging van bergingscapaciteit, vertraagde oppervlaktewaterafvoer,... Dit dient op maat van de lokale ecologische noden en maatschappelijke randvoorwaarden te worden ingevuld.

3. Samenhangend valleilandschap met met natte/vochtige hooilanden in mozaïek met andere graslandhabitats (blauwgraslanden, heischrale graslanden, ruigten, regionaal belangrijke biotopen) en in overgang naar of mozaïek met broekbossen.

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding van graslandhabitats (voornamelijk glanshavergrasland 6510_hu) is er een extra oppervlakte van 35 – 65 ha tot doel gesteld.

Deze moeten versterkt en gebufferd worden door een inbedding tussen regionaal belangrijke biotopen (bloemrijke graslandtypes en 5% doornig struweel). Voldoende grote oppervlakten van deze graslandcomplexen met goed ontwikkelde landschapselementen en bosranden vormen tevens het leefgebied van de grauwe klauwier (5 broedparen in deelgebied 6 – De Kevie).

4. Creëren van een open/halfopen laagveencomplex in De Kevie

De realisatie van een grote open tot halfopen laagveenkern (1,5 - 8 ha) gebufferd in een groter moerascomplex van 20-30 ha is een belangrijk prioritaire inspanning in deelgebied 6 – De Kevie, gezien de uitzonderlijke abiotische uitgangscondities die zich hier stellen.

Een laagveencomplex bestaande uit overgangs- en trilveen (7140), alkalisch laagveen (7230), basenrijke Molinion-graslanden (6410_mo), ruigten (6430) wordt ontwikkeld ter hoogte van het Groot en Klein Meers in mozaïek met regionaal belangrijke biotopen (dotterbloemgraslanden (rbbhc), grote zeggenvegetaties (rbbmc), rietland (rbbmr), moerasspirearuigtes (rbbhf)... om de habitattypes in voldoende gebufferde condities in stand te houden en om leefbare populaties van habitattypische (broedvogel-)soorten te garanderen (blauwborst, porseleinhoen, overwinterende roerdomp,...). Hiertoe dienen een aantal belangrijke knelpunten opgelost te worden zoals de twee vervuilde grachten die door Grootmeers stromen richting Jeker. Een verbetering van de waterkwaliteit en opvangen van hoge regenwaterpieken en overstorten zijn cruciale inspanningen om de gewenste vegetaties optimaal te kunnen ontwikkelen. Dit dient stroomopwaarts van de veenkern Grootmeers georganiseerd te worden.

De centrale zone is nog totaal gebiedseigen en vrij van overstromingen. Het habitat kan door een optimalisatie van het beheer bereikt worden.

Het populierenbos aan de westkant van dit complex dient omgevormd te worden om bladval te voorkomen.

5. Omvorming van bosaanplantingen naar wintereikenbossen, eiken-haagbeukenbossen of elzenbroekbos en open plekken van graslandhabitats (6510).

Voor de bossen, beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos en natuurbeherende verenigingen, wordt er van uitgegaan dat op termijn minimaal 80% van de bosoppervlakte zal evolueren naar het gewenste habitatype door de toepassing van de bestaande beheervisie van het Agentschap en uitvoering van beheerplannen. In de private bossen, gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk kan door omvorming bijkomend habitat gerealiseerd worden via de toepassing van de Criteria Duurzaam Bosbeheer.

Verwacht wordt dat hierdoor reeds aanzienlijke oppervlakten van de voorziene oppervlakte doelstellingen voor de habitattypes 9160 en 91E0 kunnen gerealiseerd worden.

6. Bosuitbreidingen

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding, zowel op gewestelijk niveau als voor de SBZ zijn nog bijkomende bosuitbreidingen ('nieuw' bos) noodzakelijk van circa 6 – 12,5 ha (totaal van alle boshabitats). Het combineren van de eerder genoemde inspanningen (kwaliteitsverbetering van de aanwezige habitats en de omvormingsmaatregelen) met bosuitbreiding moet uiteindelijk resulteren in goed gebufferde boskernen van eerder kleine oppervlakte.

7. Exotenbestrijding

De reuzenbalsemien legt een hypotheek op de realisatie van de habitatdoelen van onder andere de broekbossen (91^{E0}) en de open ruigten (6430). Dit probleem is van toepassing op de deelgebieden 2 Nieuwzouw Bilzen, 3 Boven-Demer, 5 Demervallei Spurk Beverst en 6 Kevie. De bestrijding van deze exoot dient prioritair aangepakt te worden.

8.3. Samenvattende tabel

Wijze van voorstelling in samenvattende tabel

De verschillende prioriteiten hebben een verschillende urgentie. In de prioriteitentabel wordt een voorrangsorte aangegeven voor het aanpakken van de prioriteit. De omschrijving en betekenis van de vier categorieën van prioriteit (groot, matig, laag of onbekend) wordt weergegeven in Tabel 8-1.

Tabel 8-1: Legende voor het weergeven van de prioriteit voor het oplossen van een knelpunt in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Grootte van de prioriteit	Omschrijving
	Groot	Als actie niet wordt opgestart treedt onherroepelijk verlies op van Europees te beschermen habitats of van populaties Europees te beschermen soorten of ernstig verlies van de eventuele herstelpotenties van die soorten en habitats.
	Matig	Als actie niet wordt opgestart zullen Europees te beschermen habitats en het leefgebied of de populatie van Europees te beschermen soorten slechts matig ontwikkelen of treedt er een matig verlies op van de herstelpotenties voor die soorten en habitats.
	Laag	Ook zonder deze actie is de instandhoudingsdoelstelling binnen bereik.
?	Onbekend	Verder onderzoek is nodig om het belang van de actie uit te klaren.

Tevens wordt in de samenvattende tabel een indicatie gegeven van de inspanning die het de betrokken actoren (eigenaar, gebruiker, overheid,...) zal kosten om de actie uit te voeren. De omschrijving en betekenis van de drie categorieën van inspanning (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-2.

Tabel 8-2: Legende voor het weergeven in de prioriteitentabel van de inschatting van de grootte van de inspanning die het oplossen een knelpunt zal kosten.

Kleurcode	Grootte van de inspanning	Omschrijving
	Groot	De distance to target is groot of de inspanning nodig om die te overbruggen is groot voor de betrokken actoren
	Matig	De distance to target is matig of de inspanning nodig om die te

overbruggen is matig voor de betrokken actoren

Klein

De distance to target is klein of de inspanning nodig om die te overbruggen is laag voor de betrokken actoren

Tot slot wordt inde samenvattende tabel aangegeven in welke mate de actie wordt gedekt door bestaand of gepland beleid, zoals natuurinrichtingsprojecten, bekkenbeheerplannen, bosbeheerplannen en dies meer. De omschrijving en betekenis van de categorieën van de dekkingsgraad (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-3.

Tabel 8-3: Legende voor het weergeven van de inschatting van de mate waarin het oplossen van een knelpunt gedekt wordt door gepland beleid in de prioriteitentabel.

Kleurcode

Mate van de dekking

Niet gedekt

Niet of nauwelijks gedekt

Gedeeltelijk gedekt

Volledig gedekt

De dekking is onduidelijk

Tabel 8-4: Evaluatie en samenvatting van de prioritaire inspanningen

Prioritaire acties	Globale prioriteit	Dekkingsgraad	Inspanning
Kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypes	▲	●	◆
Herstel van de hydrologie in het volledige valleisysteem	▲	●	◆
Samenhangend valleilandschap met met natte/vochtige hooilanden in mozaïek met andere graslandhabitats (blauwgraslanden, heischrale graslanden, ruigten, regionaal belangrijke biotopen) en in overgang naar of mozaïek met broekbossen	▲	●	◆
Creëren van een open/halfopen laagveencomplex in De Kevie	▲	●	◆
Omvorming van bosaanplantingen naar 9160, 91E0 en open plekken van graslandhabitats (6510)	▲	●	◆
Bosuitbreidingen	▲	●	◆

SBZ-H BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen

De habitats van bijlage I

BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei		
Belang van het SBZ voor het habitat		
6210 – Gebieden waar zeldzame orchideeën groeien (Festuco – Brometalia)		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiden
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 7 ha, met sterke uitbreiding ter hoogte van de bermen van het Albertkanaal tussen Veldwezelt en Kanne
Kwaliteit	↑	Oplossen van voedselaanrijking, in de hand werken van spontane successie
Belang van het SBZ voor het habitat	Aangemeld als essentieel maar niet aanwezig	

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-

Molinion)		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal met 12%
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 52 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Essentieel	

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 122 - 187 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Essentieel	

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>)		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 900 - 1650 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

7140 - Overgangs- en trilveen

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 210 - 360 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennishiaat	

7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding waar het fysisch milieu dit toelaat
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennishiaat	

7230 - Alkalisch laagveen

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding met 18%
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1-3 ha
Kwaliteit	↑	oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, vervuiling, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennishiaat	

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagenion)

thema	doel	Omschrijving van het doel
-------	------	---------------------------

Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 450 - 690 ha door effectieve bosuitbreiding en 525 - 700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 520 - 890 ha door effectieve bosuitbreiding en 4.800 - 6.400 door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion

incanae, Salicion albae)		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

De soorten van bijlage II

BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei

Kamsalamander - Triturus cristatus

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Populatie	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Vliegend hert - Lucanus cervus

thema	doel	Omschrijving van het doel
-------	------	---------------------------

Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Populatie	↑	uitbreiding van het huidige aantal populaties tot 100 zodanig dat met elkaar verbonden populaties ontstaan met een maximale onderlinge afstand van 3 km.
Kwaliteit	=	Oplossen van versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Nauwe korfslak - Vertigo angustior

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	areaal onbekend
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Zeggekorfslak - Vertigo moulinsiana

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	areaal onbekend
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, ontbreken van natuurlijke dynamiek naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Spaanse vlag - <i>Euplagia / Callimorpha quadripunctaria</i>		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal, uitbreiding van het areaal bij toekomstige verwachte uitbreiding van populaties
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Kennishiaat	

Europese bever – <i>Castor fiber</i>		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑/=	Behoud van het huidige areaal in de Dijlevallei ten zuiden van Leuven en langs de Grensmaas; uitbreiding van het areaal in de Scheldevallei.
Populatie	=	Behoud van de huidige populatie.
Kwaliteit	↑	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied: - Oplossen van migratieknelpunten - Waar mogelijk het behoud van natuurlijke rivieroeveren met voldoende bomen en aanpalende bossen - Rustgebieden instellen rond beverburchten - Schademanagement
Belang van het SBZ voor de soort	Kennishiaat	

De soorten van bijlage III

BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei		
Kamsalamander - Triturus cristatus		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Populatie	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Europese bever – Castor fiber		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑/=	Behoud van het huidige areaal in de Dijlevallei ten zuiden van Leuven en langs de Grensmaas; uitbreiding van het areaal in de Scheldevallei.
Populatie	=	Behoud van de huidige populatie.
Kwaliteit	↑	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied: - Oplossen van migratieknelpunten - Waar mogelijk het behoud van natuurlijke rivieroeveren met voldoende bomen en aanpalende bossen - Rustgebieden instellen rond beverburchten - Schademanagement
Belang van het SBZ voor de soort	Kennishiaat	

Boomkikker - Hyla arborea		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal
Populatie	↑	Uitbreiding van minimum 20 populaties, en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in minstens een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiering en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 26 - 27 ha onder de vorm van poelen (open water), kleine landschapselementen, ruigten en struwelen, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Kennishiaat	

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus species		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten

		gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Watervleermuis - Myotis daubentonii

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Laatvlieger - Eptesicus serotinus

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Gewone grootoorvleermuis / Grijs grootoorvleermuis - Plecotus auritus / austriacus

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie

Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Brandt's vleermuis / Gewone baardvleermuis - Myotis brandtii / Myotis mystacinus		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het areaal.
Populatie	=	Instandhouding of groei van de populatie van ongeveer 2000 exemplaren (op basis van de tellingen).
Kwaliteit	↑	Behoud van holle bomen voor de zomerkolonie en gradueel vervangen en oordeelkundig vervangen van oude, ongewenste loofhoutsoorten uit parken, dreven en bossen; instandhouding, herstel en ontwikkeling van lijnvormige, kleine landschapselementen; behoud van een bosrijke omgeving met gemengde loofbossen: specifieke inrichting van kerkzolders waar zomerkolonies aanwezig zijn. Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten

Inleiding

Bij het formuleren van doelstellingen voor de Europees te beschermen habitats en soorten worden verschillende aspecten in beschouwing genomen, waaronder (a) de beoordeling van de huidige kwaliteit van het habitat of soort in het gebied (de zogenaamde actuele staat van instandhouding), (b) de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied en (c) de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die een doorwerking hebben op gebiedsniveau.

Vaststellingen hierbij kunnen leiden tot het besluit dat uitbreiding vereist is voor het habitat of het leefgebied van de soort. In dat geval is het belangrijk om in te kunnen schatten of uitbreiding binnen het betreffende gebied effectief tot de mogelijkheden behoort. Met andere woorden, de potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort moet gekend zijn.

In deze bijlage 2 wordt per tot doel gestelde habitat en soort informatie gegeven over:

- a. de beoordeling van het habitat of soort in het gebied in de huidige situatie (actuele staat van instandhouding);
- b. de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied;
- c. potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort.

Deze informatie ondersteunt het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied.

Om aan te geven waarop de kwaliteitsbeoordelingen, de inschatting van potenties en dergelijke berusten, wordt in een eerst volgende paragraaf aangegeven welke modellen en basisinformatie worden gebruikt voor het bepalen daarvan.

In de daarop volgende paragrafen wordt voor elke Europees te beschermen habitat of soort de concrete situatie geanalyseerd. Nadat beknopt ingegaan wordt op de actuele aanwezigheid van het habitat of de soort in het gebied ('het actuele voorkomen'), zullen de drie hoger genoemde aspecten worden toegelicht (actuele staat van instandhouding, trend en potenties).

Afsluitend wordt kort aangegeven hoe het staat met de in het gebied voorkomende regionaal belangrijk biotopen. Een regionaal belangrijk biotoop is een vegetatie die op Vlaams niveau zeldzaam en bedreigd is. Om het voortbestaan daarvan in Vlaanderen niet in het gedrang te brengen en omdat deze biotopen vaak een leefgebied zijn van Europees te beschermen soorten is het belangrijk om ook daar een zicht op te hebben.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen

De habitatkaart

De habitatkaart (v.5.2) geeft de best beschikbare informatie weer over de verspreiding van de Natura 2000 habitats en regionaal belangrijke biotopen in Vlaanderen (Paelinckx et al. 2009). De verspreiding op het niveau van individuele Natura 2000 gebieden kan met de habitatkaart dus nagegaan worden.

Voor de vallei van de Dijle (sensu strictu) werd deze geactualiseerd door het INBO.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, zijn nog enkele specifieke correcties doorgevoerd. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

De oppervlakten van de habitattypen in dit rapport komen uit de databank die hoort bij de analyse van de habitatkaart 5.2 (Paelinckx et al, 2009) en werden waar nodig aangepast aan de geactualiseerde kaart. Voor de deelgebieden 4 a, b, c, d en e werden de data rechte reeks uit dezelfde habitatkaart afgeleid via een GIS-analyse en aangevuld met expertkennis.

De indicatieve situering van de habitattypen en regionaal belangrijke biotopen is de resultante van:

- een vertaling van de Biologische Waarderingskaart v.2 naar de Natura 2000 habitattypen en regionaal belangrijke biotopen;
- gericht veldwerk; met name sinds 2003 werd er binnen de habitatrichtlijngebieden rechtstreeks met Natura 2000 habitattypen gekarteerd. In dit opzicht werd een habitatsleutel ontwikkeld (De Saeger et al. 2008);
- integratie met aanvullende datalagen (vnl. vegetatiekaarten) voor habitats die anders niet eenduidig of onvoldoende gedetailleerd uit de Biologische Waarderingskaart af te leiden zijn.

De belangrijkste 'sterkten' van de habitatkaart zijn:

- een uniforme, gebiedsdekkende situering en typering van nagenoeg alle habitattypen in Vlaanderen;
- een vaste, uniforme werkwijze voor heel Vlaanderen, waardoor alle toepassingen die nood hebben aan de situering van de habitattypen herhaalbaar, controleerbaar en objectiever worden.

De belangrijkste 'zwakten' van de habitatkaart zijn:

- de tijdsperiode 1997–2009 nodig voor het beëindigen van een volledige karteercyclus is lang, waardoor de informatie voor sommige SBZ's gedateerd kan zijn;
- het vertalen van de geraadpleegde informatiebronnen in het algemeen, en deze van de BWK (vnl. veldwerk van voor 2003) in het bijzonder blijft voor sommige habitattypen onderhevig aan kennislacunes.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, kunnen in functie van het rapport nog specifieke correcties doorgevoerd worden. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'Jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y., De Knijf G., Bertin B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerckhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. 2009. Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

De Saeger S., Paelinckx D., Demolder H., Denys L., Packet J., Thomaes A. & Vandekerckhove K. 2008. Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

Soortgegevens

De verspreidingsgegevens van soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn uit diverse bronnen afkomstig. Een groot deel komt uit databanken van het INBO of Natuurpunt, en werd als punt- of hokgegevens aangeleverd. Gegevens over libellen werden verstrekt door de Libellenvereniging Vlaanderen. Daarnaast werden ook LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse Vereniging voor Entomologie, de Nationale Plantentuin, KBIN, ANB en privégegevens van enkele waarnemers geraadpleegd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de herkomst van gegevens over de verschillende soortgroepen.

Tabel 0- 1: Herkomst van de soortgegevens

Soortengroep / soort	Databank	Instantie
amfibieën en reptielen	Hyla databank	Natuurpunt
broedvogels	broedvogeldatabank	INBO
watervogels	watervogeldatabank	INBO
flora	florabank, herbarium Nationale Plantentuin en veldgegevens Vlaamse Bryologische Werkgroep	INBO, Nationale Plantentuin
libellen	Libellenvereniging Vlaanderen	Libellenvereniging Vlaanderen
vissen	VIS Informatiesysteem	INBO
zoogdieren	databank zoogdierenwerkgroep, databank vleermuizenwerkgroep, diverse	Natuurpunt, INBO, ANB, LIKONA
Vliegend Hert	INBO	INBO
Spaanse Vlag	diverse	LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse vereniging voor Entomologie
weekdieren	diverse	KBIN, INBO, privégegevens Bart Vercoutere, Koen Verschoore en Floris Verhaeghe

Deze set van gegevens, hoewel uitgebreid, was niet altijd volledig. Eventuele kennislacunes konden worden opgevangen door nazicht van een expertgroep, en indien nodig door het bevragen van lokale waarnemers.

PotNat

Het INBO ontwikkelde een methode om voor heel Vlaanderen op basis van (a)biotische factoren de potenties voor natuur in te schatten, het potentiële natuur (PotNat) model. Het model toont waar in Vlaanderen bepaalde natuurtypen zich kunnen ontwikkelen.

Potnat steunt op twee kennispijlers, enerzijds de abiotische eisen die een natuurtype stelt aan haar standplaats, en anderzijds het ruimtelijk voorkomen van die standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Voor 60 in Vlaanderen voorkomende terrestrische natuurtypes werden abiotische profielen opgemaakt. Deze profielen geven voor 9 standplaatskenmerken (zijnde bodemtextuur, bodempH, bodemzuurtegraad, bodemprofiel, trofie, gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand, gemiddelde laagste grondwaterstand, overstromingstolerantie, waterkwaliteit en zouttolerantie) de waarden aan waarbinnen een bepaald natuurtype kan voorkomen. Hierbij moet opgemerkt dat op eenzelfde standplaats doorgaans verschillende natuurtypen tot ontwikkeling kunnen komen (ecoserie). Welk natuurtype uit de ecoserie uiteindelijk voorkomt is een gevolg van het gevoerde beheer. Voor de

tweede pijler werd het ruimtelijk voorkomen van deze 9 standplaatskenmerken in Vlaanderen in kaart gebracht.

Het PotNat-model is een GIS-toepassing. Het combineert beide kennispijlers en toont waar in Vlaanderen de standplaatskenmerken geschikt zijn voor welk natuurstype (of ecoserie). Het resultaat is een geschiktheidscore van een bepaalde locatie voor een bepaald natuurstype. De scores gaan van zeer geschikt tot ongeschikt. Bij essentiële ontbrekende data is de score onbekend. De scores worden weergegeven op een kaart. De kaart geeft ruimtelijk weer waar in Vlaanderen een bepaald natuurstype kan voorkomen (potentie).

Beperkingen van het model:

- het model is beperkt tot terrestrische natuurstypen, waterhabitats worden niet besproken;
- het model maakt gebruik van meerdere datalagen. De beperkingen van elk van deze datalagen afzonderlijk werken steeds door in de resultaten van het PotNat-model;
- de vereiste standplaatskenmerken voor een natuurstype zijn niet altijd voldoende gekend. Ook ontbreekt soms voldoende gedetailleerde en gebiedsdekkende informatie over de standplaatskenmerken in Vlaanderen.
- het model vult het expertoordeel aan, maar vervangt het niet. PotNat is zeer geschikt om een expert te helpen na te denken over potenties. Het is evenwel de reële terreinsituatie die bepalend is voor de reële aanwezige potenties. PotNat geeft dus enkel een eerste indicatie, die verder dient geanalyseerd en geduid door de expert. PotNat kan dus niet zondermeer vertaald worden in kwantitatieve gegevens. Er kan dus niet zondermeer uit PotNat een oppervlakte "potentie" op gebiedsniveau afgeleid worden.

Wouters J. & Declerck K. (in prep). PotNat, een model voor het inschatten van natuurpotenties in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BOL_NAT_PotNat

De beoordeling van de actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding is de staat van instandhouding op niveau van het gebied als geheel.

Om te komen tot de actuele staat van instandhouding voor een habitattype wordt gestart met de beoordeling op niveau van één of meerdere afzonderlijke habitatplekken. Deze eerste stap laat toe om een uitspraak te doen over de lokale staat van instandhouding van een specifiek habitattype. Voor het beoordelen van de lokale staat van instandhouding – voor habitattypen en soorten – zijn beoordelingstabellen beschikbaar. Deze tabellen - ontworpen voor de beoordeling van afzonderlijke habitatvlekken en leefgebieden van soorten - worden verder LSVI-tabellen genoemd. De LSVI-tabellen voor de beoordeling van habitats en soorten zijn terug te vinden in verschillende rapporten (Adriaens et al. 2008, Adriaens & Ameen 2008, T'Jollyn et al. 2009).

De LSVI-tabellen bevatten een aantal criteria en indicatoren die evaluatie behoeven om te komen tot de lokale staat van instandhouding voor de Europees te beschermen habitats. Voor de soorten kunnen zowel de toestand van de lokale populatie als de kwaliteit van de leefomgeving aan de hand van indicatoren getoetst worden aan weloverwogen drempelwaarden. Voor habitattypen wordt dit beoordeeld aan de hand van de criteria habitatstructuur, aanwezige verstoringen en vegetatieontwikkeling.

De keuze van de indicatoren en de bijhorende drempelwaarden in de beoordelingstabellen van dit rapport is gebaseerd op hun objectiviteit (nationale en internationale literatuur), eenduidigheid, praktische bruik- en meetbaarheid en de volledigheid waarmee ze de ecologie van de soorten en habitats beschrijven. Ook hun relevantie werd hierbij in overweging genomen.

Voor de beoordeling van individuele indicatoren dient gekozen tussen volgende scores:

- Score A: goed;
- Score B: voldoende;
- Score C: gedegradeerd.

Voor elk habitat of soort wordt uiteindelijk een beoordeling gegeven van de huidige situatie op ecologisch vlak.

Dit wordt gedaan door het samennemen van de verschillende scores over de indicatoren heen zodat voor een heel gebied één score verkregen wordt voor de staat van instandhouding van een Europees beschermd habitat of een Europees beschermde soort binnen het voorliggende gebied.

Voor de beoordeling van de actuele staat van instandhouding worden twee eindbeoordelingen onderscheiden:

- Goede tot uitstekende staat van instandhouding;
- Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

De conclusie van de actuele staat van instandhouding wordt afgeleid uit de geïntegreerde scores van criteria en indicatoren over de verschillende deelgebieden en habitatvlekken heen. Deze worden als volgt gekoppeld aan een einduitspraak over de actuele staat van instandhouding.

- Indien alle beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overal voldoende tot goed', 'overwegend voldoende tot goed' en 'deels voldoende tot goed' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding';
- Indien er één of meer beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overwegend gedegradeerd' of 'overal gedegradeerd' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding'.

Intermezzo: Fauna als criterium bij de beoordeling van de actuele staat van instandhouding voor habitats

De LSVI-tabellen bevatten ook steeds een beoordelingsluik "fauna" dat toelaat te toetsen naar de geschiktheid voor faunasoorten die in het habitattypen (voor het habitat typische soorten) mogen verwacht worden. Dit criterium wordt in regel niet beoordeeld op niveau van één of meerdere habitatplekken, maar op een groter schaalniveau. Dit kan een complex van gelijkaardige en aaneengesloten habitats zijn, of op het niveau van een deelgebied zijn, indien voldoende groot, of op het niveau van het hele gebied. Redenen hiervoor zijn:

- het speelt op een hoger schaalniveau (niet op niveau van een afzonderlijke habitatvlek of een kleine groep van habitatvlekken);
- het hoeft niet te gaan over soorten die actueel aanwezig zijn (en dus niet hoeven vastgesteld, in tegenstelling tot alle andere beoordelingscriteria), maar over het creëren van de nodige oppervlaktevoorwaarden of ecologische vereisten voor een normale respectievelijk optimale ontwikkeling op vlak van voor het habitat typische faunasoorten (een voldoende respectievelijk goede oppervlaktevereiste en ecologische vereisten voor faunaontwikkeling);
- het laat toe tot gedifferentieerde uitspraken te doen, zonder een geïntegreerd oordeel te vellen over de lokale staat van instandhouding: qua habitatstructuur en vegetatie heeft het habitattypen in dit gebied bijvoorbeeld een voldoende kwaliteit (waarbij vooral criteria x en y een aandachtspunt zijn), maar er komt geen of er komt slechts een beperkt percentage van de voor het habitat typische faunasoorten voor.

Via literatuur, expertoordeel,... kan dit faunaluik verder geduid en geargumenteed worden.

Dezelfde redenering gaat op voor de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van habitatrichtlijnsoorten. Ook hier is het de bedoeling dat in een eerste stap beoordelingen plaatsvinden op niveau van afzonderlijke leefgebieden ('lokale staat van instandhouding') en dat deze in een tweede stap worden geïntegreerd om te komen tot de staat van instandhouding op niveau van het gebied (actuele staat van instandhouding).

Adriaens P. & Ameeuw G. 2008. Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten. INBO.R.2008.36. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 246 pp.

Adriaens D., Adriaens T. & Ameeuw G. 2008. Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrichtlijnsoorten. INBO.R.2008.35. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 217 pp.

T'jollyn, F., Bosch, H., Demolder, H., De Saeger, S., Leyssen, A., Thomaes, A., Wouters, J. & Paelinckx, D. & Hoffmann, M. (2009). Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA 2000-habitattypen, versie 2.0. Rapporten van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek 2009 (46). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel: België. 326 pp

De habitats van bijlage 1

6210 – Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende bodems (Festuco – Brometalia) (Gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)

Het actuele voorkomen

Dit aangemelde habitatype komt actueel niet voor volgens de habitatkaart.

Potenties

De potentie van dit habitatype is nagenoeg over de hele SBZ niet of minder geschikt. Geen enkel perceel is matig tot zeer geschikt.

Trend

Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.

Tabel 0- 2: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 6210 Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende bodems (Festuco – Brometalia)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Totaal	-	-
Aanmelding	2,0 %	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Niet bepaald.

Ecologische doelstellingen

Er worden geen doelstellingen voor dit habitatype opgemaakt.

6230 – Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Het actuele voorkomen

Dit habitattype komt enkel als het droge subtype (6230_hn) voor op een beperkte oppervlakte in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden. Het habitattype is aanwezig op de droge, zandige koppen.

Het aanwezige kalkrijke kamgrasland (6510_huk) in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen vertoont elementen van het type heischraal grasland met kalkminnende soorten (6230_hnk). De oppervlakte is zeer beperkt.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.7.

Potenties

Volgens het POTNAT-model vertonen zowel het droge als het natte subtype beperkte potenties in deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst en 7 Pomperik - Dorpsbeemden, waarbij de oppervlakten met potentie in deelgebied 7 groter zijn dan in deelgebied 5.

In deelgebied 7 zijn vooral potenties aanwezig op de droge koppen in het noordwesten van het gebied en het deelgebieden ten oosten van de gewestweg. Momenteel komen hier al kensoorten zoals Borstelgras voor.

In deelgebied 5 situeren de potenties voor 6230_ha zich vooral in de zoomvegetaties naar het boshabitattype 9120. Net buiten SBZ-H zijn hiervan mooie voorbeelden aanwezig.

In deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen zijn er nog beperkte potenties om het habitattype in oppervlakte te laten toenemen.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.9 - 5.10.

Trend

Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.

Tabel 0- 3: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 6230_droog – Droog heischraal grasland

		Potenties (ha)	
		6230_droog	6230_nat
Deelgebied 2	kennislacune	-	-
Deelgebied 5	-	4,49	10,23
Deelgebied 7	0,15	8,14	26,33
Totaal	0,15	12,63	36,56
Aanmelding	Niet aangemeld		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.

Ecologische doelstellingen

Het habitatype is niet aangemeld, maar wordt voor deze SBZ als **belangrijk** vermeld in de G-IHD.

Volgend uit bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau wordt een extra oppervlakte van ca. 257 ha van dit habitatype voorzien.

Behoud van de actuele oppervlakte van 0,15 ha in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden. Uitbreiding door omvorming (0,5 – 1 ha) in deelgebied 7 ter hoogte van de drogere koppen in het noordwesten (aansluitend op bos met habitatype 9160) en oosten van het gebied. De uitbreiding bestaat uit kleine vlekken in een mozaïek met de grote kern van Molinion (6410).

Kwaliteits-doelstelling Het habitatype moet een korte vegetatie bevatten (< 25 cm) met een bedekking van >30% van de sleutelsoorten en <5% verruiging. Het habitat is bij voorkeur zonbeschenen en er is geen strooisellaag (of bladval) op het grasland aanwezig. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden.

Er moet vermeden worden dat dit habitatype jaarlijks onder water komt te staan (voor de delen in mozaïek met 6410 en 6510).

Verdere verbetering van dit habitatype kan gebeuren door herstel van de waterhuishouding en door gericht beheer. De genetische kwetsbaarheid/geen zaadbank maakt snel herstel van relicten noodzakelijk. Anders verdwijnen sleutelsoorten voorgoed en is een voldoende staat van instandhouding zelfs moeilijk realiseerbaar.

Specifiek voor deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn een voldoende hoog grondwaterpeil (door het temperen van de drainerende werking van de Demer), een aangepast maaibeheer, het opheffen van lozingsbronnen en een voldoende snelle afvoer van zuur oppervlaktewater prioritaire kwaliteitsdoelstellingen voor dit habitatype.

6410 – Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

Het actuele voorkomen

Dit habitatype komt voor in deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden als veldrusassociatie (type 6410_ve), ter hoogte van één centraal gelegen perceel. Het habitatype vormt hier een complex met laaggelegen schraal hooiland (6510), dotterbloemgrasland (rbbhc) en kleine zeggenvegetaties (rbbms). Zowel historisch als actueel komen talrijke sleutelsoorten voor van dit habitatype (EU-soorten: Kleine schorseneer, Blauwe knoop, Blauwe zegge, Kranskarwij met daarnaast Gevlekte orchis, Bleke zegge,...).

Deelgebied 7 – De Pomperik is vooral speciaal daar zij de laatste Vlaamse standplaats is van Kranskarwij. Lokaal komt ook nog Kleine schorseneer voor. De typische combinatie van blauwgrasland is hier echter ook zeer beperkt in oppervlakte. Blauwe knoop, Bevertjes, Bosorchis, Pijpestro, Biezeknoppen, Tandjesgras, Tormentil en Blauwe zegge zijn zowat het typische aanvullende spectrum. Zaagblad stond hier ooit in de buurt, maar is verdwenen. Deze relicten liggen verspreid in een matrix van Dottergrasland met Tweerijige zegge, Grote ratelaar, Dotterbloem en kleine zegge-vegetaties met Schubzegge, Melkeppe, Wateraardbei, Egelsboterbloem, Zeegroene muur...

In de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie zijn relicten van het basenrijke subtype (blauwgrasland s.s.) van dit habitatype aanwezig die momenteel zwak ontwikkeld zijn.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

De veldrusassociatie van dit habitatype vertoont volgens POTNAT enkel potentie in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, terwijl het basenrijke subtype in nagenoeg alle deelgebieden potentie heeft, behalve in deelgebied 8 – Grootbos.

De reële potenties situeren zich voornamelijk in de deelgebieden 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie. In deelgebieden 1 en 6 zijn er belangrijke potenties om het habitatype in mozaïek met overgangs- en trilveen (7140) en alkalisch laagveen (7230) te laten voorkomen (aanwezigheid van Pluimzegge, Ruw walstro, Padderus, Wederik,...). Historisch kwamen in deelgebied 1 soorten als Blonde zegge, Zilte zegge,... voor. Momenteel zijn enkel zwak ontwikkelde relicten aanwezig. Voornamelijk in deelgebied 6 – De Kevie zijn de potenties voor het creëren van een grote aaneengesloten laagveenkern groot.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.12.

Trend

Voor de veldrusassociatie (6410_ve) zijn onvoldoende gegevens ter beschikking om een trend op te stellen. Dat van het basenrijke subtype enkel nog relicten voorkomen, wijst op een negatieve trend.

Tabel 0- 4: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 6410_ve – Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)-Veldrusassociatie en 6410_mo - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)-Blauwgrasland

	Actuele opp. (ha)			Potenties (ha)	
	6410_ve	6410_mo	6410	6410_ve	6410_mo
Deelgebied 1	-	0,1 (kennishiaat)	23,63	-	23,63
Deelgebied 2	-	-	17,38	-	9,53
Deelgebied 3	-	-	79,78	-	47,12
Deelgebied 4	-	-	16,98	-	16,47
Deelgebied 5	-	-	120,26	110,42	93,06
Deelgebied 6	-	0,1 (kennishiaat)	137,12	-	137,12
Deelgebied 7	1,66	-	50,23	48,50	-
Totaal	1,86		445,44	158,92	326,92
Aanmelding	1,00 %				

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 5: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6410_ve – Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)-Veldrusassociatie

6410_ve	BE2200041	
Habitatstructuur	Lage schijngrassen: De bedekking met verschillende zegge-soorten en Veldrus is groter dan 30%.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	Eutrofiering: Enkel Kruipende boterbloem komt in erg kleine aantallen voor.	Overal voldoende tot goed
	Verruiging: Verruiging met Moerasspirea komt voor voor minder dan 10%.	Overal voldoende tot goed
	Vergrassing: Pijpenstootje en Biezenknoppen nemen minder dan 70% in.	Overal voldoende tot goed
	Verbossing/Verstruweling: Er komen nagenoeg geen bossen of struiken voor in het perceel.	Overal voldoende tot goed
	Vernatting: Grote zeggen en Riet zijn nagenoeg afwezig.	Overal voldoende tot goed
	Strooisellaag: Bedekking bedraagt tussen 10 en 30%.	Overal voldoende tot goed
	Verdroging: Enkel Zwenkgras komt voor, in kleine hoeveelheden.	Overal voldoende tot goed

	Verzuring: Enkel Zwarte zegge komt voor, in kleine hoeveelheden.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	Soortenrijkdom: Er zijn in totaal 14 sleutelsoorten waargenomen op het perceel, waaronder Kleine schorseneer, Blauwe knoop, Kranskarwij,...	Overal voldoende tot goed
	Frequentie of bedekking sleutelsoorten: De bedekking met deze sleutelsoorten is erg hoog (aangezien ook bedekking met Pijpenstrootje en Biezenknoppen laag is).	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De oppervlakte is voldoende voor het duurzaam instandhouden van karakteristieke fauna. Het voorkomen van typische soorten zoals Moerassprinkhaan en Watersnip is echter onbekend.	Overal voldoende tot goed

Het voorkomen van 6410_mo (subtype Blauwgrasland) in de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie is actueel zodanig marginaal dat het opstellen van een LSVI-tabel tot de conclusie 'overal gedegradeerd' zou komen.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Samenvattend is er een **goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding**.

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0- 6: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 6410_ve – Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)-Veldrusassociatie

Deelgebied	7
totale opp vh deelgebied	89,20
Habitat 6410_ve	1,66
Oppervlakte-aandeel	100,00
Habitatstructuur	
Bedekking lage schijngrassen	A
Verstoring	
Geëutrofeerd	A
Bedekking Pijpenstrootje, Biezenknoppen	A
Vernat	A
Verruigd	A
Verbost	A
Verzuurd	A
Strooisellaag	B
Vegetatie	
Soortenrijkdom	A
Totale bedekking sleutelsoorten (excl. Pijpenstrootje, Biezenknoppen)	A

Ecologische doelstellingen

Volgens de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen is dit SBZ **essentieel** voor dit habitatype.

Volgend uit bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau wordt een extra oppervlakte van ca. 52 ha van dit habitatype voorzien.

Voor dit habitatype wordt een totale uitbreiding van 5 – 8 ha voorzien door omvorming. Hiervan wordt 3 – 5 ha gerealiseerd in deelgebied 7 – Pomperik – Dorpsbeemden, en 2 – 3 ha in deelgebied 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen. Daarnaast wordt nog een extra oppervlakte gecreëerd in deelgebied 6 – De Kevie. Het gaat om 0,5 – 2 ha en zal gerealiseerd worden door omvorming van niet-habitatwaardig habitat, rbb's of 6430.

Kwaliteits-doelstelling De habitat bestaat uit graslanden met een vegetatie <50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30%. De bedekking van de sleutelsoorten is >30% en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking <10%. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden. Tegengaan van beschaduwning.

Nastreven van de natuurlijke hydrologie van de vallei (grondwater) en gericht beheer.

Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren.

6430 – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Het actuele voorkomen

In het habitattype 6430 'Voedselrijke zomen' kunnen 2 subtypes onderscheiden worden:

- subtype 6430_hf (moerasspireaverbond – natte ruigte): Dit type is gedeeltelijk uit de habitatkaart af te lezen als BWK-code Hf (moerasspirearuigte). Doorgaans betreft dit echter verruigingsfases van voormalige al dan niet kwelgevoede hooilandtypes. Enkel op het alluvium van grote rivieren, met hun typische overstromingsdynamiek kunnen we spreken van vegetaties die aansluiten bij habitattype 6430.

Dit subtype komt voor in alle deelgebieden, behalve deelgebied 8 – Grootbos, vaak onder verboste vorm of samen met regionaal belangrijke biotoop moerasspirearuigte met graslandkenmerken (rbbhf). In deelgebied 6 – De Kevie komt het grootste oppervlak van dit habitat voor op verschillende verspreide percelen. In dit deelgebied is dit habitattype zelfs het meest voorkomende habitat. In deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer bleek uit terreinonderzoek dat er actueel meer moerasspirearuigten aanwezig zijn dan origineel gekarteerd. De extra ingeschatte oppervlakte bedraagt ongeveer 7 ha. De percelen die als zwak ontwikkeld zijn aangeduid vertonen inderdaad een erg lage kwaliteit van het habitat. In de Kevie (deelgebied 6) en in de Pomperik – Dorpsbeemden (deelgebied 7) daarentegen komen actueel telkens ongeveer 2 tot 3 ha minder van dit habitattype voor, dan oorspronkelijk gekarteerd. Deze aanpassingen werden reeds aangepast in de habitatkaart.

Algemeen gesteld kan slechts 88,06 ha van dit habitattype als goed ontwikkeld beschouwd worden. De overige oppervlakte bestaat voornamelijk uit sterk verruigde percelen, die evolueren naar regionaal belangrijke biotopen.

- subtype 6430_bz (vochtige, nitrofiele boszoom): Dit subtype is niet als dusdanig gekarteerd en daarom ook niet uit de habitatkaart af te leiden. Er wordt ook geen oppervlakte doelstelling uitgeschreven voor dit habitatsubtype. Het is echter van belang voor onder andere Spaanse vlag en Grauwe klauwier.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

Uitgezonderd in deelgebied 8 - Grootbos, komen in alle deelgebieden valleigronden voor die in aanmerking komen voor ontwikkeling van 6430_hf.

Ook voor nitrofiele boszomen zijn er potenties in nagenoeg alle deelgebieden behalve in deelgebied 7 Pomperik-Dorpsbeemden.

Vooraf in deelgebied 6 – De Kevie zijn er mogelijkheden om een bijkomende oppervlakte van het habitattype in een goede staat van instandhouding te ontwikkelen, met name in het valleigebied van de Jeker dat door de rivierdynamiek beïnvloed wordt.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.13.

Trend

Globaal kan gesteld worden dat de trend voor 6430_hf onduidelijk is. Het aandeel moerasspirearuigte lijkt toe te nemen door verminderd beheer van hooilandtypes (rbbhc, 6410, 6510) in de beekvalleien. Het betreft hier echter geen toename van 6430, maar een afname van natte hooilandtypes.

Ook voor de nitrofiele boszomen zijn er onvoldoende gegevens om de trend te kunnen evalueren. Wel staat vast dat het ontbreken van mantel-zoomsituaties in de grote boscomplexen (bv. door uitvallen van hakhoutpraktijken) negatief is voor deze habitat.

Tabel 0- 7: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 6430_nat – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones - Moerasspireaverbond

	Actuele opp. (ha)	Potentie (ha)	
		6430_bos	6430_nat
Deelgebied 1	4,59	26,56	24,42
Deelgebied 2	2,78	14,67	17,79
Deelgebied 3	19,49	28,54	88,07
Deelgebied 4	6,97	7,43	18,44
Deelgebied 5	12,94	2,19	119,58
Deelgebied 6	48,06	93,44	138,13
Deelgebied 7	12,50	-	60,70
Deelgebied 8	-	16,51	-
Totaal	107,34	189,34	467,12
Aanmelding	20,00 %		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 8: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 6430_nat – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones - Moerasspireaverbond

6430_nat	BE2200041	
Habitatstructuur	Grassen: De bedekking met grassen is erg beperkt	Overal voldoende tot goed
Verstoring	Verruiging: In de meeste deelgebieden komen grote bedekkingen met Grote brandnetel, Braam en Akkerdistel voor, behalve in de Kevie, waar verruiging erg beperkt is.	Deels voldoende tot goed
	Invasieve exoten: Japanse duizendknoop en Canadese Guldenroede komen niet of in erg kleine gehalten voor.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	Soortenrijkdom: In alle deelgebieden komen minstens 8 of meer sleutelsoorten voor, waarbij Moesdistel, Moerasspirea, Dotterbloem, Moeraszegge en Bosbies meestal zeker aanwezig zijn.	Overal voldoende tot goed
	Frequentie of bedekking sleutelsoorten: De bedekking met sleutelsoorten bedraagt overal maximaal 30%, behalve in de Kevie waar een bedekking tussen 50-70% is waargenomen.	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Enkel in de Kevie is een voldoende grote oppervlakte aanwezig voor karakteristieke fauna, hier zijn waarnemingen van Blauwborst bekend. Voor de nitrofiële boszomen zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om uitspraken te doen (Bramensprinkhaan is bijna overal aanwezig, maar over Bosrandvlinders is weinig gekend). Zeggekorfslak komt in 3 deelgebieden (met name 1, 3 en 4 voor).	Deels voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding is goed tot uitstekend,

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Tabel 0- 9: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 6430_nat – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones - Moerasspireaveverbond

Deelgebied	1	2	3	4	5	6	7
totale opp vh deelgebied	37,71	32,83	101,32	22,82	129,23	196,06	89,20
Habitat 6430_nat	4,59	2,78	19,49	6,97	12,94	48,06	12,50
Oppervlakte-aandeel	4,28	2,59	18,16	6,49	12,06	44,78	11,65
Habitatstructuur							
Grassen	A	A	A	A	A	A	A
Verstoring							
Verruigd	C	C	C	C	C	A	C
Invasieve exoten	A	A	B	B	A	B	B
Vegetatie							
Soortenrijkdom subtypes hf en hw	A	B	A	A	B	A	A
Totale bedekking sleutelsoorten subtypes hf en hw	C	C	C	C	C	B	C
Soortenrijkdom subtype mr	?	?	?	?	?	?	?
Totale bedekking sleutelsoorten subtype mr	?	?	?	?	?	?	?

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, waarbinnen dit SBZ aangemeld is als **essentieel** voor dit habitattypen, en bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau wordt een extra oppervlakte van 122 - 187 ha van dit habitattypen voorzien.

De bestaande voedselrijke ruigten in deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden (7 ha) worden uitgebreid met 1 – 5 ha, en dit door omvorming.

In deelgebied 6 – De Kevie (actuele oppervlakte 48ha) wordt enerzijds 15 – 20 ha uitbreiding voorzien door omvorming van niet-habitatwaardige vegetatie in de vallei van de Jeker waar effectief de dynamiek van de waterloop aanwezig is. Anderzijds wordt ter hoogte van het Groot en Klein Meers een oppervlakte van 15-20 ha 6430 omgevormd in functie van het herstel van een open/halfopen laagveenkeren. Op die manier wordt de huidige oppervlakte van 48 ha behouden.

In de overige deelgebieden wordt minstens een behoud van de huidige oppervlakte voldoende tot goed ontwikkeld habitats voorzien.

**Kwaliteits-
doelstelling**

6430_hf: Een goede staat van instandhouding gekoppeld aan fauna-elementen (Zeggekorfslak, Blauwborst,...) in het beekdallandschap.

6430_bz: Voldoende tot goede staat van instandhouding. Dit habitatsubtype wordt tot doel gesteld in de bossfeer, maar vormt ook belangrijke zoomsituaties in het beekdallandschap (bv. Spaanse vlag). In deelgebied 7 – De Pomperik - Dauteweyers kan aanwezigheid van braam een meerwaarde zijn voor Boomkikker.

INFORMATIEF DOCUMENT

6510 – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Het actuele voorkomen

Er komen binnen de SBZ 3 subtypes voor van het habitatype:

- 6510_hu (Laaggelegen schraal hooiland: Glanshaververbond): Dit subtype komt in nagenoeg alle deelgebieden voor, behalve in deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden en deelgebied 8 – Grootbos. De grootste oppervlaktes van dit schrale hooilandtype zijn terug te vinden in deelgebied 6 – de Kevie en 7 – Pomperik-Dorpsbeemden. Hier komen grotere aaneengesloten habitatvlekken voor, tussen andere graslandtypes. Na terreinonderzoek bleken deze habitatvlekken zelfs nog groter te zijn dan oorspronkelijk gekarteerd, aangezien de Glanshavergraslanden zich uitgebreid hebben tot de naburige percelen waar origineel geen habitat voorkwam.

In de deelgebieden 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen, 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 3 – Vallei van de Boven-Demer, 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, 6 – De Kevie en 7 – Pomperik-Dorpsbeemden zijn kleinere percelen van dit habitatype onderhevig aan aanplant of bosopslag en/of ze zijn zwak ontwikkeld.

Bij terreinonderzoek in deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer bleek een groter Glanshavergrasland aanwezig te zijn in het zuiden van het deelgebied (origineel gekarteerd als geen habitat), waar o.a. *Veldlathyrus* voorkomt.

De totale oppervlakte aan Glanshavergrasland bedraagt ongeveer 42,8 ha.

- 6510_hua (Grote vossenstaartgraslanden): Dit subtype vormt actueel een kennishiaat. Er kan van uitgegaan worden dat deze habitat voorkwam en voorkomt (vb. sleutelsoorten Groot streepzaad, Knoopkruid, Grote ratelaar, Kleine ratelaar, *Veldlathyrus*, Moesdistel,... zijn waargenomen) in deelgebieden 6 – De Kevie en 7 – Pomperik - Dorpsbeemden. Maar het is niet mogelijk om op basis van de BWK een oppervlakte van het actuele voorkomen in te schatten.
- 6510_huk (Kalkrijk kamgrasland): In deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, blijkt bovendien een beperkte oppervlakte kalkrijk kamgrasland aanwezig. In complex hiermee zijn heischrale elementen (kenmerken van 6230_hnk) aanwezig (Betonie, Herfsttijloos, Mannetjesereprijs, Voorjaarszegge, Blauwgroene zegge, Tormantil,...). De oppervlakte kalkrijk kamgrasland bedraagt minder dan 1 ha.

In totaal is er ongeveer 43,7 ha aan laaggelegen schraal hooiland aanwezig in het SBZ.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

In de meeste deelgebieden is er potentie voor dit habitat aanwezig, met name in de iets drogere zones in de valleigebieden. De grootste potenties komen voor in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 6 – De Kevie.

Bestaande soortenrijke graslanden kunnen relatief gemakkelijk omgevormd worden naar het Glanshaververbond. Randvoorwaarden zijn stopzetting van bemesting en een aangepast maaibeheer. Ook kan dit type bekomen worden vertrekkend vanuit intensief bemeste akkers en door in het begin een maairegime met hoge frequentie aan te houden.

In deelgebied 7 – De Pomperik zijn ook potenties voor 6510_hua (Grote vossenstaartverbond) aanwezig.

Potentie voor kalkrijk kamgrasland (6510_huk) is door zijn zeldzame abiotische uitgangssituatie ruimtelijk zeer beperkt.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.14 – 5.15.

Trend

Aanwezigheid van dit type is algemeen achteruitgegaan in Vlaanderen door vermesting en gewijzigd landgebruik.

Tabel 0- 10: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 6510_glanshaver – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) - glanshaververbond

	Actuele opp. (ha)		Potenties (ha)	
	6510_hu / hua	6510_huk	6510_hu	6510_hua
Deelgebied 1	0,44	-	26,56	2,08
Deelgebied 2	1,18	0,89	14,68	1,88
Deelgebied 3	0,36	-	41,94	23,71
Deelgebied 4	-	-	16,74	2,12
Deelgebied 5	3,58	-	89,61	43,18
Deelgebied 6	19,48	-	162,06	-
Deelgebied 7	17,73	-	-	44,41
Deelgebied 8	-	-	16,51	-
Totaal	42,78	0,89	368,10	117,37
Aanmelding	2,00 %			

Becoördeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 11: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 6510_glanshaver – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) - glanshaververbond

6510_hu	BE2200041	
Habitatstructuur	Lage, middelhoge, hoge grassen: De drie klassen zijn gelijkmatig aanwezig.	Overwegend voldoende tot goed
	Dominantie soorten: Afwezig	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	Verbossing/Verstruweling: <10%	Overwegend voldoende tot goed
	Strooisellaag: <10%	Overwegend voldoende tot goed
	Verruiging: <5%	Overwegend voldoende tot

		goed
Vegetatie	Soortenrijkdom: >7	Overwegend voldoende tot goed
	Frequentie of bedekking sleutelsoorten: <50%	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De habitatooppervlakte is onvoldoende voor instandhouding van de karakteristieke fauna zoals een aantal dagvlindersoorten. Reden hiervoor is dat, ondanks het nog talrijk aanwezig zijn van habitattypische soorten, de oppervlakte van het habitat meestal te klein is (enkel in deelgebieden 6 en 7 zijn er wel voldoende grote habitatvlekken). Ook als foerageergebied voor Grauwe klauwier is het habitatype noodzakelijk.	Overal gedegradeerd

Tabel 0- 12: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6510_kamgras – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – kalkrijk kamgrasland

6510_huk	BE2200041	
Habitatstructuur	Bedekking rozetplanten: Er komen nagenoeg geen rozetplanten voor.	Overal gedegradeerd
Verstoring	Verbossing/Verstruweling inclusief bramen: Bedekking met bomen bedraagt meer dan 10%, waarvan Populier het grootste aandeel inneemt.	Overal gedegradeerd
	Vervilting: Er komen geen soorten voor die indicator zijn van vervilting.	Overal voldoende tot goed
	Strooisellaag: De strooisellaag heeft een bedekking tussen 10 en 30%.	Overal voldoende tot goed
	Verruiging: Verruiging treedt niet op.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	Voorkomen Gulden sleutelbloem/Ruige weegbree: Enkel Gulden sleutelbloem komt voor.	Overal voldoende tot goed
	Soortenrijkdom: Naast Gulden sleutelbloem komen nog 4 sleutelsoorten voor (Voorjaarszegge, Kamgras, Knolboterbloem en Kleine bevernel).	Overal voldoende tot goed
	Frequentie of bedekking sleutelsoorten: De bedekking met sleutelsoorten is echter erg beperkt.	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	De habitatooppervlakte is onvoldoende voor instandhouding van de karakteristieke fauna zoals een aantal dagvlindersoorten.	Overal gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding voor het subtype glanshavergraslanden (habitatype 6510_hu) is overwegend voldoende tot goed voor alle criteria, met uitzondering van de frequentie of bedekking van de sleutelsoorten. Samenvattend is er een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding**.

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Tabel 0- 13: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 6510_glanshaver – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) - glanshaververbond

Deelgebied	1	2	3	5	6	7
totale opp vh deelgebied	37,71	32,83	101,32	129,23	196,06	89,20
Habitat 6510_hu_hus	0,44	1,18	0,36	3,58	19,48	17,73
Oppervlakte-aandeel	1,03	2,76	0,84	8,37	45,55	41,45
Habitatstructuur						
Lage, middelhoge, hoge grassen	A	A	B	B	A	A
Dominantie soorten	B	C	A	B	A	A
Verstoring						
Verbost/verstruweeld	B	A	C	C	A	A
Stooisellaag	B	C	B	A	A	A
Verruigd	B	C	A	B	A	A
Vegetatie						
Soortenrijkdom	B	C	B	B	A	B
Totale bedekking sleutelsoorten	C	C	C	C	C	A

Aangezien het voorkomen van het subtype Grote vossenstaartverbond (habitattype 6510_hua) actueel moeilijk te bepalen is, kan er ook geen actuele staat van instandhouding voor worden opgesteld.

De actuele staat van instandhouding voor het kalkrijk kamgrasland (habitattype 6510_huk) is gedegradeerd voor de criteria aantal sleutelsoorten en hun bedekking. Bovendien is het habitattype sterk onderhevig aan verbossing. Dit heeft samen met de te kleine oppervlakte van dit type gevolgen voor het voorkomen van karakteristieke fauna. Samenvattend is er een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding**.

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Tabel 0- 14: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 6510_kamgras – Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – kalkrijk kamgrasland

Deelgebied	2
totale opp vh deelgebied	32,83
Habitat 6510_huk	0,89
Oppervlakte-aandeel	100,00
Habitatstructuur	
Bedekking rozetplanten	C

Verstoring	
Verbost/verstruweeld	C
Vervilt	A
Bedekking strooisellaag	B
Verruigd	A
Vegetatie	
Gulden sleutelbloem, Ruige weegbree	B
Soortenrijkdom (excl. Gulden sleutelbloem, Ruige weegbree)	B
Totale bedekking sleutelsoorten	C

Ecologische doelstellingen

Deze SBZ is aangemeld als **zeer belangrijk** gebied binnen de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor dit habitat. Volgend uit bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau wordt een extra oppervlakte van 900 - 1650 ha van dit habitattype voorzien.

Subtype 6510_hu: Uitbreiding door omvorming in

- deelgebied 1 – Molenbeemd-Klein Membruggen: 5 ha uit omvorming van 6430 en regionaal belangrijke biotopen (leefgebied Zeggekorfsak en Nauwe korfsak)
- deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst: 5 ha ter vorming van een samenhangend valleilandschap met veel waardevolle hooilanden, natte ruigten en populieraanplanten
- deelgebied 6 – De Kevie: In dit deelgebied zal 17 – 32,5 ha voedselrijke ruigten (6430) omgezet worden naar glanshavergrasland op de meest geschikte locaties ter ontwikkeling van een laagveenkeren.
- deelgebied 7 – De Pomperik – Dorpsbeemden: 7 – 17,5 ha ter vorming van een samenhangend valleicomplex van circa 90 ha met natte hooilanden en blauwgraslanden.

Hierbij wordt globaal gestreefd naar een herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met hoge faunawaarde (gecombineerd met habitattypes 6430 en regionaal belangrijke biotopen).

Subtype 6510_hua: Binnen bovenstaande uitbreidingen wordt in deelgebied 7 gestreefd naar de aanwezigheid van kernen van 1 – 3 ha van dit subtype. Gradiënten naar de regionaal belangrijke biotopen zilverschoonlanden (rbbzil), dotterbloemgraslanden (rbbhc) en schraallandvegetaties zijn hierbij essentieel.

Subtype 6510_huk: Uitbreiding van de bestaande oppervlakte (0,89 ha) in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen met 20 ha door omvorming.

Kwaliteits-doelstelling Een goede staat van instandhouding gekoppeld aan fauna-elementen (Zeggekorfsak, Nauwe korfsak, Wijngaardslak, Grauwe klauwier,...). Dit wil zeggen: goed ontwikkelde graslanden die niet aangerijkt worden, niet

behandeld worden met bestrijdingsmiddelen en gebufferd zijn tegen externe invloeden. Hoge grassen, middelhoge en lage grassen zijn gelijkmatig aanwezig met frequentie en bedekking van sleutelsoorten >70%. Dit vereist een gericht natuurbeheer.

Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren.

INFORMATIEF DOCUMENT

7140 – Overgangs- en trilveen

Het actuele voorkomen

Relicten van het habitatype zijn actueel aanwezig in deelgebied 6 – De Kevie (soorten Parnassia, Padderus, Grote boterbloem, Schubzegge). Het habitatype is zwak ontwikkeld en niet aangegeven op de habitatkaart (kennishiaat: gerichtere inventarisatie is noodzakelijk).

Potenties

In deelgebied 6 – De Kevie zijn potenties voor uitbreiding van habitatype 7140 binnen een grote laagveenkernel in mozaïek met de habitatypes 6410_mo en 7230. Er zijn kansen voor herstel van het habitatype vanuit de zaadbank.

Trend

Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.

Tabel 0- 15: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 7140 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion) (in ha)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 6	0-0,1 (kennislacune)	5
Totaal	0-0,01	5
Aanmelding (%)	Niet aangemeld	

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.

Ecologische doelstellingen

In de G-IHD wordt geen prioritering voorgesteld voor dit habitatype. Gelet op de belangrijke potenties voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau wordt een extra oppervlakte van 210 - 360 ha van dit habitatype voorzien.

In deelgebied 6 – De Kevie situeren zich gezien de specifieke abiotische situatie grote potenties voor dit habitatype. Er wordt een uitbreiding door omvorming van niet-habitatwaardige vegetatie, rbb's en 6430 voorzien. In totaal gaat het om 0,5 – 3 ha.

Kwaliteits-doelstelling Goed ontwikkeld habitat met moslaag van >70%, strooisellaag <10%, verbossing <10%, met een goede soortensamenstelling en een voorkomen van >70% sleutelsoorten.

7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

Het actuele voorkomen

Het fysisch-chemisch fenomeen van kalktufvorming wordt waargenomen in deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 3 – Vallei van de Boven-Demer en 8 – Grootbos. Steeds betreft het puntlocaties van maximaal een paar vierkante meter per deelgebied.

Over de aanwezigheid van het bijhorende vegetatietype bestaat er onzekerheid. Momenteel is onvoldoende kennis aanwezig over de aanwezigheid van kenmerkende mossorten.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

De potenties van dit habitattype zijn zeer beperkt en geschikte locaties kunnen ook moeilijk tot niet gecreëerd worden. In eerste instantie is dit beperkt tot die zones en bovenlopen van beekjes waar er nu al bronnen aanwezig zijn en die in bronbos zijn gelegen. Dit uittredend bronwater moet erg kalkrijk zijn opdat kalkneerslag zou kunnen optreden, afzetting van calciumcarbonaat op de in het water aanwezige blaadjes, mossen, takjes. De mogelijkheden om kalkafzetting waar te nemen zijn dan ook het grootst in bronbossen waarbij het water door een kalkrijke ondergrond zijn gestroomd.

Trend

Omwille van onvoldoende gegevens (kennishiaat) kan geen trend opgesteld worden.

Tabel 0- 16: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion) (in ha)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	<0,5	<0,5
Deelgebied 2	<0,5	<0,5
Deelgebied 3	<0,5	<0,5
Deelgebied 8	<0,5	<0,5
Totaal	< 2	< 2

Aanmelding (%) Niet aangemeld

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.

Tabel 0-17. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 7220 – kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

7220	BE2300042	
Habitatstructuur	Oppervlakte habitatvlek:	
	Oppervlakte gebied met kalkafzettingen:	
	Aard van de kalkafzettingen:	

7220	BE2300042	
	Moslaag: De bedekking met veenmossen ligt tussen 10 en 70 %.	
Verstoring	Dynamiek:	
	Structuur:	
	Geëutrofeerd:	
Vegetatie	Aantal sleutelsoorten:	
	Frequentie of bedekking sleutelsoorten	
Faunakarakteristieken- en beoordeling		

Conclusie actuele staat van instandhouding

Tabel 0- 18: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 7220 – kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

Ecologische doelstellingen

In de G-IHD wordt geen prioritering voorgesteld voor dit habitatype. Gelet op de belangrijke potenties voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

- Oppervlakte-doelstelling** Behoud en bescherming van de huidige oppervlakte van dit habitatype moet nagestreefd worden.
- Kwaliteits-doelstelling** Aanwezigheid van kalkafzettingen >100 m² met verschillende bronniveaus die ingebed liggen in andere habitatypes en gebufferd zijn tegen externe invloeden door de bescherming van hoger gelegen infiltratiegebieden. Met een bodem-pH > 7,5 en een waterkwaliteit met Ca²⁺ > 60 mg/l en HCO³⁻ > 110 mg/l dat oligo- of mesotroof is.

7230 – Alkalisch laagveen

Het actuele voorkomen

Het habitatype heeft door zijn uitgelezen standplaatsen van laagveen in combinatie met zeer kalkrijke kwel een beperkt voorkomen. Actueel komt het habitatype met zekerheid in zwak ontwikkelde vorm voor in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen. Van de overige (historische) standplaatsen zijn nog enkele relictsoorten te vinden in deelgebied 6 – De Kevie. Dit wordt echter niet weergegeven op de beschikbare versie van de habitatkaarten.

Potenties

De potenties van dit habitatype zijn zeer beperkt. Herstel van de hydrologie en aangepast (omvormings)beheer kan tot uitbreidingen leiden in de deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie (ingebed binnen een grootschalige laagveenkern, in mozaïek met de habitatypes 6410 en 7140) .

Trend

Ten opzichte van de historische vegetatieopnames is er een duidelijke kwalitatieve achteruitgang van de Haspengouwse alkalische laagvenen (voornamelijk in deelgebied 6 – De Kevie).

Ten opzichte van de situatie van de aanmelding is de trend niet te bepalen, gezien dit habitatype niet gekend was.

Tabel 0- 19: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 7230 – Alkalisch laagveen (in ha)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	0,2 (kennislacune)	1
Deelgebied 6	0-0,1 (kennislacune)	10
Totaal	0,2-0,3	11

Aanmelding (%) Niet aangemeld

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Omwille van onvoldoende gegevens kan geen lokale staat van instandhouding bepaald worden.

Ecologische doelstellingen

In de G-IHD wordt geen prioritering voorgesteld voor dit habitatype. Gelet op de belangrijke potenties voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling In de deelgebieden 1 Molenbeemd - Klein Membruggen en 6 – De Kevie situeren zich gezien de specifieke abiotische situatie grote potenties voor dit habitatype. Er wordt een uitbreiding door omvorming voorzien in deelgebied 1 (1 ha) en in deelgebied 6 (0,5 – 3 ha).

Kwaliteits-doelstelling Goed ontwikkeld alkalisch laagveen, dat niet aangerijkt wordt en dat maximaal doorstroomd wordt met mineraalrijk grondwater (drainage in omgeving minimaliseren). Concentraties in ondiep grondwater: fosfaat (SRP) < 0,03 mg P/l , ammonium: < 0,4 mg N/l, kalium < 3 mg K/l.

Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Deze vegetaties mogen niet overstroomd worden met (vervuild) oppervlaktewater. Vermijden van

strooisellaag (maaibeheer).

Minimale bedekking met >70% sleutelsoorten.

INFORMATIEF DOCUMENT

9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagenion)

Het actuele voorkomen

Atlantische zuurminnende beukenbossen komen voor in de volgende deelgebieden:

- Deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst: enkele geïsoleerde bospercelen komen voor in de noordelijke uitloper van het deelgebied. 9120 is deels omringd door habitat 9160.
- Deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden: 9120 komt voor op één perceel, waar een kleiner perceel bebost met 9190 op aansluit. Deze percelen vormen de enige bosvlekken in dit deelgebied.
- Deelgebied 8 – Grootbos: dit deelgebied is volledig bebost met 9160, waarbij middenin 2 kleinere percelen van habitattype 9120 te vinden zijn. Dit habitattype groeit normaalgezien enkel op zandlemige bodem. De reden van het beperkte voorkomen in deelgebied 8 – Grootbos is het afspoelen van de deklaag, zodat een tertiair substraat dat zandig is dagzoomt.

De actuele oppervlakte van het habitattype bedraagt 5,41 ha.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

De potenties situeren zich ter hoogte van de lemig zand en zandleemgronden in voedselarmere en zure, droge tot vochtige condities. Er is volgens het POTNAT-model enkel potentie voor dit habitattype in deelgebieden 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en 7 Pomperik - Dorpsbeemden. In beide deelgebieden situeren de potenties zich in de omgeving van het actueel voorkomende habitat (mogelijkheid tot uitbreiden van actuele habitatvlekken). In deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden zijn er ook potenties langs de oostelijke rand van het deelgebied.

De uitbreidingsmogelijkheden voor dit habitattype zijn in praktijk beperkt binnen de SBZ.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.16.

Trend

De trend is onduidelijk. Mogelijk is er een (licht) positieve evolutie door het inzetten van beheermaatregelen volgens de beheervisie van het ANB en het toepassen van verschillende bos- en natuurbeheerplannen en door het ouder worden van de bossen (waardoor de structuurkwaliteit in dit boshabitat is toegenomen).

Tabel 0- 20: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagenion)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 5	1,50	13,08
Deelgebied 7	1,87	26,03
Deelgebied 8	2,05	-
Totaal	5,41	39,11

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 21: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robur-petraeae of Ilici-Fagenion)

9120	BE2200041	
Habitatstructuur	MSA: In geen enkel deelgebied wordt het MSA gehaald.	Overal gedegradeerd
	Verticale structuur: De boom-, struik- en kruidlaag zijn overal goed ontwikkeld.	Overal voldoende tot goed
	Horizontale structuur: Er is overal een voldoende afwisseling tussen natuurlijk bos en aanplantingen.	Overal voldoende tot goed
	Groeiklasse: De jonge stadia ontbreken vaak in de groeiklassen, terwijl de hogere klassen wel aanwezig zijn.	Overal voldoende tot goed
	Aandeel dood hout: Het volume dood hout is overal onvoldoende.	Overal gedegradeerd
	Hoeveelheid dik hout: De hoeveelheid dik dood hout is overal onvoldoende.	Overal gedegradeerd
	Bosconstantie: De voorkomende bossen zijn overal oude bossen.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	Invasieve exoten: Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers, Rododendron en naaldhout komen veel voor.	Deels voldoende tot goed
	Verruiging: Verruiging met bramen en stekelvaren komt tussen de 10-30% voor in alle deelgebieden.	Overal voldoende tot goed
	Ruderalisering: In deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst treedt ruderalisering met Gewone vlier het sterkst op. In de andere deelgebieden is ruderalisering geen probleem.	Overwegend voldoende tot goed
	Vergrassing: Vergrassing is in geen enkel deelgebied een probleem.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	Sleutelsoorten boomlaag: Enkel in deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst zijn er weinig sleutelsoorten aanwezig in de boomlaag.	Overwegend voldoende tot goed
	Sleutelsoorten kruidlaag: Zowel in deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst als 7 Pomperik-Dorpsbeemden zijn er onvoldoende sleutelsoorten aanwezig in de kruidlaag.	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Hoewel de bosvlekken deel uitmaken van grotere boscomplexen wordt de minimale oppervlakte nodig voor fauna, nergens gehaald. Ook voor bosvlinders is het gebied actueel onderontwikkeld. Karakteristieke soorten zoals Wespandief en Middelste bonte specht broedden in het verleden in deelgebied 8 – Grootbos en werden waargenomen in deelgebied 7 – Pomperik-Dorpsbeemden.	Overal gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

De lokale staat van instandhouding is voor de meeste criteria voldoende tot goed. De hoeveelheid dood hout en dik dood hout is echter overal onvoldoende, net als de samenstelling van de kruidlaag

en het MSA. Samenvattend is er een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding**.

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Tabel 0- 22: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagenion)

Deelgebied	5	7	8
totale opp vh deelgebied	129,23	89,20	24,29
Habitat 9120	1,50	2,82	2,05
Oppervlakte-aandeel	27,68	34,50	37,82
Habitatstructuur			
Min. Structuurareaal	C	C	C
Vertikale Structuur	B	A	A
Horizontale Structuur	B	A	B
Groeiklasse	B	A	B
Aandeel Dood Hout	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	C	C	C
Bosconstantie	B	A	A
Verstoring			
Invasieve exoten	C	C	B
Verruigd	B	B	B
Geruderaliseerd	C	B	A
Vergrast	A	A	A
Vegetatie			
Sleutelsoorten Boomlaag	C	A	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	B	C	A

Ecologische doelstellingen

Deze SBZ is binnen de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen vermeld als **belangrijk** gebied, alhoewel niet aangemeld voor dit habitattyp. Volgens uit bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau dient de actuele oppervlakte uitgebreid te worden met 2050 tot 3200 ha door effectieve bosuitbreiding. Er wordt gestreefd naar het behoud van de actuele oppervlakte van ongeveer 5 ha.

Kwaliteits-doelstelling Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een degelijke heterogene leeftijdsopbouw, boszomen (min 25% van de bosranden) en open plekken (5-15%). De open plekken (1-3 ha per plek) bestaan uit habitattyp 6230. Deze worden bij voorkeur in brede mantel-zomen ingebed in het boscomplex (om schaduwwerking tegen te gaan). Deze open plekken zijn bij voorkeur gelegen aansluitend aan graslandhabitatcomplexen rond de boskern.

De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden. Verhoging van de structuurdiversiteit is tevens noodzakelijk

in het kader van de realisatie van gezonde populaties van habitattypische soorten en e verbetering van het leefgebied voor vleermuizen.

De toename van de hoeveelheid zonbeschenen, staand dood hout is noodzakelijk voor onder andere Vliegend hert, Middelste bonte specht,....

INFORMATIEF DOCUMENT

9160 – Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Het actuele voorkomen

Dit boshabitat komt actueel in alle deelgebieden voor volgens de habitatkaart, behalve in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden. De grootste oppervlakte van dit habitattype wordt waargenomen in deelgebied 8 – Grootbos, waar meer dan 80% van de deelgebiedoppervlakte ingenomen is door habitattype 9160. Hier komt ook het enige perceel voor dat volgens de habitatkaart goed ontwikkeld is.

In deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, 3 – Vallei van de Boven-Demer, 4 – Demerbronnen, Wadden en 6 – de Kevie komt het habitattype in kleinere percelen in complex met andere bostypes voor.

Het habitattype komt verspreid voor in deelgebied 2 – Vallei van de Niewzouw te Bilzen, enerzijds in een aantal percelen langs de Niewzouw, anderzijds samen met andere bostypes langs de Demer.

In deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst komt dit habitattype enkel voor in een aantal uitlopers van het SBZ ten noorden van de Demer.

De actuele oppervlakte van het habitattype bedraagt 38,90 ha.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

Volgens het POTNAT-model is er potentie voor dit habitattype in alle deelgebieden. Er kunnen waardevolle overgangen van 9160 naar 91E0 gerealiseerd worden.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.17.

Trend

De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...) zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (onder andere achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag,...).

Tabel 0- 23: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 9160 – Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	2,87	24,85
Deelgebied 2	4,83	14,61
Deelgebied 3	3,70	27,80
Deelgebied 4	0,90	15,32
Deelgebied 5	3,96	68,73
Deelgebied 6	2,30	161,00
Deelgebied 7	-	6,82

Deelgebied 8	20,35	16,51
Totaal	38,90	335,63
Aanmelding	5,00 %	

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 24: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 9160 – Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

9160	BE2200041	
Habitatstructuur	MSA: Enkel in deelgebied 8 – Grootbos wordt het MSA van 15ha gehaald, in alle andere deelgebieden komen de bossen in erg kleine complexen voor.	Deels voldoende tot goed
	Verticale structuur: Alle vegetatielagen komen overal voor, en alleen in deelgebied 6 de Kevie zijn niet alle lagen abundant aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	Horizontale structuur: De horizontale structuur is overwegend ongelijkjarig en gemengd.	Overal voldoende tot goed
	Groei klasse: Enkel in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen en 8 Grootbos zijn meer dan 3 groeiklassen en groei klasse 7 aanwezig. In de meeste deelgebieden daarentegen ontbreekt groei klasse 7. In deelgebied 4 Demerbronnen, Wadden is slechts 1 groei klasse aanwezig.	Overwegend voldoende tot goed
	Aandeel dood hout: In alle deelgebieden, behalve in deelgebied 8 Grootbos, is er nagenoeg geen dood hout.	Deels voldoende tot goed
	Hoeveelheid dik hout: Aangezien er nagenoeg geen dood hout is, is er ook nagenoeg geen dik dood hout, zelfs in deelgebied 8 Grootbos	Overal gedegradeerd
	Bosconstantie: Enkel het Grootbos (deelgebied 8) is een oud boscomplex, alle andere bossen zijn ongeveer 150 jaar oud of jonger.	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	Invasieve exoten: In deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer en 6 De Kevie komt veel Japanse duizendknoop, Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en naaldhout voor. De andere deelgebieden bevatten nagenoeg geen exoten.	Overwegend voldoende tot goed
	Verruiging: Enkel deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst vertoont aanzienlijke verruiging met Brede stekelvaren.	Overwegend voldoende tot goed
	Ruderalisering: alle deelgebieden, op deelgebied 2 Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen na, vertonen een matige tot sterke ruderalisering.	Deels voldoende tot goed
Vegetatie	Sleutelsoorten boomlaag: Enkel in deelgebied 6 De Kevie zijn er onvoldoende sleutelsoorten aanwezig in de boomlaag. Alle andere deelgebieden vertonen een goede kwaliteit.	Overwegend voldoende tot goed
	Sleutelsoorten kruidlaag: De sleutelsoorten in de kruidlaag vertonen een matige bedekking en een matige soortenrijkdom. In deelgebied 6 De Kevie is de kwaliteit weeral het minst goed.	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De habitatvlekken zijn onvoldoende groot voor instandhouding van de karakteristieke fauna. Kenmerkende vogelsoorten van grotere	Deels voldoende tot

droge bostypes zoals Zwarte specht (deelgebied 3 – vallei van de Boven-Demer), Middelste bonte specht (deelgebied 4 – Demerbronnen, wadden, deelgebied 8 – Grootbos) en Wespandief (deelgebied 4 – Demerbronnen, wadden, deelgebied 8 – Grootbos) komen actueel beperkt tot broeden. Ook Wielewaal (deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden en deelgebied 7 – De Kevie), Fluitier, Houtsnip (deelgebied 4 – Demerbronnen, wadden) en Glanskop (deelgebied 3 – vallei van de boven-Demer, deelgebied 4 – Demerbronnen, wadden, deelgebied 7 – De Kevie) zijn actueel schaarse broedvogels. Deze laatste groep kan ook in veel kleinere bosgebieden voorkomen. Hun achteruitgang is wellicht voor een deel te wijten aan factoren en oorzaken die buiten het bos gelegen zijn. Ook voor bos- en bosrandvlindersoorten scoort deze habitat actueel slecht (Ijsvogelvlinder, Grote weerschijnvlinder, Keizersmantel en Rouwmantel).

goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

De **actuele staat van instandhouding is gedeeltelijk aangetast**, hoewel meerdere criteria overal voldoende tot goed scoren. De hoeveelheid dik dood hout is onvoldoende voor een goede actuele staat van instandhouding. Ook de grootte van de bosvlekken is onvoldoende om een goede actuele staat te bekomen. Daarnaast treedt ook veel ruderalisering op.

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Tabel 0- 25: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 9160 – Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Deelgebied	1	2	3	4	5	6	8
totale opp vh deelgebied	37,71	32,83	101,32	22,82	129,23	196,06	24,29
Habitat 9160	2,87	4,83	3,70	0,90	3,96	2,30	20,35
Oppervlakte-aandeel	7,38	12,41	9,51	2,31	10,18	5,91	52,30
Habitatstructuur							
Min. Structuurareaal	C	C	C	C	C	C	A
Vertikale Structuur	A	A	A	A	A	B	A
Horizontale Structuur	A	A	A	A	A	B	A
Groeiklasse	A	B	B	C	B	B	A
Aandeel Dood Hout	C	C	C	C	C	C	B
Hoeveelheid Dik Hout	C	C	C	C	C	C	C
Bosconstantie	C	B	B	C	B	B	A
Verstoring							
Invasieve exoten	A	A	C	A	B	C	B
Verruigd	A	A	A	A	C	A	A
Geruderaliseerd	C	A	C	B	C	C	B
Vegetatie							
Sleutelsoorten Boomlaag	A	A	A	B	A	C	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	A	B	B	B	B	C	A

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, waarbinnen dit SBZ als **zeer belangrijk** is aangemeld voor dit habitatype, en bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op het niveau van Vlaanderen dient de actuele oppervlakte uitgebreid te worden met 450 – 690 ha door effectieve bosuitbreiding. Deze effectieve uitbreiding houdt zowel de verbinding tussen boskernen als de uitbreiding van bestaande boskernen in.

Er wordt gestreefd naar een uitbreiding door omvorming en effectieve uitbreiding (10 – 15 ha) in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst en door effectieve uitbreiding (1 – 5 ha) in deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden (grenzend aan bestaande kernen of relictten ervan). Voor de overige bosfragmenten wordt behoud nagestreefd.

Kwaliteits-doelstelling Goede staat van instandhouding wordt nagestreefd.

Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een degelijke heterogene leeftijdsopbouw, de aanwezigheid van voldoende boszomen (25% van de bosranden), open plekken (5-15%). Als open plekken worden relictten van bloemrijke habitatypes behouden en versterkt tot oppervlakten van 1-3a. (habitat 6230, 6510_hu, 6510_huk of leefgebied van richtlijnsoorten)

De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden zodat de bedekking en het aantal sleutelsoorten kunnen toenemen. Verhoging structuurdiversiteit met dood hout, holle bomen en mantel-zoomvegetaties is tevens noodzakelijk in het kader van de verbetering van het leefgebied van habitattypische soorten zoals de Europees beschermde vleermuizen.

Mozaieklandschap van 9160 met doornig struweel (rbb_sp) en schraal hooiland (6510) vormt een geschikt onderdeel van het leefgebied van Blauwe kiekendief en Grauwe klauwier.

INFORMATIEF DOCUMENT

91E0 – Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Het actuele voorkomen

De habitatkaart geeft aan dat het habitattype 91E0 veelal verspreid en in complex met andere bostypes en graslandtypes voorkomt in bijna alle deelgebieden, behalve in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden.

Dit habitattype valt uiteen in verschillende subtypes waarbij voor de SBZ volgende types belangrijk zijn:

- 91E0_veb (BWK-eenheid va - vf) en 91E0_bron (BWK-eenheid vc): beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos en goudveil-essenbos van bronnen en bronbeken. Meer dan vier vijfde van het als 91E0 aangemelde habitat bestaat uit dit subtype (35,50 ha). Het komt dan ook in nagenoeg alle deelgebieden voor, behalve in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden.
- 91E0_meso (BWK-eenheid vm): mesotroof elzenbos of berkenbroek op voedselarme tot matig voedselrijke natte gronden. Slechts 4,13 ha over deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, 3 – Vallei van de Boven-Demer, 4 – Demerbronnen, Wadden en 7 – Pomperik-Dorpsbeemden (of ongeveer 10% van het als 91E0 aangemelde habitat) bestaat uit dit type. In de meeste gevallen is het habitattype zwak ontwikkeld.
- 91E0_eutr (BWK-eenheid vn): eutroof ruigte- elzenbos. Dit subtype komt enkel voor in deelgebied 6 – de Kevie over een oppervlakte van 4,84 ha.

Terreinonderzoek toonde aan dat in deelgebied 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen actueel aanzienlijk minder beekbegeleidende en bronbossen voorkomen dan origineel gekarteerd. In deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer daarentegen blijkt uit terreinonderzoek dat nagenoeg alle alluviale bossen in het deelgebied beekbegeleidende bossen en bronbossen zijn, wat resulteert in een veel groter oppervlak aan 91E0_veb en 91E0_bron dan origineel gekarteerd. Bijna 12 ha hiervan is echter zwak ontwikkeld. De totale oppervlakte van dit habitattype binnen het SBZ wijzigt daardoor niet ten opzichte van de originele habitatkartering.

Volgens de originele habitatkaart kwam geen eutroof ruigte elzenbos voor binnen dit SBZ. Terreinonderzoek toonde echter aan dat in deelgebied 6 – De Kevie ongeveer 5 ha eutroof ruigte elzenbos voorkomt. Dit habitattype komt voor in het noorden van het deelgebied, ter hoogte van een lozing van ongezuiverd rioolwater in het gebied.

De totale actuele oppervlakte van dit habitat (gesommeerd voor de 3 voorkomende subtypes) bedraagt ca. 44,5 ha.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar kaarten 5.1 t.e.m. 5.8.

Potenties

Volgens POTNAT zijn er grote potenties om de oppervlakte van de bestaande alluviale bossen verder uit te breiden in alle deelgebieden met brede alluviale bodems waar nu al 91E0 habitat voorkomt, behalve voor het mesotroof broekbos. Ook het oligotroof broekbos vertoont in vergelijking met de andere subtypes een kleinere potentie.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.19 – 5.20 – 5.21.

Trend

De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...) zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (onder andere achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag,...).

Tabel 0- 26: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 91E0_veb –beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos (Pruno – Fraxinetum) en 91E0_bron –goudveil-essenbos (Carici-Remotae fraxinetum)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	7,27	23,93
Deelgebied 2	2,86	13,71
Deelgebied 3	19,04	48,40
Deelgebied 4	4,49	14,34
Deelgebied 5	0,53	120,18
Deelgebied 6	0,76	158,54
Deelgebied 7	-	51,30
Deelgebied 8	0,55	-
Totaal	35,50	430,39

Tabel 0- 27: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 91E0_meso – mesotroof broekbos op minder voedselrijke standplaatsen (Carici elongatae – Alnetum)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	0,30	-
Deelgebied 3	2,54	-
Deelgebied 4	0,85	-
Deelgebied 7	0,44	-
Totaal	4,13	-

Tabel 0- 28: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) 91E0_eutr – eutroof ruigt-elzenbos (Filipendulo-Alnetum, Macrophorbio-Alnetum, Cirsio-Alnetum)

	Actuele opp. (ha)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	-	20,12
Deelgebied 2	-	17,82
Deelgebied 3	-	82,06
Deelgebied 4	-	17,90
Deelgebied 5	-	95,58
Deelgebied 6	4, 84	137,95

Totaal

4,84

405,56

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 29: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 91E0_veb - beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos (Pruno – Fraxinetum) en 91E0_bron - goudveil-essenbos (Carici-Remotae fraxinetum)

91E0_veb en 91E0_bron	BE2200041	
Habitatstructuur	Minimum structuurareaal: In geen enkel deelgebied wordt het MSA van 10 ha gehaald.	Overal gedegradeerd
	Vertikale structuur: De 3 vegetatielagen zijn overal goed vertegenwoordigd.	Overal voldoende tot goed
	Horizontale structuur: Behalve in deelgebied 8 Grootbos vertonen alle bossen een nagenoeg natuurlijke mozaiekstructuur. In deelgebieden 2 Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 3 Vallei van de Boven-Demer en 6 De Kevie is de horizontale structuur iets minder goed ontwikkeld.	Overwegend voldoende tot goed
	Groei-klassen: In alle deelgebieden, behalve deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen en 2 Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, ontbreekt groeiklasse 7 (zeer dik hout).	Overal voldoende tot goed
	Aandeel dood hout: Enkel in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen en 2 Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen is er voldoende dood hout. In de meeste deelgebieden is er minder dan 4% dood hout aanwezig.	Deels voldoende tot goed
	Hoeveelheid dik dood hout: Dik dood hout is in alle deelgebieden onvoldoende aanwezig, behalve in deelgebied 1 Molenbeemd – klein Membruggen.	Overwegend gedegradeerd
	Bosconstantie: Deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer is een erg jong bos, terwijl deelgebied 8 Grootbos het enige oude boscomplex is. Alle andere deelgebieden hebben een middelmatige leeftijd.	Deels voldoende tot goed
Verstoring	Invasieve exoten: Enkel in deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst en 6 De Kevie vormen exoten zoals Japanse duizendknoop, Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en naaldbout een bedreiging voor het habitattypen.	Overwegend voldoende tot goed
	Verruiging: Nergens treedt verruiging op.	Overal voldoende tot goed
	Ruderalisering: In deelgebieden 3 Vallei van de Boven-Demer, 6 De Kevie en 8 Grootbos is ruderalisering met Gewone vlier en Kleefkruid een probleem. In de andere deelgebieden treedt ruderalisering in beperkte mate op, terwijl enkel deelgebied 5 Demervallei van Spurk tot Beverst nagenoeg geen ruderaliserende soorten vertoont.	Deels voldoende tot goed
Vegetatie	Boomlaag: Er zijn in alle deelgebieden voldoende sleutelsoorten in de boomlaag en ze komen in een voldoende grote bedekking voor.	Overal voldoende tot goed
	Kruidlaag: Enkel in deelgebied 6 De Kevie zijn er onvoldoende sleutelsoorten in de kruidlaag (8 soorten in een bedekking van ongeveer 20%). Alle andere deelgebieden vertonen een voldoende soortenrijkdom in de kruidlaag.	Overwegend voldoende tot goed
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De habitatvlekken zijn overal te klein om duurzame populaties in stand te houden. De karakteristieke fauna voor dit habitattypen zijn niet waargenomen.	Overal gedegradeerd

Tabel 0- 30: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 91E0_meso - mesotroof broekbos op minder voedselrijke standplaatsen (Carici elongatae – Alnetum)

91E0_meso	BE2200041	
Habitatstructuur	Minimum structuurareaal: Het betreft steeds erg kleine boscomplexen, waarvoor het MSA niet gehaald wordt.	Overal gedegradeerd
	Vertikale structuur: Boom-, struik- en kruidlaag zijn in alle deelgebieden goed ontwikkeld.	Overal voldoende tot goed
	Horizontale structuur: Enkel in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen is er een natuurlijke mozaiekstructuur waar te nemen.	Overal voldoende tot goed
	Groeklassen: Groeiklasse 7 komt enkel voor in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen en 7 Pomperik - Dorpsbeemden, terwijl in deelgebied 4 Demerbronnen, Wadden niet eens 3 groeklassen aanwezig zijn.	Overwegend voldoende tot goed
	Aandeel dood hout: Enkel in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen is er voldoende dood hout.	Overwegend gedegradeerd
	Hoeveelheid dik dood hout: Enkel in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen is er voldoende dik dood hout.	Overwegend gedegradeerd
	Bosconstantie: De bossen zijn allemaal tussen 30 en 100 jaar oud.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	Invasieve exoten: Japanse duizendknoop komt voor, maar is niet dominant.	Overal voldoende tot goed
	Verruiging: Er treedt nergens verruiging op.	Overal voldoende tot goed
	Ruderalisering: Grote brandnetel en Gewone vlier komen in deelgebied 3 in grote bedekkingen voor.	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	Boomlaag: De samenstelling van de boomlaag is erg divers met meerdere sleutelsoorten die in grote aantallen voorkomen.	Overal voldoende tot goed
	Kruidlaag: De kruidlaag is in elk deelgebied zwak ontwikkeld.	Overal gedegradeerd
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De habitatvlekken zijn overal te klein om duurzame populaties in stand te houden. De karakteristieke fauna voor dit habitattype zijn niet waargenomen.	Overal gedegradeerd

Tabel 0- 31: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 91E0_eutr –eutroof ruigt-elzenbos (Filipendulo-Alnetum, Macrophorbio-Alnetum, Cirsio-Alnetum)

91E0_eutr	BE2200041	
Habitatstructuur	Minimum structuurareaal: Het minimum structuurareaal van 20 ha is niet gehaald in de bestaande bosvlekken.	Overal gedegradeerd
	Vertikale structuur: Slechts 2 vegetatielagen zijn goed ontwikkeld.	Overal voldoende tot goed
	Horizontale structuur: Enkel in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen is er een natuurlijke mozaiekstructuur waar te nemen.	Overal voldoende tot goed
	Groeklassen: Enkel groeiklasse 5 is aanwezig.	Overal gedegradeerd
	Aandeel dood hout: Er is onvoldoende dood hout aanwezig.	Overal gedegradeerd

91E0_eutr	BE2200041	
	Hoeveelheid dik dood hout: Doordat er onvoldoende dood hout is, is er ook onvoldoende dik dood hout.	Overal gedegradeerd
	Bosconstantie: Het bos heeft een gemiddelde leeftijd van ongeveer 100 jaar.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	Invasieve exoten: Er komen geen invasieve exoten voor.	Overal voldoende tot goed
	Verruiging: Brede stekelvaren komt in erg lage bedekkingen voor.	Overal voldoende tot goed
	Ruderalisering: Bedekking met Grote brandnetel en Kleefkruid bedraagt tussen 30 en 50%.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	Boomlaag: De boomlaag bestaat voor bijna 100% uit sleutelsoorten, waarbij Zwarte els als enige soort al meer dan 10% inneemt.	Overal voldoende tot goed
	Kruidlaag: Ongeveer 7 sleutelsoorten komen voor, in een bedekking van 50-60%.	Overal voldoende tot goed
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De habitatvlekken zijn overal te klein om duurzame populaties in stand te houden. De karakteristieke fauna voor dit habitattypen zijn niet waargenomen.	Overal gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** voor alle subtypen van dit habitattypen. Dit is vooral te wijten aan de onvoldoende grote oppervlakte van de boscomplexen en aan de afwezigheid van voldoende (dik) dood hout. Verstoring treedt slechts in beperkte mate en erg lokaal op, en de boom- en kruidlaag zijn goed ontwikkeld.

Voor de concrete beoordeling van de lokale staat van instandhouding voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0- 32: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 91E0_veb - beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos (Pruno – Fraxinetum) en 91E0_bron - goudveil-essenbos (Carici-Remotae fraxinetum)

Deelgebied	1	2	3	4	5	6	8
totale opp vh deelgebied	37,71	32,83	101,32	22,82	129,23	196,06	24,29
Habitat 91E0_veb_bron	7,27	2,86	19,04	4,49	0,53	0,76	0,55
Oppervlakte-aandeel	20,48	8,06	53,63	12,65	1,49	2,14	1,55
Habitatstructuur							
Min. Structuurareaal	C	C	C	C	C	C	C
Vertikale Structuur	A	A	A	A	A	A	A
Horizontale Structuur	A	B	B	A	A	B	C
Groei-klasse	A	A	B	B	B	B	B
Aandeel Dood Hout	A	A	C	B	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	A	C	C	C	C	C	C
Bosconstantie	B	B	C	B	B	B	A

Verstoring							
Invasieve exoten	A	A	B	B	C	C	A
Geruderaliseerd	B	B	C	B	A	C	C
Verruigd	A	A	A	A	A	A	A
Vegetatie							
Sleutelsoorten Boomlaag	A	A	A	A	A	A	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	A	A	A	A	A	C	B

Tabel 0- 33: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 91E0_meso - mesotroof broekbos op minder voedselrijke standplaatsen (Carici elongatae – Alnetum)

Deelgebied	1	3	4	7
totale opp vh deelgebied	37,71	101,32	22,82	89,20
Habitat 91E0_meso	0,30	2,54	0,85	0,44
Oppervlakte-aandeel	7,26	61,50	20,58	10,65
Habitatstructuur				
Min. Structuurareaal	C	C	C	C
Vertikale Structuur	A	A	A	A
Horizontale Structuur	A	B	B	A
Groeiklasse	A	B	C	A
Aandeel Dood Hout	A	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	A	C	C	C
Bosconstantie	B	B	B	B
Verstoring				
Invasieve exoten	A	B	B	B
Geruderaliseerd	B	C	C	A
Verruigd	A	A	A	B
Vegetatie				
Sleutelsoorten Boomlaag	B	B	A	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	C	C	C	C

Tabel 0- 34: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor 91E0_eutr –eutroof ruigt-elzenbos (Filipendulo-Alnetum, Macrophorbio-Alnetum, Cirsio-Alnetum)

Deelgebied	6
totale opp vh deelgebied	196,06
Habitat 91E0_eutr	4,84
Oppervlakte-aandeel	100,00
Habitatstructuur	
Min. Structuurareaal	C

Vertikale Structuur	B
Horizontale Structuur	B
Groeiklasse	C
Aandeel Dood Hout	C
Hoeveelheid Dik Hout	C
Bosconstantie	B
Verstoring	
Invasieve exoten	A
Geruderaliseerd	B
Verruigd	A
Vegetatie	
Sleutelsoorten Boomlaag	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	B

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, waarbinnen dit SBZ geïdentificeerd is als **zeer belangrijk** gebied, en bovenstaande analyse voor dit habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Op Vlaams niveau dient de actuele oppervlakte uitgebreid te worden met 1800 tot 3000 ha door effectieve bosuitbreiding. Dit houdt zowel de verbinding tussen boskernen in als het vergroten van bestaande boskernen.

De uitbreiding van dit habitattype is een belangrijke doelstelling voor alle deelgebieden.

In alle deelgebieden moet het behoud van de actuele oppervlakte (ca. 44 ha) en een toename van in totaal ongeveer 24-29 ha, gerealiseerd worden. In deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst wordt een uitbreiding van 10 – 15 ha vooropgesteld, en dit door omvorming. In deelgebied 1 – Molenbeemd-Membruggen en deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden wordt een uitbreiding van respectievelijk 3 ha en 11 ha nagestreefd door omvorming.

Kwaliteits-doelstelling Ontwikkeling van complexen die bestaan uit mozaïek van verschillende subtypes en waar mogelijk aaneensluitende gradiënten vormen met eikenhaagbeukenbossen (9160).

Bronzones met permanent uittredend bronwater van geschikte kwaliteit zijn maximaal aanwezig en de pH-HCL van de bodemtoplaag in de subtypes is zuur tot neutraal zodat kensoorten zich kunnen ontwikkelen en een bedekking van >70% kennen.

Als open plekken (5-15%) worden bloemrijke hooiland- of ruigtevegetaties behouden en versterkt in oppervlakten van 1-3ha (6510, rbbhc, rbbmc, rbbhf).

De soorten van bijlage II en III

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen soorten opgelijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor de soort binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van criteria en indicatoren aan de hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een soort wordt vertrokken van de beschikbare gegevens (zie hoger). Hierbij wordt in het rapport indicatief aangegeven, via zogenaamde kwartierhokkaarten, aangegeven waar de verschillende populaties zich bevinden. Kwartierhokkaarten geven aan dat de soort voorkomt in het aangeduide hok van 1 km op 1 km. Vlaanderen werd daartoe in een raster van dergelijk hokken opgedeeld. Deze kaartjes werden door de expertgroep aangevuld.

Voor de potenties voor de soort binnen het gebied wordt vertrokken van de gegevens die beschikbaar zijn over het leefgebied van dergelijke soort. Vertrekkend van de ecologie van de soort wordt dan aangegeven waar verwacht wordt dat de soort in kwestie nog zou kunnen voorkomen.

De trend is de evolutie van het voorkomen van de soort in de tijd. Vaak zullen er geen monitoringsgegevens aanwezig zijn en zal een inschatting gebeuren op basis van de evolutie van het voorkomen van de ecotopen die onderdeel uitmaken van de leefgebieden van de soort.

Voor verschillende criteria zal aan de hand van bepaalde indicatoren nagegaan worden wat de leefgebiedgeschiktheid voor de soort is. De evaluatie van de criteria en indicatoren wordt per soort beschreven in voor alle leefgebieden in het habitatrictlijngebied samen. Enkel indien zulks relevant geacht wordt, worden in deze tabel specificaties van bepaalde deelgebieden opgenomen. Beoordeling van criteria en indicatoren leidt tot een conclusie aangaande de actuele staat van instandhouding.

Bepaalde soortengroepen worden samengenomen omwille van hun sterk gelijkend leefgebied (bijvoorbeeld de vleermuizen die foerageren boven water) of omdat de gegevens niet toelaten om een onderscheid toe te laten tussen de verschillende soorten (bijvoorbeeld het dwergvleermuizencomplex).

Bij het uitwerken van de bovenstaande punten wordt vertrokken van voor Vlaanderen algemeen basismateriaal. Omwille van de schaal of het detailniveau van dit basismateriaal wordt dit gecontroleerd en aangevuld door lokale experts uit onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Omwille van dit expertoordeel kunnen de conclusies afwijken van het basismateriaal, waarop ook de kaarten zijn gebaseerd.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

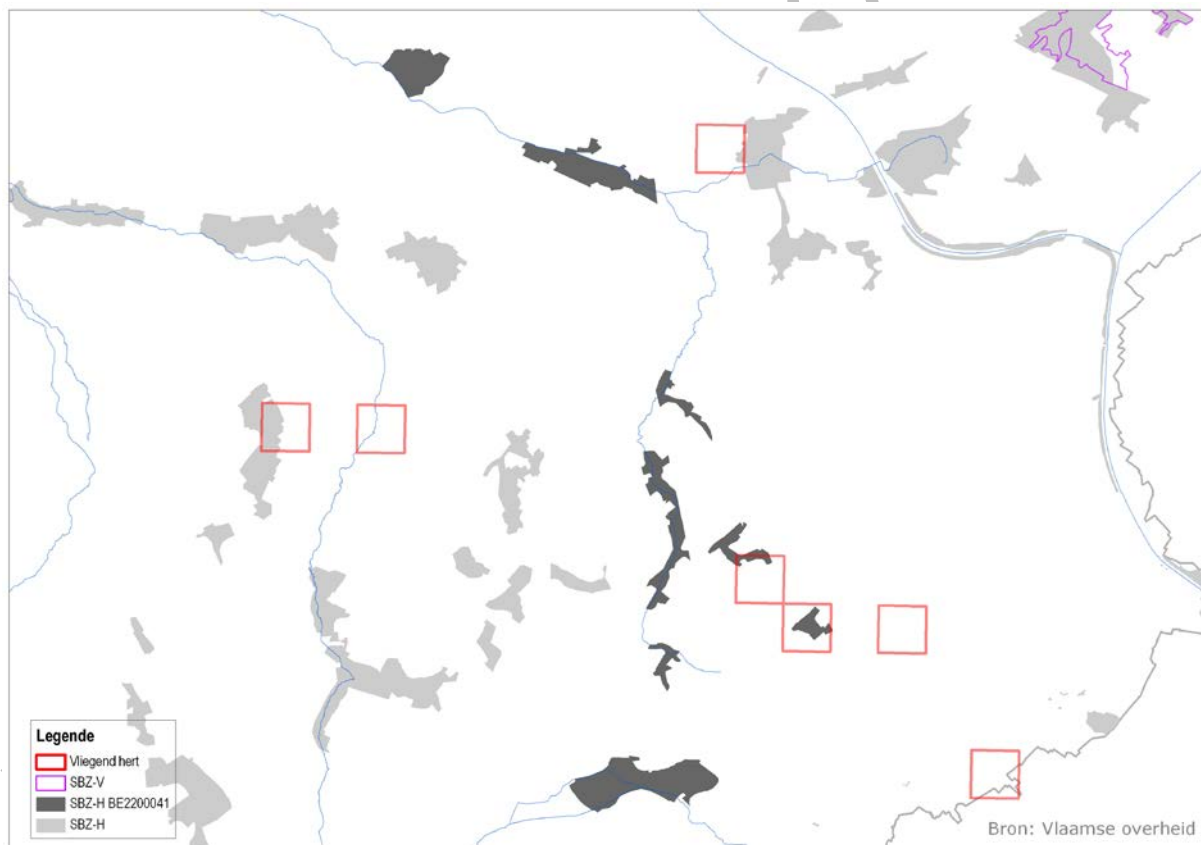
Vliegend hert - *Lucanus cervus*

Het actuele voorkomen

Het Vliegend hert is wijdverspreid in heel Europa en komt voor vanaf Centraal-Spanje, Noord-Italië en Griekenland noordwaarts tot Denemarken, Zuid-Zweden en Estland; en vanaf het zuidoosten van Groot-Brittannië tot ver in Rusland (Du Chatenet, 1990 in Paelinckx et al. 2009). In België komt deze soort verspreid en geïsoleerd voor en de meeste populaties zijn klein en kwetsbaar. Er bestaan waarnemingen van het Vliegend hert uit alle provincies in Wallonië. Voor Vlaanderen concentreert de verspreiding zich rond de grote boscomplexen in Vlaams-Brabant, Haspengouw, Voeren en het oostelijk deel van de Kempen. De populaties in Voeren en Riemst sluiten aan op de gekende populaties in Wallonië en Nederland. In Antwerpen zijn er enkel oude waarnemingen. (Adriaens, Adriaens en Ameeuw, 2008).

In deze SBZ komt het Vliegend hert voor in deelgebied 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen en in deelgebied 8 – Grootbos. Er zijn in de laatste jaren meerdere waarnemingen gebeurd van Vliegend hert op verschillende locaties rond Membruggen en het Grootbos. De vroegste waarnemingen dateren reeds van 1984, terwijl de laatste observatie gebeurde in 2007. Recent (07/07/2011) werd echter ook een dood mannetje aangetroffen in Henis, Tongeren, gelegen tussen deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden (www.waarnemingen.be).

Het SBZ-H is belangrijk voor deze soort. Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0- 1.

Figuur 0- 1: Lokatie van waarnemingen van Vliegend hert

Potenties

Het Vliegend hert is gebonden aan open, lichtrijke, oude eikenbossen met dikke, dode en afstervende bomen (cfr. o.a. habitattypen 9120, 9160, 9190), oude houtkanten, hoogstamboomgaarden, holle wegen, beboste taluds of oude hakstoven van inlandse eiken op zuidhellingen, met een warm microklimaat en zand- of leembodem. De volwassen kevers zijn voor

hun voedselbehoefte geheel afhankelijk van de sapstroom van kwijnende, verwonde of zeer oude, overmature bomen (inlandse eik, tamme kastanje, peer, appel, meidoorn, ...). Deze bomen met sapuitvloeï hebben ook een belangrijke functie als ontmoetingsplaats voor mannetjes en vrouwtjes. Na de paring zet het vrouwtje haar eitjes af in een specifiek microhabitat: ondergronds, vermolmd dood hout (inlandse eik, Tamme kastanje, Linde, Kers, Beuk) dat door schimmels is voorverteerd en dat de juiste vochtigheidsgraad heeft. Enkel als aan deze voorwaarden voldaan is kunnen de thermofiele larven, die minstens 5 jaar in het hout verblijven, overleven. Naast de natuurlijke vindplaatsen zijn er ook vindplaatsen met meer artificiële broedplaatsen. Op verschillende plaatsen werden populaties in tuinen gevonden waar niveauverschillen werden overbrugd met treinbielzen. Deze balken vormen in Vlaanderen wellicht het belangrijkste habitat voor deze soort.

Gebieden in het SBZ-H met potenties voor de soort zijn gebieden met grote zones van habitattypen 9120, 9160 en 9190. Deze boshabitats komen enkel in grotere zones voor in de meest zuidelijke deelgebieden. Vooral deelgebied 8 - Grootbos vertoont een erg groot oppervlak aan 9160, in mindere mate ook de deelgebieden 1 - Molenbeemd-Klein Membruggen en 3 - Vallei van de Boven-Demer. Dit zijn eveneens de gebieden waar tot op heden Vliegend hert is waargenomen.

Trend

Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van het Vliegend hert in het gebied. Algemeen is er wel een achteruitgang in Vlaanderen, omdat de laatste decennia vele bossen in Vlaams-Brabant en Haspengouw omgevormd werden van open hak-of middelhoutbossen naar gesloten hooghout met Beuk (Adriaens, Adriaens en Ameeuw, 2008).

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 35: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Vliegend hert

Vliegend hert BE2200041		
Toestand populatie	<i>Populatiegrootte:</i> De soort is 6 maal waargenomen in een periode van bijna 30 jaar. Waarnemingen gebeurden vooral buiten SBZ, in de zone tussen deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en deelgebied 8 – Grootbos. Beide deelgebieden liggen op een afstand van ongeveer 1.5 km van elkaar, wat doet vermoeden dat het hier over 1 populatie gaat. Het individu waargenomen in Tongeren, bevond zich op een afstand groter dan 3 km van de andere waarnemingen. Mogelijks betreft het hier een nieuwe populatie. Er wordt aangenomen dat de populatiegrootte < 10/j is (kennishiaat)	Gedeeltelijk gedegradeerd
Populatiestructuur	<i>Populatiestructuur:</i> Broedplaatsen zijn onbekend.	Gedeeltelijk gedegradeerd
Habitatkwaliteit	<i>Geschikt biotoop:</i> 1-10 ha per locatie	Voldoende
	<i>Dikke dode bomen:</i> In de eiken- en beukenbossen van de zuidelijke deelgebieden komt er minder dan 1 dik dood exemplaar / ha voor. Dood hout is in het algemeen weinig aanwezig in de boscomplexen.	Gedeeltelijk gedegradeerd
	<i>Dood hout op middellange termijn:</i> In de eiken- en beukenbossen van beide deelgebieden (1 – Molenbeemd-Klein Membruggen en 8 – Grootbos) komt groeiklasse 7 (zeer dik hout) nagenoeg niet voor. Op middellange termijn kunnen wel een aantal bomen doorgroeien naar een hogere klasse: 1-3 dikke levende bomen/ha.	Voldoende
	<i>Dood hout op middellange termijn:</i> Het aandeel dood hout is beveiligd binnen het geheel van het geschikt biotoop.	Voldoende

Conclusie actuele staat van instandhouding

Door het wegvallen van middelhout- en hakhoutbeheer en het verwijderen van dode of afstervende bomen langsheen zonbeschenen bosranden of in oude houtkanten (vaak plaatsen waar paden

gelegen zijn) is de oppervlakte geschikt habitat beperkt. De **staat van instandhouding is bijgevolg gedeeltelijk aangetast**. Er is echter onvoldoende kennis over de aanwezigheid van broedplaatsen en populatiegrootte.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Uitbouw van een duurzame populatie in goede staat van instandhouding ter hoogte van deelgebieden 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen en 8 – Grootbos met meerdere broedplaatsen (minimum 4) op een onderlinge afstand van maximum 3 km.

Herstel van het leefgebied kan ook in omliggende (kleinere) boscomplexen satellietpopulaties creëren.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied om over een oppervlakte van minstens 10 ha een geschikt leefgebied te realiseren.
- Realisatie van ijle bosstructuren en open plekken aan de zuidranden en zuidhellingen van het bos. Maximale overschaduwingsboomlaag: 50 %.
- Continuïteit beschikbaarheid van voldoende dood hout, verspreid over het bos maar in het bijzonder nabij potentiële en effectieve broedplaatsen. Streefcijfers: min. 3 dikke (diam. < 50 cm) dode bomen/ha en de continuïteit van dit aanbod garanderen. Aanleg van kunstmatige broedhopen op geschikte locaties tot deze streefcijfers gerealiseerd worden.
- Maximaal behoud van oude of zieke, aftakelende bomen (kwijnende bomen). Richtcijfer > 3 dikke levende bomen/ha.

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

Het actuele voorkomen

In Europa komt de soort over heel het grondgebied voor met uitzondering van het Iberisch schiereiland (Gasc et al. 1997 in Paelinckx D. et al., 2009). In Vlaanderen is het verspreidingsgebied discontinu en gefragmenteerd, met toch enkele belangrijke concentraties van vindplaatsen. De verspreiding van de Kamsalamander lijkt in Vlaanderen in belangrijke mate gebonden aan rivier- en beekvalleien. De soort wordt in alle Vlaamse provincies aangetroffen maar is zeldzaam in Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

De SBZ-H is aangemeld voor deze salamandersoort maar er is geen indicatie van voorkomen sinds 1994. Recent werd in deelgebied 6 – De Kevie wel Kamsalamander waargenomen in een aantal aangelegde poelen. Ontwikkeling van een duurzame populatie is echter te betwijfelen, aangezien de poelen te klein zijn, vis bevatten en te ondiep zijn (expertgroep).

Buiten SBZ-H zijn er waarnemingen ter hoogte van de Dautewijers (in de omgeving van deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en in de omgeving van deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst.

Potenties

Kamsalamanders prefereren poelen gelegen in kleinschalige landschappen met een hoge diversiteit aan biotooptypen: bossen, struwelen, boomgaarden, vochtige en extensief beheerde weilanden, heideterreinen, houtwallen en hagen. De voortplanting gebeurt bij voorkeur in vrij voedselrijk, stilstaand ondiep water dat (zeer) rijk is aan ondergedoken en drijvende waterplanten en met een nagenoeg neutrale pH (cfr. o.a. habitatype 3150). De voortplantingsplaatsen zijn veedrinkpoelen, bomputten, afgesneden rivierarmen, kleine vijvers, kleigroeven, relatief voedselrijke vennen of andere plassen met stilstaand, vrij voedselrijk water. De aanwezigheid van een netwerk met zeker tot het einde van de zomer waterhoudende, kleine tot middelgrote poelen is van vitaal belang. In de periode november-maart overwintert de soort aan land. De overwintering en het leven buiten de voortplantingsperiode is terrestrisch. De migratie van land- naar waterbiotoop en tussen voortplantingspoelen gebeurt veelal langs heggen, rijen knotbomen, rietkragen en perceelsranden met ruigtekruiden.

Potentie voor deze soort is groot in die gebieden waar voldoende afwisseling in graslanden, moeras en bosranden of kleine landschapselementen aanwezig is, in combinatie met geschikte voortplantingspoelen. Voornamelijk deelgebied 6 – De Kevie heeft potenties voor de soort.

De trend

Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van de soort in het gebied.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 36: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Kamsalamander

Kamsalamander BE2200041		
Toestand populatie	<i>Populatiegrootte:</i> Er zijn een heel beperkt aantal Kamsalamanders waargenomen in 3 poelen in deelgebied 6 De Kevie, waarvan het bovendien onduidelijk is of deze uitgezet zijn of het hier een nieuwe populatie betreft.	Gedeeltelijk gedegradeerd
	<i>Voortplanting:</i> Er zijn nog geen sporen van voortplanting waargenomen.	Gedeeltelijk gedegradeerd
	<i>Afstand nabije populatie:</i> Er zijn geen andere populaties in de omgeving bekend.	Gedeeltelijk gedegradeerd

Habitatkwaliteit	<i>Aantal en grootte van de waterpartijen:</i> Het betreft een complex van een 3tal kleinere poelen (< 100 m ²).	Voldoende
	<i>Voedselrijkdom:</i> De poelen zijn mesotroof tot eutroof.	Goed
	<i>pH:</i> pH is gelegen tussen 6 en 8	Goed
	<i>Vegetatie:</i> De poelen zijn bedekt met een dichte vegetatie	Gedeeltelijk gedegradeerd tot voldoende
	<i>Beschaduwing:</i> De poelen zijn matig beschaduwd.	Voldoende
	<i>Permanentie:</i> De poelen bevatten water tot augustus.	Voldoende
	<i>Vissen:</i> De poelen bevatten nagenoeg geen vis.	Voldoende
	<i>Biotoop:</i> De poelen komen voor in een kleinschalig landschap vooral bestaande uit graslanden met lokale kleine bosjes, ruigtes en houtwallen.	Voldoende
	<i>Afstand tot waterbiotoop:</i> De afstand tussen land- en waterbiotoop bedraagt tussen de 300 en 500m.	Voldoende

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** voor de soort Kamsalamander, door de te kleine populatie. Het habitat in deelgebied 6 – De Kevie is geschikt voor uitbreiding van de soort. Er is echter onvoldoende kennis over de aanwezigheid van broedplaatsen en populatiegrootte.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Uitbouw van een populatie in goede staat van instandhouding in en rond deelgebied 6 – De Kevie.

Uitbouw van een populatie in voldoende staat van instandhouding in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden (kolonisatie vanuit de populatie aan de Dautewijers is mogelijk).

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Terugdringen eutrofiëring, verwijderen vis, aanwezigheid ondergedoken vegetatie;
- Landhabitat: kleinschalig landschap met opgaande vegetatie in nabijheid van waterhabitat;
- Opheffen migratiebarrières (aanleg verbindingsgebieden);
- Aanleg of herstel van diepe poelen die niet droogvallen in de zomer in de nabijheid van bestaande populaties.

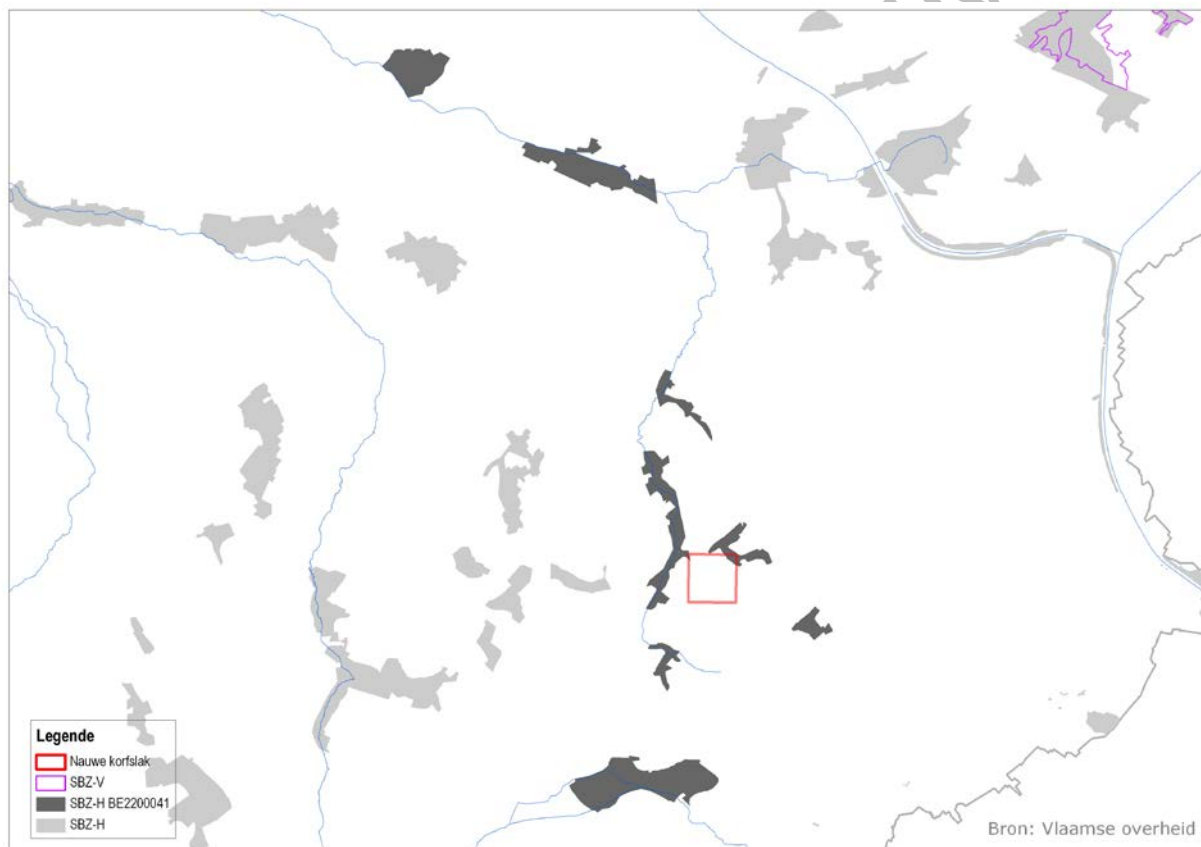
Nauwe korfslak – *Vertigo angustior*

Het actuele voorkomen

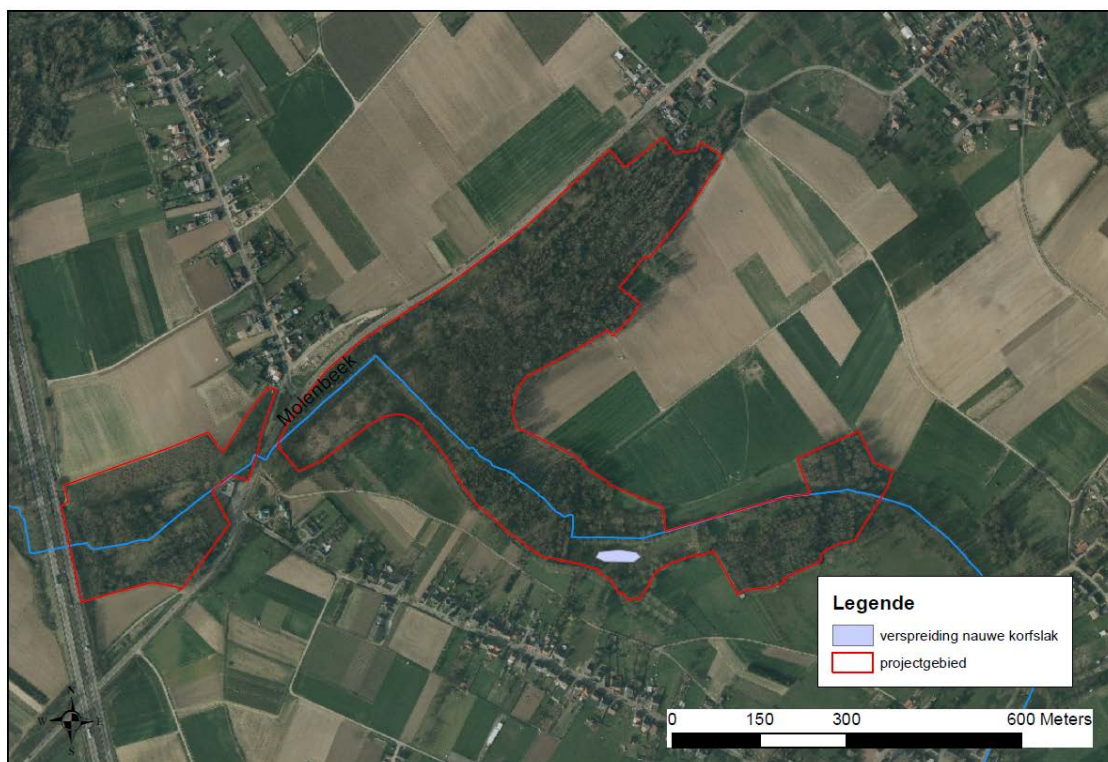
De Nauwe korfslak komt wijd verspreid voor in Europa (Van Loen et al. 2006 in Paelinckx D. et al., 2009). In Vlaanderen komt de soort op dit ogenblik hoofdzakelijk aan de kust voor. Ondanks inventarisatie van potentiële vindplaatsen zijn er slechts twee binnenlandse vindplaatsen bekend: Hof ter Musschen (Woluwevallei) en de Molenbeemd (bovenlopen van de Demer) (Lemmens 2004 in Adriaens, Adriaens en Ameeuws, 2008). De soort is in Vlaanderen met uitsterven bedreigd.

In de SBZ komt deze slak enkel voor in deelgebied 1 - Molenbeemd – Klein Membruggen, meer bepaald in het Natuurreservaat Molenbeemden. De aanwezigheid van enkele Nauwe korfslakken werd een eerste maal vastgesteld door Thomas Lemmens (LIKONA, 2004). In 2011 werd de verspreiding in detail onderzocht door Eugene Stassen (LIKONA, 2011).

De SBZ-H is zeer belangrijk voor de Nauwe korfslak. Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Figuur 0- 2: Lokatie van waarnemingen van Nauwe korfslak

Figuur 0- 3: Lokatie van waarnemingen van Nauwe korfslak in Molenbeemden (monitoring Eugene Stassen)

Potenties

De Nauwe korfslak leeft op de bodem tussen strooisel en mos, onder bladrozetten, dood hout en schors. De grootste aantallen lijken te worden gevonden in de overgangszones tussen bos en struweel naar meer open vegetaties. Deze gradiënt van open naar gesloten vegetatie is een belangrijke component in de habitatkeuze van *V. angustior*. Ook volledige beschaduwing wordt door de soort vermeden. In West-Europa is de slak vooral bekend van vochtige, kalkrijke duinvallen (habitattype 2190) met een voorkeur voor de overgangszone van nat naar droog. De soort leeft in onze duinen in allerlei vochtige microhabitats, goed beschermt tegen uitdroging, in diverse mogelijke vegetatietypes. Het goed verteerbare strooisel van populierachtigen en vooral abeel blijkt in de duinen een gegeerd habitat. In het binnenland kan de soort in kalkrijke milieus in vergelijkbare gradiëntsituaties aangetroffen worden en in een Grote zeggeruigte. In het algemeen is de milde humus voor de in een gebied aanwezige slakken een ideaal biotoop. De aanwezigheid van geschikte microhabitats is actueel in zeer sterke mate bepalend of de slak aanwezig is of niet, eerder dan klassieke vegetatiepatronen of grondwaterpeilen (Adriaens, Adriaens en Ameeuw, 2008).

Binnen de SBZ-H komen er overgangszones tussen bos en meer open vegetatie (akkergebieden, graslanden, hooilanden), waterrijke gebieden en populieraanplanten voor. Op basis hiervan kan gezegd worden dat er theoretisch gezien potenties zijn voor deze zeldzame landslak in verschillende deelgebieden van de SBZ-H.

Trend

Bij de laatste monitoringscampagne in deelgebied 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen in 2011 bleek dat één van de in 2004 waargenomen populaties was verdwenen. Er kan dus geconcludeerd worden dat er een negatieve trend is.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 37: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Nauwe korfslak

Nauwe korfslak BE2200041		
Toestand populatie	<i>Populatiegrootte/abundantie</i> : Schattingen van het aantal exemplaren bedraagt per gemiddelde staalname 24 slakken/m ² (Stassen, 2011)	Voldoende
	<i>Populatiestructuur</i> : Onvoldoende informatie	Onbekend
	<i>Oppervlakte waarbinnen aanwezig</i>	Goed
	<i>Afstand tot nabije populatie</i> : Er zijn op dit moment 2 populaties gekend binnen dezelfde aluviale vlakte (Lemmens, 2004). Echter tijdens het gedetailleerde verspreidingsonderzoek werd op 1 locatie geen populatie meer aangetroffen.	Voldoende
Habitatkwaliteit	<i>Vegetatiesamenstelling</i> : De soort komt voornamelijk voor in zoomvormende ruigten van het moerasspireaveverbond, die in een gedegradeerde staat zijn. Soort komt ook voor op grote zeggenruigte beschreven als een matig goed biotoop	Voldoende
	<i>Strooisellaag</i> : Van populierachtigen of els; dode takken lokaal aanwezig.	Voldoende
	<i>Voedingstoestand</i> : De aanwezige bossen in het deelgebied zijn van het mesotrofe tot zelfs eutrofe type, wat duidt op een relatief voedselrijke bodem.	Gedegradiseerd
	<i>pH (grondwater)</i> : Onvoldoende informatie	Onbekend
	<i>Waterhuishouding</i> : Onvoldoende informatie	Onbekend
	<i>Bodemvochtigheid</i> : Grote oppervlakten met continue vochtigheid zonder uitdroging, hoger aandeel zompige gronden, kortstondige en kleinschalige overstroming is mogelijk.	Voldoende

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het mogelijk verdwijnen van een deelpopulatie in de Molenbeemd is een negatieve evolutie. De nog resterende populatie is matig ongunstig omwille van de relatief lage populatiedichtheden. De habitatkwaliteit van de bekende locaties is echter vermoedelijk voldoende tot goed. Samenvattend kan er gesteld worden dat er een **gedeeltelijk aangetaste lokale staat van instandhouding** is.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Goede staat van instandhouding in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen. Er wordt hierbij gestreefd naar populaties 50 ex./m², waarin zowel adulten als juvenielen voorkomen binnen een samenhangend gebied van > 0,10 ha.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Aanwezigheid van geschikte habitattypes (6430, rbbmc, rbbms, zeggerijk elzenbroek);
- Een voldoende hoge waterstand > 0,25 m (GHG) en > 1 m (GLG)
- Continue vochtigheid zonder uitdroging of overstromingen;
- Aangepast maaibeheer, dit houdt in: terrein opsplitsen in stroken en dit in fasen maaien (tussenperiode van enkele weken) zodat migratie mogelijk is.
- Laten liggen van niet ontschorst, zwaar dood hout en humeus materiaal (bij voorkeur van populierachtigen of Zwarte els) op de plaatsen waar de

soort werd aangetroffen

Zeggekorfslak – *Vertigo moulinsiana*

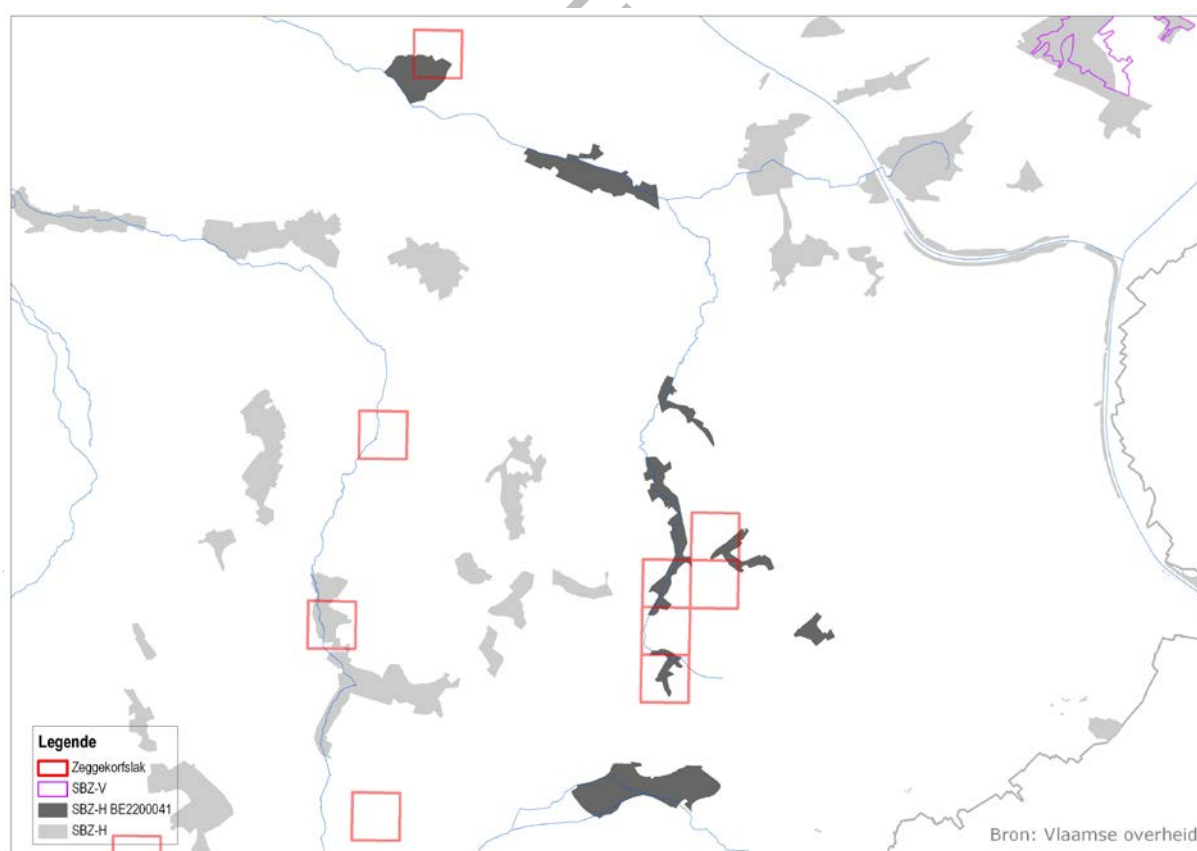
Het actuele voorkomen

De Zeggekorfslak komt wijd verspreid voor in Europa, van Zuid-Scandinavië tot het Middellandse Zeegebied (Gmelig Meyling et al., Van Loen et al., 2006 in Paelinckx et al., 2009). Recente, gerichte inventarisaties hebben aangetoond dat de Zeggekorfslak op een 35-tal plaatsen verspreid doorheen Vlaanderen voorkomt. Vooral in de ecoregio's zuidwestelijke en zuidoostelijke heuvelzone en de Krijt-leemregio zijn populaties van deze slakkensoort terug te vinden. De Zeggekorfslak komt voor in de middenloop van de Dender, de bovenloop van de Dijle, de Leibeek, de Demer en Herk/Mombeek (Adriaens, Adriaens en Ameeuws, 2008).

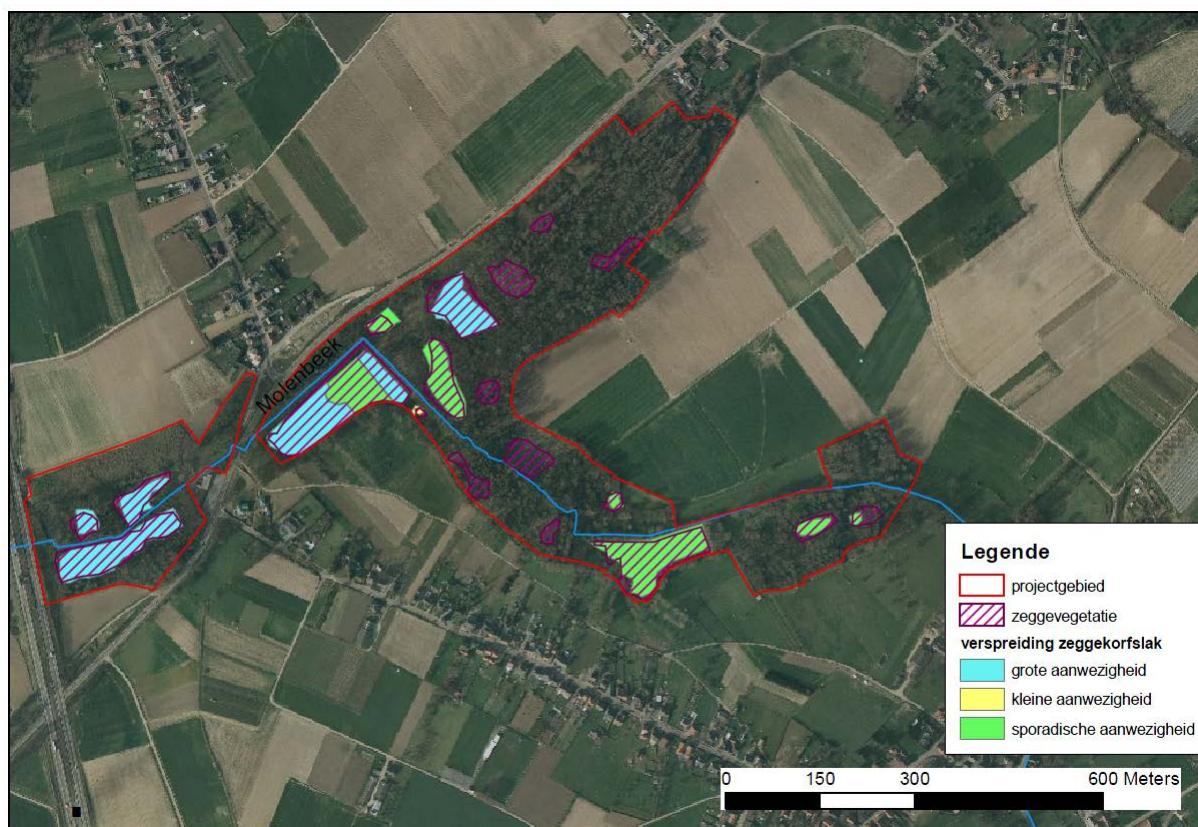
De verspreiding van de soort in Limburg is goed gekend: gegevens over de actuele verspreiding, potenties en staat van instandhouding van de populaties zijn afkomstig van de monitoring uitgevoerd door Thomas Lemmens (LIKONA, 2004).

In de SBZ-H komt de Zeggekorfslak actueel (gegevens 2003 en/of 2008) voor in deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen (waar in 2008 laatst een gedetailleerde monitoring werd uitgevoerd door Thomas Lemmens), deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer en deelgebied 4 Demerbronnen, Wadden. Nabij deelgebied 7 Pomperik – Dorpsbeemden, meer bepaald in het natuureservaat 'Dauteweyers' (buiten SBZ-H) wordt de soort eveneens aangetroffen.

De SBZ-H is een zeer belangrijk gebied voor deze landslak die in Vlaanderen met uitsterven bedreigd is. Voor de verspreidingsgegevens zie Figuur 0-4 en Figuur 0-5.

Figuur 0- 4: Lokatie van waarnemingen van Zeggekorfslak

Figuur 0- 5: Lokatie van waarnemingen van Zeggekorfslak in Molenbeemden (monitoring Thomas Lemmens, 2008)

Potenties

De Zeggekorfslak is een zeer gespecialiseerde soort die drie grote eisen stelt aan het biotoop. Vooreerst is er de vegetatie. De Zeggekorfslak leeft voornamelijk op Moeraszegge (*Carex acutiformis*), hoewel ze ook wel eens wordt aangetroffen op andere moerasplanten. Een andere bepalende factor is de waterhuishouding. Deze heeft een grote invloed op de vegetatie. Wanneer men een te hoge waterstand heeft, belemmert dit de zeggenvegetatie. Omgekeerd kan een te lage waterstand ook nefaste gevolgen hebben voor de vegetatie zodat we vergrassing krijgen. Een laatste eis betreft de behoefte aan kalk.

Dit slakje is bijgevolg gebonden aan natte, kalkrijke, mesotrofe tot eutrofe moerasbiotopen, zoals elzenbroekbos met een ondergroei van zeggen (habitattype 91E0), grote zeggenvegetaties en overgangen naar rietruigtes en dotterbloemgrasland. De standplaatsen kennen doorgaans een (grond)waterstand boven het maaiveld vanaf het najaar. In de zomer kan het grondwater tot ca. 0,5 meter onder het maaiveld wegzakken. Winterse overstromingen kunnen voorkomen. De soort leeft niet in direct contact met het water, maar kruipt in de vegetatie boven het wateroppervlak. Op de stengels van zegges, riet en andere ruigtekruiden is ze dan gemakkelijk waarneembaar. De slak leeft er van schimmels op de moerasplanten. De slakkenpopulatie is zelden verspreid over grote oppervlakten (gemiddeld 0,2 ha).

Gelet op het feit dat bijna alle deelgebieden langsheen waterlopen gelegen zijn, dat alluviale bossen en moerasspirearuigtes verspreid voorkomen tussen andere bossen en graslanden, en dat er potenties zijn voor alluviale bossen in deze SBZ-H, kan worden gezegd dat er theoretisch gezien potenties zijn voor deze slakkensoort in het ganse SBZ.

Deelgebied 6 De Kevie heeft bijvoorbeeld potenties voor deze soort (mits aandacht voor de waterkwaliteit van de Jeker en een aangepast beheer). Gezien de beperkte

kolonisatiemogelijkheden van deze soort is het echter niet duidelijk of een spontane vestiging realistisch is. De slak wordt meegevoerd door het overstromingsregime van rivieren waarna ze zich vestigt op de geschikte oevervegetatie. Een andere mogelijkheid is dat de slakken worden meegenomen door trekkende dieren.

Aan de Dauteweyers in Diepenbeek (buiten SBZ-H) is tevens een goede populatie van de Zeggekorfslak aanwezig. Dit is een bijzondere populatie, aangezien het gebied niet bekend staat als kalkrijk. Mogelijk zijn er ook beperkte potenties aanwezig voor het voorkomen van de soort in het aangrenzende deelgebied 7 Pomperik – Dorpsbeemden, gezien de aanwezigheid van dotterbloemgraslanden, moerasbos (Moeraszegge werd waargenomen) en het beheer gericht op het behoud van een voldoende hoog grondwaterpeil.

Trend

Omdat de Zeggekorfslak hoge habitatvereisten stelt, komt de soort steeds minder voor in Europa en België. De geschikte biotoop voor de Zeggekorfslak wordt ook steeds kleiner, waardoor de soort met uitsterven bedreigd is.

De voornaamste reden van deze achteruitgang betreft het oppervlakteverlies van geschikte biotopen. Dit oppervlakteverlies is toe te schrijven aan meerdere oorzaken. Zo is er het toenemend draineren van gronden in functie van de landbouw. Een andere oorzaak is het ontbreken van geschikt beheer voor de Zeggekorfslak. Ofwel wordt een te streng maaibeheer toegepast zodat de geschikte zeggenvegetatie verdwijnt, ofwel wordt er geen beheer toegepast zodat natte gebieden gaan verlanden en de geschikte vegetatie uiteindelijk ook verdwijnt.

Concreet voor de populaties die voorkomen binnen deze SBZ-H kan een trend worden vastgesteld doordat de populaties zowel in 2003 als in 2008 onderzocht zijn (monitoring door Thomas Lemmens). Voor deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen wordt voornamelijk een positieve trend vastgesteld: de populatie Zeggekorfslakken is stabiel, het gevoerde beheer is hier afgestemd op deze soort. Voor deelgebied 3 Vallei van de Boven-Demer is de trend van de populatie licht negatief, aangezien de afwezigheid van een aangepast beheer verruiging veroorzaakt. De watertafel in dit gebied is wel in orde.

In deelgebied 4 Demerbronnen - Wadden kan geen trend worden vastgesteld, vermits enkel waarnemingen voor 2003 beschikbaar zijn.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 38: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Zeggekorfslak

Zeggekorfslak BE2200041		
Toestand populatie	<i>Populatiegrootte/abundantie:</i> Ter hoogte van deelgebied 1 Molenbeemd – Klein Membruggen werden bij verscheidene staalnames gemiddeld 107 slakken per m ² gevonden (T. Lemmens, 2003). Op basis van expertenkennis kan echter worden aangenomen dat de populatiegrootte voldoende tot goed is.	voldoende tot goed
	<i>Populatiestructuur:</i> Zowel adulten als juvenielen aanwezig.	voldoende tot goed
	<i>Oppervlakte waarbinnen aanwezig:</i> Er zijn verschillende vlekken, van telkens tussen 0.2ha tot ongeveer 1.5ha groot, waarbinnen de Zeggekorfslak is waargenomen. Deze vlekken vormen een samenhangend gebied van meer dan >0,20 ha.	Goed
	<i>Afstand tot nabije populatie:</i> Alle waarnemingen situeren zich binnen het bekken van de Demervallei	Goed
Habitatkwaliteit	<i>Vegetatiesamenstelling:</i> De meeste waarnemingen van Zeggekorfslak (waar de grootste aanwezigheid is vastgesteld) zijn gesitueerd in zeggerijk elzenbroek of zeggeruigtes. Er komen echter ook populaties voor in meer verruigde vegetaties.	Voldoende

<i>Voedingstoestand</i> : De aanwezige bossen in het deelgebied zijn van het mesotrofe tot zelfs eutrofe type, wat duidt op een voedselrijke bodem.	overal voldoende tot goed
<i>pH (grondwater)</i> : Onvoldoende informatie	Onbekend
<i>Waterniveau</i> : Onvoldoende informatie	Onbekend
<i>Aanwezigheid van overstromingen</i> : Onvoldoende informatie	Onbekend

Conclusie actuele staat van instandhouding

De toestand van de verschillende populaties verschilt. Vooral de populatie in deelgebied 1 – Molenbeemd – Klein Membruggen en de populatie aan de Dauteweyers (buiten SBZ-H) zijn actueel in goede toestand. De overige populaties in deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer is minder stabiel maar de staat van instandhouding is nog steeds voldoende. Echter een aangepast maaibeheer dringt zicht op omwille van een toenemende verruiging. In deelgebied 4 - Demerbronnen, Wadden is de situatie onvoldoende gekend. Samenvattend is er een **gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding**.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Behoud van populaties in goede staat van instandhouding in deelgebied 1 – Molenbeemd - Klein Membruggen, deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, deelgebied 4 – Demerbronnen, Wadden. Er wordt hierbij gestreefd naar populaties > 80 ex./m², waarin zowel adulten als juvenielen voorkomen binnen een samenhangend gebied van > 0,20 ha.

Uitbreiding is mogelijk binnen deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, door kolonisatie vanuit de actuele populatie aan de Dautevijvers.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Aanwezigheid van geschikte habitattypes (6430, rbbmc, rbbms, zeggerijk elzenbroek);
- Een voldoende hoge waterstand (> 0,25), zonder dat de vegetatie wijzigt door vernatting;
- Continue vochtigheid zonder uitdroging of overstromingen;
- Aangepast maaibeheer, dit houdt in: terrein opsplitsen in stroken en dit in fasen maaien (tussenperiode van enkele weken) zodat migratie mogelijk is
- Kweldruk in de gebieden in stand houden (dit is noodzakelijk om verzuring van het water tegen te gaan);
- Herstel van de natuurlijke overstromingsdynamiek waar mogelijk om potentiële habitats met elkaar te verbinden;
- Watervervuiling tegengaan.

Spaanse vlag – Euplagia/Callimorpha quadripunctaria

Het actuele voorkomen

De Spaanse vlag is een dagactieve nachtvlinder die voorkomt in Centraal/Zuid-Europa en Klein-Azië. Vlaanderen vormt de noordwestelijke grens van het areaal van deze vlindersoort. Net als in Nederland komen er slechts kleine populaties voor in Vlaanderen, het aandeel van Vlaanderen in de Europese populatie is bijgevolg klein (Groenendijk, 2007; LNV 2006 in Paelinckx et al. 2009).

In Vlaanderen zijn de vrij recent ontstane populatiekernen nabij Leuven en Diest sterk uitgebreid en heeft de soort de hele Dijlevallei ingepalmd. In het zuiden van de provincie Antwerpen vinden we een bolwerk in de regio Mechelen. Jaarlijks worden zwervers aangetroffen in de omgeving van Gent, Antwerpen en op diverse plaatsen in Limburg (waar de soort veel wordt waargenomen van de Voerstreek tot Genk) (Adriaens, Adriaens & Ameeuw, 2008).

De Spaanse vlag is niet aangemeld voor deze SBZ en het gebied werd tevens niet naar voor geschoven als belangrijk in de G-IHD. Er zijn echter waarnemingen van de soort nabij deelgebied 6 – De Kevie (echter buiten SBZ) en in deelgebied 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst. De grootste dichtheid aan waarnemingen van deze soort is echter meer oostelijk gesitueerd, ter hoogte van de Sint-Pietersberg en de kalkrijke kanaalbermen in Kanne. Er kan voor deze SBZ dan ook niet gesproken worden van een lokale populatie.

Potenties

In alle deelgebieden waar drogere, warme habitats zich in de nabijheid bevinden van vochtige ruigten, zijn er potenties aanwezig. Het is evenwel niet duidelijk of er zich ook effectieve populaties zullen vestigen bij verdere uitbreiding van het areaal.

De trend

In West-Europa is de Spaanse vlag allerminst bedreigd. Zij breidt gestaag haar leefgebied uit en de belangrijkste waardplant van de soort, Koninginnenkruid, is bovendien vrij algemeen. Het warmer wordende klimaat werkt de vooruitgang van deze mobiele soort in de hand (website Natuurpunt).

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Er worden geen LSVI voor deze soort opgemaakt.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is momenteel geen populatie aanwezig in de SBZ.

Ecologische doelstellingen

Voor deze soort worden geen doelstellingen geformuleerd.

Boomkikker – *Hyla arborea*

Het actuele voorkomen

Het is mogelijk dat de Boomkikker aanwezig is in deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden, gezien de aanwezigheid van geschikt landbiotoop en de populatie in de Dauteweyers op iets minder dan een kilometer afstand (buiten SBZ). De dieren planten er zich voort in de meest oostelijke weyers, maar een uitbreiding naar het westen binnen het gebied is merkbaar, waardoor de afstand tot deelgebied 7 nog afneemt.

Waarnemingen die de aanwezigheid in potentieel landhabitat in deelgebied 7 bevestigen, ontbreken echter.

Potenties

Als voortplantingsplaatsen komen allerlei ondiepe en stilstaande zoetwaterplassen in aanmerking, zowel kleine veedrinkpoelen als grotere vijvers. Het water is gewoonlijk licht tot matig voedselrijk en heeft een neutrale zuurtegraad (cfr. o.a. habitattypen 3150). Belangrijk is dat het water en de oeverzone goed en langdurig door de zon beschenen wordt en dat de plas niet droogvalt voor het einde van de zomer. Plassen waarin vissen of eenden voorkomen, zoals de Pomperik in deelgebied 7, zeker in combinatie met weinig waterplanten om in te schuilen, zijn niet geschikt voor boomkikkers. De aanwezigheid van een gordel van ondergedoken of drijvende waterplanten en een rijke oevervegetatie met riet en/of andere oeverplanten is positief. De dieren zijn vooral 's nachts actief en houden zich overdag op in de opgaande oevervegetatie.

De landbiotopen zijn zonbeschenen ruigtevegetaties, braamstruwelen, houtwallen en bosranden gelegen in kleinschalige landschappen. Geschikte landbiotopen moeten aanwezig zijn in de directe omgeving van de plas (liefst op minder dan 500 m). Vanaf oktober tot half april overwinteren Boomkikkers op het land in hopen plantaardig afval en in allerlei holtes. Tal van vijvers en poelen zijn eveneens nodig.

In deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden is er een goede potentie voor de soort aangezien er enerzijds geschikt landbiotoop aanwezig is en anderzijds ook voortplantingshabitat op 1 km afstand. Door aanleg van poelen kan echter ook geschikt waterhabitat gecreëerd worden voor de Boomkikker binnen dit SBZ. Ook het omgevende landschap heeft een goede potentie tot ontwikkeling als geschikt landhabitat en/of als verbindingsgebied met de populatie in de Dautewijers.

De trend

De evolutie van de boomkikkers in de Dauteweyers is licht positief (monitoringsrapport Natuurpunt): van slechts 2 roepende mannetjes in 1995 is de soort toegenomen tot 30-tal roepende mannetjes in 2006 maar sindsdien kende de soort opnieuw een zware terugval met een dieptepunt van 4 mannetjes in 2009 en in 2011 7 roepende exemplaren.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 39: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Boomkikker

Zeggekorfslak BE2200041		
Toestand populatie	Populatiegrootte/abundantie: < 50 roepende mannetjes	Overal gedegrad
	Voortplanting: Geen larven aanwezig	Overal gedegrad
	Afstand nabije populatie: 1-2 km (Dauteweyers)	Voldoende tot goed
Habitatkwaliteit	Actueel geen waterhabitat aanwezig	

Waterhabitat		
Landhabitat	<i>Indicator biotoop:</i> de locatie is ingebed in een kleinschalig landschap met ruigtevegetaties, houtwallen, bosranden, braamstruwelen	Overal voldoende tot goed
	<i>Oppervlakte aaneengesloten gebied:</i> >20 ha	Goed
	<i>Afstand tot waterbiotoop:</i> >500 m	Overal gedegradiseerd
	<i>Verkeerswegen in of grenzend aan habitat:</i> aanwezig en matig intensief gebruikt (lokale wegen tussen deelgebied 7 – De Pomperik - Dorpsbeemden en het waterhabitat aan de Dauteweyers.	Overal gedegradiseerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is een kennishiaat in het onderzoek naar het voorkomen van deze soort in het landbiotoop van deelgebied 7 De Pomperik – Dorpsweyer. Er wordt echter aangenomen dat een populatie aanwezig is in een gedegradeerde toestand wegens (1) het ontbreken van geschikt waterhabitat voor de voortplanting (de Pomperikvijver wordt immers gebruikt als visvijver en is als zodanig niet geschikt als waterhabitat) en (2) doordat, ondanks de goede kwaliteit en voldoende oppervlakte van de potentiële landhabitat in deelgebied 7, de aanwezigheid van enkele verkeerswegen zorgt voor een belangrijke barrière tussen de landhabitat en de aanwezige populatie in de nabijgelegen Dautewijers. Ook de afstand tussen beide is vrij groot (>500 m). Er is dus een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding**.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Creëren van een populatie in een voldoende staat van instandhouding (50-200 roepende mannetjes) in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, vanuit de actuele populatie in de Dauteweyers.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende staat van instandhouding met betrekking tot landhabitat: behoud kleinschalig landschap met ruigtevegetaties, houtwallen, bosranden en braamstruwelen.

Creëren van een waterhabitat in voldoende staat van instandhouding: complex van 3-5 permanente en/of tijdelijke kleine (<100 m²) of één grote plas (>100 m²), met mesotroof tot matig eutroof water, dichte ondergedoken of drijvende vegetatie op 25-50% van de oppervlakte, aanwezigheid van water tot begin augustus, de afwezigheid van vissen en structuurrijke kruiden- en struikvegetaties op de randzone.

Europese bever – Castor fiber

Het actuele voorkomen

Sinds de herintroductie van de bever in België in 1999, bevinden zich de grootste populaties zich in de Dijlevallei (ten zuiden van Leuven) en langs de Grensmaas.

De aanwezigheid van de bever in deelgebied 6 – De Kevie is gekend. Zo werden in de zomer van 2011 een volwassen dier en vermoedelijk 2 jongen gezien (Kristijn Swinnen, UA). Dit doet geloven dat een volwassen koppel aanwezig is en zich succesvol voortplant. Verder zijn er talrijke vraatsporen aan wilgen, essen en haagbeuken werden teruggevonden. Ook werden op vele plaatsen wissels gevonden.

Potenties

Deze semi-aquatische zoogdieren leven in oeverbossen (eik, els, es, iep, wilg, populier, berk met ondergroei) langs rivieren, beken, sloten, meren, vijvers en moerassen, kortom, plaatsen waar ze het ganse jaar door toegang hebben tot voldoende diep water of waar ze dit door het bouwen van dammen kunnen bewerkstelligen.

Door aanwezigheid van de Jeker, moerassen, rietkragen en houtkanten kan worden gezegd dat er in deelgebied 6 - De Kevie goede potenties bestaan voor de bever. Ook de ligging van dit deelgebied in de buurt van de populatie langs de Grensmaas biedt perspectief.

De trend

Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van de Europese bever in het gebied.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De stand van instandhouding van de bever in deze SBZ werd niet bepaald.

Ecologische doelstellingen

Er worden geen doelen geformuleerd voor de Europese bever in de SBZ.

VLEERMUIZEN

Om het voorkomen en de lokale staat van instandhouding van deze complexe faunagroep te vereenvoudigen werd gebruik gemaakt van een landschapsecologische analyse. Hierbij werd nagegaan of de randvoorwaarden voor de verschillende vleermuissoorten voor wat betreft hun vereisten naar zomerverblijfplaatsen, foerageergebieden, winterverblijfplaatsen en connectiviteit op landschapsniveau kan gebeuren. Elke vleermuissoort heeft zijn eigen ecologische niche die per definitie verschilt van andere soorten. Om praktische redenen (o.a. dikwijls onvolledigheid zicht op aanwezigheid) is het desondanks aangewezen dat landschapsecologische analyses doorgevoerd kunnen worden op niveau van clusters van soorten. In Tabel 0-42 zijn een aantal karakteristieken m.b.t. het gebruik van het landschap voor verschillende vleermuissoorten opgesteld. Op basis daarvan zullen we drie ecologische groepen onderscheiden voor de welke we de landschapsecologische situatie binnen deze SBZ zullen evalueren.

Tabel 0- 40: Oplijsting van ecologische karakteristieken voor relevante vleermuissoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	jachtgebied parken	kraamkolonies in gebouwen	kraamkolonies in bomen	jachtgebied bossen	jachtgebied agrarisch landschap KLE's	jachtgebied moerassen en open water	afhankelijkheid van KLE's voor verbindingen	wiegatstand
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	X	X	(X)	X (open plekken!)	X (groot aandeel houtige veg.)		X	klein
Brandt's vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>		(X)	X	X		X	X	
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>		X		X (beuk)	X		?	7 - 8,5
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	X	X	X	X	X (groot aandeel houtige veg.)		X (vrij open ook OK)	1,5 - 2 km
Bechsteins	<i>Myotis bechsteinii</i>	X		X	X (natuurlijk bos)			X	
Dwarsoor / Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>			X	X	X (groot aandeel houtige veg.)			
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	(X)	X	(X)			X	X	<2,5 km
Rosse vleermuis	<i>Myotis noctula</i>	X		X		X	X!	niet afh.	
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>		(X)	X (ook natte bossen)	X (open plekken + water!)	(X)	X!	(X)	
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	X	(X)	X	X (open plekken + water!)	X	X	?	
Bosvleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>			X	X (beuk)	X	X	niet afh.	
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	X	X		X (bosrand + grote open plekken)	X		X	2 - 6 km
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	X	X		X	X	X	?	1-2 km

Op basis van Tabel 0.42 is het zinvol om de volgende drie ecologische groepen met bijhorende soorten voor deze SBZ te onderscheiden:

Groep 1: Foerageergebieden bij voorkeur boven moerassen & open water, zomerverblijfplaats in bossen

Meervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Watervleermuis, (Bosvleermuis)

Groep 2: Foerageergebieden bij voorkeur in bossen & landschappen met belangrijk aandeel houtige vegetatie

Brandt's vleermuis / Gewone baardvleermuis, Vale vleermuis, Mops vleermuis, Bechsteins vleermuis, Gewone grootoorvleermuis, (Bosvleermuis), (Franjestaart)

Groep 3: Breed spectrum voor wat betreft foerageergebieden

Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis

Voor deze SBZ werd geopteerd om de opdeling te behouden, maar toch een korte bespreking per soort te houden (gezien de soortenspecificiteit en de verschillen in belangrijkheid in de G-IHD). De doelen worden dan eerder per soortgroep geformuleerd.

Voor wat betreft het voorkomen werden de beschikbare data uit de INBO-databank (zomerdata tot 2003) aangevuld met recente data van Vleermuizenexperts (Ghis Palmans en Bart Mulkens). Indien mogelijk werd een inschatting van de lokale staat van instandhouding gedaan op basis van expertkennis. Het volledig inschatten van de LSVI-tabellen vraagt een zeer gedetailleerde kennis voor de beoordeling van specifieke indicatoren die vaak niet beschikbaar is. Ook op deelgebiedniveau is vaak slechts fragmentarisch of geen kennis aanwezig.

Vleermuizen waarvan prioritaire gebieden niet in deze SBZ liggen (maar er wel kunnen voorkomen):

- Mopsvleermuis
- Bechstein's vleermuis
- Brandt's vleermuis/gewone baardvleermuis
- Meervleermuis
- Watervleermuis (komt wel voor)
- Ingekorven vleermuis
- Vale vleermuis
- Franjestaart
- Bosvleermuis
- Gewone/grijze grootoorvleermuis

Komen voor in alle SBZ's:

- Laatvlieger
- Rosse vleermuis
- Pipistrellus species

Groep 1: Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*, **Ruige dwergvleermuis** - *Pipistrellus nathusii*, **Franjestaart** - *Myotis nattereri*, **Meervleermuis** - *Myotis dasycneme*, **Watervleermuis** - *Myotis daubentonii*, (**Bosvleermuis** – *Nyctalus leisteri*).

Het actuele voorkomen

Het betreft allemaal soorten die gebonden zijn aan waterpartijen en moerassen als foerageergebied frequenteren. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten. Een aantal soorten hebben duidelijk een voordeel door de aanwezigheid van oud en structuurrijk bos.

Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend:

- **Rosse Vleermuis** is waargenomen in deelgebied 6 – De Kevie en deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden.
- Van **Ruige dwergvleermuis** bestaan zomerwaarnemingen in deelgebieden 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, 6 – De Kevie, 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en 8 - Grootbos. De locatie van de overwinteringsplaatsen is niet gekend.
- **Watervleermuis** is waargenomen in deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en deelgebied 8 - Grootbos.
- Er zijn geen gegevens beschikbaar voor **Franjestaart**, **Meervleermuis**, **Bosvleermuis**.

Het aantal waarnemingen binnen deze SBZ is echter erg klein en bovendien beperkt tot zomerwaarnemingen. Er zijn geen overwinteringsplaatsen gekend binnen de SBZ.

Potenties

Potentie voor de aanwezigheid van zowel zomer- als winterverblijven is aanwezig in alle structuurrijke bossen waar oude bomen aanwezig zijn en waar er nabijgelegen geschikt foerageergebied (open water, beken, moerassen, natte valleien) aanwezig is. Aangezien er, met uitzondering van deelgebied 8, beekvalleien voorkomen in alle deelgebieden, is er potentie voor de aanwezigheid van de groep in nagenoeg alle deelgebieden.

Trend

De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is onvoldoende gekend om een trend te kunnen bepalen.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is voor alle soorten uit deze 'groep' een te beperkte kennis om uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.

Doelstellingen

De SBZ is niet aangemeld voor deze vleermuissoorten, maar wordt wel als belangrijk beschouwd binnen de G-IHD voor wat de zomerverblijfplaatsen betreft.

Populatie-doelstelling Aanwezigheid van zomerkolonies van de soorten, met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van duurzame populaties van elk van deze soorten wordt nagestreefd.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Verhoging van habitatkwaliteit in de bossen en insectenrijke graslanden

- en ruigtes in een omliggend landschap met KLE's.
- Creatie geleidelijke bosranden, in het bijzonder nabij open waterpartijen. Behoud en verbetering kwaliteit waterpartijen.
 - De doelen worden gerealiseerd in het kader van doelen habitats 6430, 9120, 9160, 9190, 91E0.
 - Bijkomend aandacht voor behoud van bestaande verbindingen, en waar nodig uitbreiding van en verbinding tussen bossen en foerageergebieden.
 - Behoud van holle bomen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Groep 2: Brandt's vleermuis / Gewone baardvleermuis - *Myotis brandtii* / *Myotis mystacinus*, **Gewone grootoorvleermuis / Grijze grootoorvleermuis** - *Plecotus auritus* / *austriacus*, **Vale vleermuis** – *Myotis myotis*, **Mops vleermuis** - *Barbastella barbastellus*, **Bechsteins vleermuis** – *Myotis bechsteinii*.

Het actuele voorkomen

Deze soorten houden van parkachtige landschappen, vlakbij water en foerageren voornamelijk boven open bosland of boven het water. Zowel 's zomers als 's winters kunnen ze gebruik maken van door de mens gemaakte voorzieningen, zoals tussen de muren in oude gebouwen en soms zelfs zolders, maar ze leven ook in grotten en bomen.

Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend in deze SBZ:

- Binnen de SBZ zijn er in deelgebied 8 - Grootbos zomerwaarnemingen gekend voor de **Gewone baardvleermuis**. In geheel Vlaanderen zijn er slechts 2 zomerverblijfplaatsen voor deze soort gekend. Er zijn daarentegen wel meerdere winterverblijfplaatsen gekend, weliswaar allemaal buiten deze SBZ.
- De **Gewone grootoorvleermuis / Grijze grootoorvleermuis** werd waargenomen in deelgebied 8 - Grootbos.
- Er zijn geen gegevens beschikbaar voor **Brandt's vleermuis**. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat de Gewone baardvleermuis en Brandt's vleermuis in het veld niet te onderscheiden zijn, waardoor deze laatste opgenomen is in de waarnemingen van de Gewone baardvleermuis.
- Voor de **Vale vleermuis, Mops vleermuis en Bechsteins vleermuis** zijn er geen zomer- of winterwaarnemingen binnen deze SBZ geregistreerd.

Potenties

Deze soorten verblijven in gebouwen en bomen en foerageren in open bossen. Aangezien deze SBZ gekenmerkt wordt door aanwezigheid van verspreide plekken open bossen, is er potentie voor de aanwezigheid van de groep in nagenoeg alle deelgebieden.

Trend

Er is onvoldoende kennis om de trend te bepalen.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Aangezien voor geen enkele van deze soorten zomer- of winterwaarnemingen zijn geregistreerd binnen de SBZ, kan er geen actuele staat van instandhouding opgesteld worden.

Doelstellingen

Binnen de G-IHD is deze SBZ aangemeld als belangrijk op basis van de overwinterende populaties. Inspanningen om de doelstellingen i.v.m. de zomerpopulatie te realiseren zullen echter ook moeten gebeuren.

Populatie-doelstelling Instandhouding of groei van een overwinterende populatie. Er is geen extra oppervlakte leefgebied voor deze soorten nodig.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Verhoging van habitatkwaliteit in de bossen en insectenrijke graslanden en ruigtes in een omliggend landschap met KLE's.

- Creatie geleidelijke bosranden, in het bijzonder nabij open waterpartijen. Behoud en verbetering kwaliteit waterpartijen.
- De doelen worden gerealiseerd in het kader van doelen habitats 6430, 9120, 9160, 9190, 91E0.
- Bijkomend aandacht voor behoud van bestaande verbindingen, en waar nodig uitbreiding van en verbinding tussen bossen en foerageergebieden.
- Behoud van holle bomen.
- Specifieke inrichting van (kerk)zolders.

INFORMATIEF DOCUMENT

Groep 3: Laatvlieger - Eptesicus serotinus, Gewone dwergvleermuis – Pipistrellus pipistrellus

Het actuele voorkomen

Deze soorten foerageren langs opstaande elementen als heggen, boomranden, lantaarnpalen en huizen. Ook vliegen ze graag in tuinen en langs bosranden. Kraamkamers bevinden zich voornamelijk in gebouwen, in holle muren of houtstapels. 's Zomers verblijven de mannetjes in gebouwen, onder daken, in vogelhuisjes en in vleermuiskasten. Overwinteren gebeurt in gebouwen en bomen.

Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend:

- De **Gewone dwergvleermuis** is tijdens de zomer de meest algemeen voorkomende vleermuisensoort in Vlaanderen. Het merendeel van de kolonies wordt aangetroffen in woningen. Ze overwintert in gebouwen op voor onderzoekers ontoegankelijke plaatsen, en wordt daarom zelden en eerder toevallig opgemerkt. De Gewone dwergvleermuis is een cultuurvolger die er een netwerk van verblijfplaatsen op na houdt op allerlei beschutte plaatsen in gebouwen, zoals spouwmuren, zolders, onder dakbedekking en achter vensterluiken. De kolonies kunnen zich in de loop van de zomer regelmatig verplaatsen. 's Winters worden meestal vorstvrije, wat warmere en relatief droge plaatsen opgezocht. Over de winterverblijven is haast niks bekend. Er wordt verondersteld dat ze zich verbergen op weinig toegankelijke plaatsen in of nabij de zomerverblijven.

Er wordt aangenomen dat de soort voorkomt in de ganse SBZ. Waarnemingen zijn echter enkel bekend voor deelgebieden 2 – Vallei van de Nieuwzouw te Bilzen, 5 – Demervallei van Spurk tot Beverst, 6 – De Kevie, 7 – Pomperik - Dorpsbeemden en 8 - Grootbos.

- Voor de **Laatvlieger** zijn er waarnemingen bekend in deelgebied 3 – Vallei van de Boven-Demer, deelgebied 4 Demerbronnen - Wadden, deelgebied 6 – De Kevie, deelgebied 7 – Pomperik - Dorpsbeemden, deelgebied 8 - Grootbos. De winterverblijven zijn gelegen in de mergelgrotten in Z-Limburg, buiten de SBZ.

Potenties

Aangenomen kan worden dat er voor deze vleermuizengroep potenties aanwezig zijn in alle deelgebieden, aangezien de soorten een preferentie vertonen voor halfopen landschappen en gebouwen gebruiken als zomerverblijfplaats.

Trend

De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is onvoldoende gekend.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er zijn onvoldoende gegevens om de actuele staat van instandhouding te bepalen.

Doelstelling

De SBZ is niet specifiek aangemeld voor deze vleermuizen volgens de G-IHD. Toch wordt in de G-IHD vermeld dat de doelen voor alle SBZ's gelden.

Populatie-doelstelling Behoud en uitbreiding van de bestaande populatie.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit:

- Verhoging van habitatkwaliteit in de bossen en insectenrijke graslanden en ruigtes in een omliggend landschap met KLE's.

- Creatie geleidelijke bosranden, in het bijzonder nabij open waterpartijen. Behoud en verbetering kwaliteit waterpartijen.
- De doelen worden gerealiseerd in het kader van doelen habitats 6430, 9120, 9160, 9190, 91E0.
- Bijkomend aandacht voor behoud van bestaande verbindingen, en waar nodig uitbreiding van en verbinding tussen bossen en foerageergebieden.
- Behoud van holle bomen.
- Vooral de connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soortgroep te bestendigen.
- Specifieke inrichting van (kerk)zolders.

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens

Artikel 8, §1, eerste lid 2° van het besluit dat de procedure regelt, stelt dat er bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding rekening moet worden gehouden met de aan de Europese Commissie aangemelde gegevens bij de eerste vaststelling.

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Het gaat hierbij om de gegevens die, ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering op 4 mei 2001, werden aangemeld bij de Europese Commissie als in aanmerking komend als speciale beschermingszone. De commissie wil dat deze gegevens bij de definitieve aanwijzing van het gebied als speciale beschermingszone, in de praktijk dus op basis van het IHD-proces, worden geüpdate.

In deze bijlage wordt eerst de aanmeldingsgegevens zelf aangegeven, waarbij in dezelfde tabel de nieuwe gegevens voor de aanmelding aan de commissie worden beschreven. Daarna wordt dieper ingegaan op de betekenis, rol en interpretatie van deze gegevens.

De habitats van bijlage I

6210 - Gebieden waar zeldzame orchideeën groeien (<i>Festuco – Brometalia</i>)		
	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee / ja indien belangrijke orchideeënsites	Nee
Oppervlakte	ca 2%	0%
Rel. oppervlakte	100% $\geq$ p $>$ 15%	p = 0%
Behoud	goede instandhouding	verminderde instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol	beduidend
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)		
	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	-	nee
Oppervlakte	-	< 1%
Rel. oppervlakte	-	2% $\geq$ p $>$ 0%
Behoud	-	goede instandhouding
Representativiteit	-	goede representativiteit
Algemeen	-	waardevol

6410 - Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	Nee
Oppervlakte	ca 1%	< 1%
Rel. oppervlakte	100% $\geq p > 15\%$	100% $\geq p > 15\%$
Behoud	goede instandhouding	goede instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	waardevol	waardevol

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	Nee
Oppervlakte	ca 20%	ca 17%
Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$	15% $\geq p > 2\%$
Behoud	goede instandhouding	goede instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	waardevol	waardevol

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	Nee
Oppervlakte	ca 2%	Ca 6,5%
Rel. oppervlakte	2% $\geq p > 0\%$	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	goede instandhouding	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol	waardevol

7140 - Overgangs- en trilveen

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
--	----------------------	-----------------

Prioritair	-	Nee
Oppervlakte	-	< 1%
Rel. oppervlakte	-	2% $\geq$ p > 0%
Behoud	-	goede instandhouding
Representativiteit	-	goede representativiteit
Algemeen	-	waardevol

7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (*Cratoneurion*)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	-	Nee
Oppervlakte	-	< 1%
Rel. oppervlakte	-	2% $\geq$ p > 0%
Behoud	-	verminderde instandhouding
Representativiteit	-	goede representativiteit
Algemeen	-	beduidend

7230 - Alkalisch laagveen

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	-	Nee
Oppervlakte	-	< 1%
Rel. oppervlakte	-	2% $\geq$ p > 0%
Behoud	-	goede instandhouding
Representativiteit	-	goede representativiteit
Algemeen	-	waardevol

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	-	Nee

Oppervlakte	-	Ca. 1%
Rel. oppervlakte	-	2% $\geq$ p > 0%
Behoud	-	goede instandhouding
Representativiteit	-	goede representativiteit
Algemeen	-	waardevol

9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	Nee
Oppervlakte	ca 5%	Ca. 6%
Rel. oppervlakte	2% $\geq$ p > 0%	2% $\geq$ p > 0%
Behoud	goede instandhouding	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol	waardevol

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	-	Nee
Oppervlakte	-	< 1%
Rel. oppervlakte	-	2% $\geq$ p > 0%
Behoud	-	goede instandhouding
Representativiteit	-	goede representativiteit
Algemeen	-	waardevol

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	ja	Ja
Oppervlakte	ca 2%	Ca. 7%

Rel. oppervlakte	2% $\geq p > 0\%$	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	goede instandhouding	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol	waardevol

De soorten van bijlage II - III

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	ca 15% $\geq p > 2\%$	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	goede instandhouding	goede instandhouding
Isolatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	waardevol	waardevol

Vliegend hert - *Lucanus cervus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Nauwe korfslak - *Vertigo angustior*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie

Algemeen	-	waardevol
----------	---	-----------

Zeggekorfslak - *Vertigo moulinsiana*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	15% $\geq p > 2\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Spaanse vlag - *Euplagia/Callimorpha quadripunctaria*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Boomkikker - *Hyla arborea*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Europese bever – *Castor fiber*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$

Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Laatvlieger – *Eptesicus serotinus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus species*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Rosse vleermuis – *Nyctalus noctula*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Watervleermuis – *Myotis daubentonii*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Gewone/Grijze grootoorvleermuis – *Plecotus auritus/austriacus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Gewone baardvleermuis/Brandt's vleermuis – *Myotis brandtii/Myotis mystacinus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Populatie	-	2% $\geq p > 0\%$
Behoud	-	goede instandhouding
Isolatie	-	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	-	waardevol

Het criterium voor isolatie is bij alle soorten hetzelfde, meer bepaald 'niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie'. Let wel, dit criterium betreft de mate van isolatie van de populatie ten opzichte van het natuurlijk verspreidingsgebied van de soort in Europa en niet op lokale versnipperingsverschijnselen.

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Vlaanderen heeft hierbij verkozen de voor de betreffende Habitatrichtlijngebied belangrijkste habitattypen en soorten aan te melden.

Habitattypen 6230, 7140, 7220, 7230, 9120 en 9190 komen nu (en toen ook) voor in kleine oppervlakten. Daarom zijn ze bij aanmelding niet opgegeven, omdat ze minder relevant waren voor de argumentatie van de vaststelling en de afbakening van dit habitatrichtlijngebied. De bijlage II-soorten Vliegend Hert, Europese bever, Nauwe korfslak en Zeggekorfslak komen intussen in grotere aantallen voor. De instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteitsstelling dient echter alle soorten en habitattypen te omvatten zodat de Europese databank ter zake dient aangepast.

Habitats

Oppervlakte (gegeven in % ten opzichte van de totale oppervlakte van de SBZ-H)

Voor habitatype 6410 ligt de nu vastgestelde oppervlakte in dezelfde grootte-orde als deze van de aanmelding, zeker als we ermee rekening houden dat er op de aanmeldingsgegevens een niet-gekende foutenmarge zit. Habitatypes 6210 en 6430 zijn echter in oppervlakte afgenomen ten opzichte van de aanmelding. Voor habitatype 6210 was er een grotere oppervlakte aangemeld, omdat dit momenteel niet meer in habitatwaardige toestand voorkomt binnen het SBZ-H.

Laaggelegen schraal hooiland 6510 en boshabitats 9160 en 91E0 zijn echter in oppervlakte toegenomen ten opzichte van de oppervlakte bij aanmelding. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat de foutenmarges op de aanmeldingsgegevens niet gekend zijn en de aanmelding gebaseerd is op expertoordeel met een niet naar habitattypen vertaalde Biologische Waarderingskaart (BWK) (grotendeels of geheel dan nog de BWK versie 1) als beschikbare bron.

Relatieve oppervlakte (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische oppervlakte)

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de IHD gehanteerd percentage ten opzichte van het Vlaamse grondgebied is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van het totale Belgische grondgebied en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk gewest ingeschatte oppervlakten.

Mogelijke relevante verschillen of overeenkomsten, dit wil zeggen deze die enkel zouden verklaard moeten worden op basis van de situatie in Vlaanderen, zijn reeds geduid onder oppervlakte.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**beschermingsstatus**" en wordt verkregen door de integratie van drie subcriteria:

- mate van instandhouding van de structuur (te vergelijken met lokale staat van instandhouding); deze kan "uitstekend", "goed bewaard" of "passabel of gedeeltelijk aangetast" zijn;
- de vooruitzichten (potenties en slaagkans) voor de instandhouding van de structuur; deze kan "uitstekend", "goed" of "passabel/ongunstig" zijn;
- de herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Verder is de officiële weergaven van de beoordeling verwarrend door verwijzing naar de term "instandhouding", gezien deze in een andere regeling (de verplichte zesjaarlijkse rapportage van de regionale staat van instandhouding van de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten) een andere betekenis heeft.

Hou bij de interpretatie van de beoordeling in de aanmeldingsgegevens rekening met de reële betekenis ervan, met name⁴³:

- **uitstekende** “instandhouding” = uitstekende beschermingsstatus:
 - o uitstekende structuur, ongeacht de vooruitzichten of de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en uitstekende vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden
- **goede** “instandhouding” = goede beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur en goede vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en passabele/ongunstige vooruitzichten, waarbij herstel gemakkelijk of zonder buitensporige inspanningen mogelijk is; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur, goede vooruitzichten en gemakkelijk herstel;

Een goede beschermingsstatus is dus mogelijk met een slechte structuur (slechte lokale staat van instandhouding) zolang de vooruitzichten **of** de herstelmogelijkheden maar gemiddeld tot goed zijn.
- **passabele of verminderde** “instandhouding” = passabele of verminderde beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur, maar passabele/ongunstige vooruitzichten **en** herstel moeilijk of onmogelijk; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur met gemiddelde tot slechte vooruitzichten **en** gemiddelde tot slechte herstelmogelijkheden.

Bij de aanmelding is in Vlaanderen vooral gekeken naar de vooruitzichten en de herstelmogelijkheden. Bij gemakkelijk herstel en goede tot uitstekende vooruitzichten is dan, onafhankelijk van de toestand van de structuur gekozen voor een uitstekende instandhouding (ondanks bovenvermelde richtlijn).

Ermee rekening houdende dat in de instandhoudingsdoelstellingen herstel vooropgesteld wordt voor de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Representativiteit

Mogelijke waarden zijn: uitstekende, goede of beduidende representativiteit en “aanwezig maar verwaarloosbaar”. Deze laatste categorie slaat dan op een kwantitatief aspect.

Dit criterium geeft weer in hoeverre er overeenstemming is met de, zij het zeer globale, omschrijving in de interpretatiegids van de Europese Commissie (European Commission, DG Environment (1999)). Gezien het globale karakter van die interpretatiegids, het zeer onvolledig zijn op vlak van regionale variatie van een habitatype, ... telt in de beoordeling ervan de mate van instandhouding van de structuren (en dus de lokale staat van instandhouding) mee. Gezien dit overlapt met het vorige criterium wordt ermee niet verder rekening gehouden in de instandhoudingsdoelstellingen.

In de aanmelding is dit gegeven vooral belangrijk omwille van de beoordelingscategorie “aanwezig maar verwaarloosbaar”, omdat dan de overige criteria (oppervlakte, relatieve oppervlakte, behoud niet beoordeeld worden).

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

⁴³ Zie REF website

Soorten

Populatie (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische populatie)

Mogelijke waarden: $100\% \geq p > 15\%$, $15\% \geq p > 2\%$; $2\% \geq p > 0\%$; populatie verwaarloosbaar.

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden, is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de instandhoudingsdoelstellingen gehanteerde percentage ten opzichte van de totale Vlaamse populatie is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van de totale Belgische populatie en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk gewest ingeschatte populaties.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**bescherming**" en wordt verkregen door de integratie van 2 subcriteria:

- mate van instandhouding van de elementen van de habitat die van belangrijk zijn voor de betrokken soort; mogelijke waarden zijn "elementen volkomen gaaf", "elementen goed geconserveerd" en "elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast"
- herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Het "behoud" of de bescherming is:

- **uitstekend bewaard:**
 - o elementen volkomen gaaf, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid
- **goed bewaard:**
 - o elementen goed geconserveerd, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid; of
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel gemakkelijk;
- **matig of minder goed bewaard:**
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen of herstel moeilijk of onmogelijk

Bij gemakkelijk herstel, wat vaak is vooropgesteld bij de aanmelding is de bescherming per definitie goed of zelfs uitstekend, onafhankelijk van mate van instandhouding van de elementen.

Ermeë rekening houdende dat in de S-IHD herstel vooropgesteld wordt voor alle/de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen, behalve voor de kamsalamander die vermoedelijk verdwenen is.

Isolatie

Mogelijke waarden zijn: "(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie" (hoogste score!); "niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal"; "niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie".

Dit criterium is een manier om bij benadering zowel de kwetsbaarheid van de beschouwde populatie als de bijdragen van die populatie aan de genetische diversiteit van de soort te bepalen. Sterk vereenvoudigd kan men stellen dat hoe meer een populatie geïsoleerd is, hoe belangrijker haar bijdrage tot de genetische diversiteit van die soort. De term slaat zowel op soorten (endemen, ondersoorten, variëteiten en rassen) zelf, als op deelpopulaties van een metapopulatie.

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Referenties

- Decler, K. (red.), 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen, Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.01, Brussel, 584 p.
- European Commission, DG Environment (1999). Interpretation manual of European union habitats EUR 15/2
- Europese Commissie, 1996, beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als natura2000-gebieden voorgestelde gebieden (97/266/EG), Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen
- Paelinckx D., Adriaens D., Louette G. & Hoffmann M., 2009. Vergelijking van de gegevensbank habitatrichtlijngebieden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.66. Brussel, 53 pp.

Bijlage 4 –De expertgroep

Voor het aanboren van de lokale ecologische kennis binnen de Vlaamse overheid en wetenschappelijke instellingen werd een expertgroep opgericht. Deze expertgroep werd samengesteld uit leden van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en andere administraties en instellingen. Deze experts beschikken over kennis over het gebied, de daar voorkomende soorten en habitats en ecologische kennis in het algemeen, noodzakelijk voor de correcte opmaak van dit rapport.

Samenstelling

- Tom Verschraegen, Agentschap voor Natuur en Bos
- Kobe Janssen, Agentschap voor Natuur en Bos
- Geert Beckers, Agentschap voor Natuur en Bos
- Robin Guelinckx, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
- Eddy Dupae, VLM
- Thomas Lemmens, expert Nauwe korfslak en Zeggekorfslak
- Ghis Palmans, vleermuizenexpert

Bijlage 5 – Kaartenbijlage

SITUERINGSKAART

3.1 Situering van het SBZ en zijn deelgebieden

HABITATKAARTEN

- 5.1) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 1
- 5.2) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 2
- 5.3) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 3
- 5.4) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 4
- 5.5) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 5
- 5.6) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 6
- 5.7) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 7
- 5.8) Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen – Deelgebied 8

POTENTIEKAARTEN

- 5.9) Indicatieve potenties van het habitat 6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (nat)
- 5.10) Indicatieve potenties van het habitat 6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (droog)
- 5.11) Indicatieve potenties van het habitat 6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden
- 5.12) Indicatieve potenties van het habitat 6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleinbodem (EU-Molinion)
- 5.13) Indicatieve potenties van het habitat 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- 5.14) Indicatieve potenties van het habitat 6510 Laaggelegen schraal hooiland (glanshavergrasland)
- 5.15) Indicatieve potenties van het habitat 6510 Laaggelegen schraal hooiland
- 5.16) Indicatieve potenties van het habitat 9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex
- 5.17) Indicatieve potenties van het habitat 9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli
- 5.18) Indicatieve potenties van het habitat 9190 Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
- 5.19) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Eutroof)
- 5.20) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Mesotroof)
- 5.21) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Vogelkers-Essenbos)

BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

- 6.1) Ruimtelijke Bestemmingscategorieën
- 6.2) VEN-IVON
- 6.3) Onroerend erfgoed
- 6.4) Eigendomssituatie
- 6.5) Bostypen
- 6.6) Eigendomssituatie bos
- 6.7) Drinkwaterwinning - vergunde waterwinning
- 6.8) Waterleidingen
- 6.9) Recreatief gebruik
- 6.10) Wonen
- 6.11) Industrie
- 6.12) Transportinfrastructuur
- 6.13) Nutsleidingen

PRIORITEITENKAART

- 8.1) Prioriteitenkaart

Bijlage 6 – Landbouwgevoeligheidsanalyse

Deze analyse werd opgesteld door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM, 2009).

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening

Er zijn geen vergunde waterwinningen in het SBZ.

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 8 - Landschapsecologie: theorie en principes

De landschapsecologie richt zich op de studie van de samenhang tussen enerzijds de abiotische en biotische processen op landschapsniveau en anderzijds de manier hoe de mens dit landschap mee vorm heeft gegeven.

De landschapsecologie integreert verschillende wetenschappelijke disciplines: de fysische geografie en de ecologie.

De fysische geografie bestudeert de niet-levende wereld: geologie, geomorfologie, bodemkunde en de waterhuishouding van het landschap. De ruimtelijke verspreiding van deze verschijnselen is een belangrijk onderzoeksonderwerp. Deze verschillende abiotische kenmerken en hun ruimtelijke configuraties stellen een eerste belangrijke basisvoorwaarde voor het functioneren van een habitat.

De ecologie bestudeert het geheel aan levenloze en levende natuur en bijhorende processen. De nadruk wordt gelegd op de functies die de verschillende componenten voor elkaar vervullen.

De landschapsecologie integreert de ruimtelijke benadering van de fysische geografie met de functionele benadering van de ecologie.

Een belangrijke ontwikkeling in de landschapsecologie was de aandacht voor versnippering van populaties in het landschap en dit geïnspireerd door de 'eilandtheorie'. Een wetmatigheid die vanuit deze theorie naar voren werd geschoven luidt: 'hoe groter het eiland, des te groter het aantal soorten' en 'hoe geïsoleerder het eiland des te kleiner het aantal soorten'. De eilandtheorie werd overgeheveld naar het vasteland, waar habitatplekken als eilanden in een voor een soort niet geschikte matrix ('zee') werden beschouwd.

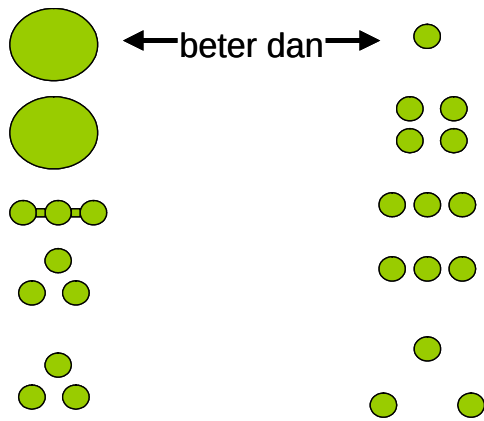
Een belangrijk begrip is ook de 'netwerkpopulatie'. Verscheidene habitatplekken die voor de individuen van een welbepaalde soort onderling overbrugbaar zijn vormen samen een netwerk. Of habitatplekken onderling overbrugbaar zijn is soortafhankelijk. In dat verband wordt gesproken over de 'dispersieafstand'. Een individu van een soort met een kleine dispersieafstand kan enkel habitatplekken bereiken op korte afstand van de habitatplek waar het leeft.

In een netwerk zijn grotere en kleinere habitatplekken gelegen. Het voorkomen van één of enkele grote plekken, groot en goed genoeg voor een zogenaamde 'kernpopulatie', die slechts een geringe kans heeft om uit te sterven, verhoogt de overlevingskans van de totale netwerkpopulatie van de soort.

1) Basiswetmatigheden in de landschapsecologie

In de landschapsecologie wordt vertrokken van bepaalde wetmatigheden (zie onderstaande figuur) zoals:

- Een grote habitatplek is beter dan een kleine habitatplek;
- Een grote habitatplek is beter dan vele kleine habitatplekken;
- Onderling verbonden habitatplekken zijn beter dan niet verbonden habitatplekken;
- De configuratie van habitatplekken is des te beter naarmate de habitatplekken nauwer op elkaar aansluiten en onderling makkelijker bereikbaar zijn.

Figuur 0- 6: Wetmatigheden in de landschapsecologie.

2) Metapopulatietheorie

Heel wat soorten en soortgroepen functioneren in West-Europa en in Vlaanderen in metapopulatieverband. Een metapopulatie van een soort is een verzameling van populaties, waarbij de onderlinge uitwisseling tussen de populaties de kans op uitsterven van de totale metapopulatie op lange termijn tot een minimum beperkt.

Vaak wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen kernpopulaties en satelietspopulaties. Een kernpopulatie komt voor waar een ruime oppervlakte aanwezig is van het geschikte leefgebied van de soort. Kernpopulaties zijn de grootste populaties in een netwerk en de soort kan er elk jaar worden aangetroffen.

De satelietspopulaties zijn veel kleinere populaties, die niet afzonderlijk kunnen blijven bestaan op lange termijn. De habitat is er immers te klein om lange termijngaranties te bieden voor het voortbestaan van de soort. Doordat zij echter in verbinding staan met andere sateliets- en kernpopulaties, kunnen zij na een tijdelijk verdwijnen van de soort opnieuw gekoloniseerd worden. Omgekeerd kunnen zij na jaren van succesvolle voortplanting zorgen voor populatiegroei in andere satelietspopulaties of kernpopulaties. Essentieel voor het functioneren van een metapopulatie is dat de onderlinge uitwisseling tussen de kern- en de satelietspopulaties steeds mogelijk blijft. Dit kan doordat de kwaliteit van het tussenliggende landschap geleidelijke migratie toelaat tussen de populaties (via verbindingen en stapstenen) of doordat de afstand tussen de populaties direct overbrugbaar is voor de soort, zonder gebruik van stapstenen en verbindingslementen.

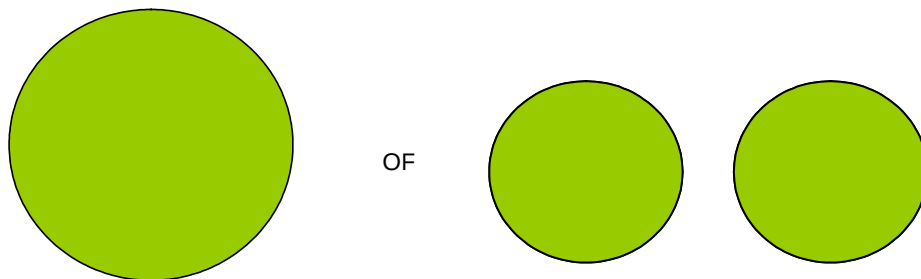
In het bijzonder in een zeer sterk versnipperd landschap, zoals in de meeste regio's van Vlaanderen het geval is, is het van belang om bij het formuleren van doelen, rekening te houden met de randvoorwaarden voor het functioneren van metapopulaties van soorten.

3) Landschapsecologisch functioneren van soorten en soortgroepen, nuances op vlak van mobiliteit en schaalniveau

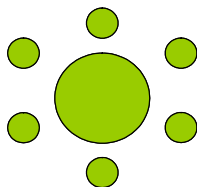
Het dient wel opgemerkt te worden dat soorten en soortgroepen onderling verschillen vertonen. Sommige soorten zijn meer gebaat bij het voorkomen van meerdere habitatplekken i.p.v. één grote habitatplek. Dit geldt bij voorbeeld in het bijzonder voor soorten die op microschaal van een heel complexe combinatie van abiotische en ecologische randvoorwaarden afhankelijk zijn. De kans dat op deze schaal – zelfs op natuurlijke wijze – iets fout loopt en het lokale uitsterven tot gevolg heeft is immers erg groot (vb vroegtijdige droogte, laatijdige vorst, nauwelijks bloeien van een waardplant, etc...). Ook de behoefte aan onderlinge verbondenheid van habitatplekken verschilt van soort tot soort. Over de grond kruipende soorten hebben meer behoefte aan continue corridors waarlangs andere habitatplekken kunnen worden bereikt. Vliegende soorten – zoals vlinders – behoeven eerder kleine habitatplekken tussen de grotere leefgebieden. Deze worden dan in het vakjargon 'stapstenen' genoemd. Vogelsoorten behoeven op het eerste zicht helemaal geen

stapstenen noch corridors, alhoewel alles weer afhangt van de schaal van het landschap dat we beschouwen. Op een grote schaal behoeven alle soorten tussenliggende leefgebieden.

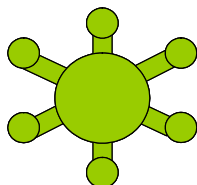
Hieronder trachten we dit te illustreren met figuren die verschillende modellen voorstellen naargelang de beschouwde ideaaltypische soort.

(a) Leefgebiedmodel voor soorten met grote territoria die zeer mobiel zijn: vogels; 1 of enkele grote kerngebieden.

(b) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich verplaatsen over kleine afstanden door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele vlindersoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties. Wanneer dit model op een heel ruime landschapsschaal wordt toegepast (bv. schaal van een hele ecoregio), geldt dit type model ook voor bepaalde diersoorten met vrij grote territoria zoals een Kwartelkoning of Roerdomp.

(c) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich moeilijk of niet verplaatsen door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele amfibieënsoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties, onderling verbonden

Uit hoger staande tekst blijkt duidelijk dat het denken rond soorten een belangrijke plaats inneemt binnen de landschapsecologie. Niettemin zijn de principes die naar voren worden gedragen evengoed nuttig wanneer doelen worden geformuleerd op niveau van Europese habitattypes. Het is immers duidelijk dat het streven naar een goede of uitstekende staat van instandhouding voor het habitatype ook rekening moet houden met de soorten die aan het habitatype verbonden zijn (de habitattypische soorten).

4) Concrete invulling van de verbeteropgaven op basis van de landschapsecologische principes en kenmerken van de habitattypsiche soorten.

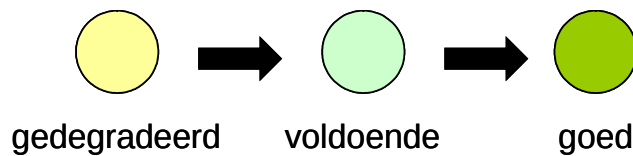
Als in een IHD-rapport tot de conclusie wordt gekomen dat habitattypes of soorten voor een verbeteropgave staan, dan helpen landschapsecologische overwegingen om te bepalen HOE en WAAR deze versterking dient te worden gerealiseerd.

De manier HOE in de behoefte van versterking moet worden voorzien, kan worden gespecificeerd via de drie V-termen:

1. Verbeteren (= werken aan kwaliteit);

2. Versterken (=uitbouwen van bestaande kernen);
3. Verbinden.

'Verbeteren' refereert naar het werken aan de kwaliteit van bestaande ecotopen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

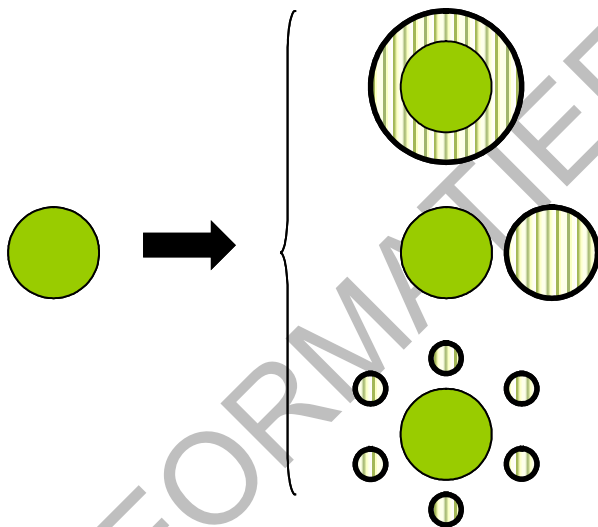

Omvorming is een term die in dit verband gebruikt wordt en waarbij specifiek wordt bedoeld dat niet habitatwaardige ecotopen door gericht beheer worden omgezet in Europese habitattypes. Voorbeelden zijn:

- Gericht beheer van Pijpestrootjesgraslanden om natte heiden te realiseren;
- Gericht beheer om populierenbossen om te vormen tot elzenbroekbossen.

Verbeteren is ook een belangrijk issue wanneer habitatvlekken of leefgebieden belangrijke vormen van verstoring vanuit hun omgeving zouden ondervinden (eutrofiëring, verdroging, geluidsverstoring, visuele verstoring, ...). Bufferstroken omheen habitatvlekken kunnen bijdragen aan verbetering.

'Versterken' refereert naar de effectieve uitbreiding van bestaande habitatvlekken van Europese habitattypes of leefgebieden van soorten door aansluitend op deze gebieden actief nieuwe ecotopen te gaan creëren die resp. als habitatype of leefgebied gelden. 'Versterken' kan verschillende vormen aannemen. Naast het vergroten van een bestaande habitatvlekken kan ook een habitatvlek worden bijgemaakt of kunnen rond een habitatvlek kleine nieuwe habitatvlekken worden gerealiseerd. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

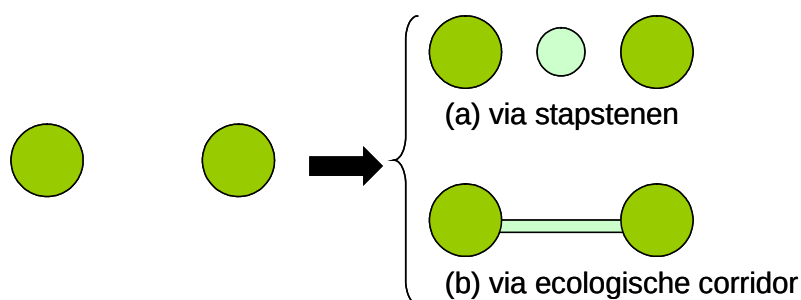

Vergroten is bijvoorbeeld een voor de hand liggende optie wanneer geïsoleerde boskernen – ingebed in een intensief landbouwlandschap - steeds kleiner blijken te zijn als het Minimum Structuur Areaal, dat het voorkomen van natuurlijke processen kan garanderen.

'Verbinden' refereert naar het overbrugbaar maken van naburige habitatvlekken / leefgebieden. Hierin kunnen twee verschillende mogelijkheden worden onderscheiden;

- a. Werken met stapstenen;
- b. Realisatie van ecologische corridors.

Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Het werken met stapstenen impliceert dus het overbrugbaar maken van habitatvlekken (leefgebieden) door in het weefsel tussen bestaande habitatvlekken nieuwe habitatvlekken te gaan realiseren. Werken met stapstenen is relevant wanneer in een richtlijngebied habitatvlekken voorkomen waar habitattypische vlindersoorten voorkomen (bv. Gentiaanblauwtje, Aardbeivlinder) die echter op een te grote afstand van elkaar gelegen zijn om overbrugd te kunnen worden.

De realisatie van ecologische corridors betekent dat er in het landschap duidelijk herkenbare, lijnvormige elementen tussen bestaande habitatplekken (leefgebieden) worden gerealiseerd. Aanleg van houtkanten of houtwallen om bossen met elkaar te verbinden doorheen een open landschap zijn het klassieke voorbeeld. Omgekeerd kunnen ook open corridors worden gerealiseerd in bossen om open landschappen (met habitattypes/leefgebieden van Europese soorten) met elkaar te verbinden.

De vraag WAAR versterking dient te worden voorzien hangt van verschillende factoren af:

1. Het ecologisch doel dat wordt nagestreefd en zijn ecologische en abiotische kenmerken/randvoorwaarden;
2. Maatschappelijke afwegingen.

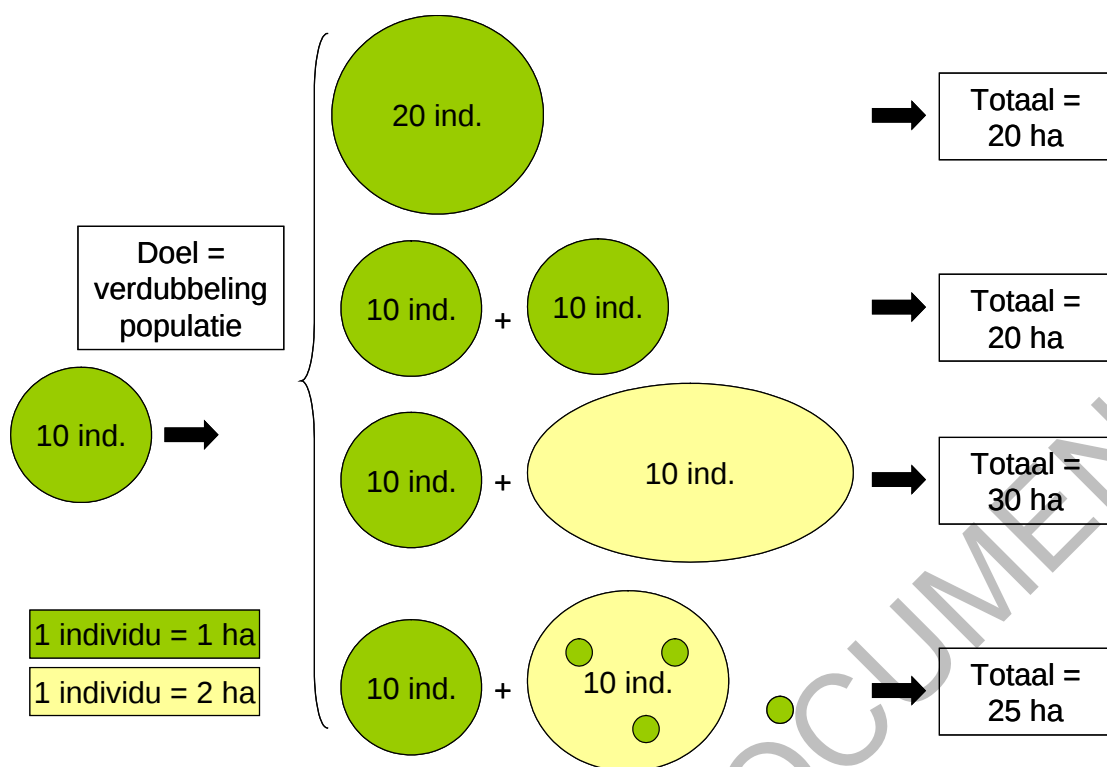
Het ecologisch doel:

Als het ecologisch doel is om de laatste populatie – vaak relictpopulatie genoemd - van een zeldzame amfibieënsoort te versterken dan spreekt het voor zich dat dit in de nabijheid dient te gebeuren van deze relictpopulatie. Zouden nieuwe leefgebieden vele kilometers van de relictpopulatie gerealiseerd worden, dan zouden deze niet bereikt kunnen worden. De eigenheid van de tot doel gestelde soort determineert dus al in hoge mate WAAR actie ondernomen dient te worden.

Ook de abiotiek van een gebied determineert in hoge mate WAAR welke habitattypes of leefgebieden tot stand kunnen komen. In feite hebben we het hier over de fysisch geografische component van de landschapsecologie. Nemen we als voorbeeld een vallei die omgeven wordt door heuvels met op de koppen arme zandgronden en met op de hellingen een lemige ondergrond. Het spreekt dan voor zich dat versterking van uitgebreide natte ecotopen (broekbossen, moerassen, ...) nergens kan gelocaliseerd worden dan in de vallei. Eiken-haagbeukenbossen worden bereikt op de hellingen van de heuvels. Voor eiken-berkenbossen en eiken-beukenbossen dienen de kansen gezocht op de koppen van de heuvels.

Maatschappelijke afwegingen

Vaak zijn er – gegeven een welbepaald ecologisch doel - verschillende ruimtelijke keuze mogelijkheden waarop de verbeteropgave kan wordt ingevuld. Belangrijk is te noteren dat de keuzes die worden gemaakt sturend kunnen werken op het ruimtebeslag dat samenhangt met het gestelde doel. In onderstaande figuur trachten we dit te illustreren.

In de figuur wordt gewerkt met het hypothetisch voorbeeld van een soort die 1 ha behoeft voor 1 individu. 20 individuen worden voor het gebied tot doel gesteld, er zijn er nu 10. Om het doel te bereiken kan een leefgebied worden vergroot of er kan één worden bijgemaakt. Dit betekent al dat er verschillende ruimtelijke mogelijkheden, met elk hun ruimtelijke repercussies, zijn. Er kan ook voor gekozen worden om een deel van de doelstelling te realiseren in voor de soort suboptimale ecotopen of gebieden. Gezien hier echter lagere dichtheden worden bereikt (1 individu behoeft 2 ha i.p.v. 1 ha) is de ruimtebehoefte groter. Dit zou bv. het geval kunnen zijn als beslist wordt dat een deel van de doelstelling gerealiseerd wordt in een gebied met een andere hoofddoelstelling dan natuur (dus in multifunctionele ruimten).

Zoals duidelijk zal worden in de doelenformulering in dit hoofdstuk zullen ruimtelijke keuzes voor het bereiken van doelen niet altijd worden gemaakt. Doelen worden gelocaliseerd indien:

- Er geen andere ruimtelijke mogelijkheden zijn om het doel te realiseren;
- Er een voor de hand liggende verkiesbare mogelijkheid is om het doel te realiseren.

Voor andere doelen zullen verschillende mogelijke ruimtelijke scenario's naar voren worden gedragen. Hierop kan worden aangegrepen in het maatschappelijk debat over de vraag waar doelen gerealiseerd zullen worden.

Bijlage 9 – Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen:

ANB:	Agentschap Voor Natuur en Bos
BBP:	Bekkenbeheerplan
GEN:	Grote Eenheden Natuur
GENO:	Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling
IVON:	Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
MSA:	Minimum Structuurareaal
NVBG:	Natuurverbindingsgebieden
NVWG:	Natuurverwevingsgebieden
N2000:	Natura-2000
RBB:	Regionaal Belangrijke Biotopen
SBZ:	Speciale Beschermingszone
SBZ-H:	Habitatrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn
SBZ-V:	Vogelrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn
VEN:	Vlaams Ecologisch Netwerk

Begrippenlijst:

Agentschap Voor Natuur en Bos: Het Agentschap voor Natuur en Bos is het Agentschap van de Vlaamse Overheid dat instaat voor het beleid, het duurzaam beheren en versterken van natuur, bos en groen in Vlaanderen, samen met alle partners

Bekkenbeheerplan: Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan

Doortrekkende en overwinterende watervogels: Niet-broedende watervogelsoorten die regelmatig of occasioneel in internationaal belangrijke aantallen voorkomen in Vlaanderen en/of die opgenomen zijn op de Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk: Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

Grote Eenheden Natuur: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met hoge biologische waarde en hoge biologische potentie, waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met minder hoge biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge waarde, maar steeds met een hoge biologische potentie. De natuurfunctie is bovengeschied is aan de andere functies. Door geschikt beheer kan dit gebied evolueren naar een gebied met hoge biologische waarde. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Deze richtlijn is gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Aan de lidstaten wordt opgelegd om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde habitats en soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de Bijlagen I en II van de richtlijn. Deze zones worden Habitatrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-H (speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn)

Habitatrichtlijngebied: Zie Habitatrichtlijn

Habitats van de Bijlage I: Dit zijn de natuurlijke habitats van Bijlage I van het decreet Natuurbehoud waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is (= Bijlage I van de Habitatrichtlijn)

Minimum structuurareaal

De oppervlakte die noodzakelijk is om alle ontwikkelingsfasen van een bepaald bostype te kunnen omvatten

Natura-2000: Alle speciale beschermingszones (SBZ) samen vormen een Europees ecologisch netwerk, 'Natura 2000' genaamd. In deze Speciale Beschermingszones moeten deze Europees te beschermen soorten en habitats op een duurzame manier in stand gehouden worden, zo mogelijk in harmonie met de traditionele vormen van landgebruik waaraan hun aanwezigheid niet zelden te danken is. In Vlaanderen werden 104.888 ha speciale beschermingszone op basis van de Habitatrichtlijn en 98.423 ha op basis van de Vogelrichtlijn aangemeld bij Europa. Door de overlap vormt dit samen een netwerk van 166.187 ha

Natuurverbindingsgebieden: De natuurverbindingsgebieden worden aangeduid in die gebieden die van belang zijn voor de migratie van dieren en zelfs planten tussen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Vaak zijn ze lijnvormig of strookvormig. Ze bestaan vooral uit een aaneenschakeling van kleine landschapselementen zoals houtkanten en hagen, beken en poelen. Vleermuizen bijvoorbeeld volgen netwerken van hagen, bomenrijen en dergelijke terwijl ze 's nachts van hun slaapplekken naar hun jachtterreinen vliegen.

Het beleid van de overheid is er dan ook vooral opgericht om die verbindingfunctie te bewaren en te verbeteren. Zo kan ze stimulerende maatregelen treffen om die kleine landschapselementen en kleine natuurelementen beter te onderhouden, te herstellen of opnieuw aan te leggen.

De afbakening en invulling van deze natuurverbindingsgebieden is de verantwoordelijkheid van de provincies

Natuurverwevingsgebieden:

In natuurverwevingsgebieden kan de natuur duurzaam in stand gehouden worden zonder dat dit zware gevolgen heeft voor andere functies zoals landbouw, bosbouw of recreatie. Deze functies verdringen op hun beurt de bestaande natuurwaarden niet. In natuurverwevingsgebieden is de natuur dus evenwaardig aan de andere functies. Voorbeelden hiervan zijn recreatiebossen, overstromingsgebieden, weidevogelgraslanden en kleinschalige landbouwlandschappen met verspreide, meestal kleinere natuurgebieden.

Vaak sluiten deze natuurverwevingsgebieden aan op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Door hun ligging vormen ze dan een buffer tegen nadelige invloeden van buitenaf voor de belangrijkste en/of kwetsbaardere gebieden van het VEN.

De natuurverwevingsgebieden vormen samen met de natuurverbindingsgebieden het Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Regionaal Belangrijke Biotopen: Biotopen die niet opgenomen zijn in de Bijlage I van de habitatrichtlijn maar die in Vlaanderen wel een bescherming genieten, ondermeer via de regelgeving rond het verbod en de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging

Soorten van de Bijlage II: Dit zijn de dier- en plantensoorten van Bijlage II van het decreet Natuurbehoud die voorkomen in Vlaanderen (= Bijlage II van de Habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage III: Dit zijn de Europees bedreigde plant- en diersoorten van Bijlage III van het decreet Natuurbehoud die over het hele grondgebied moeten worden beschermd (= soorten uit de bijlage IV van de habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage IV: Vogelsoorten van Bijlage IV van het decreet Natuurbehoud waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen (=Vogelsoorten uit de Bijlage I van de Vogelrichtlijn)

Speciale Beschermingszone: Zie Natura-2000

Vlaams Ecologisch Netwerk: De Vlaamse overheid neemt op dit moment tal van initiatieven voor het behoud en de ontwikkeling van onze omgeving. Om de open ruimte in de toekomst veilig te stellen, wordt door de Vlaamse overheid onder meer een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) uitgetekend. Een geheel van de mooiste plekjes natuur in Vlaanderen waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO)

Vogelrichtlijn: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

In 1979 zag een eerste Europese richtlijn inzake natuurbehoud het levenslicht: de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is gericht op de instandhouding van alle vogelsoorten die natuurlijk in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Zij heeft betrekking op de bescherming, het beheer, de regulering en de exploitatie van deze soorten.

Europa legt haar lidstaten op om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten die worden opgesomd in Bijlage I van de richtlijn. Deze zones worden Vogelrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-V (speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn)

Vogelrichtlijngebied: Zie Vogelrichtlijn

Bijlage 10 – Referentielijst

- ADRIAANS, D. , ADRIAANS T, AMEEUW G. (red, 2008) , Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrichtlijnsoorten, Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (35), Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
- ADRIAANS P & AMEEUW G (red), Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (36), Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
- AEOLUS BVBVA (2002). Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van integraal waterbeheer. Stroomgebied van de Jeker. In opdracht van AMINAL Afdeling Water.
- AMEEUW G.; ADRIAANS P; DEVOS K.; ADRIAENS D.; ANSELIN A.; SPANOGHE G. (2008) Biotoopomschrijving en densiteiten van enkele oppervlaktebehoevende Europese Richtlijnsoorten in Vlaanderen. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.A.2008.191 15 pp
- AMINAL AFDELING WATER. De Jeker: naar een ecologisch herstel van waterloop en vallei. 44 pp.
- ANSELIN A. & BAUWERS D. Basisdocumentatie voor de fiches van Bijlage II soorten van de Europese Habitatrichtlijn. Advies Instituut voor Natuurbehoud, Brussel. 2003a;
- ANSELIN A. & BAUWERS D. Basisdocumentatie voor de fiches van Bijlage IV soorten van de Europese Habitatrichtlijn. Advies Instituut voor Natuurbehoud, Brussel. 2003b;
- BAUWENS D. & CLAUS, K., Verspreiding van amfibieën en reptielen in Vlaanderen, De Wielewaal, Turnhout. 1996;
- CASTERMANS E.; BEHEERTEAM NATUURPUNTAFDELING DIEPENBEEK (2009). Dorpsbenden – Dauteweyers (Diepenbeek). Tweede monitoringrapport. Dossier Agentschap voor Natuur en Bos.
- DE BECKER, P.; JOCHEMS, H.; HUYBRECHTS, W. (2004). Onderzoek naar de abiotische standplaatsvereisten van verschillende beekbegeleidende alno-padion & alnion incanae-gemeenschappen. Verslag van het Instituut voor Natuurbehoud, 2004 (17). Instituut voor Natuurbehoud: Brussel : Belgium. 165 pp.
- DECLEER, L. (Red), Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee, INBO, 2007
- DE SAEGER, S.; PAELINCKX, D.; DEMOLDER, H.; DENYS, L.; PACKET, J.; THOMAS, A.; VANDEKERKHOVE K. (2008). Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- DEVOS, K. (2004). Patrijs (Perdix perdix). In: VERMEERSCH, G., ANSELIN, A., DEVOS, K., HERREMANS, M., STEVENS, J., GABRIËLS, J. & VAN DER KRIEKEN, B. (2004). Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, p. 178-179.

- DEVOS, K., ANSELIN, A. & VERMEERSCH, G. (2004). Een nieuwe Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (versie 2004). In: VERMEERSCH, G., ANSELIN, A., DEVOS, K., HERREMANS, M., STEVENS, J., GABRIËLS, J. & VAN DER KRIEKEN, B. (2004). Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, p. 60-75.
- GROENENDIJK, D. (2007). De Spaanse vlag in Nederland : het belang van Zuid-Limburg voor deze habitatrichtlijnsoort. Natuurhistorisch Maandblad 96(8): 233-239.
- HERMANS, F. (1984). Het belang en het beheer van de Molenbemd. VUB, 112 pp.
- HEUTZ, G. & PAELINCKX, D. Natura 2000 habitats: doelen en staat van instandhouding. Versie 1.0 (ontwerp). Instituut voor Natuurbehoud en AMINAL Afdeling Natuur;
- INTEGRAAL WATERBELEID – BEKKEN VAN DE DEMER (2011). Bekkenvoortgangsrapport 2010 – Demerbekken.
- MAES, D. & VAN DYCK, H. – Dagvlinders in Vlaanderen. Ecologie, Verspreiding en behoud. Stichting Leefmilieu/Antwerpen ism IN en Vlaamse Vlinderwerkgroep/Brussel. 1999;
- NATUURPUNT BEHEER VZW (2003). Erkenningsdossier De Kevie – uitbreiding 2. Niet gepubliceerd.
- NATUURPUNT BEHEER VZW (2008). Eerste monitoringsrapport Molenbeemden. Niet gepubliceerd
- NATUURPUNT BEHEER VZW (a). Erkenningsdossier Dorpsbeemden – Dauteweyers – eerste uitbreiding. Niet gepubliceerd.
- NATUURPUNT BEHEER VZW (b). Eerste uitbreidingsdossier Wijngaardbos & Demerbronnen. Niet gepubliceerd.
- NATUURPUNT BEHEER VZW (c). Eerste monitoringsrapport Kevie. Niet gepubliceerd.
- NATUURPUNT BEHEER VZW (d). Monitoringsrapport Wijngaardbos en Demerbronnen. Niet gepubliceerd.
- OVERLOOP S., BOSSUYT M., CLAEYS D., D'HOOGHE J., ELSEN A., EPPINGER R., WUSTENBERGHS H. (2011). Milieuraapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2011 Vermesting. Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieuraapport.be.
- PAELINCKX, D., SANNEN, K., GOETHALS, V., LOUETTE, G., RUTTEN, J., HOFFMAN, M. (2009a). Gewestelijke doelstellingen voor de habitats en soorten van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn voor Vlaanderen. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.M.2009.6, Brussel.
- PAELINCKX, D., DE SAEGER, S., OOSTERLYNCK P., DEMOLDER, H., GUELINCKX, R., LEYSSEN, A., VAN HOVE, M., WEYEMBERGH, G., WILS, C., VRIENS, L., T'JOLLYN, F., VAN ORMELINGN, J., BOSCH, H., VAN DE MAELE, J., ERENS, G., ADAMS, Y, DE KNIJF, G, BERTEN, B., PROVOOST, S., THOMAS A., VANDEKERKHOVE, K., DENYS, L., PACKET, J., VAN DAM G. & VERHEIRSTRATEN, M. (2009b). Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- PANIS, J. (2009). Methodiek voor het opstellen van de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor een Speciale Beschermingszone. Nota Agentschap voor Natuur en Bos, Brussel.

- STERCKX G. en Paelinckx D. Beschrijving van de Habitattypen van Bijlage I van de Europese Habitatrichtlijn. Advies Instituut voor Natuurbehoud, Brussel. 2003;
- STERCKX, G., PAELINCKX, D., DECLEER, K. & DE SAEGER, S. (2007). Habitattypen bijlage I Habitatrichtlijn. In: Decler, K. (red.), Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch gedeelte van de Noordzee. Habitattypen | Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.M.2007.01, Brussel, pp. 59-359.
- THOMAS A. & VANDEKERKHOVE K. (2005). Ecologie en verspreiding van het vliegend hert in Vlaams Brabant en Brussel. Brakona jaarboek 2004: 62-69;
- THOMAS A. & VANDEKERKHOVE K. 2004. Ecologie en verspreiding van Vliegend hert in Vlaanderen. Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Geraardsbergen. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer;